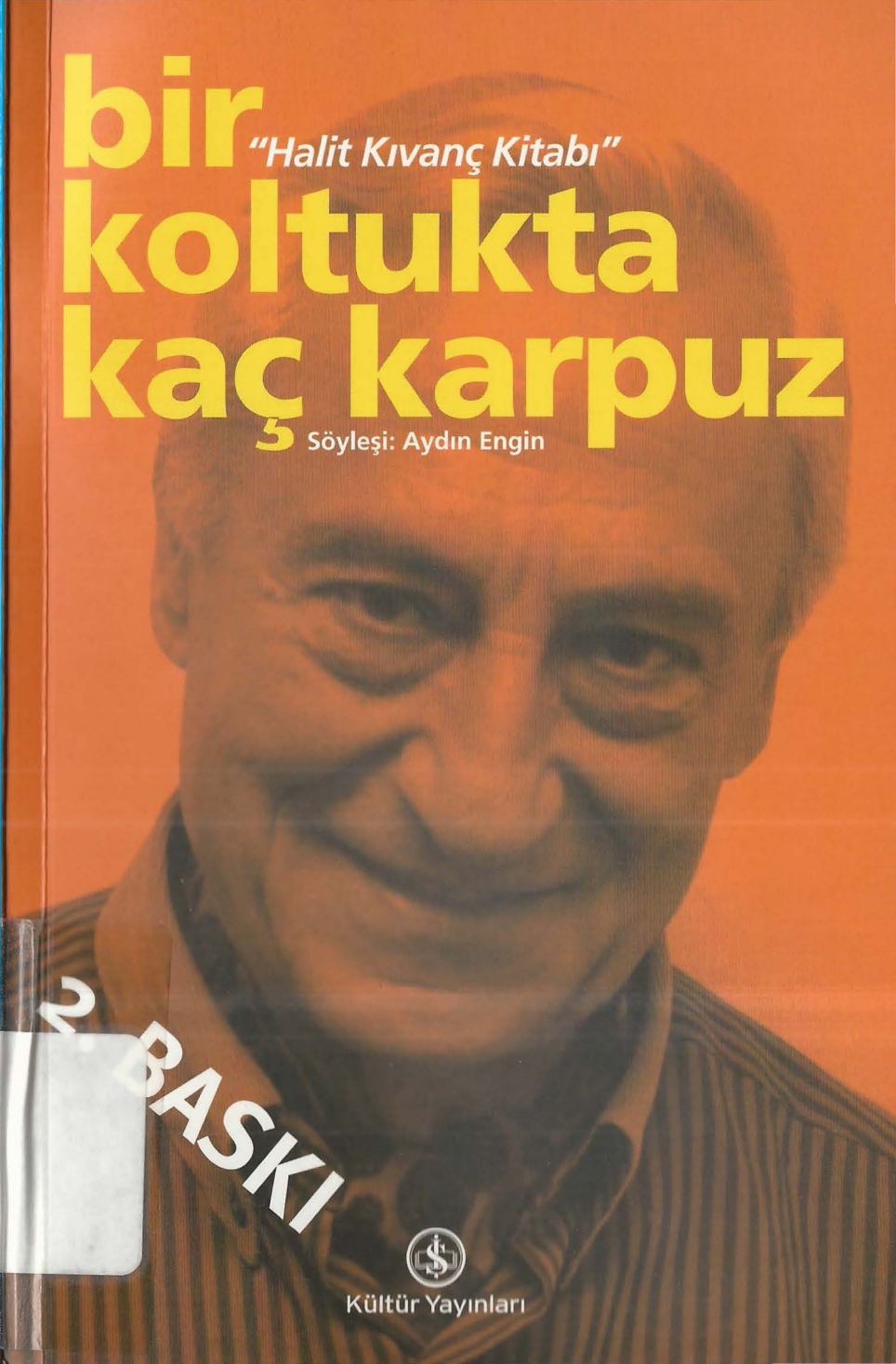
bir koltukta kaç karpuz

"Halit Kıvanç Kitabı"

Söyleşi: Aydın Engin

2. BASKI

Kültür Yayınları

Bir Koltukta Kaç Karpuz "Halit Kıvanç Kitabı"

716

Genel Yayın: 716
Edebiyat Dizisi: 301

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
Meşelik Sokağı 2/3 Beyoğlu 34433 İstanbul

Yayın Danışmanı Mürşit Balabanlılar
Editörler Defne Asal Er, Handan Akdemir

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Düzelti Eylül Duru
Tasarım Osman Tülü
Grafik Uygulama Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Ağustos 2003, İstanbul
İkinci Basım Mart 2004, İstanbul
ISBN 975-458-481-8
OTM 11030102
Basımevi Mas Matbaacılık AŞ (0212) 285 11 96
Dereboyu Caddesi Zağra Binası B Blok 1 Maslak 34398 İstanbul
info@masmat.com.tr

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

bir koltukta kaç karpuz

HALİT KIVANÇ KİTABI

Söyleşi Aydın Engin

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9

OKUMA YAZMA BİLMEYEN BİR ANNE VE... 15
BATAN GEMİNİN YOKSULU 18
1925 YILI VAR MI, YOK MU? 21
614 YAŞINDA BİR FUTBOLCU 21
"HALİT TARKAN" DA OLABİLİRDİ! 23
MAVİT KIVANÇ DA KİM? 25
MİLLET KÜTÜPHANESİ VE BİR ÇOCUK 27
TOPLUCA SÜNNET OLUNCA... 30
BİSİKLETSİZ BİR ÇOCUKLUK 33
İNEK BİR ÖĞRENCİ 38
BİR DİSİPLİN Kİ... 40
PIRPIRLANMAK 42
"BEYLER TÜRKÇE YOK!" 45
MUHALLEBİ ÇOCUĞU 46
ATATÜRK'Ü KAYBETTİĞİMİZ GÜN 48
10. YIL MARŞI'NI 10. YILDA SÖYLEMEK 50
SINIFTA KALMAK? O DA NE? 51
EKMEK KARNESİ GÜNLERİ 55
GALATASARAY LİSESİ'NE KİMLER GİREBİLİR? 57
İLK SUNUCULUK 59
"HASTALIK YOK AMA ŞÜPHELİDİR!" 62
BİR ŞIPSEVDİ 65
BEYOĞLU'NA ÇIKMAK 68
LİSE BİTTİ, ŞİMDİ ÜNİVERSİTE... 70
MÜLKİYE OLMADI, HUKUK VERELİM! 73
MİKROFONLA İLK TANIŞMA 76

HUKUK DİLİYLE AŞK NEDİR? 78
ÖTMEYEN KANARYAYA NE YAPMALI? 81
GUGUK'TAN *ŞUT*'A 91
YEDEK SUBAY OKULU'NDA 95
48 KİLO ET KOKUNCA... 98
DOMATES, PATATES VE TANK 102
YARGIÇLIK MI GAZETECİLİK Mİ? 107
HEM YOLCU HEM HOSTES 108
... VE KATIRCI SELAHATTİN 109
HÂKİMO-MİNO 112
KATIRCI SELAHATTİN'DEN KAYMAKAM SELAHATTİN'E 115
BERBER SİİRT'E GİDERSE... 117
ACEMİ YARGICIN HUKUK ZAFERİ 123
NASIL RÜŞVET ALDIM? 124
YILMAK İÇİN ON SEBEP 127
"BİZİ BOŞA HÂKİM BEY" 130
ARDINDAN TENEKE ÇALMAK 134
SİİRT'TE HÂKİM - İSTANBUL'DA MAHKÛM 135
BÜYÜK AVUKAT İŞBAŞINDA 137
BİR OKUL: *İSTANBUL EKSPRES* 144
ÖDLEK HALİT KIVANÇ! 146
HAYIR, ÖDLEK DEĞİLMİŞ! 148
TÜRKİYE'NİN İLK GÜNLÜK SPOR GAZETESİ 149
ABDİ İPEKÇİ'NİN *MİLLİYET*'İ 152
"EH FENA DEĞİL"DEN İYİSİ NE? 154
TREN BİLETİ BAŞBAKANDAN 156
PAPA'NIN HUZURUNDA 159
TEKME VARSA ŞİKE YOKTUR! 162
ŞEYTAN TÜYÜ 164
RADYOYA İLK ADIM 170
MAÇ SPİKERİ HALİT KIVANÇ DOĞUYOR 173
TELEFONLA MAÇ NAKLİ 178
BREZİLYALIDAN ÇOK BREZİLYALI 183
ENSEDE SİLAH MAÇ ANLATMAK 184
KOMİTEMİZİN RADYOSU 187
TRİBÜNLER ÇÖKERKEN 191
MAÇ SPİKERLİĞİNE HÜNGÜR HÜNGÜR VEDA 192
MİLLİYET VE HALİT KIVANÇ 194

ABDİ İPEKÇİ'NİN ÜÇ MUAVİNİ ... 197
KADERSİZ AHMET ... 204
TUVALET KUYRUĞUNDA BİR BAŞBAKAN ... 209
MİLLİYET BAŞYAZARI HALİT KIVANÇ ... 212
KUŞ KİMİN KAFASINA EDER? ... 215
MİLLİYET'TEN KOPUŞ ... 219
BİTEN AŞK DEĞİL, EVLİLİKTİ! ... 226
DEFİLE SUNUCULUĞU ... 231
MİKROFON DAKTİLOYU BASTIRDI ... 234
KAMERALAR BOZULUNCA ... 239
25 KEZ MİLLİ OLMAK ... 241
GAZETECİLİK MİKROFONA YENİLİRKEN ... 246
SARHOŞLARA MEZE OLMAK ... 250
ZEREMONIENMEISTER ... 254
ZEKİ MÜREN NASIL SUNULUR? ... 256
CHRISTOF HALİT COLOMB KIVANÇ ... 258
HİÇ İSİM ZİKRETMEMEK ... 259
JETPA'NIN İMZA'SI ... 261
HANGİSİ ÖNDE? TV, RADYO, GAZETE ... 262
50 SENE KADROSUZ ÇALIŞMAK ... 268
TBMM BAŞKANI HALİT KIVANÇ ... 270
ÖZEL TV KANALLARINDA ... 273
BİRAZ DA ÖZEL YAŞAM: EVLİLİK ... 275
NİKÂH DAİRESİNE... LİMUZİNLE... ... 281
SİLAH SEVMEYEN BİR KESKİN NİŞANCI ... 288
BABA OLARAK HALİT KIVANÇ ... 292
ARNAVUTCİĞERİ, BULGUR PİLAVI, KABAK TATLISI ... 294
ÜNLÜ GİBİ YAŞAMAYAN BİR ÜNLÜ ... 296
BEYOĞLU'NDA SİMİT YEMEK ... 304
MERAKA MEZE OLMAK ... 307
SİYASET VE SİYASETÇİLER ... 311
DİNDAR AMA... ... 312
AĞAÇLAR AYAKTA ÖLÜR! ... 313

DİZİN ... 317
ALBÜM ... 325

Sunuş

Adı üstünde: Nehir Söyleşi.

Mesleğinde doruğa çıkmış bir "ünlü" ile konuşacak, çocukluktan bugüne yaşamını didikleyecek, kendi ağzından kendisini anlattırmak üzere becerebildiğinizce konuşturacaksınız. Bir tür canlı tarih; bir tür dolaysız tanıklık...

Yapılması gereken pek karmaşık değil. Bir masanın çevresinde karşı karşıya geçeceksiniz; ses kayıt aygıtını ortanıza koyacaksınız ve sormaya başlayacaksınız. O anlatacak; anlattıklarından yeni sorular doğacak, o onları da yanıtlayacak; yeni yanıtlar yeni sorulara ebelik edecek ve bir yaşamöyküsü önce ses kayıt aygıtına, sonra yazıya dökülecek; kitap olup okura ulaşacak...

Yalın değil mi? Üstelik kolay da...

Uzun söyleşimizin başlangıcında ben de öyle sanmıştım. Halit Kıvanç'ın doğumundan üniversiteyi bitirişine, Siirt'in Kozluk ilçesinde yargıçlığına kadar epey uzun bir yaşam diliminde söyleşi yağ gibi aktı gitti. Üstelik kronolojik bir sıra izleyerek. Yani okurun izlemekte zorlanacağı hiçbir engele toslamadan.

Doğdu. Büyüdü. İlkokula gitti. Sonra ortaokul, lise, üniversite, amatör ve yarı-profesyonel yazı denemeleri, spor yazarlığına atılan ilk adımlar, ilgi çekecek "askerlik hatıraları"ndan hemen hemen yoksun bir yedek subaylık dönemi, Kozluk'ta yargıçlık, yargıçlıktan istifa, İstanbul'a dönüş...

Ses kayıt bantlarına baktım. Topu topu 16 saat konuşmuşuz ve Halit Kıvanç'ı artık delikanlılık dönemini epey geride bıraktığı yaşlara getirivermişiz.

Gel gör ki söyleşinin bundan sonraki bölümü tam 37 saat tuttu. Üstelik o bölüme kadar kolayca koruduğumuz kronolojik düzen altüst oldu. Daldan dala, medya ve "show" dünyasında yer alan meslek dallarının birinden ötekine kona kona yürümeye başladık ve Halit Kıvanç'ın bugününe kadar böyle geldik. Daldan dala, konudan konuya, olaydan olaya, anıdan anıya sıçrayarak...

Ben dinlerken yoruldum; siz okurken ne yapacaksınız bilemiyorum.

Bir örnek:

Milliyet gazetesinin onun yaşamında özel bir yeri var. Abdi İpekçi'nin yönetimindeki *Milliyet*, Halit Kıvanç'ın kendi deyimiyle "Halit Kıvanç'ı Halit Kıvanç yapan" kurum. Böyle olunca *Milliyet*'teki yaşamı üstüne bu kitapta uzun bir bölüm ayrılması doğal.

Bu söyleşiyi yapan siz olsaydınız ne yapardınız?

Ben de onu yaptım; "*Milliyet*'e girişinizden ayrılışınıza kadar geçen dönemi biraz ayrıntılı konuşalım. En baştan başlayın bakalım" dedim.

Nafile çabaydı.

Çünkü *Milliyet*'te çalışıyor; aynı anda Ankara'da defile sunuyor ve Adana'da *Bilen Şoför Kazanıyor* yarışmasını Altan Erbulak'la birlikte yönetiyor. Cumartesi gecesi Ankara'da, televizyonda *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız* yarışma programını sunuyor; pazar günü sabahtan köşe yazısını gazeteye geçiyor; öğleden sonra Mithatpaşa'dan maç anlatıyor; akşam gazeteye gidip maç eleştirisi yazıyor ve ertesi hafta sonu milli maç anlatmak üzere Liverpool'a uçuyorsa...

Bu söyleşi de ister istemez daldan dala konmak zorundadır...

Okur bu daldan dala sıçrayan yaşamöyküsünü izlemekte zorlanıyorsa, kimilerinin neredeyse başı dönüyorsa, Halit Kıvanç'ın, koltuğunun altında taşıdığı karpuzların sayısını bilemez hale geliyorsa... bu kitap hedefine ulaşmış demektir.

○

İş Bankası Kültür Yayınları'nın Nehir Söyleşiler dizisi için bir "Halit Kıvanç Kitabı" hazırlayacağımı söylediğimde yakın çevrem "Aaa, kim bilir ne kadar eğleneceksiniz" dediler. Söyleşi boyunca fıkralar anlatılacağını, esprilerin birbiri ardına patlayacağını, kahkahaların yan odalardan duyulacağını sanıyorlardı.

Öyle bir beklentim olmadı. Gerek saate karşı yarışılan gazetecilik mesleğinin, gerek beğenince alkışlayan, ama beğenmediğinde acımasızlaşan bir seyirci kitlesinin karşısında hüner göstermeye dayanan sahne mesleklerinin, gerek en masum dil sürçmelerine bile göz yummayan TV ve radyo sunuculuğu mesleğinin nasıl da bıktırıcı bir profesyonel disiplin gerektirdiğini, bir yandan iş yaparken bir yandan dalga geçilemeyeceğini iyi kötü biliyordum.

Sahiden de "iyi kötü biliyor"muşum. "İyi"sini bu söyleşi sırasında tanıdım.

Karşımda meslek yaşamı 50 yıla dayanmış bir medya ve sahne profesyoneli vardı. 50 yılın acı ve tatlı deneylerinden süzülmüş dersleri benliğine sindirmiş bir profesyonel. Ne zaman karşılaşacağını bilmediği, bilemeyeceği tersliklere, zorluklara, aksaklıklara, tuzaklara titizlikle hazırlanmış bir profesyonel. Randevularına hastalık derecesinde titiz; olası trafik tıkanmalarını bile hesaplayacak kadar dikkatli ve tedbirli bir profesyonel.

Kitabın sayfaları arasında Halit Kıvanç'ın bu niteliklerinin birçok örneğine rastlayacaksınız. Bu sunuş yazısında tek bir örnek vereceğim:

Halit Kıvanç okumakta olduğunuz şu söyleşiye de gelse, bir defile de sunsa, bir TV programında konuşacak da olsa, bir spor programına katılacak da olsa bedeninin doğal bir uzantısına dönüşmüş çantasında minik bir ilaç kutusu taşır. Bu yaşına rağmen o hâlâ çakı gibi bir delikanlı. Ama yine de o minik ilaç kutusu çantasındadır. İlaçlar mı? Baş ağrısına karşı, ishale karşı, baş dönmesine karşı, soğuk algınlığına karşı, ses kısılmalarına karşı "ani etkili" birtakım haplar. Bu ilaçları mutlaka taşır. Çünkü bilmektedir: Sunucu, gazeteci, spi-

ker, showman, yorumcu, yazar hasta da olsa, soğuk algınlığından bedeninin her yanı kırılmakta da olsa, ateşi çıkmış olsa, başı ya da dişi ağrısa, ishal olsa, sesi kısılsa, öksürüklerle sarsılsa, üşüse de, terlese de sahnenin perdesi mutlaka açılacak, gazete mutlaka basılacak, ekran mutlaka aydınlanacak, radyo hiç susmayacaktır.

Bunu her profesyonel bilir. Ama iyi profesyonel önlemini de alır.

Halit Kıvanç'ta bunca yılın deneyimleriyle zenginleşmiş iyi bir profesyonelin neredeyse içgüdüselleşmiş davranışlarına bu uzun söyleşi boyunca her gün ve günde birkaç kez tanık oldum.

Bu kitapta onun bu yönü yeterince belirmiyorsa kusur bendedir.

○

Halit Kıvanç'ın bu söyleşi kitabında galiba pek de iyi belirmeyecek bir yönü daha var. Bu kadar uzun bir söyleşiyi gerçekleştiren kişi olarak sanırım bunu söyleyebilirim:

Sağlığı yerinde, bedensel ve beyinsel yetileri tıkır tıkır işleyen ve artık "ihtiyar" sayılması gereken yaşlara gelmiş biri için kullanılan harcıâlem bir deyim vardır: İhtiyar delikanlı.

Bense bu satırlar yazılırken 77 yaşını tamam etmiş Halit Kıvanç için "hâlâ delikanlı" değil "hâlâ çocuk" diyeceğim. Kocaman bir çocuk...

Küçücük şeylerden çocuksu bir sevinç duyabilmesiyle, küçücük şeylerden çocuksu alınganlıklarıyla, gönlü kolay kırılır, gönlü kolay alınırlığıyla, ancak bir çocuğun üstesinden gelebileceği "susmak bilmeyişi"yle ve...

Ve ancak çocukların sahip olabileceği o bitip tükenmez enerjisiyle kocaman bir çocuk...

Bu cümleyi inandırıcı bulmadıysanız kitabın son cümlesini okuyun. Bana hak vereceksiniz...

Aydın Engin

— *Bir söyleşinin en klasik sorusuyla başlayalım mı?*
— Yani?

— *Hani başlarken "nerelisin hemşerim" diye sorarlar ya... Nereli Halit Kıvanç?*
— Bana bu soru çok sorulur.

— *Tahmin ediyorum.*
— Hatta bana Balkan-Türk derneklerinden yöneticilik, hatta bir ikisinden başkanlık falan önerileri geldi.

— *Niye?*
— Çünkü ailede damat ve gelin olarak Yugoslav kökenli, Arnavut kökenli o kadar çok insan var ki... Oysa benim baba tarafım Kafkasya'dan. Dağıstanlı. Ama baba tarafım diyorum. Yoksa babamın babası da İstanbullu. Babam bana binde bir, öylesine konuşurken "Bizim dedeler Kafkasyalı, Dağıstanlı" diye anlatırdı.

— *"İmiş" diyerek herhalde...*
— Tabii tabii... Babam "imiş" diye anlatıyordu. Oradan gelmişler onlar. Ama annem Bulgaristan doğumlu. Türk sınırında. Yani Bulgaristan'ın Türk olan kısımlarından. Sonradan sınır cilveleriyle Bulgaristan'da kalmış oraları.

— *Türkiye'ye o kadar yakın yani?*
— Yakın, yakın. Annem beş yaşında mı, dört yaşında mı ne

gelmiş. Yalnız hatırladığı kadarıyla iyi, zengin bir aileymişler. Oradaki evleri çok büyükmüş filan... Bir de babasının adının Raşit, annesinin adının Havva olduğunu hatırlıyor.

— *Anne babasını da mı görmemiş, tanımamış? Yani Türkiye'ye onları görmeden mi gelmiş?*
— Görmüş konuşmuş ama...

— *Ama beş yaşına kadar...*
— Evet. Üç beş yaşında getirmişler ya da yollamışlar ya da... Bilemiyorum. Bilemiyoruz. Annem 1900 doğumlu. Acaba 1903'te, 1904'te oralarda ne olmuş? Baktım birkaç kez, ama çıkaramadım, ne yalan söyleyeyim...

— *Balkan Harbi desek, o ta 1912'de filan...*
— Bilemiyorum. Acaba ondan önce çocuğu mu kaçırmışlar, yollamışlar mı... Hayır, bilemiyorum. O da bilemezdi hiç. Anlatamazdı zaten... Üç dört yaşında bir çocuk...

— *Peki buraya, Türkiye'ye nereye ya da kime gelmiş?*
— Komşular, ahbaplar, akrabalar almış getirmişler. Hiçbir gün bunun ayrıntısını öğrenemedim ki annemden.

— *Peki getiren, yanına alan akrabalar, komşular, ahbaplarla hiç temas edilmedi mi?*
— Bir üzüntüm de o zaten. Komşulardan yaşlı hanımlar beyler sağdı o zamanlar. Onlara ayrıntıları niye sormadım diye kendimi suçluyorum.

— *Artık sağ değiller ama...*
— Değiller. Ben lisede, üniversitede okurken sağdılar. Ama ben büyüyüp bilinçli olduğum zaman da artık onlar yaşamıyordu.

— *Yani siz anne tarafından nineleri, dedeleri tanımıyorsunuz?*
— Hayır. Hiçbir bilgim yok.

— *Buna karşılık baba tarafını biliyorsunuz. Kafkasya'dan Dağıstan'dan demiştiniz herhalde...*
— Baba tarafını da babamdan bildiğim, onun anlattığı kadarıyla tanıyorum.

— *Sonuç olarak Osmanlıya özgü, örneğine pek sık rastlanan bir durum. Aile Kafkaslar'dan göç etmiş...*
— Evet, İstanbul'a gelmiş. Yani kökleri bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışındaki Türklere uzanıyor.

— *Babanız İstanbul'da doğmuş, İstanbul'da evlenmiş...*
— Evet. Babam evlenmiş; iki oğlu, iki de kızı olmuş. Onlar büyümüşler...

— *Ama sizin annenizden söz etmiyoruz...*
— Hayır, hayır. Büyük ablam yirmi küsur yaşındayken annelerini kaybetmişler ve birileri annemi mazbut bir insan olarak salık vermiş ve babamla annem evlenmişler... Görücü usulüyle tabii. İlginçtir, ay hesabıyla büyük ablam, annemden daha büyüktür.

OKUMA YAZMA BİLMEYEN BİR ANNE VE...

— *Peki annenizin adı neydi?*
— Şimdi o da çok ilginç. Annemin adı oradan geldiği zaman Nefise. Fakat Leman derlermiş.

— *Bir sebebi?*
— Bilmiyorum. İlk nüfus kaydı Nefise'ydi. Sonra Nefise Leman yaptırdık. Onu ben de hatırlıyorum mesela.

— *Çünkü diliniz Leman'a alışmıştı öyle mi?*
— Evet. Leman diyordu herkes... Ama nüfusunda Nefise yazıyordu.

— *Ve bunun nedenini bilmiyorsun?*
— Hayır, hayır...

— *Peki Nefise veyahut Leman hanımla babanız... Neydi babanızın adı?*
— İsmail.

— *İsmail ile Leman hanımın tek çocuğu musunuz siz?*
— Ben tek çocuğum, evet.

— *Ama kitaplarınızda bunu hiç belirtmemişsiniz. İlgimi çekti.*
— Beş kardeşiz biz.

— *Ve hiç ayırmıyorsunuz diğer kardeşlerinizi, ağabeylerinizi, ablalarınızı...*
— Hayır. Ayıramam. Çünkü annem evlendikleri zaman onlardan daha genç, en çok akranları yaşında bir anne... Buna karşılık babam tipik bir... yani bugünün deyimiyle taşfırın erkeğiydi. Çok sert. Sofrada gülünmez edilmez. Gerçi esprili bir adamdı, fakat otorite espriden öndeydi.

— *Sert miydi size karşı?*
— Hayır... Disiplin demek lazım. Evde otorite, disiplin vardı. O yüzden anneme yakın olurduk hepimiz. Annem... Nasıl diyeyim, bir insanın okumadan bu kadar kültürlü olabileceği düşünülemez.

— *Okumadan diyorsunuz... Hiç mi yok?*
— Okuma yazma hiç yok. Yalnız "L" harfiyle imza atmayı öğretmiştik. Ama ben annemin sayesinde yabancı dil öğrendim. Ben lisede... yooo ortaokulda okuyorum. Annem eşten dosttan duyuyor ki Vezneciler'deki üniversitede, yazın üniversite öğrencileri için yabancı dil kursları var ve bu kurslar dışardan gelen ortaokul, lise öğrencilerine de açık. Annem elimden tutup bu kurslara götürdü beni.

— *Ve kendisi okuma yazma bilmiyor.*
— Bilmiyor. Bakın bu kadar da değil. Annem öğreniyor ki, Galatasaray Lisesi'nden bir öğretmen, Fransız mı, Belçikalı mı hatırlamıyorum şimdi, Mecidiyeköy'de özel ders veriyor ve aile bütçemiz çok dar. Annem o bütçeden beni tramvaya bindirip Şişli'ye Mecidiyeköy'e yürüyerek o eve götürüyor ve orda ben ders alıyorum. O, yandaki odada bekliyor.

— *Dil dersi alıyorsunuz?*
— Fransızca dersi.

— *Peki bu okuma yazma bilmeyen anne, bunu babadan izin alarak mı yapıyor?*
— Hayır hayır. Yani tam disipline uyan bir kadın. Tipik Osmanlı kadını. "Aman baban duymasın; sen şunu şöyle yap" diye idare eden bir kadın. Yani babadan bir şey isteyince ve baban "hayır" derse o onu sağlamaya çalışır el altından, babaya da hissettirmeden...

— *Anladım. Peki öteki kardeşler?.. Daha doğrusu ağabeyler, ablalar... Yoksa üvey ağabeyler, ablalar mı demeliyim?*
— Hayır, hayır, hayır... Benim ağabeylerim ve ablalarım, bilhassa küçük ablam ve büyük ağabeyim... Hani bir karında yatsaydık aramızda belki küslükler falan olurdu ama... Biliyor musunuz, bütün hayat benim üstüme dönerdi evde.

— *En küçük kardeş çünkü. Öyle mi?*
— Hiç unutmam, lise bitirme imtihanlarıma on beş gün kala babamı kaybettim. Aniden, üç gün içinde gitti. Ve ben liseyi bitirdim. Lise bitirme notum pekiyi olduğundan her okula girebiliyorum. Sınıf birincisiyim, iftihar levhasındayım hep... O zaman teknik üniversiteye falan girme, başka yerlere rahat girme şansım var. Fakat ben "Okumayacağım; çalışıp anneme bakacağım" dedim. Kemal ağabeyim, yani bü-

yük ağabeyim de o zaman az maaşlı bir memur. Dedi ki "Oğlum benim maaşım bizi geçindirir ve sen üniversiteyi okuyacaksın. Biz okuyamadık, sen okuyacaksın..."

BATAN GEMİNİN YOKSULU

— *Yani babanın rolünü Kemal ağabeyiniz üstlendi.*
— Aynen öyle oldu.

— *Ağabey küçük maaşlı bir memur; baba da sanırım dar gelirli dediğimiz...*
— Hayır, babam zenginmiş. Bayağı zenginmiş. Ticaret yaparmış. İzmir'den, Amasya'dan, Tokat'tan mal getirirmiş...

— *Ne ticareti bu?*
— Sebze, meyve...

— *Yani kabzımal mı diyeceğiz?*
— Evet, kabzımal... Kabzımal denebilirdi. Ama o zamanki kabzımal bugünkü anlamında değil. Çünkü o yıllarda bugünkü işadamları yok, holdingler falan yok. Neyse... Bir vapur İzmir'e giderken batmış. Bu vapurdaki malların beşte dördü... dörtte üçü babamınmış. Ama sigorta migorta olmadığından hepsi gitmiş... Sonra Sarıgüzel yangını olmuş.

— *Ne demek Sarıgüzel yangını?..*
— Sarıgüzel Fatih'te bir semt. Yani semt içinde semt... Meşhur Fatih yangını. O yangında babama ait üç tane yan yana muazzam köşk, bina, ev, villa, her neyse yanmış.

— *Ağabeylerden, ablalardan o günleri bilen var mı?*
— Vardı. Yani varmış. Mesela ağabeyimi okula vermiş. İngilizce okutan bir okula. Özel paralı okulda okutmuş ağabeyimi. Ama ağabeyim okumayı sevmiyormuş galiba...

— *Anlaşılan varlıklı bir baba olarak okula yollamış ağabeyi... Bunu finanse edebilecek durumda.*
— Çok varlıklı. Şimdi efendim, babamın ablasının kocası Hacı Şakir.

— *Şu meşhur Hacı Şakir sabunları?..*
— Evet. Bildiğimiz Hacı Şakir... O babamın eniştesi.. Ben Hacı Şakir Beyi tanımadım ama onun oğlu Tevfik Sabuncu'yu tanıdım.

— *Var mıydı sıkı bir akrabalık ilişkisi? Gidip gelmek gibi filan...*
— Hacer Hala, yani Hacı Şakir'in kızı çok yakınlık gösterirdi. Bir de yazın Sabuncu'ların Feneryolu'ndaki köşkünde kalırdım. Tevfik beyin oğlu Şakir'le iyi arkadaşlık ederdik. Münime yenge... Yani Hacı Şakir Beyin gelini, ayırt etmezdi oğlundan beni. Giderdik ayakkabı almaya, aynını bana da alırdı filan... Ancak açık konuşayım, Hacı Şakir'in karısının yahut karısının kardeşinin çocuğu yani yeğeni, yahut kayınbiraderinin oğlu olarak maddi manada sadece fantezi düzeyinde yardım gördüm.

— *Anlıyorum. Peki böyle bir beklentiniz oldu mu?*
— Valla babam çalışkan bir insandı. Kimseye muhtaç olmadan, gider gerekirse iki küfe domatesi hâlde satar, evine para getirirdi. Kimseye muhtaç olmadık yani. Bir de mağrur bir insandı. Yani "Ben evimi kendim geçindiririm; kimselere muhtaç olmam" kafasındaydı.

— *Anladığım, annenizle babanız evlendiklerinde varlıklıydılar... Fakat siz çocukken en azından bir süre küçük bir evde yaşadınız...*
— Bir ara evet. İlk ev bayağı büyüktü. Ondan sonra küçüldü; sonra gene büyüdü.

— *Bunu anlamadım. Aynı ev değil herhalde büyüyüp küçülen?..*

— Tabii canım... Küçük ağabeyim evlendi. O arada büyük ağabeyimle ablam öbür evde kaldılar. Ben çok küçüktüm, o günleri iyi hatırlamıyorum. Sonradan sorduğumda bana anlatılanlarla biliyorum... Bir de şey oldu... Oturduğumuz ev kiralık bir ev. Babam ev sahibine diyor ki "Yahu kardeş gel bunun üzerine kat çıkalım. O kat benim olsun. Alt kat senin evin yine" diyor. Adam da "Peki" diyor. Babam biraz söze dayanan bir insandı. Borç verdiklerinden, hiç kimseden senet almamıştır.

— *Eski usul bir adam yani...*
— Evet evet... Ve bu ev bittiği zaman, üç gün sonra protesto geldi, "evden çıkın" diye ve adam o sakafa kondu.

— *Sakafa?*
— Eve yani, konuta... Babamın buna karşı yaptığı, gidip işyerinde, kalabalığın içinde adamın yüzüne tükürüp "Ahlaksızsın!" deyip dönmek...

— *Bundan ibaret öyle mi?*
— Evet. O kadar. Ağabeylerimin tepkisini hatırlıyorum. Ben ortaokulda filandım çünkü. Hatırlıyorum. Ağabeyim "Yahu baba, bırak verelim mahkemeye" dedi. Hayır. "Ben mahkemeyle uğraşmam. Onu Allaha havale ederim" diye cevap verdi. Böyle bir insandı.

— *Peki, biz öykümüze dönelim. Sizin tanımadığınız, babanızın ilk eşi ölmüş, dört çocuk geride kalmış.*
— Evet. Bir süre sonra da babam yeniden evlenmiş.

— *... Ve bu evlilikten de bir tek çocuk oldu: Halit Kıvanç.*
— Evet.

— *Yıl?*
— 1926. Ama benim doğum tarihim biraz tuhaftır. Benim iki tane kaydım var. Bir 1925, bir de 1926.

— *İki kayıt derken nüfustaki kaydı demiyorsunuz herhalde?*
— Şimdi efendim, nüfusta 1341'ler filan var ya...

1925 YILI VAR MI, YOK MU?

— *Evet. Vardır herhalde.*
— İşte tam 1925 yılı bitince bu 1341'ler atılmış, 1926 olmuş. Yani 1341'le 1925'ler, 1926'lar birbirine karışmış. Nasıl karıştığını lütfen sormayın bana. Yeni doğmuş çocuğum o zaman, nerden bileyim. Ama laf aramızda, 1926'lı olmak daha çok işime geldi.

— *Peki siz doğum gününüzü ne zaman kutluyorsunuz?*
— Haaaa, işte onun çözümü tamamen bana ait. 18 Şubat'ta kutluyorum. Şöyle yaptım: Eski takvimin 18 Şubatıyla yeni takvimin 1926'sını birleştirdim.

— *Yani 1300'lü yılların 18 Şubatıyla 1900'lü yılların 26'sını buluşturdunuz...*
— Ah bu takvim karışıklıkları çok tuhaftır. Bakın tam yeri geldi anlatacağım: Ünlü futbolcu, eski milli, Beşiktaşlı Şükrü Gülesin vardı. Avrupa'ya ilk transfer olan futbolcularımızdan biriydi.

614 YAŞINDA BİR FUTBOLCU

— *Evet. Unutulur mu? Lazio'ya transfer olmuştu galiba...*
— Evet Lazio'daydı. Yanlış söylemeyeyim ama 1921'in karşılığı olan 1337 doğumluydu. Transfer ettiğinde İtalya'nın ünlü gazetesi *Correria della Sport sekiz* sütun üzerine manşet atmıştı.

— *Ne diye?*
— "Lazio 614 yaşında bir futbolcu transfer etti" diye!..

— *Çok hoş... Peki şimdi, 1926 yılında Halit Kıvanç doğdu. Tam Cumhuriyet çocuğu. Atatürk devrimlerinin en hızlı günlerinde. Tabii hatırlamayacak o yaşlarda... Öyleyse bebeklik yıllarını atlayıp ilkokula gelelim mi?..*
— İşte bu çok enteresandır. Bakın ben bebekken bile kundağımın yanında gazete vardı. Yani bebekliğimden itibaren gazete gördüm ben ve okumaya çok küçük yaşlarda gazete ile başladım...

— *İlkokulu konuşuyorduk...*
— Biliyorum. O yüzden gazete diyorum zaten...

— *Hangi gazeteydi?*
— *Cumhuriyet.* 1931'deydik. Ben beş buçuk yaşımdayım. Babam ticaretle uğraşıyor.

— *Daha ilkokula gitmiyorsunuz?*
— Hayır hayır, gitmiyordum. Babam beni de yanına almış ve Tokat'a gitmişiz. Çok ilginç değil mi? Tokat'la benim ne ilgim var?

— *Siz neyse, babanızın ne ilgisi var? O da yok herhalde...*
— Onun var. Büyükbabam... O zaman malum birden fazla evlenilirmiş. Bir eşi de Tokatlıymış. Tokat'a gidip hem onları göreceğiz, babam da Amasya'da İstanbul için elma işi filan konuşacak.

— *Hem ticaret, hem ziyaret gibi.*
— Aynen. Samsun'a vapurla gittik. Oradan otobüsle Tokat'a.

— *İkiniz misiniz? Baba, oğul?*
— Annemle beraber. O sırada da Eylül ayı. Okullar açılıyor. Tokat'ta benim çatır çatır gazete okuduğumu gören akrabalar "Yahu bu çocuk okuyor. Buna günah" diyorlar, "Bunu versenize okula..." Eee o günkü koşullar bugünkü gibi değil. Aileler çocuklarını okula yollamıyorlar. Okula yollanan çocuk

arıyor müdürler filan... Beni götürdüler. Müdür "Yahu hiç olmazsa altı ay daha büyük olsa. Nüfusuna göre beş yaşında gözüküyor bu. Bu şimdi beş buçuk yaşında. Ancak üç ay sonra altı olacak. Aslında yedi yaşında alıyoruz biz. Haydi burada altıyı da alıyoruz" demiş. Tam o sırada müdürün masasındaki *Cumhuriyet* gazetesini alıp okumuşum ben. Hem de küçük yazıları okumacasına...

"HALİT TARKAN" DA OLABİLİRDİ!

— *Kendiliğinizden mi okumuşsunuz, yoksa "Oku da oğlum bir göster amcana" gibi mi?*
— Hayır, hayır değil. Annem "Oğlum gazete bile okuyor deyince, ben de başlamışım okumaya. Yani bu, benim ilk sunuculuğum. Kendimi sunmuşum. Ben okumaya başlayınca müdür "Tamam" diyor. Ardından ben başlıkları okuyup aşağıya geçiyorum. Küçük harfleri de okuyunca, bu defa müdürün gözleri açılıyor, "Bunu ikiye mi alsak acaba" diyor. Böyle bir konuşma işte. Böylece ilkokula Tokat'ta başladım ben. Bir ay sonra, naklen İstanbul'daki ilkokula...

— *Peki, Tokat'ta o kadar kalındı mı? Hem ziyaret, hem ticaret anladım da...*
— Üç ay falan kaldık orada. Geldik İstanbul'a. İstanbul'daki müdür biraz direnmiş: "Bu kanuna biraz ters düşüyor. Kanunen beş gözüken bir çocuğu nasıl alalım biz?" Ama annem "Efendim orada gazete okuduğu için aldılar" demiş.

— *Deyince...*
— Tesadüf öğretmenlerden biri de müdürün yanındaymış. "Alalım müdür bey" demiş. "Benim sınıfa alalım..." Böylece "Halit İsmail Efendi" İstanbul'daki ilkokula naklen kaydedilmiş...

— *Halit İsmail Efendi? O ne demek şimdi?*

— E tabii. Soyadı kanunu 1934'te çıktı.

— *Siz o sırada ortaokula falan mı gidiyorsunuz?*
— Yoo, yooo... İlkokul başları falan. Biliyor musunuz, bu soyadı işini okuma yazma bilmeyen annemle, ben küçücük çocuk... Evet ailede o kadar ağabeyler varken biz gittik, ailenin bütün nüfus muamelelerini yaptırttık. Sıra geldi soyadına. "Soyadı ne" dediler. Listeler var oralarda. "Biz bunu evde bir konuşalım" dedik. Kemal ağabeyim "Ben çok güzel bir soyadı buldum" dedi, "Tarkan". Tarkan hiç fena soyadı değil. O zamanlar daha bugünkü Tarkan'ın annesi babası bile doğmamıştı herhalde... Tarkan soyadı denince bir gün, iki gün düşünüldü. Babam benimsemedi.

— *Aile meclisinde konuşuluyor bunlar öyle mi?*
— Onlar konuşuyorlar, biz duyuyoruz. Gazetede bir yazı okumuş Kemal ağabeyim. "Soyadı için teklifler" konulu bir yazı. Orada "Kıvanç" da var. Parantez içinde de "İlk defa Atatürk tarafından kullanılmıştır bu deyim" yazıyor. Kemal ağabeyim "Kıvanç" diyor. "Bakın nasıl söylenişi" filan... Gittik, aldık Kıvanç soyadını.

— *Babanız bu defa itiraz etmedi?*
— Hayır hayır, o da sevdi. Yalnız yıllar sonra benim için bu soyadı epey zor oldu.

— *Niye ya da nasıl?*
— Özellikle yurtdışında gazetelerde, radyo ve TV'lerde tanıştığım kişilerde filan... İşte Kovinç, Kofinç, Kifants, Kifans, Kayvinç...

— *Haaa şu bizim I ve Ç sorunumuz yani.*
— Evet. Bazen, kanunları çok sıkı olmayan ülkelerde "K. Halit" diye atmışımdır ismimi. Bir de büyük dedemin adı Mecit imiş. Göbek adımı Mecit koymuşlar. Halit Mecit Kıvanç.

— *Nüfusta da böyle kayıtlı mı?*
— Kayıtlı, tabii kayıtlı... Ancak yolda "Mecit" diye bağırsalar dönüp bakmam hiç. Çok ilginç bir olaydır: Üniversite birinci sınıfında yazılı sınava girmişiz. Yazılıyı geçenlerin listesi asılmış. Gidip baktım. Listenin başında bir dolu insan. 1800 kişiydi Hukuk Fakültesi'nde birinci sınıf. Çok iyi yazmışım. Sınavda geçeceğimden eminim. Fakat gidip baktım... İlginçtir, bilirsiniz insan gözü harf okumaz...

— *Bütününü görür, derler...*
— Evet. Şurada "İş Bankası" yazıyor mesela. A harfini koymayın. "İş Bnkası" diye yazın.

— *Anlarsınız.*

MAVİT KIVANÇ DA KİM?

— Evet, ona bakar İş Bankası dersiniz. İşte ben de bir baktım yukarıdan aşağıya. Halit yok. Gayet üzgün çıkarken biri "Hadi" dedi "geçmişin"... Benim üniversitede okul numaram sekiz bin yedi yüz bilmem kaç. O numaralara bakmış görmüş. Tekrar indim baktım. Mavit Kıvanç... Bak şimdi!

— *Neye bakayım? Mecit'ti, Mavit çıktı bir de...*
— Efendim nüfusa yazılırken ön tarafa Mecit, arka tarafa Macit yazmış memur. Üniversitedeki görevli de bunu daktiloya çekerken... Bilirsiniz daktiloda C ile V yan yanadır.

— *Öyle midir? Durun bir bakayım... Haklısınız yan yana...*
— Tamam işte... Sonunda üniversitedeki yazılı sınav listesinde benim adım Mavit Kıvanç olmuş...

— *Şimdi bakın sizin doğum tarihinizde problem var. Nüfus kâğıdınızda problem var. Üniversitedeki kaydınızda problem*

var. Böyle giderse bu söyleşi boyunca biz sadece sizin adınızı, nüfus kaydınızı filan konuşacağız...
— Yok, yok... Çok şükür bitti artık. Neyse ki nüfuslar değişti, kurtulduk.

— *Anlaşılan biz de bu konudan kurtulduk. Şimdi biraz daha yol alalım. Anladığım kadarıyla Halit Kıvanç doğma büyüme İstanbullu ve doğma büyüme Fatihli...*
— Evet. Oğlum doğana kadar biz hep Fatih'te oturduk. 1958'de, içinde benim de bulunduğum bir grup Gazeteciler Mahallesi Kooperatifi'ni kurduk.

— *Şu Esentepe'deki ilk Gazeteciler Sitesi?*
— Evet. 1958'de oraya taşındık. Demek ki otuz iki sene Fatih'te oturmuşum.

— *Oğlunuz da orada doğdu?*
— Ümit de Fatih'te doğdu. Ben ise hem Fatih'te doğdum, hem orada liseyi bitirdim, orada üniversiteyi bitirdim ve orada evlendim...

— *Peki. Ama Fatih kocaman bir semt. Fatih'in neresinde?*
— Hayatımın büyük bölümü Kıztaşı'nda, Fatih Kıztaşı'nda geçti. Fatih Cami'nin avlusunda çok geniş bir yer vardı, orada futbol oynardık. Babamla aramızdaki ters düştüğümüz tek nokta oydu. Babam ikindi namazından çıktığı zaman bizi orada top oynar görünce... Yalnız ben değil, babası camiden çıkan arkadaşlar da... Hepimiz ağaçların arkasına saklanırdık.

— *Bir arkadaş grubunuz vardı...*
— Evet, evet... Hepsi iyi aile çocuklarıydı. Lise bitti, üniversite bitti, hayata atıldığımız dönem geldi. O arkadaşlarımın da hepsi aynı düzeyde okuyan, düzgün çocuklar oldu. Hepimiz öyleydik. Bizim eğlencemiz Şehzadebaşı'nda sinemaya gitmek, tiyatroya gitmek ve mahallede futbol oynamak. Bizim kahve alışkanlığımız filan yoktu.

— *Yani kahveye gitmediniz mi hiç?*
— Gittim ama çok değil. Fatih'teki büyük kahvede Neyzen Tevfik diye bir adam oturuyormuş. Enteresan bir adam. Onu karşıdan öyle seyrettik; konuşmalarını dinledik. Bir keresinde ney çalıyordu. Dinledik de, itiraf edeyim ki Neyzen Tevfik'in büyüklüğünü orada anlamadım hiç. "Kim bu ihtiyar adam, böyle garip, böyle saçlar başlar filan, böyle hiç konuşmadan..." dedim herhalde.

MİLLET KÜTÜPHANESİ VE BİR ÇOCUK

— *Yani ilk gençliğiniz Şehzadebaşı kahvelerinde geçmedi... Okur muydunuz çok? Ders kitabı dışında yani... Kitap, gazete filan...*
— İyi ki sordunuz. Okumak bizim, en azından benim çocukluğumda, ilk gençliğimde çok büyük bir yer tutar. Fatih'teki Millet Kütüphanesi... Türkiye'de bugün kütüphaneye gitmenin sıfıra indiği inancındayım. Biz boş zamanımızda, yazın tatilde bile kütüphaneye giderdik.

— *Baba zoruyla mı, gönüllü mü?*
— Hayır, baba zoruyla değil. Belki arkadaşların teşvikiyle... "Şu romanı okudun mu" filan. Varlık yayınlarını alırdık. Paramız hepsine yetmezdi tabii... "Şunu oku, Reşat Nuri'nin filanca kitabını oku"... Ne yaparsın? Doğru Millet Kütüphanesi'ne. Oraya gider alır, romanlar okurduk. Victor Hugo'ları filan... Ben birçok klasik eseri oradan, kütüphaneden alıp okumuşumdur. O kütüphanede üniversite yıllarımda derslerime de çalışırdım. Yani kütüphane okuma zevki vermiştir bana. Hemen şimdi sırası gelmişken kütüphanenin önündeki gazeteci Mehmet ağabeyi de mutlaka anmalıyım. O, bizi adam edenlerin başında gelir.

— *Gazete bayii miydi?*
— Evet, köşedeki durakta gazete bayii. Giderdik. Mehmet

ağabey öğleyin saat on ikiyle iki arası, yakında küçük bir evi vardı, oraya yatmaya giderdi.

— *Öğlen uykusuna...*
— Evet. Biz tatilde yazın, orada gidip öğle tatilinde gazete satardık onun yerine. Bize para pul vermezdi. Fakat ne zaman gitsek istediğimiz gazeteyi, dergiyi, kitabı alır, kütüphanenin duvarına oturup okur, gene ona verirdik. Bazen kitap kalın çıkar, "Halit al bunu eve götür. Sen muntazam çocuksun. Temiz okursun, getir, yerine koy" derdi. Bazen satılmayıp iade edilecek gazete, dergi olduğunda, "Bunları birkaç gün sonra iade edebilirim çocuklar. Alın hepiniz şunları. Okuyun çabuk getirin" derdi. Şimdi, bunlar güzel rastlantılar.

— *Güzel, evet.*
— Öyle ya, eğer orada gazeteci yerine bir kahve olsaydı belki girip oyun oynayacaktık. Kahveye de gittik elbet. Üniversitede biz de kahveye gittik. Aramızda kahveyi, çayı ısmarlamacasına ya da sinema ve maç parası ödemesine oyun oynadık. Kumar oynamadık hiç. Kaybeden bizi sinemaya götürecek filan. Yaşlar daha ilerleyince kaybeden Çiçek Pasajı'nda bira ısmarlayacak; ilk bira ondan olacak falan. Yani mazbut bir çevrede, düzgün bir arkadaş çevresinde olmanın da faydasını çok gördüm.

— *İlkokula gelelim ya da ilkokul dönemine dönelim. Neydi ilkokulunuz? Tokat'taki değil, İstanbul'daki?*
— Fatih İlkokulu'ydu. Semtin adını taşıyan tarihi bir bina. Fatih Camii'nin bitişiğinde, onun müştemilatı yani onun ek binalarından bir binaydı. Sonra Pertevniyal...

— *... Lisesi?*
— Evet.

— *Liseye gelmeyelim henüz. Fatih İlkokulu'nda kalalım.*

Bugün hiç olmazsa İstanbul'da oturanların tanıyabileceği ilkokul arkadaşları var mıydı Halit Kıvanç'ın?
— Yok.

— *Hiç mi yok?*
— Yok. Yani şöyle: Bir, hatırlamıyorum. İki, hiçbir temasım olmadı. Demek mahallede arkadaşlarım benim sınıfımda değildi ki hatırlamıyorum.

— *Bir de siz fazla küçük yaşta yani fazla erken gitmişsiniz.*
— Ben sınıfın en küçüğüydüm. Çok samimi söylüyorum, ilkokul dönemim bulanık benim için, flu... İlkokulda hatırladığım birkaç küçük olay var o kadar. Mesela gazetede... Benim gazete okuma merakım ilkokulda da devam etti. Evimize hep gazete alındı. Gazetede Irak kralı mı, Irak veliahtımı ne, biri ile ilgili yazı okudum. Orada "gazi" diye bir söz geçiyordu. Öğretmene elimi kaldırdım, "Öğretmenim, Irak" dedim, "gazi" filan dedim. "Olmaz öyle şey" dedi, "Gazi yalnız Mustafa Kemal'in ismidir" dedi. Öğretmenim savaştan sağ dönenlere "gazi" dendiğini anlatmadı bana. Üstelik ceza aldım. "Kalk şurda ayakta dur" diye cezaya kaldırdı. Böyle saçma soru sorulur mu, diye. Sanki gazi adını yanlış yorumluyormuşum gibi. Çok, çok üzüldüğüm ilk olaydır. Bir de ilkokul beşinci sınıfta altı yedi kişi köşeye cezaya kalktık. Hem de tek ayak üstüne. "Grizu faciası" diye bir yazıydı hiç unutmam. Zonguldak'ta grizu patlıyor, etraftan gelenler enkaz altında kalanların ailelerini "teskin" ediyorlardı. "Teskin" kelimesinin anlamını bilemedik. Ne demek teskin? Sakinleştirmek, sükûnet falan. Şimdi kitabını yazarım ama ilkokul beşinci sınıfta mı, dördüncü sınıfta mı...

— *Öğretilmezse bilinmesi mümkün değil.*
— Bilmiyorum diye cezaya kalkmıştım ve o köşede ağladığımı hatırlıyorum. Ama sonra bana o cezanın faydası çok büyük oldu.

— *Ne gibi?*
— Şöyle: Şimdi ben televizyon seyrediyorum yahut gazetede bir şey gördüm, İngilizce bir sözcük, Almanca bir sözcük, Fransızca bir deyim, hatta Türkçe bir sözcük... Birisi böyle bir deyim kullandı, birisi sordu ve ben bilmiyorum. Hemen içeri koşup sözlükleri açıp bakarım.

— *Üşenmezsiniz öyle mi? Peki geçelim burayı. Şimdi, ilkokula kadar geçen dönem, hatta anladığım kadarıyla ilkokul sizde çok derin izler bırakmamış.*
— Bırakmadı.

— *Mutlu muydu Halit Kıvanç? Mutlu bir çocuk muydu?*

TOPLUCA SÜNNET OLUNCA...

— Evet... Yani mutsuz olduğumu iddia edemiyorum. Flu o devre, bulanık. Zengin bir aile çocuğu olmayı bırakın, hayatımızın "orta halli" dönemiydi. Belki onun bir manevi baskısı olabilir. Ama o yıllara dair mutsuz bir anımı anlatabilirim. Ben sünnet oldum...

— *Kaç yaşında?*
— On bir yaşında. Yani ilkokul beş filan.

— *Bu niye mutsuz etti sizi?*
— Genel bir bahçede, hani yüz çocuğun sünnet edildiği bir yerde... Küçük ağabeyim böyle organizasyon işleri de yapıyordu. O sünnetin eğlence organizasyonu ondaydı. Yani ben hem en öndeki karyoladayım, hem de bir numara olarak sünnet edildim.

— *Yani "... ve Halit Kıvanç ve arkadaşları" gibi oldu.*
— Evet. Özel ilgi gördüm. Ama benim özel bir sünnetim olmadı. İki üç akraba geldi. Bir de babam kol saati getirdiydi.

— *Peki. Anne babayı etkileyebilir; "Oğlumuza doğru düzgün bir sünnet düğünü yapamadık" diye hayıflanabilirler ama o yaşta sizi niye bu kadar etkiledi bu?*
— "Haydi gidiyoruz, Mehmet'in sünneti var, Hasan'ın sünneti var" diye sünnetlere götürürlerdi beni. Benim sünnetime gelmedi kimse. Ben kalabalıkla birlikte sünnet oldum. Oyuncağım yoktu ve pek hediye gelmedi. Biliyor musunuz, benim çocukken doğru dürüst bir oyuncağım, kurmalı bir otomobilim falan olmadı hiç.

— *Peki biz yine de mutlulukta, çocukluk ve mutlulukta kalacağız.*
— Ona yine döneriz. Bu kurmalı otomobili anlatmalıyım mutlaka. Biliyorsunuz, büyüyünce çok gittim yurtdışına. Özellikle Avrupa'ya. Belki bütün büyük şehirlerine. Avrupa'nın büyük şehirlerinde, gerçi şimdi Türkiye'de çok fazlası var, işte o shopping center'lara, alışveriş merkezlerine eşimle birlikte gideriz. Diyelim ki saat dokuz buçukta gittik oraya. Sözleşiriz, deriz ki "Bak on bir buçukta şurada buluşacağız". Ayrılırız. Ben ilk yarım saatte giyim kuşam bakarım. Kırtasiye hâlâ en büyük zevkimdir. Girer kırtasiyeye bakarım. Kalemdi, defterdi, takvimdi, ajandaydı ve... Ve arkasından oyuncak kısmına girer, bir buçuk saat kalırım...

— *Bu yaşta bile?*
— Bu yaşta bile ve bazen oyuncakların nasıl kullanıldığını adama sorar, işte bildiğimiz lisanlar vasıtası ile de torunumun hoşlandığı bir oyuncak seçmek için bu çabayı gösterdiğim "pembe yalan"ını söylerim. Çünkü "Kazık kadar adam gelmiş, bu yaşta oyuncak otomobili kurup çalıştırıyor" demesin diye "Torunum için bakıyorum" derim.

— *Aldığınız da oluyor mu?*
— Neyi?

— *Oyuncağı. Haydi itiraf edin burda.*

— Olmuştur. Hem de çok. Getirir, biraz oynadıktan sonra sevdiğim birinin çocuğuna hediye ederim.

— *Ama çocukken Halit Kıvanç'ın doğru dürüst oyuncağı olmadı. Doğru mu?*
— Evet doğru. Ben oyunlarımı kendim icat eden bir çocuktum.

— *Peki mutlu muydunuz? Yani evin içinde mutlu muydunuz?*
— Tabii tabii, ben tahtın veliahtı gibi el üstünde tutulurdum. Benim teorik olarak üvey sayılabilen yani ana ayrı, baba bir ağabeylerim, ablalarım bana çok yakınlık gösterirlerdi. Beni öz kardeş gibi benimsemişlerdi çünkü.

— *Kardeşlerin annenizle de, öyle ya üvey anne nihayet, ilişkileri öyle miydi?*
— Benim bilmediğim devrede bazı konu komşu veya ilk hanımın akrabalarının etkisiyle belki bir süre soğukluk olmuştur. Bunu sormadım ki. Babam öldüğünde büyük ağabeyim anneme de öyle güzel sahip çıktı ki...

— *Babanız siz kaç yaşındayken öldü?*
— Ben lise son sınıftaydım.

— *Daha yetişkinken yani kavrayacak yaştayken...*
— Bakın, bir gün okuldasınız; geliyorlar, "457 Halit gel dışarıya" diyorlar. Eve götürüyor beni birisi. Kazık kadar çocuk olduğum halde niye okuldan görevli bir memur götürüyor, onu da anlamıyorum. Geliyorum "Baban hastalandı, hastaneye kalktı" diyorlar. Gün pazartesi. Çarşamba vefat ediyor. Bütün hayatınca hep "üç gün yatak, dördüncü gün toprak" derdi.

— *Ve öyle oldu?..*
— Öyle oldu. Pazartesi hastalandı. Salı, çarşamba... Perşembe günü de gömdük.

— *Yoksul bir çocukluk geçirdiniz denebilir mi size?*
— Yoksulluk şöyle... Mali durumumuz iyi değildi. Asla aç kalmadık ve zengin sofrasında muz varsa... Belki orada iki kilo muz vardı. Bizde ise babam ben yiyeyim diye akşam gelirken meyve-sebze hâlinden bir hatta iki muz getirirdi.

— *Halit yesin diye? Ablalara, ağabeylere yok mu?*
— Onlar büyüktü artık. Daha sonra iki ağabeyim de eve bakmaya başladığı için durumumuz biraz düzeldi. Gerçi zengin değildik ama ben hemen her hafta sinemaya giderdim. Ayrıca tiyatrocularla Kemal ağabeyimin de, babamın da dostluğu vardı. Özellikle meşhur Naşit Bey'le... Zaten Direklerarası bize çok yakındı. Beni çok küçükken ilk kez babam tiyatroya götürmüştü. Ailede tiyatro sevgisi, sanat sevgisi çok büyüktü.

— *Peki, spor? Daha sonra spor yazarı, spor spikeri olarak ünlenecek Halit Kıvanç'ın ailesinde spor da olsa gerek.*
— Babamda vardı. Yani varmış. Büyük ağabeyimle bazen şakadan tartışırlardı. Ağabeyim babamı kızdırırdı. Çünkü babam sporcuymuş. O zamanlar Haliç'te denize girilirmiş ve babamlar Haliç'te buzları kırıp denize girerlermiş.

— *Rus geleneği gibi...*
— Evet, evet... Bir de babam içki içenlere çok kızdığı için ağabeyim "Hadi hadi, ben bilmiyor muyum; ben çocukken siz de içip için ondan sonra Haliç'te denize girip ayılırdınız" diye takılırdı babama.

— *Babanız içki içmezdi yani?*

BİSİKLETSİZ BİR ÇOCUKLUK

— Bizim ailede alkol yoktu. Büyük ağabeyimi ben bir gece bir masada gördüm. Önünde iki bardak. Herkes rakı içiyor.

Ağabeyim bir o bardaktan alıyor, bir bu bardaktan. Geldim "Anne" dedim, "bir şey söyleyeceğim. İspiyonluk sevmem ama Kemal ağabeyimi bu kadar sene hiç rakı içmez biliyordum. Ama içiyor, hem de susuz" dedim. Annem başladı gülmeye. "Oğlum" dedi, "o onun meşhur hilesi. Sen duymadın mı? İkisine de su koyar. Oradaki muhabbeti bozmayayım diye arkadaşlarının rakı masasında oturur. İçer gibi yapar. Bir de bir bira içerirler."

— *Ama şu belli: Halit Kıvanç zengin bir ailede büyümedi...*
— Zengin bir aile olmadık. Bir bisikletim olmadı mesela benim. Çocukken "Baba ne olur bana bisiklet al" falan derdim. O "Tamam düşüneceğiz" derdi. Hiç "hayır" demedi. Kibar bir şekilde "yok" dedi. Bunu şimdi anlıyorum. Bakın, başka bir şey daha vardı. Sınıfta bir yardım toplandığı zaman, yanımda, önümde, arkamda oturan bazı çocuklara... İşte birinin babasının eczanesi var; birinin babası müfettiş, biri çok zengin bir aileden... Onlara "Sen ne veriyorsun" diye sorardı öğretmenler de, beni atlarlardı.

— *Peki din ile ilişki nasıldı ailede?*
— Dindardık.

— *Yani beş vakit namaz kılınan...*
— Şöyle... Babam camiye giderdi. Annem de namaz kılardı. Fakat kapıyı kapatır da kılardı ve bana...

— *"Oğlum ibadet de gizlidir, kabahat de" derdi...*
— Hayır. Öyle demezdi. "Evladım ibadet Allah'la senin arandadır; gizlidir. O reklam diye yapılmaz; kapı açık namaz kılınmaz" derdi.

— *Babanız?*
— O camide kılardı namazlarını. Ramazanda beni alır teravih namazına götürürdü.

— *Peki siz?*
— Çocukken annemlerle, büyüyünce babamla giderdim. Özellikle cuma namazlarına. Üniversiteyi bitirdiğim yıllarda dahi cuma namazlarına muntazam giderdim. Fakat ne zaman ki üç ayrı camide cuma fetvasında dinlediklerim benim inandıklarıma, düşündüklerime ters düşünce... Hoca diyor ki: "Ne yaparsan yap, eğer şunu yapmıyorsan yaptığının kıymeti yok. Cehennemde yanarsın." Nasıl olur? Evet, çocuk mantığımla düşünüyorum: Niye? Ben bu iyilikleri yapacağım, ondan sonra koyunu boğazlayıp da kesmediğim için... Bakın, maddi imkânlarım olduğu zamanda, mesela belki annem istiyor, onun hatırı için kurban kesmişimdir. Ama ben inanmıyorum kurban kesmeye. Kurban kaç lira? Diyelim 400 milyon, 800 milyon... Gerçek muhtaca, gerçek fakire o parayı veririm. Mesela biz, karımla ben yani, kendi olanaklarımız içinde bir hayli yardımımız vardır. Bu bilhassa eğitim alanındadır. Hatta şu anda iki tane çocuk var. Bunlar kendilerine kimin yardım ettiğini bilmeden okuyorlar. İsim cisim yok. Ben bile çocukları bilmiyorum. Karım biliyor. Ben bilmek de istemiyorum.

— *Tekrar çocukluğa dönelim mi? Din ailede ne kadar baskındı ya da etkiliydi?*
— Dediğim gibi babam ilk zamanlarda giderdi camiye. Sonraları daha sık gitmeye başladı. Yaşlanıp ayakları ağrımaya başlayınca gidemediği zamanlar da oldu. Yaşlandı dediğim zaten 62, 63 yaşlarındayken vefat etti. Bir de şu var: O zamanlar bazı yayınlar olurdu. Dini yayınlar. Peygamberin hayatı gibi. Bugün de geçerli eski Türk büyüklerinin yahut eski İslam büyüklerinin hayatları gibi... Daha çok menkıbe dedikleri, efsane tarzında kitaplar ya da gazetelerde, dergilerde çıkan yazılar... Bunları bana okuturdu. Hem ben öğrenirdim hem onlar. Annem babam dinlerdi. Babamın eski Türkçe kitapları vardı. *Binbir Gece Masalları*'nı okur, bize dinletirdi. Aslında babamın kafası da, abimin kafası da kültüre çok yakındı. Ne var ki ablam öğretmen okulunun sınavını birin-

cilikle kazandığı halde "Henüz bizde kızını çalıştırmaya pek iyi gözle bakılmıyor" diyerek "Kızım şimdi paramız var, çalışma" bahanesiyle öğretmen okuluna yollamamış ablamı. Sonraları babam bunun bir hata olduğunu, o günün şartlarında bunu böyle söylediğini itiraf etmişti...

— *Anneniz?*
— Çevremiz dindardı. Mahalledeki arkadaşlarla da hep beraber camiye gidilirdi. Onun için çevre etkiliyordu annemi. Ancak tesettür olayı yoktu annemin. Bir başörtüsü vardı. Normal ölçülerde; bugünküler gibi değil. Annemi hep başörtülü gördüm. Ama ablamlar kısa kollu ve başları açık...

— *Tipik Cumhuriyet kızları yani...*
— Tamamen. Abimle ablam danslı yerlere giderlerdi. Giyinirler, ablam dudaklarını boyar filan. Babam da "güle güle" derdi.

— *Dini anladık. Peki siyaset? Ailede siyasete ilgi?*
— Tekparti dönemiydi. Tekparti dönemi önce devlet ve devlet büyükleri bizim için bir numaraydı.

— *Ne demek istediniz? Devlet ve devlet büyükleri bir numaraydı!*
— Şöyle: Devlet eğer "bu yeşil" diyorsa, biz de "yeşil" derdik. O mavi de olsa, siyah da olsa "yeşil" derdik.

— *Biz derken babayı, anneyi, kardeşleri kapsıyor mu bu "biz"?*
— Ailenin havası buydu. Şimdi bakın, ailede yeni Atatürkçü kuşağı tam kurallarıyla olmasa da Kemal ağabeyimle ablam temsil ederdi. Onlar maça gider, danslı yerlere giderler... Aydınlık düşünceliydi onlar. Atatürk devrimlerinin yanındaydılar.

— *Oysa baba az da olsa uzak ya da tedirgin miydi?*

— Başlangıçta evet. Ama ben de büyüyünce bizim etkimizde kaldı.

— *Başlangıca dönelim. Siz çocukken babanızın Cumhuriyet dönemine, Atatürk'e tavrı nasıl yansırdı size?*
— Etkilemezdi bizi. "Bak şunu yaptılar, bunu yaptılar" filan demezdi. Bazen yaşlıca bir hanımın açık giyinmesine tepki gösterirdi. Derdi ki: "Yahu kızı giyinse tamam, yakışır da, bu kadının bu yaştan sonra böyle yapması ayıp değil mi?"

— *Sizi dini bakımdan eğitirken nasıldılar?*
— Ramazan'da oruç tutulur, sahura kalkılır, teravih namazına gidilirdi. Türkçe harflerle yani Latin harfleriyle Kur'an tercümesi çıktığında hemen bana bir tane aldılar. Ben hemen okudum tabii. Bugün bile zaman zaman kafama bir şey takıldığı zaman Kur'an'ın Türkçesinden tefsirlerine bakarım. Hepsinin yüzde yüz çok yararlı olduğunu söyleyemeyeceğim. Allah, Peygamber affetsin ama, bazıları o günün koşullarında söylenmiş, yazılmış. Yani ben, Hz. Muhammed bugün gelse koyduğu kuralların bir kısmını değiştirirdi diye düşünüyorum. Çünkü bilgisayar dönemiyle çölde tekerleğin, otomobilin, uçağın olmadığı bir dönemde söylenenler... Size bir şey söyleyeyim mi, Kur'an bütün bunların olacağının işaretini vermiş. O zaman onlara uymak gerektiğini de söylemiş. Fakat birileri gelmiş "Hayır efendim, bunlar gavur icadı" demiş; heykeli, müzeyi, fotoğrafı istememiş. Ben Osmanlı denince o kıyafeti her zaman giymiyorum...

— *Kıyafeti?*
— Yani bana "Osmanlı" denmesi her zaman iltifat olarak gelmiyor.

— *Nedir bu, köklerini inkâr etmek mi?*
— Hayır... Alın padişahları. Yarı Allahlaştırmışız onları. Oysa piyesler, kitaplar, her şey gösteriyor. O saraylar entrika yuvası diyorlar... Şimdi bazılarına ters gelecek ama tarihi za-

fer mi, tarihi hata mı, diye bazen kafamın içinde tartışıyorum. Viyana'yı alsan ne olacak? Yahu dünyada ilk metrolardan biri İstanbul'a yapılmış. Tünel yapılmış işte. Niye onu ordan alıp şehrin her tarafına götürmemişsin? Yani tarihimle daha çok iftihar etmek isterdim... Bu konuda en yumuşak cümlem bu.

— *Peki.*
— Lütfen dikkat! "İftihar etmiyorum" demiyorum. Daha çok iftihar etmek isterdim.

— *Ben de öyle anladım zaten. İlkokul dönemini bitirelim mi artık...*

İNEK BİR ÖĞRENCİ

— Bitirdik zaten. Hem de 5,5 yaşında başlanmış bir ilkokul hayatı ve hiç sınıfta kalmadan...

— *Bu çocuk çok mu zekiydi, çok mu çalışkan?*
— Valla komiktir ama bugün bile "inek" lafı geçtiği zaman dönüp bakmamak için kendimi zor tutuyorum.

— *Yani?*
— Yani inek bir öğrenciydim. Benim için okulda ders biter, üç buçukta çıkılır, dörtte eve gelinir, dört buçukta derse oturulur, altı buçuk, yediye çeyrek kalaya kadar yarınki ders biter...

— *İlkokuldan söz ediyoruz...*
— İlkokuldan üniversiteye kadar bu böyle. Üniversiteden gelip o günkü notları temize çekip bir kez daha çalışan bir başka üniversite öğrencisi vardır da, herhalde çok azdır.

— *Bence de... Neden inekti Halit Kıvanç? Yani zeki mi değildi?*
— Zekâ meselesi değil. Ben işimi tez zamanda yaparak...

— *Bu nerden kaynaklandı? Böyle bir alışkanlık doğuştan olmaz herhalde. Babanın, annenin etkisi filan?*
— İlginçtir. Ben evde ders çalışırken, iki ağabeyim bir ablam üç, annem dört, babam beş kişi... Düşünün evde beş kişi var. Bazen benim anlamadığım bir şeyi sorabileceğim tek kişi yoktu ama.

— *Niye? Çünkü bilgileri yok, öyle mi?*
— Hepsi yarım tahsilli, hepsi yarım bırakmışlar. Bize yakın oturan akrabamız Saffet Hanım teyze vardı. Öğretmendi. Ona gider sorardım, mahallede aklı eren, üniversite okuyan ağabeylere sorardım. Yani evde benim eğitimime...

— *... katkıda bulunacak...*
— ... kimse yoktu. "Dersini çalış" demediler, ama dersimi çalışırken de "şu şöyle midir" sorusunu pek yanıtlayamazlardı. Eh, telefon yok, cep yok, hemen açıp sorabilesin. Ben telefonu koskoca adam olduktan sonra gördüm.

— *Tamam, size bir şeyler öğretmek konusunda yardımcı olamıyorlar. "Aman Halit oku. Mutlaka sınıfını bitirmek zorundasın" da demediler...*
— Hayır; hiçbir gün "ders çalış" demediler.

— *Anlaşılan demeye gerek de kalmıyordu.*
— Üniversiteyken ders çalışma tempom şuydu: Sınav zamanı... Diyelim sınava on gün falan var. Sabah dört, dört buçuk, en geç beşte kalkarım. Herkes kahvaltıya oturduğu sırada ben dört saat ders çalışmış oluyorum yani.

— *Bu pek normal değil. Nereden geliyor bu disiplin?*
— Kendimden. Kendi kendime ben böyle oldum. Bugün de... Ben buraya geleceğim değil mi? Bu söyleşiyi yapacağız. Ben bu notları dün hava daha kararmadan, oturdum düzenledim. Niye? Akşam cereyan kesilebilir, bilmem ne olabilir, gece çalışamayabilirim... Bakın, bir sunuculuğa gideceğim za-

man da, gece dokuzda bir iş varsa gündüzden, gece giyeceğim kıyafeti giyer, ayna karşısına geçer, bakar, sonra onları bir askıya asarım.

— *Biraz abartmış olmuyor musunuz?*
— Hayır. Hiçbir şeyi son dakikaya bırakmam ben. Seyahate bavulla gidilecek değil mi? Seyahate gitmeden on beş gün önce yanımda neler götüreceğim yazılır. Tabii duruma göre bazen birkaç gün önce de olur bu. Ama mutlaka önceden... Bunu sana da tavsiye ederim. Çok güzel bir sistemdir. Tepeden başlayacaksınız. Şapka olarak, kasket olarak ne alacağım? Sonra saça geldi. Saç için tarak lazım; saça jel sürebilirsin, şampuan lazım. Daha aşağı iniyorsun. Güneş güzlüğü. Daha aşağı: Tıraş olacaksın, tıraş malzemesi. Ayağa kadar giderim. Bu ayak için talk pudrası alayım, belki yürümekten ayağım şişebilir filan... Ondan sonra ekler geliyor.

— *Bunlar kayda geçiyor. Ciddisiniz değil mi?*
— Çok ciddiyim. Listeleri atmasam gösterebilirdim. Yazılır onlar, not edilir hepsi.

BİR DİSİPLİN Kİ...

— *Anlaşılan, bu çocukken de böyle miydi diye sormamalıyım.*
— Tabii öyleydi. Her zaman. Askerlikteyken de böyleydi. Ben hiçbir işi son dakikaya bırakmam. Bu bir karakter özelliğidir. Örneğin şu günlerde bir televizyon kanalıyla bir konuda konuşuyoruz. Anlaşabiliriz de, anlaşamayabiliriz de. Eğer o program yapılırsa her dizide on beş program olacak. Toplamı da üç dizi. Şimdi ilk dizinin ilk beşi için akış programları yazılmış durumda. Bilgisayarda büyük harflerle, kolay okunacak şekilde yazılmış. Basılıp kartlara yapışacak şekilde ve onlarla ilgili fotoğrafları konmuş durumda. Hepsi hazır.

— *Ve anlaşma olmazsa hepsi çöpe gidecek.*
— Yooo... Çöpe gitmeyecek; duracak, bekleyecek. Belki bir belgeselde, bir başka kanalda... Ve biliyor musunuz, ben bunları öyle yapay olarak yapmıyorum. Ben her gün akşamdan, ertesi gün ne yapılacaksa yazarım. Vehbi Koç bunu kamçıladı. Bir gün bana bir toplantıda bir telefon numarası söyledi. "Tamam efendim" dedim, "Halit bey yazmadınız" dedi. "Efendim aklıma yazdım" dedim. Bana ne dese beğenirsiniz: "Halit bey, Amerikalı bir profesör bana dedi ki, kafanızı eskiteceğinize kâğıdı eskitin." Bu lafı ben her yerde söylerim. Zaten o günden sonra şu gördüğünüz küçücük not defterimi hiç ayırmadım yanımdan. Bu defter bitse, yenisi hazır. Çok alır, çekmeceye koyarım. Çok faydalı bir şey. Bence işi son dakikaya bırakmak yanlış. Son dakikaya bıraktığınızda panik olabilir ve bir şeyi hatalı, eksik yaparsınız, unutursunuz...

— *Doğru belki ama pek de zor değil mi? Bu kadar disiplin biraz...*
— Valla benim planım programım bazen eşimi de rahatsız ediyor. "Ne olur bırak şu formaliteyi" diyor... Ancak şu var, ben kompartımanları çok rahat ayırabiliyorum. Öyle günler geçirdim ki... Sabah gazeteye gidiyorum. 9'dan 12'ye kadar gazetede yazı yazıyorum veya başka işler yapıyorum. Eve geliyorum. Yahut eve gelmeden, gidiyorum İnönü stadına, öğleden sonra futbol maçında spikerlik yapıyorum. Ardından eve geliyorum. Giyiniyorum. Gece çıkıyorum, sunuculuk yapıyorum. Aynı günde oluyor bütün bunlar. Tabii hepsi önceden planlanıyor... Plan, benim için çok önemli. Hayatımda eğer başarılı oldumsa bunu her şeyden önce plana, programa borçluyum. Şu gördüğünüz çanta dün sabahtan hazırdı. Ama bugün çıkarken tekrar açıldı, "Her şey tamam mı" diye bir daha bakıldı içine...

— *Benim sormaya çalıştığım da buydu zaten. Genellikle babadan, anneden bir etkileşimle olur bu kadar disiplin. Oysa sizin...*
— Benim örnek alacağım, bu türden örnek alacağım kimse

yoktu. Size çantamı göstereyim. Şöyle bir şey var, bu alay edilecek bir konu değil ama... Şu minik bir ilaç kutusudur. Bir başağrısı, bir hazım, bir ishal ilacı vardır içinde.

— *Ama şu anda başınız ağrımıyor ve şu anda ishal değilsiniz.*
— İzmir'de Atatürk stadında bir konserdeyseniz ne olacak? Yüz bin kişinin ortasındasınız. En ortada yani. Sıkıştınız. İnsanlık hali bu. Yapacak bir şeyiniz yok. Ama sıkıştığınız anda şu ilacı yutabilirsiniz. Yani bunlar hep deneyimler. Ben maçlara daima çift saatle gitmişimdir. Bir gün tek saatle başladım ve saat durdu... Bir başka gün maç anlatırken masanın üstündeki kalem yuvarlandı, iki camın arasına girdi. Kalemsiz kaldım. O günden sonra ben iki üç kalemden aşağısıyla dolaşmam. Ve ben bu muntazam hayattan şey görmüyorum...

— *Ne görmüyorsunuz?*
— Rahatsızlık görmüyorum. Eşim dostumdan ise sıkılanlar var. İnanmayacaksınız belki, bu not defterinden bende mutlaka iki tane vardır. Biri masamın üstünde, biri burda. Hem biri kaybolabilir, hem birine bakamazsam öbürüne bakabilirim diye...

— *İki defa mı yazıyorsunuz?*

PIRPIRLANMAK

— Bir buraya, bir öbürüne yazarım. Çift ajanda tutuyorum. Biri kaybolabilir değil mi?

— *Peki ben daha sonraki dönemler için sorarım diye düşünüyordum ama burda yeri, soralım. Kitaplarınızdan birinde kendiniz için şey diyorsunuz, pimpirikli mi ne?*
— Pimpirikli değil, pırpır... *Milliyet*'te yıllarca birlikte çalıştığım Namık Sevik'in bana taktığı bir isimdir bu. "Gene pırpırlanma" derdi bana.

— *Pırpırlanır mısınız?*
— Namık Sevik'le ikimiz zaman yönünden zıt karakterdeydik. Hiç unutmam, 11:40'ta Avrupa'ya uçacağız. 9:40'ta havaalanında olmamız lazım ve Namık Sevik 10:30'da merdivenlerden inerken "Dur yahu daha bir saat var" demişti. İşlemlerimizi yaptıracağız daha. "Dur yahu pırpırlanma" demişti bana. Ben her şeye vaktinden evvel giderim, her yere... Meziyet diye söylemiyorum, hayat felsefem bu benim ve bu beni rahatlatıyor. Bu çocukluktan beri böyle. O yaşlarda, hatta ilkokulda, ortaokulda filan... Hayatta hiç kimseyi bekletmedim. Ama hep bekledim. Prensibim "bekletme bekle". Ben bu prensibe inandım. Bu uçak olabilir, bir dostum olabilir, şu olabilir, bu olabilir.

— *Peki biraz yol alalım. İlkokul bitti. Fatih ilkokulu. Çok da kalıcı anılarla geçmeyen...*
— Çocuktum. Belki de yaşlandığım için de unuttuklarım olabilir.

— *Besbelli ki çocukluğunda yaramaz bir Halit Kıvanç'tan söz edemeyiz.*
— Edemeyiz. Cici bir öğrenciydim. İlkokulda, ortaokulda... Lisede de var mıydı bilemiyorum. Evde tek başıma oynardım. Düğmelere maç yaptırırdım. Halının deseni futbol sahası gibiydi. Halı çizgilerini kale yapardım. Kendi kendime yeterdim evde.

— *Mahallede diğer çocuklarla sapanla kuş vurmaya gitmek, erik çalmak gibi maceralar olmadı yani.*
— Pek olmadı. Yasal olmayan şeyleri çocuklukta da doğru bulmazdım. Yapamazdım. Yapanlara "hayır" demek isterdim.

— *Arkadaşlarınızla ilişkilerinizi etkilemez miydi bu durum?*
— Bizim ordaki çocukların da içinde o nevi çocuk azdı.

— *Anlaşıldı. Öyleyse ilkokulu bitirelim artık. Pertevniyal Lisesi'ne gittiniz. Fatih'e daha yakında başka lise yok muydu?*

— Vardı tabii. Vefa Lisesi vardı. Sonra ortaokul olarak Gelenbevi Ortaokulu gibi bize yakın okullar vardı. Pertevniyal Lisesi'nde sınıflarda çok az öğrenci oluyordu ve de Alman hoca. O zamanda Almanca çok gözdeydi. Pertevniyal'i seçmemizde bir hocanın da bize etkisi oldu. Bir ahbabımız da orayı tavsiye etti.

— *Yıl kaç?*
— 1936. '36-37 ders yılında ortaokula başladım ben.

— *Ortaokuldan itibaren hep Pertevniyal'de oldunuz yani?*
— Evet, evet. Ortaokulda zaten birer şubeydi hepsi. Yani 1A, 2A, 3A diye giderdi. B şubesi filan yoktu.

— *Anladığım kadarıyla siz ilkokul hayatınızdan anlatacak çok fazla şey bulup çıkarmıyorsunuz. Ama Pertevniyal sizde etkiler bırakmış.*

Pertevniyal Lisesi öğrencisi Halit Kıvanç.

— Nasıl bırakmaz! Reşat Ekrem Koçu tarih öğretmeni. Ünlü eleştirmen Nurullah Ataç bize derse gelmedi ama, en azından koridorda görmüşlüğümüz var. Üstat Mesut Cemil müzik hocamız. Beden eğitimi öğretmeni Sabih Özlü çok sevdiğim bir hocamdı, Demir Özlü'nün babasıydı. Emre Kongar'ın babası İhsan Kongar da felsefe hocamızdı. Çok şeyler öğrendim İhsan hocamdan...

— *Yani iyi bir kadro vardı Pertevniyal'de.*

"BEYLER TÜRKÇE YOK!"

— Evet. Özellikle Almanca hocamız Kristinus... Bizi adam edenlerin başında gelir. Bir numaraydı o. Çok şey öğretti bana. Hayatımın en güzel anlarıdır. Yıllar geçti. Biz bir şeyler olduk işte...

— *Biz dediğiniz, yani siz, Halit Kıvanç.*
— Evet evet. Yıllar sonra Kristinus Türkiye'ye gezmeye geldi. Burhan Güngör benim sınıf arkadaşım, en eski arkadaşım. Böyle işleri iyi takip eder. Buldu Kristinus'u. Beş altı arkadaş, Pertevniyal'den, Alman hocamızın eski öğrencileri birlikte yemek yedik. Oradan çıkınca Şan Sineması'nın önüne getirdim öğretmenimi. Afişte oyunun adı yazıyordu: *Merhaba Müzik* ve altında "Sunan: Halit Kıvanç". Onları gördü; benimle ilgili gazetelerde çıkan yazıları gösterdik; televizyonda programımı izledi. Gözleri dolu dolu oldu.

— *Sizde iz bırakan bir öğretmen yani.*
— Hem de nasıl! Ortaokul birinci sınıfta, ilk derste, ellerinizi şöyle yapın oturun, dedi ve "Beyler Türkçe yok!" dedi. "Bitti Türkçe..."

— *Bunu Türkçe mi söyledi?*
— Türkçe. Çok da güzel Türkçe konuşurdu. "Türkçe konu-

şan ceza alır; sınıfta kalır. Şimdi dinleyeceksiniz. Anlamayın. İleride anlayacaksınız" dedi. Ortaokul ve lisede çok sıkıydı bizim okul. Bayağı zordu ve çok çalışmamız lazımdı.

— *Karma bir okul muydu?*
— Hayır. O zamanda olur mu? Fakat altmış sene sonra, karımın ablasının torunu, benim de gerçek torunum gibi, Gülüm... O da Pertevniyal'den mezun oldu ve diplomasını ben verdim. Gülüm'ün kardeşi Kıvanç ise küçüklüğünden beri benim futbol danışmanım gibi...

— *Şimdi, Halit Kıvanç Pertevniyal Lisesi'nde ortaokul bölümüne geldi ve hayatında yeni bir sayfa açıldı. Zaten Halit Kıvanç'ın ergenlik çağı da başladı. Hafiften sakal bıyık çıkmaya başladı. Belki Beyoğlu kaçamakları filan da...*
— Yok canım, ortaokulda pek değil. Daha kaç yaşındayız!..

— *Doğru. Siz erken yaşta gitmiştiniz.*
— Bu işler bizim sınıfta lise birde konuşulmaya başlandı. O zaman öyleydi...

— *Peki, ortaokuldayken?*

MUHALLEBİ ÇOCUĞU

— Ben çok muhallebi çocuğuydum. Bizim zamanımızda ortaokul, muhallebi çocukluğunun üst sınırıydı. Açık konuşayım, bugünkü ortaokul çocuğu bizden üç değil, on üç sene önde. Her yönden. Seksten espriye, aktiviteden, etkinlikten konuşmaya... Her yönüyle bugünün ortaokul çocuğu bizden çok ilerde. Ha, olumlu anlamda olduğu gibi birkaç bakımdan da olumsuz. Onu da söyleyeyim...

— *Demin "Ortaokul, muhallebi çocukluğunun üst sınırıydı" derken ne demek istediniz?*

— Eee o zamanlar ortaokul sınıfından artık kurtulunca, yani liseye geçince... Lise öğrencisi olmak çok farklı bir şeydi o zamanlar...

— *Peki, kimler var o yıllardan bugüne aktarılmış dostluklarda...*
— Çok isim saymam lazım. Yani o kadar çok isim var ki...

— *Canım yüzlerce isim sormuyorum ki... Bugün ünlenmiş kimler var örneğin?*
— Ünlü derken gazetelerde adı çıkan, televizyonda filan görünen diyorsanız, yok diyebilirim. Ama bugüne kadar süren çok derin arkadaşlıklarım var tabii. Mesela en eski arkadaşım Avukat Burhan Güngör, sonra doktor Nejat Türkoğlu, doktor Gündüz Karamızrak, avukat Haydar Atael.

— *Burhan Güngör'de durun biraz. Onun sizin hayatınızda önemli yeri var. Yanılıyor muyum?*
— Var evet. Önemli yeri var. Benim yazar olmam için ilk adımı attıran arkadaşımdır o. İstanbul Belediye Başkan Yardımcılığı, İstanbul Barosu Başkanlığı yapmış bir arkadaşımdır...

— *Ortaokuldan mı bu arkadaşlık?*
— Ortaokul 1'den.

— *Biraz daha yol alalım mı? Babanız öldü. Evin geçimini ağabeyiniz üstlendi. Aile reisi o oldu. Geçim zorlukları var ve aile tek ağabeyin maaşına bakıyor.*
— Doğru. O yüzden ben de tatillerde çalışmanın yolunu arardım.

— *Çalıştınız mı peki?*
— Tabii, yazları. Eyüp'te, Defterdar'daki Askeri Dikimevi'nde... Çok büyük bir tesisti o. Birinci ordunun bütün elbiseleri orada dikilirdi. Ben iki, üç yaz muhasebe bölümün-

de çalıştım. O zamanlar dışardan eleman çalıştırıyorlardı; beni de o kadrodan çalıştırdılar.

— *Daha ortaokul öğrencisiyken?*
— Ortaokul, lise... Edirnekapı'ya tramvayla giderdim Fatih'ten. Oradan da yürüyerek Eyüp'e inerdim. Çalışmamdan onlar da, ben de karşılıklı çok memnun kaldık. Haftalık veriyorlardı bana. Yani ben yazları o çağda herkes denize gezmeye giderken bütün gün gidip orada çalışıyordum.

— *Bunu Halit Kıvanç gönüllü olarak mı yapıyordu, yoksa ağabey mi yolluyordu? Hani aile bütçesine katkı olsun filan gibi...*
— Hayır, hayır. Ağabeyim her zaman "Ben sana bakarım. Elimden geldiği kadar" dedi hep ve hiçbir gün şikâyet etmedi. Kemal ağabeyim benim ikinci babamdı. Gönüllü çalıştım ben...

— *Peki o zaman niçin bu gönüllü çalışma? Yani katkıda bulunayım, aileye yük olmayayım mı? Öyle ya, o yaşta çocuk yazın top oynamak, gezmek ister, çalışmak değil.*
— O dönem öyleydi ama. Atatürk dönemiydi. Milletçe çalışmak en büyük fazilet. Bize öğretilen bu ve bize öğretilen çok kıymetli... O günleri yaşamak lazımdı. O yüzden Atatürk'ün ölümünden bizlerin duyduğu acı çok başkadır...

ATATÜRK'Ü KAYBETTİĞİMİZ GÜN

— *Atatürk'ün ölüm gününü hatırlıyor musunuz?*
— Böyle soru olur mu hiç? Yaşadık biz o günü. Ortaokulda 10 Kasım günü tarih dersi vardı. Öğleden sonraydı. Tarih öğretmenimiz Reşat Ekrem Koçu hüngür hüngür ağlayarak girdi derse ve öyle güzel, öyle etkili bir şekilde bize Atatürk'ün ölümünü anlattı ki... O an hayatımın unutamadığım büyük olaylarından biridir.

— *Anlatır mısınız o ânı? Duyduğunuz ânı?*
— Duyuldu işte. Atatürk ölmüş. O zaman okulda radyo madyo yok bugünkü gibi. Reşat Ekrem Koçu hocamız derse ağlayarak geldi. Bize onun ne kadar büyük olduğunu anlattı. Hem ağlıyor hem anlatıyordu. Bizler de ağladık. Cenaze kalkacağı zaman okullardan çocuklar seçildi. Ben de seçilenler arasındaydım. Sirkeci'deydik önce. Sonra bizi aldılar. Dolmabahçe'ye gittik ve katafalkın yani Atatürk'ün tabutunun önünden geçtik. Cenaze gününde geldik, tabutu taşıyan top arabası geçerken biz de ağladık.

— *Bu bir dönem tanıklığı. Halit Kıvanç niye ağladı? Örneğin işte arkadaşlar ağlıyor, bir hava doğdu, genelde ülkede yas ilan edilmiş zaten...*
— Ama biz Atatürk'le doğmuştuk...

— *Tam da onu sormak istiyorum. Ne ifade ediyordu o yaşta bir çocuğa bu?*
— Şimdi babamın bir Atatürkçü olduğunu söyleyemeyeceğim. Babam Osmanlı'dan gelmiş. Kitaplar Abdülhamid için "hain Padişah" diye yazarken babam "cennet mekân" diyenlerden bir Osmanlı. Hani padişahlara laf söyletmeyenlerden. Arada Kemal ağabeyim espriyle karışık "Aman baba senin o padişah dediğin şunu şunu yaparmış" dedi mi "Sus kerata" diye şakadan çıkışırdı. Yani şakasını kaldırırdı. Ama ben 10 Kasım akşamı eve geldiğim zaman baktım, babamın önünde resimli bir gazete duruyor...

— *Babanızın?*
— Evet. İlk sayfasında Atatürk'ün resmi olan bir gazete... Ve babam ağlıyordu. Bunu gördüm. Babamın "Memleketi kurtardı bu adam" diye ağladığını duydum. Bence çok önemliydi.

— *Ama ben Halit Kıvanç'a soruyorum. O yaşta bir çocuğa ne ifade ediyordu Atatürk'ün ölümü?*
— Hiç siyasal düşünmediğimi çok iyi hatırlıyorum. Yani ben

"Eyvah şimdi Türkiye ne olacak" demedim. Çünkü İsmet Paşa ismi o kuşaklar için bir güvenceydi. Atatürk'ün en yakın arkadaşıydı o. Gerçi ben "Atatürk o kadar büyüktü ki gerçekte ikinci adam yoktu" diyenlere katılırım. Bu bir gerçek. Ama yine de İsmet Paşa hep vardı. Bu bizi çok etkiledi. Hiçbirimiz ne olacak diye sormadık. Devlet güçlü müydü, değil miydi bilmiyorum ama yine de... Tam savaş bölgesindeydik. Birkaç aile dostumuz, ahbabımız konuşurlarken kulak kabartıyordum. "Bittik, bittik. Alman kapıya dayandı. Kapıdan girdi mi bitecek. Mustafa Kemal de yok. Bunlar bizi kurtaramaz. Gitti Türkiye, gitti" diyen kötümserliklerini duyuyordum bazı büyüklerin.

— *Evet. Bir yıl sonra da savaş başladı zaten... Değil mi?*
— Evet. Lise birdeydik. Yalnız biz savaşı hiç anlamadık. Yaşamadık yani. Camlar maviye boyandı; mavi kâğıt kaplandı. Elektrik lambalarının üstüne yine mavi kâğıt koyduk... Benim asıl unutamadığım 1933'tür.

— *1933! Geri dönüyoruz yani?*

10. YIL MARŞI'NI 10. YILDA SÖYLEMEK

— Evet. Cumhuriyet'in onuncu yılına... Benim için çok önemli. Evlerin kapılarına üçer ampul takıldı ve bayrak asmak zorunluluğu kondu. Biliyor musunuz, bugün her yerde söylenen *10. Yıl Marşı*'nı biz o gün... canlı yayın demek istiyorum sanki, o marşı canlı olarak söyleyen ilk öğrencileriz biz. Sınıfa girip bize öğrettiler. *10. Yıl Marşı*'nı biz onuncu yılda söyledik.

— *Kapılara üçer ampul koyduk dediniz. Bu ne demek?*
— Bir tahtanın üstüne üç ampul konuyordu. Elektrik kablosu ile prize sokuluyor, aydınlanıyordu. Üstünde Türk bayrağı. Onuncu yıl muhteşem kutlandı. Onu hiç unutamam. Çocukluktaki en büyük hatıram. Haa bir de... Bir gün amcam-

lara gittik. Beni de aldılar. Acıbadem'e gittik. Orada bir köprü vardır, trenlerin geçişi görülür.

— *İlkokuldasınız?*
— Evet... Yok hayır... Daha ilkokula gitmiyorum. Küçüğüm yani. 5 yaşındayım. "Gazi Mustafa Kemal Paşa" dediler, bir tren geçti, trenden el salladığını gördüm mü hatırlamıyorum. Yani böyle bir tren geçti ve o trende Gazi vardı.

— *Peki siz sonra hiç görmediniz mi Atatürk'ü?*
— Hayır. İran Şahı gelmişti. İran Şahıyla beraber çok uzaktan otomobille geçtiler... Hatırlamaya çalışıyorum ama hayır... Türkiye'nin on cumhurbaşkanından dokuzuyla neredeyse kişisel dost oldum ama...

— *Atatürk hariç!*
— Evet. Atatürk hariç. Yooo, Atatürk kalbimdeki 1 no'lu sevgi köşesinde...

— *Peki. Biz yeniden savaş yıllarına dönelim isterseniz. Ortaokulda öğrencisiniz ve işte savaş yaklaşıyor. Ağabeyiniz herhalde size geçim zorluklarını hissettirmemeye çalışıyor...*
— Doğru. Ne günlerdi... Kuru üzümle çay içiyoruz savaş yıllarında.

— *Hatırlıyor musunuz o günleri gerçekten?*
— Tabii, tabii hatırlıyorum.

— *Bir başka soruya geçebilir miyim? Hiç sınıfta kaldınız mı?*

SINIFTA KALMAK? O DA NE?

— Sınıfta kalmak? Benim ilk karnede kırık aldığım bir iki ders oldu bütün hayatımda. Onlar da ilk karnede. Ama ikinci kar-

nede 3'se 7, 4'se 8 oldu, 9 oldu. O zamanlar Milli Eğitim Bakanlığı'nca "iftihar kitabı" ya da "iftihar levhası" çıkarılırdı. Sınıf birincisi, en yüksek not tutturan oraya geçerdi. Bu iftihar kitabı çıktığından itibaren, her yıl okuduğum sınıfta o sınıfın birincisi olarak ben yer aldım. İftihar kitaplarım durur evde. Hepsi... Sonra hukuka girdik, üniversiteye. Hukukta da yıl sonunda "hukuk birincileri" kitabı çıkar...

— *Orada da mı birinciydiniz?*
— Hukuk birincisi olmadım. Ama hukuk birincileri kitabında yazılı sınavda en iyi cevaplardan alıntılar yapıyorlardı. İşte orada, o yüzden hukuk birincileri kitabına geçmeye layık görülenler arasında yer aldım. Hukukta da hiçbir kırık not almadan bitirdim üniversiteyi.

— *Sahiden inek talebeymişiniz. Yani siz söylediniz diye söylüyorum. Yani sadece tekrarlıyorum...*
— İyi öğrenciydim ben. Üniversiteyi bitirdiğimde hem ceza hukuku, hem devletler hukuku kürsülerinde istersem üniversitede kalabileceğim bildirildi. Ceza hukukunda bir yıl doktoraya devam ettim, fakat o sırada gazetede yazmaya başlamış olduğum için kalmadım.

— *Yani siz bayağı bayağı iyi, hatta çok iyiydiniz üniversite de, öyle mi?*
— Evet mi desem, hayır mı? Bu da bizim Erkan Yolaç'ın programına döndü ya... Şimdi bakın, diyelim top ortalanıyor; futbolcu vuruyor, direğe çarpıyor, futbolcu tekrar vuruyor, kaleci karşılıyor; oyuncu "eyvah vuramadım" diyor, geri dönüyor; geri dönerken omuzuna çarpıyor top, yahut da dizine çarpıyor ve kaleye giriyor. N'oldu? Gol oldu. Esas Teşkilat Hukuku dersinde Hüseyin Naili Kubalı hocanın sınavındayım. İki soru geldi. Birinci soru harika. Çok iyi biliyorum. İkinci soru ise pek az bildiğim, iyi anlamadığım bir soru. İyi anlatamayacağım. İçimden dedim ki: "İlk soruyu çok iyi anlatırsam, ötekini bilmesem bile nasıl olsa 5 alırım." Sınav şöyle: Önümü-

ze kâğıt veriyorlar. Soru sorulduğu zaman, sözlü soru yani, yanınızdaki anlatıyor, siz de kâğıda notlar alıyorsunuz. Ben hiçbir not hazırlamadan bakıyorum. Bana döndü hoca, "Not hazırlamıyorsunuz" dedi, "galiba bilmediğiniz bir soru çıktı". Ben "Hayır efendim" dedim, "çok iyi bildiğim bir soru". Hoca "Güzel" dedi, döndü. Öteki çocuk anlattı, hoca bana sordu. Ben harika anlatmaya başladım.

— *Aynı soruyu mu?*
— Hayır. Benim sorum ayrı, birlikte sınava girdiğim arkadaşınki ayrı.

— *O anlatırken siz hazırlanacaksınız?*
— Evet. Anlattım, bitti. Şimdi hoca dönecek öbür çocuğa "Anlat" diyecek, ikinci sorunun cevabını isteyecek. Ondan sonra...

— *Tekrar size dönecek.*
— Ben ikinci soru için de not almıyorum. O arkadaş bitirdi, hoca bana döndü. Soru da pek zor: "Siyasi temsilin nazari menşei" gibi bir şey. Hoca "Buyrun" dedi. Ben başladım: "Efendim" dedim, "siyasi temsilin nazari menşei geniş, çok geniş çapta bir soru. O zaman, önce temsil ne demektir onu anlatmam lazım. Ancak ben siyasi temsil sorusunda temsili anlatmakla başlayıp hem size vakit kaybettirmek, hem de bu gereksiz izahatı vermek yerine doğrudan doğruya soruya girmek istiyorum. Şimdi, siyasi temsil..." dedim, hoca sözümü kesip "Verin kâğıdınızı" dedi, "10. Tebrik ederim"...

— *Peki anlat bakalım siyasi temsili dese...*
— Bir şeyler anlatacağım ama kötü anlatacağım. 5 verecek, 6 verecek, yani 10 vermeyecek. Bildiğim kadarını anlatacağım. Burda hile yok. Sadece kim olsa "Efendim önce temsil nedir onu anlatalım" diyor. Hoca da "Temsili bırakın, siyasiye geçin" diyor. Yani ben uyanıklık yaptım sadece ve 10 aldım sınavdan... Ben bunu sahnede de yaptım bazen.

— *Durun daha sahneye gelmeyelim. Ortaokulu yeni bitirdik. Ortaokul bitti ve siz son sınıftayken Mustafa Kemal öldü.*
— Sonra da savaş başladı. Savaşta çok sıkıntı çektik.

— *Savaşın başladığını nereden ve nasıl duydunuz? 1 Eylül'de başladı savaş. Okul açılmış mıydı?*
— Yok. O zaman radyo falan dinleniyor; radyosu olan komşulara, yakınlara gidiyoruz. Saffet Hanım teyzelere... Oğulları Osman ağabey, Orhan ağabey, kızı Nurten var. Nurten akranım, arkadaşım. Osman ağabey aklı başında bir insan. Siyasal Bilgiler mezunu; o bize bilgi veriyor. Yalnız şunu söyleyeyim: Türkiye'ye gelmedi savaş, yani harp olarak gelmedi. Bir gece bir uçak uçtu, ışıklar kapatıldı, karartma yani... Yine o yıllardan hatırladığım birtakım insanlara Hitler sempatik göründü. "Bak geldi; Yunanistanı aldı; sınıra geldi. Türkiye'ye girmedi. İyi adam o" gibi düşünceler yani. Oysa Hitler... Mussolini onun çırağının çırağı bana göre... Hitler bu işin başında. Nazi, faşist bile değil. Katil, cani hepsi bunların. Nazi, faşist falan bir fikirdir nihayet. Fikri söyler, beğenmezsin, o fikirde olmazsın. İşte o yıllarda Hitler'in gelip kapıdan dönmesini "Bak adam hatır sayıyor" diye kabul edenler de oldu. Çünkü biz 1. Dünya Harbi'nde Almanlarla silah arkadaşıydık. Benim çocukluğumda Fransızca geçerli dildi; herkes Fransızca öğrenmeye bakardı. Fakat Almanya'nın kalkınması Almancayı biraz öne çıkardı. Hele 2. Dünya Savaşı'na doğru Almanca iyice sivrildi. 2. Dünya Savaşı'ndan sonraysa İngilizce, daha doğrusu Amerikanca favori oldu. Oysa o sıralar Almanya sempatikti. Almanya bize dokunmadığı için sempatikti. Hitler için "Bak adam hatır sayıyor. Kızmayın. Bu Hitler doğru yapıyor" diyenler, hele bize hücum etmeyince iyice Hitlerci oldular. "Biz de Hitler'le beraber savaşa girelim" diyenler bile çıktı. Sonunda biz de gerçekten harbe girdik. Ama ne giriş...

— *Ah, savaş bittikten sonra, göstermelik bir savaş kararı değil miydi o?*
— En komik olan da oydu ya. Savaşa girdiğimizi kimse fark etmedi. Biz dahi "Yahu harbe girmişiz, haberin var mı?" diyerek espri konusu yaptık o günlerde. Savaşın ekonomik sıkıntılarını çok çektik.

— *Tam onu sormak istiyorum. Siz karne çağının çocuğusunuz?*
— Tamamen öyle. Bir gün bir aile dostu bize ağır işçi ekmek karnesi getirdi. Nasıl yaptı bilmiyorum ama bunu başardı. Halit öğrenci, çocuk bol ekmek yesin, diye... Çünkü ağır işçi ekmek karnesinde 100 gram, 250 gram fazla alıyorsunuz. Herkes bir ekmek alırken siz bir buçuk alıyorsunuz. Bunun dışında kuru üzümle çay içmenin ötesindekileri tam hatırlayamıyorum. Fakat patates matates gibi doyurucu gıdaları bol yerdik... Hani tıkasın diye...

— *Doyurucu değil de doldurucu...*
— Evet, evet... Doldurucu gıdalar alırdık. Ne de olsa okuyan öğrencilerdik. Bizleri çok fazla etkilemedi.

— *Almanlara karşı tutum nasıldı? Sizin Pertevniyal'de Alman öğretmen vardı. Ona karşı örneğin...*
— Sınıfta bir iki arkadaşımız Almanca öğretmenine cephe alıyordu. Biz onu çok sevdiğimiz için bizden biri sayıyorduk. Onun da bizi etkilemek üzere savaşla ilgili bir şey söylediğini ben hatırlamıyorum.

— *Öğretmene cephe alan çocuklar Alman olduğu için mi, yoksa Hitler karşıtı olduğu için mi cephe aldılar?*
— İtiraf edeyim ki biz Hitler falan... çok fazla anlamıyorduk o zamanlar. Yalnız hocamız bize şarkı söyletiyordu; Almanca şarkılar öğretiyordu. Diyorlardı ki, propaganda yapıyor.

Sonra gördük ki o öğretilen şarkılar yıllarca söylendi Türkiye'de. Ne olduğunu tam anlamayan bir kuşaktık. Evet açık söyleyeyim, öyleydik. Şimdi bugünkü kuşaklar, televizyon kuşağı, her yönden ileriler... Benim üniversitede olduğum yılda bir Tan olayını yaşadık biz...

— *Öyle mi? Katıldınız mı siz de?*
— Hayır katılmadık. Tan matbaası tahrip edildi. İki gün sonra gittiğim zaman karşı kaldırımdan bakmıştım, çok üzülmüştüm. Ne tesadüftür, ne kadar gariptir ki, daha sonra gazetecilikteki birçok aşamamı, restore edilen Tan binasında yapmıştım. *Tan* gazetesinde ve özellikle *İstanbul Ekspres* gazetesinde...

— *Peki yine lise yıllarına dönelim. İleride yaşamı ile futbol iç içe geçecek olan Halit Kıvanç'ın lise yıllarında futbolla ya da sporla ilişkisi nasıldı?*
— Spor yapmak... futboldu tabii. Mahalle maçı oynuyorduk. Fakat orada ben hiçbir zaman as oyuncu olmadım.

— *Yani yeteneksiz miydiniz?*
— Okulda sınıf birincisiydim ama futbolda bizim mahallede çok yetenekliler vardı; çok iyi futbol oynayanlar vardı. Onların arasında geride kalıyordum ben. Bir de babamın karşı olması sebebiyle... Çok zaman maçta normal ayakkabı ile oynuyorduk. Futbol ayakkabımız yoktu. Onun için ayakkabılarımız çabuk eskiyordu. Eskiyince yeni ayakkabı alınması lazımdı. Babam da buna kızıyordu tabii... Sonra eski bir ayakkabıyı top ayakkabısı yaptık. Daha da sonra en ucuzundan bir top ayakkabısı aldım ama top ayakkabısı demeye bin şahit ister. Bana bir giysi alınacağı zaman babamla Kapalıçarşı'ya giderdik. Kapalıçarşı'nın Beyazıt tarafında iki girişi vardır. Bir büyük girişi, bir de küçük girişi. Küçük girişte kullanılmış elbiseler satılır. Oradan bana ceket aldıkları çok olmuştur. Açık konuşuyorum, böyleydi. Oradan ceket yahut da bir elbise alırlardı. İki pantolonumdan birini cumartesi günü

annem yıkar, pazar günü kurur, pazartesi giyer giderdim okula. Yani, bu devreleri de geçirmedik değil.

— *Biraz daha spor konuşalım mı? O yıllardaki futbolu... O zamanlar, yani 1941-42-43 yıllarında tabii ki şimdiki gibi değildi. Bugün futbol insanların yaşamında endüstri olmuş. O zamanlar herhalde "süper lig" filan değil, bir mahalli küme vardı. Yani İstanbul ligi diyebileceğimiz bir...*

GALATASARAY LİSESİ'NE KİMLER GİREBİLİR?

— Var tabii. Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe var, Vefa var, İstanbulspor var, Süleymaniye var...

— *Emniyet var.*
— Beykoz, Karagümrük.

— *Peki, Fatihli Halit Kıvanç, arkadaşları, Pertevniyal Lisesi öğrencileri Vefa'lıydı herhalde?*
— Şöyle, tuhaf bir şey... Biz çocukken mahalledeki ağabeylerin büyük çoğunluğu Fenerbahçeliydi. Sonra, amcamların evi Kadıköy'de Fenerbahçe Stadı'na çok yakındı. Ben daha 6-7 yaşlarındayken onlara gittiğim zaman, beni alır, Fenerbahçe antrenmanına götürürlerdi. Bunlar tabii etkiledi beni. Amcamın oğulları çok etkiledi, öbür akrabamın oğlu etkiledi, mahalledeki ağabeyler etkiledi. Bir de o sıralardaki Fenerbahçenin maçları etkiledi. "Fenerbahçeliyim" dedim ve Fenerbahçeli oldum. Bu arada İstanbul Yerli Mallar sergisi Galatasaray Lisesi'nde açılırdı ve o sergiye gittiğim zamanlar Galatasaray Lisesi beni çok çekmişti. Üstelik yabancı dil okunuyordu. Fakat Galatasaray Lisesi'ne girmek çok zordu. Hani ailem çok istedi. Annem lisan öğreneyim diye çok istekliydi. Fakat işte "Kabzımal İsmail efendinin oğlu Galatasaray Lisesi'ne nasıl girer? Oraya büyükelçilerin, zengin tüccarların,

banka müdürlerinin oğlu girer" gibi bir şeyler dendi ve biz onun üzerine...

— *Kim tarafından dendi?*
— Bizim kendi çevremizden, aile dostları filan yani. "Galatasaray kolay değil, giremezsiniz oraya" dediler. Sürekli Galatasaray'a giremeyeceğim yolunda telkinler yapıldıydı. Niye giremedim? Niye girmediğimi de hiç bilmem, şu anda bile bilmem. Ben aslında yabancı dil eğitimi almak istiyordum. Ailemin eğilimi de o yöndeydi ve onun üzerine Pertevniyal'de Almanca kuvvetli diye oraya girdim.

— *Hani bu sohbetin başlarında anlattığınız... Anneniz sizi elinizden tutar, Mecidiyeköy'e Fransızca öğretmenine götürürdü... Demek Fransızcayla tanışmaktan ibaret oldu sizin ilişkiniz?*
— Yooo... Ben size bir şey söyleyeyim mi? Ben bugün Fransızcayı çok güzel okurum ve Fransızca meramımı da anlatırım. Benim yabancı dile şeyim var...

— *Yatkınlığınız...*
— Ben bütün sözlükleri bulundururum evde. Boş zamanımda lügat okurum. Boş zamanında "İspanyolca nasıl öğrenilir" diye kitap okuyan adam azdır benim gibi.

— *Bence de azdır. Peki, o özel ders dışında siz Fransızca eğitimi görmediniz...*
— Hayır.

— *Peki Pertevniyal'de Almanca kuvvetliydi demiştiniz. Bu ne demek?*
— Bizim zamanımızda yabancı dil okutan yabancı öğretmen yok denecek kadar azdı. Türk hocaları okuturdu. Tabii telaffuz olayı çok mühim. Ama söylemiştim, Pertevniyal'de Almanca öğretmeni bir Almandı. Bu mühim değil mi? Sonuç olarak, bütün dersler Türkçe. Bir de yabancı dil dersi var. Haftada beş gün, beş saat. Ama öğretmen Alman. Yani orası çok

önem verirdi yabancı dile. Şunu söyleyeyim. Pertevniyal bitti, üniversiteye gittik, üniversitede yabancı dil muafiyet sınavı var. Eğer bu sınavı geçerseniz, üniversitede artık yabancı dil okumadan normal üniversite eğitimine geçiyorsunuz. Bu sınavı o yıl üç kişi kazandı. İkisi Alman lisesinden gelen öğrencilerdi; biri de ben. Bir Türk lisesinden, Pertevniyal'den bir tek ben kazandım.

İLK SUNUCULUK

— *Peki sporu da konuştuk, gelelim sosyal etkinliklere... O dönemde, lise yıllarımızda sosyal faaliyetlerle aranız nasıldı?*
— Şimdi bizim... maalesef, maalesef... Bizim çağımız bu bakımdan çok zavallıydı. Okulumuzda çok mahdut imkânlar içindeydik.

— *Pertevniyal'den söz ediyorsunuz?*
— Genel olarak da söyleyebilirim. Zengin bir okul değildi Pertevniyal. Bahçede voleybol maçı yapılırdı. Kenarda da futbol oynardık. Bazen top bulamazsak kâğıt doldurulmuş bezleri dikip bez topla bile maç yapardık. Aynı şekilde müzik, konferans, konser, tiyatro, müsamere... Bütün bunlardan uzaktık. Bak hatırladım birden: İlkokulda mezuniyet için bir piyes sahneye konacaktı. Öğretmen bana bu piyeste ne rol verdi?

— *Rolünüz neydi?*
— Sahnenin önünde duracağım ve "İşte bakın karşınızda..." deyip sahneyi göstereceğim. Resmen sunuculuktu bu. Yani ilk sunuculuğum ilkokul beşinci sınıf müsameresindedir.

— *Başarılı mıydınız?*
— Valla... hiç hatırlamıyorum. Heyecanlıymışım. Öğretmen öyle söylemişti. Üniversiteyi bitirirken de İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun bir piyesini Hukuk Fakültesi'ne adapte ettik de oynadık. Rahmetli Haluk Eczacıbaşı, bizim Burhan Güngör filan hep beraberdik oyunda. Benim rolüm neydi?

— *Tabii sunuculuktu.*
— Tabii sunuculuktu. Piyes başlamadan önce perde önünde piyesin anlatımını yapıyordum. Yani gene sunuculuk yaptım.

— *Her yerde bir sunuculuk gelmiş sizi bulmuş...*
— Ondan sonra üniversiteyi bitirdik ya da tam bitirdiğim yıl arkadaşlarımızla birlikte Eminönü halkevine, Tarık Zafer Tunaya'nın yönettiği edebiyat, spor ve tiyatro koluna gittik. Tiyatro kolunda Niyazi Boratav ve karısı Şükriye Atav vardı. Bir de Hadiye Bulaner diye bir hanım oynardı. Hadiye Hanımın kızı da oralarda dolaşırdı. Cici, şirin bir kız çocuğu. Adı Suna'ydı. Bugünün ünlü sanatçısı, sevgili Suna Pekuysal'ı. Oyuncular arasında Mehmet Ali Yalçın vardı. Aynı zamanda gazeteci olan Mehmet Ali Yalçın bir gün bir arkadaşını tanıştırdı bize. Adı Sadri Alışık'tı. Sadri Alışık'la bir ömür boyu sürecek arkadaşlığımız o gün başlamıştı. Ama adam olacak çocuk bellidir ya... Sadri Alışık kardeşimin nasıl büyük bir oyuncu olacağı da daha o günlerden belliydi.

— *Ne oynuyordunuz?*
— *Kral Oidipus.*

— *Peki sizin rol neydi? Yine sunuculuk mu?*
— Yok artık... *Kral Oidipus*'ta kralın askerlerinden birini oynuyordum. Ama önde duran askerlerden biri... Kralın muhafızları gibi yani...

— *Sözlü bir rol müydü?*
— Bir cümlede "karartma" falan gibi bir lafım vardı galiba. Bir gece oyun yedi, sekiz dakika uzun sürdü. Çünkü biz muhafızlar yakaladığımız adamı o kadar çok tutmuşuz ki... Adam kurtulmak istiyor ama bırakmadık. Halbuki bırakmamız lazımmış...

— *Ki konuşsun...*
— Ki konuşsun...

— *Peki sosyal etkinlikler anlaşıldı. Fazla etkinlik yokmuş anlaşılan. Biz yine Halit Kıvanç'a dönelim. En iyi dersi veya en sevdiği ders neydi, hangi derse yatkındı?*
— Bir kere ben fen kolunu birincilikle bitirdim. Hem lise bitirme, hem olgunlaşma pekiyi.

— *Olgunlaşma? Sizin zamanınızda olgunlaşma sınavı da var mıydı?*
— Üniversiteye girmek için bir de o imtihan vardı. Liseyi bitirmek yeterli değildi. Liseyi bitirip bir de ona giriyordun. Benim o da pekiyi. Yani onda da birinci oldum. Biraz utanarak söylüyorum bunları.

— *Niçin?*
— Ne bileyim... Yani öyle o kadar da... Canım övünüyor gibi oluyor...

— *Demek fen kolundan mezun oldunuz?..*
— O da başka hikâyedir. Aslında ben 10. sınıftan 11'e son geçerken edebiyata geçmek istiyordum. "Mantık" Lütfü diye bilinen matematik hocası vardı, Lütfü Atalık. Sık sık 2-3 veren, notu kıt bir öğretmendi. İlk kırık notları da ondan almıştım zaten. Benim edebiyata geçmek istediğimi duyunca "Bırakırım sınıfta" dedi. Almanca hocasını araya koyduk; kimya hocasından ricalar, istirhamlar... "Hayır" dedi, "ben seni yetiştirdim, fene gireceksin". Ben "Hocam ben" dedim, "fenci olmayacağım, hukuka yahut siyasal bilgilere girmek istiyorum. Ben ezberliyorum matematiği. Anlayarak bir şey yapmıyorum". Dinlemedi ve onun yüzünden...

— *Fen bölümünü seçtiniz.*
— Lise bittikten sonra bir gün rastladığımda da çok kızdı. "Sen teknik üniversiteye girecek adamdın" dedi. O zamanlar mühendislik falan çok gözde tabii.

— *Oysa siz hukuk okumak istediniz?*

— Hayır. Siyasal Bilgiler'i istedim. O zamanlar Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girmek için önce muayene olunuyor. Şişli Etfal'de sağlık muayenesine girdik, çıktık. Beş altı kişiyiz. Bir baktık: "Yahu beni reddetti..." "Beni de reddettiler..." Hepimizin kalbinde, aynı yerde aynı arıza görülmüş. Hepimize deniyor ki "Bunun kalbinde bilmem ne görülmüştür, bundan ötürü ilerde ne olacağı meşkûktur". Meşkûk dedikleri "Hastalık yok ama şüphelidir" demekmiş. Hastalık ortaya çıkarsa, devlet hesabına parasız okuyup da sonra devlete hizmet etmemizi önleyen bir arızaymış bu. Ne hikmetse o gün muayeneye giren altı kişinin altısında da bu "arıza" çıktı. Ondan sonra ben "İtiraz hakkımız var mı" diye sordum. "Var" dediler. Ben de Yüksek Öğretmen Okulu doktoruna çıktım. Babayani bir doktor. Kapıyı kapadı. Dedi ki: "Öbür arkadaşlar gibi bağırıp çağırarak gelmedin. Onun için seni dinleyeceğim." Ben "Efendim ben okulumun sınıf birincisiyim; başarılı öğrenciyim" dedim. Doktor: "Yahu bunun değişmesi çok zor. Bak şimdi buraya müracaat ettiğin için biz seni Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne göndereceğiz..."

— *İtiraz ettiğiniz için...*

— İtiraz, evet. "Ama" dedi, "oradaki doktor, buradaki doktorun adını görünce, arkadaşıdır, 'hayır yanlış teşhis koymuş' demez. 'Evet böyledir' diye tasdik edip yollayacak seni. Vakit kaybedeceksin..." Ben çaresiz "Ama niye bu çürük raporu, bu kalpteki arıza?" diye sordum. "Çünkü" dedi. Bu doktorlara talimat verilmiş. "Çok müracaat var. 1000 kişiyi sınava almak zor... Siz 500'ünü filan tıbbi muayenede eleyin" demişler... Düşünebiliyor musunuz? Bugün olsa hakikaten büyük facia. 15 kişi. 15 gencin de kalbinin sağ tarafında arıza vardır deniyor. Bugün 70 küsur yaşındayım, hamdolsun kalbimden en küçük bir şikâyetim yok...

— *Ama sonuçta siz de elendiniz?*
— Evet. Münime Sabuncu yengem beni aldı, o doktora götürdü. Bana o raporu veren doktora. Şişli'deki özel muayenehanesinde parayla muayene ettirdi. Adam "Yok canım, hiç tehlikeli bir şey yok. Birçok insanda olur. Biz de usulen yazdık" falan dedi...

— *Böylece Siyasal Bilgiler'e giriş yolunda elendiniz ama.*
— Ama ben bundan dolayı şu anda o doktora kızmıyorum, teşekkür ediyorum. Allahın çizgisi oymuş. Çünkü ben oraya gitseydim, belki de bugün çok sevdiğim bir sürü işi yapamayacaktım... Oysa Hukuk Fakültesi'ne girip de...

— *Durun, Hukuk Fakültesi'ne hemen girmeyelim. Kızlarla arası nasıldı genç Halit Kıvanç'ın? Tamam ortaokulda muhallebi çocuğu, annesinin kuzusuydu. Ama lisede artık yavaş yavaş sakal bıyık çıkmaya başladı, ergenlik sivilceleri çıktı...*
— Valla... Saraçhane'de bir Havacılar Parkı vardı. Onun önünde bir orta yol vardır. O zaman orası yol değildi ve ağaçlıktı. Ağaçların altında gezinme...

— *Hani piyasa yapar gibi öyle mi?*
— Evet. Oraya gidip gelirdik... Ağaçların altında iki, üç, bazen dört, beş kişilik gruplar halinde yürürdük. Kızlar da ikili üçlü yürürler. Herkes birbirini seçer orda. Eğer kızın biri geçerken ona biri laf atar, o da ona cevap verirse...

— *Nasıl laf atılırdı mesela?*
— Mesela "Biz çarşamba günü 2'de Milli Sinema'ya gideceğiz" filan gibi. Kız da yanıt verirse sahiden sinemada buluşulurdu. Sinemada yer alınabilirse yan yana oturulur. Hele bir de kızın elini tutarsa gelip bütün gün onu anlatırdı... Yani biz o devre "light çapkın" olurduk. Evet evet, tam light çapkınlıktı bizimki...

— *Oğlanlar Pertevniyal Lisesi'nden...*

— Hayır... Hayır değil. Daha çok mahalledeki arkadaşlar.

— *Kızlar da mahallenin kızları ama...*
— Tabii. Yalnız bir kural vardı. Bugün bazı ünlülerin gece hayatındaki gibi "herkes herkesindir" kuralı işlemezdi. Eğer biri birine bakıyorsa artık o Ahmet'in kızı, öteki Mehmet'in kızı... Ama aslında yan yana gelmişlikleri yok belki. Üstelik kız da belki kendisini "Hüseyin'in kızı" diye görüyor. Belki de o Mehmet'e değil Hüseyin'e bakmışmış...

— *Konuştuğumuz yaşlar çocuklarda, özellikle oğlan çocuklarda bir protesto yaşıdır. Anneye, babaya, okulda öğretmenlere "hayır" denen yaşlar...*
— Ben babamı çok, annemi –ne yalan söyleyeyim– daha çok seviyordum. İkisi de bana doğru yol gösteriyorlardı. Onlarla ters düşeceğim bir şey yoktu. Ben hiçbir zaman onlara reddedecekleri teklif götürmedim. Hani "Ben Kadıköy stadına maça gideceğim" dediğim zaman "Haydi git arkadaşlarınla" derlerdi.

— *Ama "gitme" derlerse de gitmezdiniz...*
— Demediler ki...

— *Demediler?*
— Güven vermek çok önemli. Ben size bir şey söyleyeyim mi, 2003'ün Mart ayında 48 sene oldu Bülbin'le evliliğimiz. Ben bugün bir yerdeysem telefon edip karıma "Ben 5'te ordan çıktım... Aydın'la Çiçek Pasajı'nda içip sonra geleceğim" diye haber veririm. Yani bir yerde bunu kendi sorumluluğum olarak alırım. Çünkü o da beni evde bekliyorsa beklemesin. Konuştuğumuz yaşlarımda da "Anne ben bilmem nereye gideceğim" dedim, saklamadım hiçbir zaman. Onlar da çok çok "Oğlum bugün hava lodos. Fırtınada o vapurda için dışına çıkar" demişlerdir. Ben de "Sahi be anne" deyip, yani etkilenip oturmuşumdur veyahut da "Anne bu maç mühim, valla sallansa da gideceğim" demişimdir. O zamanlar Boğaz'da köprü falan yok. Vapurla geçeceksin karşıya...

— *Anlıyorum...*
— Bir de ailem bana bir gün bile dersine çalış demedi. Yani sizin sorduğunuz gibi problemler olmadı aramızda. Ben delikanlıyken de problemlerim olmadı onlarla. Hani "Aaa o kızla nasıl gezersin" filan demediler. Gerçekten sorunum olmadı ailemle...

BİR ŞIPSEVDİ

— *Ama o yaşlarda herhalde âşık oldu bu delikanlı... Nasıldı ilk aşk?*
— Valla, şimdi bak, benim arkadaşlar arasında ismim "Şıpsevdi"ydi... Kısaca "Şıp" da derlerdi.

— *Bunun anlamı ne? Bir sürü aşk mı yaşadınız gençlikte?*
— Bunun anlamı, bir kızı görürdüm, ama daha şey yani, üniversiteyi yeni bitirmişim falan, "Hah, ben bu kızla evlenirim" derdim. O zamanlar...

— *Ben üniversite yıllarını, evlilik hesaplarını sormadım... Lisede, daha öncesinde filan yani...*
— İlkokulda mı? İsmini çıkarabiliyorum sadece...

— *Sadece adını?*
— Evet. Leman'dı galiba. İlk aşkı sormuştunuz değil mi?

— *Evet, ilk aşkı sordum ve kekelemeye başladı Halit Kıvanç...*
— Yok canım... Şimdi, ilk aşk ilkokulda... Hatta geçenlerde eski fotoğrafları karıştırırken baktım, ilkokulda, bir kenarda bir kız, kısa saçlı... Kızın ismi Leman'dı gibime geliyor. Çünkü annemin adı Leman olduğu için sempati duymuştum sanki kıza. İlk beğendiğim kız oydu. İlkokul 5. sınıfta... Uzağından bakıp "Ay ne hoş kız" demiş olduğumu hâlâ bile hatırlıyorum. Bütün aşkım da bu kadardı işte!

— *Umutsuz da olsa bir "ilk aşk" denebilir mi?*
— Ondan sonra ortaokulda... Valla, şu anda hatırladığım kişi yok. Daha sonra o söylediğim ağaçlar altında böyle dolaşırken... Bakın bizim lise çağında, lise öğrencisinin o zaman çaylara maylara gitmek falan gibi olanakları yoktu. Üniversitede olurdu ama lise çağında pek yoktu. Sınırlıydı.

— *Bunda karma okulda okumamanızın etkisi de olsa gerek.*
— Muhakkak... Ancak âşık olduğum artistler vardı. Sonja Hennie vardı. Filmlerde buz pateni yapardı. Tanrı'nın işine bakın, Hilton Oteli'nin açılışında ben gazeteci olarak görev yaptım ve oraya Sonja Hennie de gelmişti. Sonja Hennie körkütük sarhoş olduğu zaman onu asansöre götürdüm...

— *Çocukluk aşkınızı?*
— Hayır, artık büyükannem Sonja Hennie'ye yardım etmem gerekliydi. Çünkü beyazperdede çıtı pıtı bıraktığım Sonja Hennie herhalde büyükannesini yollamıştı Türkiye'ye. O filmleri ne zaman çektiğini bilmiyorum. Benim öyle beyazperde aşklarım tek değildir. Marilyn Monroe da beni çok etkilemiştir. Audrey Hepburn'e de çok hayrandım. Allah'ın güzel lütfu, TRT'nin 23 Nisan çocuk şenliklerinden birine UNICEF temsilcisi olarak geldi. Tanıştık, konuştuk, sahnede onu sundum; beraber arabaya bindik, beraber içki içtik, oturduk konuştuk...

— *O na ben de âşıktım... Ama o anneanne değildi değil mi?*
— Değildi de, *Roma Tatili* filmindeki küçük kız da değildi artık... Biraz da keyifsizdi, heyecanlıydı, elleri titriyordu.

— *Niye elleri titriyordu?*
— Bilmiyorum. Döndükten bir süre sonra da vefat etti. Zaten çok değişmemişti. Ona rastlayınca aynı sevgiyle heyecanlandım. Bunu kendisine de söyledim: "Benim sevgilim olamayacağınız kadar sevgilimdiniz" dedim. "Ooo sahi mi" falan dedi. Yani mutlu oldum. Dediğim gibi biraz baskı altında...

Yok baskı altında da büyümedik ama çevredekilerce eş dost ahbap kızına bakmak ayıp gibi mi telakki ediliyordu, yoksa benim tam istediğim yok muydu, bilemiyorum. Bir de ben çoğunlukla kısa boylu kızlara baktım. O bir gerçek...

— *Ama siz kendiniz kısa değilsiniz.*
— İyi ama daha çok kısa boylu severdim. Yani benden daha kısa olması, ufak tefek, minyon tipli olması, hafiften sarışın olması da tercih sebebi... Siz ilk aşklarımı sormuştunuz değil mi?

— *Evet.*
— İlk aşk olarak mahallede bir iki kızla yan yana gelip konuştuk; bir ikisiyle sinemaya falan gittik.

— *Ve orada el ele tutuştunuz...*
— Tam değil. Mesela filmin ilk yarısında elini bile tutmadım. "Aaaa bak hemen... Ne kadar açgözlü" demesin diye. Yani böyle platonik dönemler oldu. Bir de tanıştığımız bir ailenin genç bir kızı vardı. Onu çok beğenirdim. "İşte benim evleneceğim kız bu" diyordum. Kızla bir kere bir yerden bir yere böyle on dakika yürüdük. Yolda imalı üç beş laf söyledik, hepsi buydu. O yıllarda benim gerçekten âşık olup aşkımı anlattığım biri gelmiyor hatırıma.

— *Anlaşıldı. İlk aşk üstüne ya sizde bir şey yok, ya anlatmaya niyetiniz yok... Peki başka bir soru: Siz, nasıl derler, safkan bir İstanbul çocuğusunuz.*
— Gibi, evet.

— *Gibisi yok. Aile çok önceden gelmiş; siz de İstanbul'da büyümüşsünüz. Beyoğlu'na çıkmak diye...*
— Anladım, anladım... Şimdi bakın benim hayatımda... Gerçekten "Beyoğlu'na çıkmak" diye bir deyim vardı Fatih'te. Tepebaşı'ndan, Şişhane'den yokuş çıkılır. Tramvay olsun, otobüs olsun bir şeyle çıkmak lazım yani...

— *Evet ama ben çıkmak derken...*
— Beyoğlu'na çıkmak, "yokuş çıkmak" anlamında söylenmiş bir laf. Köprüden Karaköy'den çıktınız mı, yokuş çıkılacak...

— *Bunları ben de biliyorum da, Beyoğlu'na çıkmanın bir de gizli anlamı var.*

BEYOĞLU'NA ÇIKMAK

— Beyoğlu'na çıkmak... Çünkü Beyoğlu bir lüks eğlence yeri. Eğlence dediğim göbek atmak değil. Beyoğlu'nda mesela Tokatlıyan Oteli'nin önünde, alt katındaki barında oturup sokaktan geçenlere bakmak, sokaktan geçene de "A bak kim burda oturuyor" dedirtmek... Büyük işadamları yahut sanatçılar, politikacılar için Tokatlıyan'a gitmek çok önemliydi. Tokatlıyan'da akşam Perez'i, küçük sakalı olan ilk piyanist şantör İspanyol Perez'i dinlerdik. "Oooo Perez'i dinlemiş" önemliydi tabii. "Haydi Ahmet, Mehmet Beyoğlu'na çıkıyor muyuz?" "Beyoğlu'na mı? Yahu oğlum sakalım var. Şimdi gidip tıraş olmak lazım." Yahut "Kravatım yok. Kravatsız çıkılır mı? Deli misin böyle kazakla Beyoğlu'na"... Bunlar o zaman çok ayıp şeylerdi.

— *Abartmıyorsunuz değil mi?*
— Abartmıyorum, hayır. Beyoğlu'na çıkmak için temiz pak giyimli olmak lazımdı, tıraş olmuş, kravat takmış... Çok ilginç bir şey söyleyeceğim: Her gencin hayatında vardır. Belki yabancı ülkedekiler "hayır" der ama ben onlarda da olduğunu zannediyorum. Beyoğlu'nda malûm sokaklar, malûm evler vardır. Benim tanıdığım birçok arkadaşım o evlere giderken dahi tıraş olup kravat takıp gitmişlerdir.

— *Peki, şu var mıydı Halit Kıvanç'ta, arkadaş grubuyla hafta içi, hafta sonunda sık sık, zırt fırt Beyoğlu'na çıkmak?*
— Şimdi çok neden vardı böyle olmaması için. Bir kere

okul aşamasında dersler var. İkincisi üniversite çağında da elini cebine atıp rahatça harcayacak para var mıydı?..

— *Ama Beyoğlu çok uzak mesafe değil ki!*
— Sadece tramvay parası meselesi değil... Beyoğlu'na gidildiği zaman bir yere girilecek, yemek yenecek... Biraz daha yaşım ilerleyince, üniversite sonrasında Çiçek Pasajı'na gitmeye başladım. Çünkü ondan evvel evin geçimi düşünülürken, kirası, şusu busu düşünülürken, benim kalkıp her gece ya da her gün Beyoğlu'na çıkmam zaten olamazdı.

— *Anlaşılan çocukluğunda ve hatta delikanlılığında Halit Kıvanç "mazbut" bir çocukmuş. Peki kitapla arası nasıldı? Evde kitap var mıydı?*
— Evde kitap?

— *Kitap okunur muydu evde? Ağabeyler, ablalar...*
— Ablamın okuduğunu biliyorum. Ağabeyim az okurdu; onu da biliyorum. Küçük ağabeyimse pek okumazdı.

— *Peki sizi kitapla tanıştıran kimdi?*
— Kitapla tanıştıran... Hepsinden önce gazete satıcısı Mehmet ağabey, hani anlatmıştım, kitapları bedava okutan. Sonra arkadaşlarım... Evet arkadaşlarımdı... Benim mahalle arkadaşım Necdet Fergan mesela. Çok samimiydik. Bugün de öyleyiz. Necdet'in ağabeyi Vedat ağabey vardı. O kitap okurdu ve elindeki romana baktığımızı görünce "Siz sonra okursunuz; iki üç sene sonra filan" derdi, iyice bizi kamçılardı.

— *Sanırım o yılların Türkiye'sinde benim bile sonuna yetiştiğim Teksas, Tommiks gibi öyle çizgili çocuk kitapları pek yoktu.*
— Yoktu. Ama *Çocuk Sesi*, *Afacan* vardı. Mehmet Faruk Gürtunca çıkarırdı... Ben onları alırdım. Sonra biraz daha büyüdükten sonra *Kırmızı Beyaz* gibi spor dergileri çıktı, onla-

rı almaya başladım. Biliyor musunuz, gün geldi, *Kırmızı Beyaz* dergisinin yerine çıkan *Şut* dergisinde ben sonra yazı yazmaya başladım.

— *Bugün bile anımsadığınız bir kitap? O yıllardan kalma...*
— Şey... Panait Istrati'nin romanları... O büyük romanlar beni ilk etkileyenlerdi. Sonra Reşat Nuri'nin *Çalıkuşu*. Sonra *Ekmekçi Kadın*... Şunu da belirteyim: Ben kütüphaneye giderdim. Bütün öğrenciliğimde bu bir alışkanlıktı bende. Pek çok kitabı da orada bulup okudum. Kütüphaneye ben ders çalışmaya gitmişim ama bakmışım biri orada okuyor; merak etmişim yahut kitabı oraya koymuşlar, ismi cazip gelmiş. Tabii bu kütüphane alışkanlığının parayla da ilgisi çok. Çünkü ne olursa olsun kitap da parayla. Yani benim öylesi ihtiyaçlarıma ayıracağım param, harçlığım yok.

— *Kütüphaneye ders çalışmak için gidiyorsunuz; evde niye çalışılmıyor?*
— Ev küçük. Kütüphane rahat. Orada çıt çıkmıyordu. Koyuyorsun kitabını, tıkır tıkır okuyorsun. Çıkıp girip yine gidiyorsun kütüphaneye. Ayrıca ders hafif olduğu zamanlar, dersi bitirdikten sonra ordan bir kitap alıp okuyabiliyorsun.

LİSE BİTTİ, ŞİMDİ ÜNİVERSİTE...

— *Liseyi iftihar listelerine geçerek bitirdiniz. Şimdi sıra üniversitede...*
— Üniversiteye gittik.

— *Siyasal Bilgiler olmadı ama...*
— Hikâyesini anlattım. Olmadı. Oysa ben, ilkokul 5. sınıfta öğretmen komposizyon yazdırdığı zaman "Ne olmak istiyorsunuz" sorusuna "Ben hariciyeci olmak istiyorum, sefir olmak istiyorum" diye cevap vermiştim.

— *Bu evden kaynaklanan bir etkileşim mi acaba? Hani oğlumuz büyüsün, hariciyeci olsun...*
— Hayır. Evde hiç böyle bir laf geçmedi.

— *Peki ilkokul 5. sınıftaki bir çocuk bunu nasıl bilir?*
— Ben bunu çözemiyorum. "Hariciyeci olmak istiyorum" diye yazmışım. Bunu her vesileyle sormuşlardır aslında. Ben hayatta üç şeyi yapmak isterdim, bunu her zaman söylerim: Bir: Piyano çalmak.

— *Çalabiliyor musunuz?*
— İki: Karikatür çizmek.

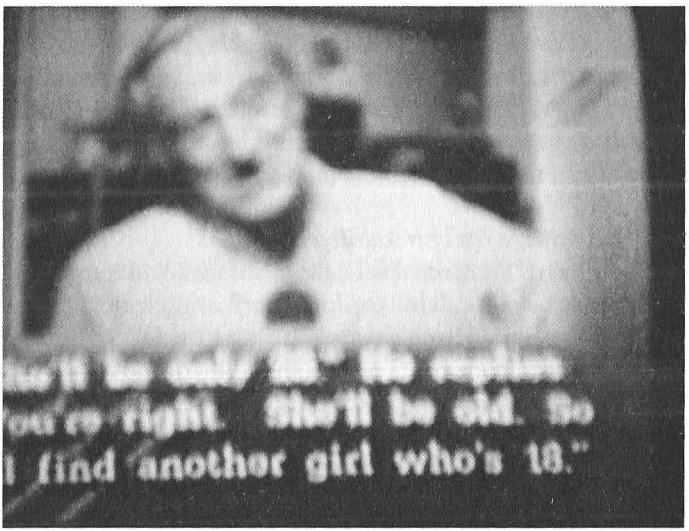
— *Üç: Hariciyeci olmak.*
— Doğru. Piyano çalmaya gelince... Bir keresinde bir girişi öğrettiler. Ben çalamıyorum ama bir parçanın girişini öğrettiler. Nükhet Duru'nun bir konserinde, televizyonda canlı olarak "gerçekten" diye çaldım. Tabii sadece girişi... Yoksa çaldığımdan değil. Evde Ümit, oğlum bana eski klavyesini verdi. Onu kurup güya çalacağım. Hâlâ kuramadım ya... Ama konser sunuculuğu yapıyorum, orkestrayı, şarkıcıyı sunuyorum. POPSAV'ın kurucuları arasındayım. Müzikle bir nevi yakınlığım var. Şarkı sözü falan da yazdım. Ama piyano çalmadım.

— *Yani müziğe özel bir kabiliyetiniz yok?*
— Yok hayır! Ağız mızıkası çaldım yalnız çocukken. Yetişkinliğimde bayağı çalabiliyordum. Karikatür çizmeyi çok isterdim demiştim. Mizah yazarak, mizah kitapları yayınlayarak bunu bir ölçüde telafi ediyorum... Biliyor musunuz, ben Dünya Mizah Konferansı'nda Türkiye'yi temsil ettim.

— *Öyle mi?*
— Tabii. Dünya Mizah Konferansı'nda Türkiye'yi temsil ettim. Mizah kitaplarım var, fıkralarım var, fakat Türkiye'de *Mizah Ansiklopedisi*'nin ilk baskısında ben yoktum. Aziz (Nesin) ağabeyin çıkardığı ansiklopedi. Aziz Nesin bana "Bu

kitaba birçok kimseyi koymakla haksızlık ettim. Ama seni koymamakla daha büyük haksızlık ettim" diye yazmıştı kitabı imzalarken. Kitabın ikinci baskısı için biyografimi filan istedi ama ömrü yetmedi. İkinci baskıyı daha sonra Turgut Çeviker yaptı. Orada Aziz Nesin'in o ithaf yazısını koydu. Benim Türkiye *Mizah Ansiklopedisi*'ne girmem lazım, diye düşündüm hep. Kaç tane mizah kitabım var. Kaç tane ödül kazanan fıkram, hikâyem var. Oysa sorduğun zaman, "Halit Kıvanç kimdir" diye sorduğun zaman ya "televizyon sunucusu" derler ya "spor spikeri"... Ama benim mizahçılığımı var ve ben bu yanımı önemserim. Gerçi çok istediğim halde karikatür çizemem, fakat bu isteğimi mizahla bir miktar telafi ettim sanıyorum.

— *Ama çizgiye kabiliyetiniz yok?..*
— Yok. Çok yok yani... Yok demek lazım tabii. Gelelim ha-

Dünya Mizah Kongresi'nde Türkiye'yi temsil eden Halit Kıvanç ABD televizyonunda fıkra anlatıyor; Amerikalılar da altyazıdan fıkrayı okuyorlar....

riciyeciliğe. Hariciyeci olamadımsa da Türkiye'yi yurtdışında birçok dallarda temsil ettim. Gerek spor sunucusu olarak, gerek kalabalıklara Türkçe ve Almanca sunuculuklar yaparak Avrupa'da, Amerika'da ülkemi temsil ettim sayılır. Dünya Mizah Konferansı'nda kapanış konuşmasını yapmak onuruna eriştim. Konferanstan TV'ye çıkmak için seçilen üç kişiden biri bendim.

MÜLKİYE OLMADI, HUKUK VERELİM!

— *Şu üniversiteye girişinize devam edelim. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne, o zamanki deyimle Mülkiye'ye gitmek istiyordunuz ama olmadı.*
— Mülkiye'de bir de yatılı okumanın avantajı olacaktı benim için.

— *Ama olmadı. Mülkiye olmadı, Hukuk'a gideyim kararını kim verdi?*
— Şey... Burhan Güngör'le, en eski ve en iyi arkadaşım Burhan Güngör'le birlikte verdik.

— *O da Mülkiye'ye gitmek mi istiyordu?*
— O da gidecekti.

— *O da mı sizin gibi sağlık sorunundan elendi?*
— Evet. Mülkiye'ye giremeyince ona İktisat Fakültesi'ni önermişler. Düşündük taşındık. Bana ekonomi, ticaret falan çok sempatik gelmedi. Ben "hukuk" dedim, sonra o da bana "peki" dedi, oraya gittik.

— *Yıl 1942.*
— Unutamadığım '41-42.

— *Neden unutamadığınız?*
— Üniversiteye giriyorum ya...

— *O zaman sınavla mı girilirdi?*
— Hayır, kapı açık. İstediğin gibi git, kaydol çık. 1942 senesinde üniversiteye girdiğimde birçok değerli arkadaş tanıdım. Biri Haluk Eczacıbaşı'ydı ve de sıra arkadaşım Özdemir Asaf. Özdemir Asaf daha sonra, kitaplarını çıkardığı zaman "Halit al bakalım bunları da içinde yuvarlan" dedi. Sanki içine doğmuş gibi. Ben de bir yerde, "bir şiir oku" dediler mi, yahut "güzel bir söz söyle" dediler mi çıkarım, Özdemir Asaf'tan bir iki dize okurum. İşte "Bütün renkler hızla kirleniyordu, birinciliği beyaza verdiler" yahut "Kim o deme boşuna, benim ben, öyle bir ben ki gelen kapına, baştan başa sen" diye başlarım...

— *Sonra doğru dürüst hukukçuluk yapmadınız. Öyleyse niye hukuk okumak istediniz?*
— Sordum, "Hukuk" dediler, "aynı zamanda hukuki düşünmeni, düzgün konuşmanı sağlar". İnandığım birilerine sordum. Amcamın oğlunun tabii ki etkisi oldu. O da hukuku bitirdi. Hukuku bitirmiş saydığım sevdiğim kişiler de vardı. Onların etkisi de oldu.

— *Bu hesapça Burhan Güngör'ü hukuka götüren de siz oluyorsunuz?*
— Yok, birbirimizi etkiledik. Ayrıca çok yakınımız bir ailenin kızı okuyordu. İki üç sınıf ilerde. Onlar insanı etkiliyor. "Aaa iyi okul" falan dedikleri zaman...

— *Peki, İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girdiniz.*
— Girdim de, Hukuk Fakültesi'ne girerken bile ileride ne olacağım hakkında kesin fikrim yoktu. Bildiğim ya hâkim ya avukat olacaktık. Baktım ben memuriyet tipi yetişen bir insandım. "Hâkim olurum" diye düşündüm.

— *Ne demek memuriyet tipi yetişen? Ailenizde memur yok. Babanız değil.*
— Ağabeyim memur ya... Bir de babamın ve küçük ağabeyimin serbest çalışmadan dolayı sık sık sıkıntı çektiğini görmek

bana "maaşını bil" dedirtti. Hani annem de eski kadın olduğu için, "Evladım işini bil. Memur olursun. Maaşını alırsın temiz temiz. Hâkimlik güzel bir meslek" diye beni etkiliyordu.

— *Galiba da bütün hayatınız öyle oldu. Siz ya maaş aldınız, ya iş başına ücret aldınız. Peki Halit Kıvanç'ın kendi işi oldu mu hiç, patron oldu mu?*
— Hayır. Benim titrim de çok az oldu. Bir *Milliyet* gazetesinde, bir de *Güneş* gazetesinde...

— *Ne demek titrim de çok az oldu?*
— Şöyle: *Milliyet* gazetesinde Abdi İpekçi Genel Yayın Müdürü'ydü. Ben de Genel Yayın Müdürü'nün üç yardımcısından biriydim.

— *Siz, Sami Kohen, Turhan Aytul. Yanlış mı?*
— Yanlış. Hasan Yılmaer, Turhan Aytul ve ben. Bir de kısa bir süre Mehmet Ali Yılmaz sahibi iken, adım *Güneş* gazetesinin künyesinde "Halkla İlişkiler Koordinatörü" diye yazıldı. Yani benim kartvizitimde hep "Halit Kıvanç" yazılıdır. Altında bilmem ne müdürü, bilmem ne başkanı, bilmem ne yönetmeni diye değil. Ben hep serbestim; kendi işimin patronuyum. Hiç kimsenin patronu olmadım; yanımda insan çalıştırmadım.

— *Kitaplarımızdan anladığım kadarıyla Hukuk Fakültesi'nde daha sonra ün kazanacak, mesleklerinde başarılı olacak bir arkadaş çevresi edindiniz.*
— Doğru. Kimleri sayayım ki? Bizden bir sınıf yukarda Turhan Feyzioğlu, Turan Güneş çok sevdiğim insanlardı. Çok önemli kişiler yetişti bizim sınıfta. Burhan Apaydın. Ülke çapında bir avukat oldu... Ama şimdi isim söylemeyeyim, çünkü unuttuklarımı gücendirmek istemem.

— *Galiba o dönemde öğretim üyeleri kadrosu da daha sonra efsaneleşmiş hukuk bilginleriydi. Mesela Sıddık Sami Onar hocanız oldu mu?*

— Şöyle: Sıddık Sami Bey dekanımızdı. Rektör de Cemil Bilsel. Sıddık Sami Bey dekanlığının yanı sıra bir de İdare Hukuku hocamız oldu. Çok düzgün, çok temiz bir Türkçe ile konuşurdu. Ancak Allah bağışlasın, hocam da bağışlasın, güzeldi Türkçesi ama, nasıl diyeyim, teatral değildi. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu çok sevdiğim bir hocaydı, çok sevimliydi. Hıfzı Timur bize yakın bir hoca olarak çok sevilirdi. Ragıp Sarıca sonra. O Sıddık Sami Beyin doçentiydi. Mahalleden de ağabeyimiz, ünlü Prof. Sulhi Dönmezer de Ceza Hukuku'nda doçentimizdi. Roma Hukuku'nda Profesör Schwarz vardı. Bir de onun asistanı Türkan Basman. Sonradan evlenip Türkan Rado oldu. Biliyor musunuz, benim hayatımda büyük kalabalıklar önüne ilk kez mikrofonla çıkışım Profesör Schwarz'ın dersinde oldu.

— *Yani üniversitede iken mi?*

— Evet. 1943'te. İstanbul Üniversitesi birinci sınıfındaydık. Profesör Schwarz'ın dersinde, Roma Hukuku'ndayız. Büyük anfi. Ben diyeyim 1.500, siz deyin 1.600 kişi. Talebenin yarısı ayakta, çünkü anfide yer yok. Kürsünün etrafındayız, basamaklara filan oturmuşuz. Ben de herhalde o gün biraz geç gelmişim ki kürsünün civarındayım. Kürsüde Profesör Schwarz'ın asistanı Türkan Basman var. Hoca Fransızca anlatıyor, o da tercüme ediyor. Hoca konuşmasının bir yerinde "Alışveriş akdinin tamam olması için ne lazımdır?" diye sordu. Sınıf tartışıyor soruyu. Ben tam kürsünün altında durduğum için sesimi duyurdum hocaya "Tarafların rızası" dedim. Türkan Hanıma eğildi hoca "Ne diyor?" dedi. Türkan Hanım tercüme etti. Hoca sınıfa döndü Türkçe olarak, "Şimdi bu efendi söyleyecek" dedi, beni işaret etti. Çıktım...

— *Kürsüye?*

— Sanki göğsümde bir kuş var, paralayıp çıkacak dışarı. Öylesine heyecanlandım.

— *Niye?*
— Hayatımda ilk defa bir mikrofon önündeyim ve bin küsur öğrenci var karşımda. Hepsi de üniversiteli. Her an seni makaraya alabilirler. Çıktım mikrofona. Hoca "Söyleyin" dedi, "alışveriş akdinin tamam olması için ne lazımdır?" Ben "Tarafların rızası kâfidir" dedim. Hoca sınıfa döndü, "Doğru mu?" dedi. Bütün sınıf, koca anfi "Hayır, yanlış" diye bağırdı.

— *Sululuk olsun diye mi?*
— Hayır efendim, öyle düşündükleri için. "Doğru" diyen bir tek kişi çıkmadı. Hoca Fransızca bir şeyler söyledi ve Türkan hanım tercüme etti: "Eğer bu bir sınıf geçme sınavı olsaydı... Demek ki bugün bu sınıftan ikinci sınıfa bir tek bu efendi geçecekti. Çünkü bir tek onun dediği doğrudur."

— *Profesör Schwarz, Hitler'den kaçan Alman bilim adamlarından biriydi değil mi?*
— Evet. Ama bu çok fazla söylenen, konuşulan bir konu değildi.

— *Üniversiteye gelince dahi politika ile ilgisi hâlâ zayıf bir Halit Kıvanç mı vardı?*
— Şimdi, tekparti dönemindeyiz. Politikayla falan ilişkim yoktu tabii. 1946'da mezun olurken elbette dönmüştük.

— *Nereye dönmüştünüz? Yani politik tercihleriniz belirmişti, öyle mi?*
— Adnan Menderes'in aynı konuşmasını gazetede tekrar tekrar okuduğumu hatırlarım. Bizim için çok yeni bir sesti. Celal Bayar'la da çeşitli vesilelerle konuşmuştum. Menderes bana daha yakın gelmişti. Adnan Menderes çok inandırmıştı bizi.

— *Peki üniversitedeyken öğrenci derneklerinde filan yer aldınız mı?*
— Üniversitede öğrenci derneklerine girdim. Yayın için... İlle de sporda... Bir gün bir yazı asılıydı duvarda: "Hukuk Fa-

kültesi'nin geleneksel *Guguk* dergisi çıkacaktır. Yazı yazmak isteyenler..." Burhan Güngör meraklıydı, gittik sorduk, Talebe Cemiyeti'ne ve dergiye biz de yazı yazdık. Zaten bu arada hafif yazı yazmaya başlamıştım. Yusuf Ziya Ortaç'a, ünlü *Akbaba* dergisine götürüyorduk.

HUKUK DİLİYLE AŞK NEDİR?

— *Neydi yazı?*
— "Aşk nedir?" diye bir yazı yazdım. Bütün derslerdeki hocaların verdiği ders notlarını, kitapları karşıma alarak "Aşkı nasıl anlatırlardı?" diye sordum.

— *Yani kitaplarında öyle bir şey anlatmadıkları halde?*
— Hayır canım, öyle şey olur mu kitaplarda? Yazıda "Mesela Ragıp Sarıca" diyorsun...

— *Anlatsa nasıl anlatır...*
— Anlatsa nasıl anlatır... Samim Gönensay diyorum ve başlıyorum...

— *Mizahi yazı bu?*
— Tabii mizah canım. Ben mizahla başladım bu mesleğe. Bu yazı yayınlandı, dediler ki: "Seni Profesörler Kurulu'na çağırıyorlar." Beni aldılar içeri. En sert görünen yahut en soğuk duran Şükrü Baban dahil hocalar gülüyorlar. "Oğlum sen ne yapmışsın, neler yazmışsın, ne bunlar yahu? Tebrik ederiz" dediler... Aralarından biri "Anladık ki sen çok iyi bir öğrencisin. Bizim hukuk dilini espri diline çevirmek..." Yani hocalardan tebrik aldım. Bu benim için çok önemliydi. Ayrıca o *Guguk* dergisini çıkaran Turhan Feyzioğlu, Halit Elbir, Kemal Cündübeyoğlu, Feyzi Feyzioğlu, Turan Güneş'le ahbap olduk. Ondan sonra ben Talebe Cemiyeti seçimlerine spor idarecisi olarak girdim, spor takımıyla ilgilenmeye başladım. Hukuk Fakültesi'nde balomuzla, spor kolumuzla, dergimizle

sosyal hayata katılan bir insan oldum bir anda, sonra da gazetelerde, dergilerde yazı yazmaya başladım.

— *Anlaşılan daha sonraki ya da bugünkü Halit Kıvanç'ı biçimlendiren Hukuk Fakültesi ve oradaki çevresi olmuş...*
— Evet. O yazdığım yazı benim hayatımı değiştirdi.

— *Daha önce yazı denemeniz var mıydı? Amatör şiirler filan?*
— Tabii, tabii yazıyordum. Kendi kendime yazılar yazmaya çalışıyordum.

— *Yani yazıya yatkın mıydınız?*
— Evet. Bakın ilk yazdıklarımdan bir örnek: Basma o zamanlar kuponla veriliyor. Savaş yıllarındayız ya... Kuponla gidiyorsun, kuponu alıp basma kumaşı veriyorlar ve verilen desene itiraz hakkın yok. 3 metrelik, 5 metrelik kumaş alıyorsun, geliyorsun. İşte, adam geceleyin geç eve geliyor ve evde bağırış çağırış başlıyor. Kaynanası "Utanmıyor musun edepsiz herif!" diye bağırıyor. Adam karısı diye kaynanasının koynuna girmiş. Yazıya göre adama mahkemede sordukları zaman... "Efendim n'apayım, evdekilerin hepsi aynı renk giyinmişti. Kaynanamı karım zannettim..." Şimdi çok basit bir espri ama o savaş koşulları altında ben o espriyi bulup hikâye yapmışım.

— *Bu yazı üniversitedeyken mi yazılmıştı?*
— Zannediyorum üniversitedeyken. Çünkü lisede bunu yazacak ufkum olamazdı. Ayrıca yazıyı yazdığımda artık babam yoktu. Demek ki üniversitedeydim...

— *Yazıya, ironik ya da mizahi yazı türüne yatkınlık üniversitede başlamış sizde.*
— Belki Kemal ağabeyimin de etkisi olmuştur. Çok esprili bir insandı. Onun söylediği laflardan farkında olmadan çalarak, zihni intihal yani... Kullanmış olabilirim o esprileri.

— *Bu bahsettiğiniz aynı renk basma hikâyesi basıldı mı bir yerde?*
— Hayır.

— *Nasıl hatırlıyorsunuz bu kadar yıl sonra peki?*
— Bunlar Yusuf Ziya Ortaç'a ilk götürdüğüm ve basılmayan hikâyelerdi. Sonra aradan yıllar geçti ve Yusuf Ziya bana bir mektup yazdı. "Halit bey, *Akbaba*'ya yaz, şu kadar fiyat..." diye. Yusuf Ziya Ortaç çok ilginç bir adamdı. Çok saygılı dostluğumuz vardı. Önemli kişiydi. En önemli lafı da: "Bu berberler var ya bu berberler... Bu berberler olmasa ben şu anda çok para kazanırdım."

— *Niye, berberlerin suçu ne?*
— Çünkü bir berber bir tane *Akbaba* alıyor, koyuyor dükkânına, bir hafta boyunca her gelen bedava okuyor. Otuz tane satılacağına bir tane satılıyor.

— *Hoş... Şimdi araya giren Yusuf Ziya Ortaç anekdotunu bir yana koyarsak, üniversitede Halit Kıvanç yazı yazmaya başladı. Öyle mi?*
— Hukuk eğitiminin yanı sıra... Biraz amatör, biraz çocukça... Şimdi, normal olarak bizim dönemimizde her genç şiir yazardı. Sevgilisine aşk şiiri. Bense tuhaftır, mizahla başladım. Çok ilginç. Spora meraklı olduğum halde mizahla başladım. Yazarlığımda spor, mizahtan sonra gelir. Sunuculuk dönemime gelince yine anlatırım, ilkokulda ben halının üzerinde düğmelere maç oynatıyordum ya, bir yandan da Sait Çelebi gibi maçı anlatıyordum. Kendi kendime. Meğer dinlerlermiş kapıdan gelip, "Ne konuşuyor bu çocuk" diye. Ne konuşacak? İşte "Yeşil düğme ilerde. Sarı düğmeyi geçti. Şimdi yeşil düğmenin kafa vuruşunu görüyoruz" falan... Yani bu nevi şeyler. Hani "Adam olacak çocuk şeyinden belli olur" ya...

— *Yani spikerliğiniz, yazarlığınızdan önce mi geliyor?*
— Hayır, hayır. Benim yazarlığım... Bakın Defne Samyeli var

hani, TV'de sunucu, haber spikeri. Güzel, başarılı bir kızımız. Onun babası bizim Haluk ağabeyimizdi Pertevniyal'de. Sonra amiral oldu. Amcası Bülent de benim sınıfta sıra arkadaşımdı.

— *Pertevniyal'de.*
— Pertevniyal'de. Bülent Samyeli roman yazardı. Ders aralarında biz teneffüse çıkardık, o bir defter alıp yazardı. İşte "Kız gidiyordu. Ayşe'nin sevgilisi..." falan diye. Ben gülerdim.

— *Alay ederek mi?*
— Evet. Pek ciddiye almazdım. O da bana "Yahu bilmem ne romanını oku, çok güzel" derdi. Okuma yönünden o etkilerdi beni. Zaten onun tavsiyesiyle *Ekmekçi Kadın* romanını okumuştum. Çok etkilemişti beni. İlk okuduğum romanlardan biriydi. Zamanla yazma isteği de oluştu bende...

— *Anlaşılan Halit Kıvanç'ın o ilk yıllarında, yani üniversitenin bitmesine yakın yıllarda ağır basan çenesi değil, kalemi idi.*
— Tabii. Hatta şunu söyleyeyim: Arkadaşlarımın arasında, lisede filan yani öyle geveze, çok konuşan bir çocuk gibi özelliklerim yoktu. Sınıfta çok konuşan bir çocuk değildim. Konuşan bir çocuktum ama, öne çıkacak kadar konuşan bir çocuk değildim.

— *Natıka zorluğu yoktu ama herhalde. Yani konuşmakta bir zorluğunuz yoktu sanırım.*

ÖTMEYEN KANARYAYA NE YAPMALI?

— Bak şimdi o, o çok hoş bir hikâyedir. Ben doğmuşum ve işte çocuk kaç yaşında konuşursa, diyelim on bir ayda konuşursa ben dokuzuncu ayda konuşmuşum. Hemen "Aaaa konuştu, konuştu" demişler. Ne var ki üç gün sonra susmuşum.

— *Sadece üç gün mü konuşmuşsunuz?*
— Üç gün, beş gün. Tabii bilemiyorum. Susmuşum işte. Konuşurken konuşmamaya başlamışım. Karşımızdaki komşu hanımın kiracısı almış getirmiş bir kanarya kafesi, koymuş ortaya. İçindeki suluğu, kuşun su içtiği kabı çıkartıp ağzıma dökmüşler. Kanarya suyu içince çocuğun sesi açılır diye ve... Ve ben bir konuşmaya başlamışım...

— *Bir daha susturamamışlar...*
— Biliyordum cümlemi böyle tamamlayacağını. Dinle ama. Devamı var. Bu hikâyeyi Altan Erbulak'a annem anlattı. Biz bir gün Altan Erbulak'la evde çalışıyoruz. Annem de bize çay falan getiriyor. Bir ara yine girdi "Bır bır bır konuşuyorsun" dedi. Ben de o sırada Altan'a bir şey anlatıyorum. "Anne dur" dedim, "bak bir şey anlatıyorum". Annem Altan'a döndü, "Altan biliyor musun" dedi, "Halit doğdu; erkenden konuşmaya başladı. Sonra birden susmaz mı? Komşunun kanaryasının sulağındaki suyu içirdik, dili yine açılıverdi, bir daha da susmadı". Altan hemen atladı tabii. "Aman bunu işleyelim, harika" dedi. Gerçekten birlikte yaptığımız radyo programlarına bunu espri olarak koyduk. Altan anlatıyor: "Halit on yaşına kadar konuşmamış. Ama sonra kanarya suyu içirmişler. Konuşmaya başlamış. Şimdi ise ötmeyen kanaryalara Halit Kıvanç'ın suyunu içiriyorlar..." İyi mi? Bu kadarla da kalmadı. Ondan sonra Fecri Ebcioğlu ile birlikte tutturdular: Halit Kıvanç eğer konuşamasaydı nasıl bir maç spikeri olacaktı, nasıl anlatacaktı maçı? Tabii kekeme maç spikeri. Altan sahnede anlatıyor "... top ilerde... Ha... ha... hakem off... off... ofsayt verdi... Go... go... golü say... sayma... saymadı... Halk hakeme ibb... ibb... İbrahim soldan topu sür... sür... sürmedi..." Top ortalanana kadar seyircinin anasından emdiği süt burnundan geldi. Kırılıyor millet gülmekten. Yani benim kanarya suyu sahne şovu oldu. Bir ara ben İzmir'de, Fuar'da sahneye çıktım. Çıktım, bitti program, çıkış kapısına geliyorum. 15-20 adam, 15-20 kadın. Yanlarında, kucaklarında çocuklar. Ellerinde birer bardak su. "Halit bey ne olur için de, kalanı çocuğa içireyim." İyi mi?

— *Çünkü içerde dinlediler hikâyeyi öyle mi?*
— Evet. Başlangıçta tabii gülüyoruz. Uzattıkları suyu içiyorum şakadan da olsa. Resim çekiyorlar filan... Bir gün gazeteye bir adamla karısı geldi. Adana Kadirli'den karıkoca çıkmışlar yola. "Otobüsle vallahi üç günlük yoldan geldik Halit Bey. Bize bir çare"... İyi de çocuk kekeme değil. Sağır ve dilsiz çocuk. Baktım olacak gibi değil, kaldırdım espriyi, gösteriden çıkarttım.

— *Çünkü halk ciddiye alıyor...*
— Ne yazık ki öyle. Yani natıka sorunum yoktu. Ama çok konuşkan bir çocuk da değildim. Atılgan bir çocuk da değildim.

— *Biz yazıya dönelim. Önce yazarlıkla başladınız... İlk yazınız da üniversitede... Öğrenci Yıllığı mı demeliyiz?*
— Evet. Hukuk öğrencilerinin yıllığı gibi. *Guguk* yıllık bir mizah dergisidir.

— *Ama yıllık olarak çıkar.*
— Yılda bir defa çıkar. Hukuk balosunda da dağıtılır. Orada yazdım. Ondan sonra da her sene yazdım.

— *Basılı ilk yazısı o mu Halit Kwanç'ın? Tabii ilkokulda, ortaokulda, okulun duvar gazetesi varsa onu bilemem.*
— İlk basılı yazım Burhan Apaydın - Orhan Apaydın kardeşlerin çıkardığı *Yeniden Doğuş* dergisinde yer almıştı.

— *Üniversitede öğrencisiniz. Onlar da öğrenci...*
— Orhan da, Burhan da öğrenci ve bir dergi çıkarıyorlar: *Yeniden Doğuş.*

— *Siyasi bir dergi mi?*
— Siyasi dergi.

— *Demek Apaydın kardeşler daha o zamandan aktif, birikimli birer aydındılar. Hatta talebeyken dergi çıkartacak kadar. Siz ne yazdınız o dergiye?*

— İlki... İlk yazı Güngör-Kıvanç diye çıktı. Burhan Güngör ile Halit Kıvanç'ın ortak yazısı yani. Soyadlarımızı yazar imzası olarak kullandık. *Yeniden Doğuş* dergisinde bizim ortak yazının çıktığını Orhan Apaydın haber verdi. Dergi çıktı, ben de çıktım Beyazıt'tan yola, Fatih'e kadar dört ayrı gazeteciye uğradım. İkisinde buldum, aldım. Sonra tramvaya binip daha ileri gittim, başka bayilere baktım. Sonunda dört beş tane oldu dergi.

— *Peki niye hepsini bir tek bayiden almadınız?*
— Görgüsüz derler diye. Bir de sanki adam beni bilecek, tanıyacak diye... Çocukluk işte... Bak itiraf edeyim, böyle birkaç sayı alma alışkanlığım, daha sonra *Şut* dergisinde yazdığım zamanlarda da bir süre devam etti.

— *Peki ne yapıyordunuz dört beş taneyi?*
— Benim arşiv merakım işte. Bir tanesini benim bile unutacağım bir dosyaya koyup bir yere kaldırıyordum. İkinciyi gene yakın bir yere koyuyordum. Biri ortada duruyordu, gelene gidene göstermek için...

— *Ama amatörce bir yazarlıktı herhalde bu.*
— Tabii amatör, tam amatör. 1945'te ise artık gazetede yazıyordum. Yani amatörlük bitmişti. *Şut* dergisinde başladım profesyonel gazeteciliğe...

— *Amatör yazıcılık deneyiminden profesyonelliğe geçişiniz fazla hızlı olmuş.*
— Evet, pek normal değil. Ben orada mizah, spor mizahı yazdım. Birkaç hafta sonra üniversiteden arkadaşım Fahir Tezcan "Müjde" dedi, "para alacaksın". Eşref Şefik patrona "Yazı başına 2,5 Lira ver bu çocuğa. Bunda iş var" demiş.

— *Bu sohbetten hukuk eğitimini hayalinizdeki bir üniversite eğitimi olarak görmediğinizi anlıyorum. "Galiba en doğrusu bu olacak" deyip hukuka gittiğinizi anlattınız bana. Eşin dostun tavsiyesiyle...*

— Beni çeken başka bir eğitim alanı olmadı. Doktor olmayı hiçbir gün düşünmedim. Mühendis olmayı düşünmedim. Ne olabilirdim? Hukuk ve iktisat... Başka ne vardı ki?

— *Edebiyat vardı.*
— Edebiyat... Evet, edebiyata gidebilirdim. Yalnız o zamanlar kendimi edebiyata yatkın bir kişi olarak görmüyordum ya da olduğumun farkında değildim. Hukuk bana en uygun tahsildi. Hem de doğru düşünmeyi öğretti.

— *Peki sevdiniz mi siz hukuku? Hukuk Fakültesi'ni değil hukuk eğitimini, hukukun kendisini? Yoksa, ne yapalım; girdik bir kere, bitireceğiz mi dediniz?*
— O kadar kötü değil canım. Aşk derecesinde de sevmedim doğrusu. Yani bazı dersleri, işte icra iflas hukuku, ticaret hukuku, onları sevmedim ben.

— *Ama buna rağmen hukukta yıl kaybetmeden okulu bitirdiniz.*
— Evet. Hiç sınıfta kalmadan...

— *Savaşın bitişi sizin üniversitenin son sınıfında olduğunuz yıl...*
— Evet. Savaş bitti bitmesine de, Türkiye'de savaşın bitmesi hiç öyle bayramlarla falan kutlanmadı. Savaşı hissetmedik.

— *Çünkü yaşamadınız...*
— Doğru. Zaten son günlerde savaşa girmiştik. Çok komik bir şekilde...

— *Canım kâğıt üstünde girdi Türkiye savaşa. Bittikten sonra...*
— Kâğıt üzerinde, evet. Ondan sonra da 1946 geldi ve Türkiye'de seçim oldu. Tekparti iktidarından ilk defa çokpartili rejime geçildi. Bu hareketin içinde ben de en azından manen yer aldım.

— *Manen?*
— Maddeten değil yani... Demokrat Parti'ye daha yakın oldum ama hiçbir zaman parti militanı olmadım. Biliyor musunuz, ben hiçbir zaman politikayı sevmedim. Hiçbir gün Başbakan olmayı düşünmedim. Dışişleri Bakanı olmayı düşündüm. Durun durun...Yani pardon. Dışişleri Bakanı olmayı da düşünmedim. Büyükelçi olmayı düşündüm yahut düşledim diyelim...

— *Yani diplomat olmayı düşündünüz. Peki üniversitedeki çevreniz, o sıradaki hava nasıldı? Herkes sizin gibi politikaya uzak mıydı? Tam tersine aktif olanlar var mıydı? Mesela bir Turhan Feyzioğlu, bir Turan Güneş...*
— Onlar da hep bizim yanımızdaki, bizim kafamızdakilerdi. Tekparti ezdi, bastı havasındaydılar.

— *Ama onlar size göre daha mı aktiftiler politikanın içinde?*
— Epey... Epeyden de çok...

— *Bunu tam anlamadım. Çok mu, yoksa sadece biraz daha çok mu?*
— Daha sonra çok aktifleşti onlar. Örneğin Turan Güneş, çok sıcakkanlı, güler yüzlü bir arkadaştı ve ilginç bir öğrenciydi. Ney çalar, gırgır geçer filan... Değerli bir insandı. Turhan Feyzioğlu'ndan daha aktifti belki ama politik tarafları henüz baskın değildi. Galiba o dönemde üniversitede de öyle aşırı bir politik hava yoktu. Zaten olamazdı da. Üniversite olayları diye bir olay daha tam anlamıyla başlamamıştı. '46'dan sonra başladı. Yani bizden sonra...

— *'40'lı yıllar. Yani 1941, 1942, 1943... Ta 1947'ye kadar süren dönemde ırkçılığın, aşırı milliyetçiliğin Türkiye'de üniversitelerde de kök saldığı dönem diye bilinir.*
— Şimdi şöyle: Bizim duyduğumuz iki şey vardı. Biri Aziz Nesin, biri de Alparslan Türkeş. Bunları tabutluklara koyuyorlar filan diye duyardık. Ve bu arada Tan olayı... Şu var: Biz o olayların derinliğini bilmiyorduk. Bizi aydınlatanlar da

yoktu. Şimdi o günleri düşünüyorum da... Mesela komünisti de, faşisti de parmakla gösterilirdi. Zaten polis göz açtırtmazdı. O zaman gazetelerde de mahdut yani sınırlı yazılar vardı. Bazıları da dışlanmıştı. Serter'ler gibi...

— *Yine üniversite yıllarımızdayız. Din ile arası nasıldı Halit Kıvanç'ın? Çünkü siz anladığım kadarı ile çok mutaassıp bir aileden gelmiyorsunuz. Ama inanmış bir aileden geliyorsunuz.*
— Mutaassıp hayır. Kapalı, öyle çarşaflı marşaflı...

— *Yobaz mobaz bir aileden gelmiyorsunuz...*
— Çok şükür bizim evde din de normal kurallar içindeydi, özgürlük içindeydi. Orucunu isteyen tutar, istemeyen tutmaz. Zorlama yoktu yani.

— *Mesela sizi çok etkileyen Kemal ağabeyiniz oruç tutar mıydı?*
— Valla tuttuğu da olurdu, tutmadığı da...

— *Ya baba ya da anne?*
— Onlar tutardı tabii. Ama ağabeylerim, ablalarım muntazam tutmazlardı.

— *Ya Halit Kıvanç?*
— Ben öğrenci iken iki, üç gün tutardım. "Tutma. Sen okuldasın" filan derlerdi. Üniversitede de tuttum. Hatta 30 Ramazan tuttuğum da olmuştu.

— *Bayram namazına herhalde gidilirdi?*
— Evet... Cuma namazlarına da giderdim. Hem de uzun zaman...

— *Üniversitede öğrenciyken?*
— Evet, evet. Kaçırdığım olurdu. Ancak genelde cuma namazına giderdim. Üniversiteyi bitirdikten sonra da bir süre gittim.

— *Sizin üniversite yaşamınızın son yılları aslında bugünkü Halit Kıvanç'a giden merdivenleri de tırmanmaya başladığınız yıllar. Gerçi arada bir yargıçlık dönemi var biliyorum, ama yazı işine, gazeteciliğe profesyonelce...*
— Oraya geçmeden şu siyasetle ilgilenme, öğrenci olayları üstüne bir şey daha söylemek istiyorum. Şimdi bakın: Ben oğlum Ümit'in aynı yaşlardaki gelişmesine zıt bir dönemin çocuğuydum.

— *Bunu biraz açın.*
— Benim etrafımda öyle "Haydi bu harekete gidelim, haydi şunu yapalım" diyenler yoktu. Bu, ben o hareketlerin karşısındaydım demek değil. Şimdi bildiğiniz gibi üç tip insan var. Bir: Hareketin içinde olan; iki: Bir hareketin karşısında olan; üç: Bu harekete seyirci demeyeyim ama bir anlamda...

— *Mesafeli duran...*
— Mesafeli duran ama mesafeli duruş karşı oluştan değil. Bir kısmı belki karşı oluştan da... Aslında belki de dört tip insan var. İçinde olan, karşı olan, karşı olup mesafeli duran, mesafeli duran ama içinden meyleden, yani o hareketi destekleyen...

— *İçinden destekleyen ama...*
— Karşı olmayan fakat dışında kalan. İşte ben o sınıftandım herhalde o zaman. Çünkü aktif çocuk olarak yetiştirilmemiştim. Bizim kuşak yetiştirilmemişti. Yani Fatih'te bizleri, o top oynayan çocukları düşünün. Onlara "Haydii yürüyün, Beyazıt'ta miting var" dense gitmezlerdi. Tan Matbaası olayına belirli sayıda kişiler gitti. Polis geldi, bilmem ne yaptı, olay bitti. Yani çok kısa süren bir olaydı. Günlerce her gün toplanıp Beyazıt'tan yürüyüşler yapılmadı. Ondan epey sonra ise, 1960'ta, 27 Mayıs öncesinde 28-29 Nisan olaylarında Ömer Sami Coşar'la epey yürüdük Babıali'de; gençlerle birlikte... Ben sana bir prensip söyleyeyim de o da kayda geçsin, kitapta yer alsın. Benim birtakım olaylarda kafamın içinde düşündüğüm halde dışında çok siyasi görülmeyişimin en büyük nedeni, magazin ve spora olan istemeden veya isteyerek yakın-

lığım. Şimdi İlhan Selçuk yürürse, Çetin Altan yürürse, Bekir Coşkun yürürse, "Tabii yahu, adam siyasi yazar. Yürür elbet" derler. Ama şu anda yürürken içinde Hakan Şükür'ü, Hasan Şaş'ı, İlhan Mansız'ı, kaleci Rüştü'yü görenlerin bazısı "Yahu bunlar topçu. Bırak Allahaşkına bunlar niye yürür, ne ilgisi var bunların" diye düşünenler çıkar. Bilinçaltında, benim için "Maç spikeri ne arıyor burada" diyenler de olur diye düşünmüşümdür... Üniversite çağında da biz biraz uyuşuk üniversite öğrencisi olarak mı yetişmişiz? Bütün bunların etkisiyle belki... Daha sonra Türkiye Gazeteciler Sendikası kapatıldığında, patronlara karşı 212 için başlatılan kampanya sırasında radyoda Ümit Deniz'le ikimiz konuştuk ve ondan sonra da meşhur Babıali yürüyüşünde Necmi Tanyolaç'la birlikte önde, bayrağı taşıyan bizlerdik. Bunlar haklı, mantıklı, bildiğimiz bir dava içindi. Yani uluorta her yere dalmadım. Dalmayışım çok iyi oldu. Çünkü Ecevit 1974'te iktidara geldiğinde sokaklara çıkıp otomobillerle dolaştık. Yıllar sonra ise aynı Ecevit bizi nasıl da hayal kırıklığına uğrattı!..

— *Yani ilerisini görmeden daldınız, Ecevit için yürüdünüz ama...*
— Doğru. Onun için hani bazen ağır ağır hareket etmenin faydası olsa gerek. Demek o zamanlar, bütün bunları düşünmeden, farkında olmadan bir uzak durma varmış. Yalnız bende değil. Üniversitedeki arkadaşlar gelip "Haydi yürüyün" deseydi biz de gidecektik.

— *Demediler ama.*
— Öyle bir hava yoktu çünkü.

— *Peki gelelim sizin amatör yazarlıktan profesyonelliğe geçişinize...* Şut *dergisi demiştiniz. Bu bir spor gazetesi miydi?*
— Ben *Şut* dergisinde spor yazarı olarak değil, spor mizahı yazarak başladım. Hatta ilk yazılarım imzasızdı, sonra...

— *Durun, o kadar hızlı gitmeyelim. Burayı açmalıyız. Siz üni-*

versitede öğrencisiniz. Son sınıftasınız. Türkiye'de Şut *diye bir spor dergisi çıkıyor...*

— Bir de *Kırmızı Beyaz.* Öteki de *Şut.* İki tane spor dergisi çıkıyor.

Kanarya imzası ile spor yazıları yazan yeniyetme gazetecinin karikatürü de kanarya olur...

— *Haftalık mı bunlar?*
— Tabii. Bir gazete eki değil ama. Bağımsız spor gazeteleri. Sekiz sayfalık...

— *Tamam. Şimdi Halit Kıvanç diye bir adam var, yahut bir delikanlı var. Bunun kalemi de kıvrak. Hem de mizaha yatkın deyip... kim buldu sizi? Yoksa siz kendiniz mi gittiniz, kapıyı çaldınız?*

GUGUK'TAN *ŞUT*'A

— Hayır, Fahir Tezcan götürdü. Fahir Tezcan İktisat'ta, ben de Hukuk'taydım. İktisat'la Hukuk'un dört, beş dersi müşterek. Oradan arkadaş olduk. Sonra Talebe Cemiyeti'nde o İktisat Fakültesi, ben Hukuk Fakültesi temsilcisi olarak spor kolunda görev aldık... Onunla böyle yakın bir dostluğumuz, arkadaşlığımız oldu.

— *Anlaşıldı. Fahir Tezcan sizin fakülte yıllığı* Guguk*'a,* Yeniden Doğuş *dergisine yazdıklarınızı görerek...*
— Evet. Hukuk'ta ben ***Guguk***'lara yazıyorum ya onları gördü.

— *Ama olsa olsa dört yılda dört tane yazı yazarsınız.*
— O kadar da değil. İki tane. İktisat Fakültesi'nde de *Karınca* diye bir yıllık çıkıyor. "Ona da bir şey yazar mısın?" filan demişlerdi. Fahir Tezcan benim yatkınlığımı gördü yani. Yani mizah yazısına yatkınlığımı... Bir gün "Spor mizahı bunlar yahu" dedi, "bunları yazar mısın?" Ben bir şeyler karaladım. "Gel götürelim bunu *Şut*'a" dedi... O orada çalışıyordu. Aynı zamanda futbol hâkemliğine hazırlanıyordu. Sonra hakemlik de yaptı. *Şut* dergisinin başında yönetici olarak Sulhi Garan vardı. Benim yolladığım spor mizahı yazılarını görmüş. "Gelsin, konuşalım" demiş. Gazetenin sahibi Hüsnü Yılmaz Bey aynı zamanda Sirkeci Yolcu Salonu'nda görev-

li. Ben onu orada, yani resmi dairede görmeye gittim. Konuştuk. Gazete Vakit Matbaası'nda basılıyor. Pazar günü maça gittik. Serbest giriş kartı verdiler, o kartla girdim maça. Sonra da gelip maç yazmaya başladım.

— *Bildiğimiz, klasik futbol maçı yazısı mı?*
— Tabii tabii...

— *Demek başlangıçta mizah olmayan, klasik maç yazısı yazan muhabir gibiydiniz.*
— Yoo hayır. İçerde Kanarya imzasıyla spor mizahı yazıyordum; yedinci sayfada, orta sayfada veya pazar günü bağlanan sayfalarda da maç yazıyordum.

— *Bu Kanarya imzasında bir Fenerbahçelilik iması var mı?*
— O hep öyle yorumlanmıştır.

— *Ben de öyle yorumladım. Yoksa çocukluğunuzdaki kanarya suyundan mı?*
— O da değil. O sıralarda hoşuma giden, tam flört de değil ama, böyle yan yana geldiğimizde, sarışın, güzel bir kıza "Bak senin için Kanarya diye imza atıyorum" demiştim. Kızı beğeniyordum çok... Yani "kanarya" dememin sebebi Fenerbahçe değildi. O zaman kanaryalar falan diye bugünkü kadar yayılmış bir espri de yoktu ki. Yani yok değildi de, bugünkü kadar baskın değildi. Galatasaray'ın aslan sıfatı da yaygın değildi. Cimbom denirdi sadece.

— *Ve* Şut *dergisinden ilk kez para alarak yazmaya başladınız... 2,5 Lira.*
— Orada içerde mizah yazıyorum, öteki sayfalarda da maç yazıyorum. Başlangıçta maçlara bedava girme şansıydı *Şut* dergisi. Fakat birkaç hafta sonra sıkmaya başladı. Çünkü ötede Fenerbahçe-Beşiktaş maç yaparken, sana İstanbulspor-Vefa maçını veriyorlar. Sen Karagümrük stadına gidiyorsun. Ben

daha önemli bir imza değilim ki... Altta minnacık bir imza, "Halit Kıvanç" diye çıkıyor.

— *Star gazeteci değil yani.*
— Nerdeee...

— *Peki, Kanarya takma adıyla yazılan mizahi yazılardan dolayı bir gün Eşref Şefik...*
— Eşref Şefik "Mizah" diyor, "maçı herkes yazar. Ama bu çocuğun başka yanı var. Eli kalem tutuyor. Bu iyi yazı yazıyor. Hem de mizah..."

— *2,5 Lira haftalık o dönemde astronomik değilse bile iyi para mıydı?*
— Değildi... Bir süre sonra da 5 Lira olmuştu, zam almıştım.

— *Ama henüz Halit Kıvanç'ta "Ben hukuk okudum ama gazetecilik yapacağım ve hayatımı yazıyla kazanacağım" diye bir düşünce...*
— Var denemez... Yoktu, hayır yoktu. Şimdi bakın *Şut* dergisi'nden sonra ben *Son Telgraf, Gece Postası, Son Saat* gibi gazetelere de yazmaya başladım. Onlardan birinde, *Son Saat*'te büyük bir yazım çıktı. CHP-DP futbol maçı yazmışım. İki sayfalık kocaman bir yazı. O zamanın ünlü bir karikatüristine karikatür çizdirmişler ve ilanlar vermişler. *Son Saat*'e ben o yazıyı götürdüğüm zaman *Son Saat*'te tavana sıçradılardı. Hatırlamıyorum ben o yazı için bir para almış mıydım?.. Zaten ya amatörce ya da çok küçük paralarla yazılan yazılardı bunlar.

— *Artık üniversite bitecek, ardından askerlik ve onun da ardından hukuk mesleği gelecek herhalde... Çünkü Türkiye'de genel olarak, hele çok zengin bir aileden gelinmiyorsa, sizin, benim gibi orta sınıf ailelerden geliniyorsa, üniversite bittiği anda artık önünde bir askerlik, bir de meslek kalmıştır. Siz önce mesleği mi düşündünüz, yoksa önce şu askerliği de temizleyeyim ve önüm tümüyle açık olsun mu dediniz?*

— Üniversiteyi haziranda bitirdim, eylülde de yedek subaylığa gittim. Aslında ben arada avukatlık ve mahkeme stajlarını çıkarmak istiyordum.

— *Arada dediğiniz, iki üç ay.*
— Size bahsetmiştim, benim babamın ablasının kocası Hacı Şakir. Hacı Şakir'in ikinci eşi, tanımadığım halam. Onun oğlu ki sonra Hacı Şakir sabunlarına çok ün kazandırıp fabrikalar kuran Tevfik Sabuncu. Annem dedi ki: "Oğlum Tevfik dayın büyük iş adamı, bilir, git onunla bir konuş." Gittim. O da avukatını çağırdı. O zamanın büyük bir avukatı tabii ki. Beni de bürosuna çağırdı. Bana "Şu gün gel, avukat da gelecek" dedi. Gittim.

— *Ne istediğinizi söylediniz mi?*
— Evet. Ben o avukatın yanında çalışmayı düşünmüyor da değilim. "Ben" dedim, "hukuku bitirdim. Şimdi ben ne olmalıyım? Hâkim mi olayım, avukat mı olayım?" Avukat o günlerin önemli bir adamı. Çok da efendi bir adam. Dedim ki: "Efendim bu avukatlık stajı, hâkimlik stajı için devam zorunluluğu var. Ama kimse gitmiyormuş." Bu gerçekti biliyor musunuz?

— *Tam anlayamadım. Staj yapıyorlar ama gitmiyorlar mı?*
— Tam da öyle işte. Bizim o zamanımızda yargıç olmak isteyenin, avukat olmak isteyenin yapacağı staj tamamen o mahkemenin başkanına bağlı bir olaydı. Zaten adliye küçük, odalar küçük. Hatta bir espri vardı. Gelmiş mahkemenin yargıcı, odasına girmiş. Mahkemenin kâtibine bağırıyor: "Ne oluyor burada? Bu adamlar niye burada? Kim bu beyler? Bu beyle bu hanım niye burada oturuyorlar? Niye içeriye alıyorsunuz bunları" deyince, kâtip boynunu büküyor, "Efendim onlar stajyer" diyor, "mahkemede yer olmadığı için burda oturtuyoruz". Yani stajyer, mahkemelere yüktü. Hâkim karşısına alıp hiçbir şey öğretmezdi. O ünlü avukat bana "Önce git askerliğini yap" dedi kısaca.

— *Askerlik?*
— Evet. Bir işe girmek istersem önce "Askerliğini yaptın mı" diye soracaklarını söyledi. O zaman sorulan en önemli soru buydu. Bugün "Yabancı dil biliyor musun? İki dil mi, tek dil mi" diye soruyorlar. Ama o zaman ilk soru askerlik. Ben danıştığım o büyük avukatın öğüdünü tuttum ve ilginçtir, o zaman yedek subaylık on sekiz ay yapılıyordu. Ben bu adamın sözüne "peki" dediğimin ertesi günü bir seneye indirildi. Altı ay okul, altı ay kıta. Zaten annem de, ağabeyim de, komşular da "Önce askerliğini yap" diyorlardı. Fakat o yetkili ağız da böyle söyleyince ertesi gün gidip askerlik işlemleri için müracaatımı yaptım.

— *Avukatlık stajı filan yapmadan.*
— Tabii, tabii. Haziranda mezun oldum, temmuz, ağustos gezdim, eylül devresinde yedek subaya gittim. 1946'da... 1947'nin Eylülü'nde askerliğim bittiği zaman geldim ve yargıç adaylığına...

YEDEK SUBAY OKULU'NDA

— *Durun atlamayın... Daha askere göndereceğiz Halit Kıvanç'ı. Avukat tanıdığınız öğüdünü verdi, kafanızdaki son endişeyi de giderdi. Başvurdunuz askerlik şubesine. Yedek subay Halit Kıvanç oldunuz...*
— Evet. O zamanda hemen alıyorlardı.

— *Ne yedek subayı oldunuz?*
— Efendim o kurayla oluyordu. Topçu yaptılar beni. O zamanlar Topçu Okulu Ankarada'ydı. Ankara'da bir akrabamız vardı. Cumartesileri evci çıkıp onlarda kalıyordum. Cumartesileri bazı arkadaşlarla birlikte sinemaya gidiliyordu. Çok ender de pavyona. Pavyonda da...

— *Siz pavyona da gider miydiniz?*
— Pavyon tipi adam olmadığım için hep beni itmiştir. Söy-

lerim ya, ben bir yerde feminizmin yanındayım. Yani kadına gereken değer verilmediği için çok üzülürüm. Pavyonlar beni üzmüştür. Hani o kiralık kadınlar... Genç bir erkek olarak... Onlar benim genç erkek duygularımı söndürememiştir. Çok yardımcı olamamıştır. Ben bunu çok açık söylüyorum. İstanbullu bir genç belirli bir yaşta...

— *O zamanki ünlü sokağa, Abanoz'a gider.*
— Ve orada genelev eğitimi görür. Ben bu eğitimi çok görenlerden biri değilim. Çünkü oradaki o sermaye deyimi beni daha kapıdan itmiştir. Oraya o iş için gitmediğim zaman bile, diyelim iki üç arkadaş Beyoğlu'na çıktık; daha henüz lisede öğrenciyiz, kaçamak sinemaya gidiyoruz, o sokaktan geçtim. Geçtiğim sırada kadınların bağırışı, laf atışı kulağımdan gitmez.

— *Sizi olumsuz etkiledi yani?*
— Evet. Korkmadım ama çok üzüldüm. Orada kadınların hali... bana dilenci gibi geldi; sonradan oralara girip çıkmaya başladığımız zamanlarda da beni itti. Genelevden ayrı biliyorsunuz bir de randevu evleri vardı. Randevu evine de en az giden bir gençtim. Orası da beni çok itmişti. Hele pavyon... Orada kadın yanına gelir, oturur; daha ilk saniyede seni ne kadar beğendiğini söyler, "sevgilim" diye hitap eder. Ardından da kendine pahalı bir içki ısmarlatır.

— *Bunlar Ankara'da yedek subay okulu öğrencisiyken biriktirilmiş deneyimler, yapılmış gözlemler değil mi?*
— Evet. Yedek subay öğrencisiyiz ya, kafalar üç numara tıraşlı. Bilir miydik bir gün gelip dazlak kafanın "günün modası" olacağını? Biz de şapka alır, fötr şapka falan giyerdik.

— *Şu kafamın halini kızlar görmesin diye...*
— Kafana kızlar bakar mı hiç? Pavyon orası. Önemli mi kafa! Pavyondaki kadın sana "Canım şekerim, haydi ama, içmiyorsun ama. Bak benim için iç haydi bakayım..." demekte... Amacı sana dört "bol" içirtmek. Zaten o "bol" denen

içki sadece pavyonlarda bulunan bir içkidir. İçki olduğu da şüphelidir. İçine bir lokmacık likör mü ne dökerler, kalanı şekerli su. Sen oraya gitmenin heyecanı içinde içersin. Bardaklarını da şimdi hatırlamıyorum, ufak mıydı, büyük müydü... Onu bitirmek için nasıl çaba harcatır kadın sana. Çünkü dört tane içersen, sana 40 Lira yazılır.

— *O zamanki parayla iyi para mıydı?*
— Hem de nasıl!..

— *Peki, askerlik eğitimi nasıldı? O yıllar... Savaş daha yeni bitmiş, ülke ekonomik zorluklar içinde...*
— İlk altı ay Ankara'da ders görüyoruz. İlginçtir, yedek subay okulunda üç topçu bölüğü varmış. O dönem fazla müracaat olunca dördüncü bölük açıldı. Ama dördüncü bölüğe yetecek kadar sırt çantası bulunamadığı için, biz yedek subay tarihinde sırt çantası olmadan altı ay talim yapan, sırt çantasının ne olduğunu bilmeyen bir sınıftık. Bizim sınıfa altı ay boyunca sırt çantası gelemedi. Buna karşılık dersler çok ciddiydi. Tabya dersi, topçulukla ilgili dersler, hem zordu hem de çok ciddiydi...

— *Şunu sormak istiyorum: Üniversitede özel zorlama olmaksızın, lisede aile baskısı olmaksızın kendi kendini disipline edip ders çalışan bir Halit Kıvanç var önümüzde. Yedek subay okulunda nasıldı? Çünkü yedek subaylar dersleri ciddiye almazlar. Eni sonu "yedek" subaydırlar...*
— Ama biz en sert dönemindeydik yedek subaylığın. Yedek subay okulu apoletinin santimini ölçerlerdi...

— *Yani dersler çok ciddiydi öyle mi?*
— Nedeni şu: 1946 senesindeyiz. Bir yıl önce harpten çıkılmış. Yani askeri hava gitmemiş. Asker her an hazır ve biz her an yeniden harp patlayabilir havasındayız. Savaş havası içinde gittiğimizden, subaylarımız da çok disiplinliydi. Bazı hoca subaylar harple ilgili konuşmalarında hataları falan anlatırlardı. Sanırım 1. Dünya Savaşı'nda Almanlarla beraber

oluşumuzun etkisindeki bazı subaylar, bazı hocalar Almanya'nın yenilgisini biraz pas geçerlerdi.

— *Gönülleri Almanya'ya yakındı yani. Bu faşist oldukları anlamına geliyor mu?*
— Hayır, kesinlikle. Yedek subay okulunda hepimiz Atatürkçüydük. Yani Atatürk dışında hiçbir şey yoktu okulda. Bu bir gerçek.

— *Ama politikacılara pek yakın hissetmiyorlardı kendilerini?*
— Şimdi, Demokrat Parti'nin kuruluşuyla bizim yedek subaylığımız aynı âna rastladı ve ben yedek subaylığı bitirdiğim zamandır ki, iç politikada Adnan Menderes'in, Celal Bayar'ın yıldızları parlamaya başladı.

— *Biz yine de askerlikte kalalım. Altı ay Ankara'da yedek subay okulundaydınız. Orada da birinci oldunuz mu?*
— Hayır. Ancak iyi bir öğrenciydim. Notlarım da iyiydi. Hiç olaysız, hapis, ceza filan almadan bitirdim yedek subay okulunu.

— *Sonra da kıtalara dağılındı. Kurada nereyi çektiniz?*

48 KİLO ET KOKUNCA...

— Çankırı... 160. Motorlu Ağır Topçu Taburu'nu çektim. Bu müstakil topçu taburuydu. Başımızdaki yetkili de binbaşıydı, binbaşı Cahit Arın. Sonra general olarak Kore'ye gittiydi, onu hatırlıyorum. Çok sert bir subaydı. Zaten hepsi serttiler. Fakat ilk üç ayda ben çok iyi bir topçu subayı olarak top talimleri yaptırttım. Benden çok memnunlardı. Sadece... Bu arada aldığım üç günlük göz hapsi cezası... Sebebi de ne biliyor musunuz? Gündüzleri kıtada durursun, işini yaparsın, akşam herkes gitti mi nöbetçi subaylar kalır. 47-48 kilo et koktu benim nöbetçi subayı olduğum gün. Güneşin altında kalmıştı etler...

— *Bu sizin kusurunuzdu öyle mi?*
— Hiçbir fikrim yoktu. Eti güneşin altında tutturmuşum orada. Nöbetçi subayı olarak... Elbette şimdi, bugünkü mantığımla güneşin alnına et konsa "Hanım et dışarda kalmış" derim. Ama hayata yeni atılmış, hakikaten yemeğin nasıl piştiğini bile bilmeyen biriyim. Mehmetçiklerimizin gıdası olan yemeğe dikkat etmemekten üç gün göz hapsi cezası aldım. Böylece ben yargıçlık mesleğine girmeden önce hayatımın ilk ve son mahkûmiyetini aldım. Cezamı da çektim. Fakat şöyle bir ceza infazı oldu bu: Çankırı'da, şehirde bir evde kalıyorum. Üç yedek subay arkadaş kalıyoruz. Her birimizin odası var. Evde yemek filan yaptığımız yok. Orada lokanta, köfteci filan var, ayrıca orduevi var. Haa bakın, bu kokan etler meselesinden yediğim göz hapsi cezasının iyi anlaşılması için orduevini anlatmam lazım.

— *Niye orduevi?*
— Orduevi benim için muhteşem bir olay.

— *Niçin?*
— Saygıyla andığım Neşet Akmanlar var. Korgeneral. Kolordu komutanımız. Kültürlü, harika bir insan. Orduevinde bir Türk sanat müziği topluluğu var. Müzikten anlayan askerlerden. Bir de klasik ve hafif Batı müziği çalan bir topluluk. Nitekim oradaki bazı asker müzisyenler daha sonra benim sunduğum orkestraların şefi falan oldular. Korgeneral talimat vermiş, Kolordu'ya gelenlerin içinde müzisyenler orduevinde toplanmıştı. Biz akşamları gider mükemmel bir müzik dinleyerek yemek yerdik. Nefis bir orduevi yani.

— *Ama biz hayattaki ilk ve son mahkûmiyetinizi, üç günlük göz hapsini konuşuyorduk...*
— Tamam işte... Şimdi, o üç gün göz hapsinde akşam olunca servis arabası herkesi kışladan alıp Çankırı'nın merkezinde bırakıyor. Orduevinin önünde siz oradan gidiyorsunuz evlerinize. Sabah da alıyor kışlaya götürüyor. Mahkûm olan ise orduevinin içinde kalıyor. Yani yemek ye, müzik dinle... Üs-

telik benim bu mahkûmiyeti alışım da çok komiktir... İfadem alınmış, yargılanacağım. Yani bana bundan dolayı ceza verilecek. Ama buna adli subay değil, askeri mahkemedeki yarbay karar verecek. Askeri mahkemede bir de askeri hâkim var. Hâkimlikten gelen biri, hukukçu yani. Yedek subaylığını da askeri hâkim olarak yapıyor. Onunla arkadaşız. Onun evine gidiyorum, onunla oturuyoruz, yiyoruz, içiyoruz. İzmirli Kemal. Bir de Musevi bir doktor arkadaş var. Yedek subay doktorumuz. Onunla da çok iyiyiz. Bizim hâkim Kemal bir gün yarbayla konuşurken, yarbay "Yahu burada çok dosya birikti. Acaba bizim kıtada hiç hukukçu var mı" diye sorunca, bizim hâkim Kemal "Efendim bir Halit Kıvanç var. Asteğmen Halit Kıvanç" diyor. Çağırdı yarbay beni.

— *Daha henüz etler kokmadı ama...*
— Koktu koktu ve dosyam askeri mahkemeye gönderildi. Neyse, yarbay beni çağırdı.

— *Daha siz niçin çağrıldığınızı bilmiyorsunuz?*
— Bilmiyorum. Sordu, cevapladım: "Ben hâkimliği meslek olarak kafama koyduğum için dönüşte derhal müracaat edeceğim ve yargıçlığa gireceğim" dedim. "Çok güzel ama" dedi, "siz topçu sınıfından olduğunuz için sizden mahkemede istifade edemeyeceğim. Savcı yardımcısı olarak kullanmak isterdim. Sadece Kemal Beyle değil, benimle de direkt çalışacaksınız"...

— *Gayri resmi olarak...*
— Hayır resmi de, duruşmaya çıkamam. Duruşmaya çıkamayacağım da, zabıt kâtibi gibi çalışacağım... "Tamam" dedi, "Tamam" dedim. Aybaşında geldim. Geldiğimin ikinci üçüncü günü yarbay çağırdı. O sert suratlı yarbay gülerek "Gel bakalım teğmen" dedi "ilk önce senin mahkûmiyet kararını yazarak başlayalım".

— *Sanık olarak?*
— Evet. Benim dosyam gelmiş eline. Gülmüş. Bana "Hiçbir

şey söylemeyin" dedi. "Tecrübesiz bir gençsiniz, okulu yeni bitirmişsiniz, bekârsınız... Bu normaldir. Buna bir formalite cezası verelim. Çünkü ortada ihmalle yapılmış bir şey var." Ne diyeyim? "Hay hay efendim" dedim. "Biz hâkimler konuşup bir karar veririz" dedi. Hâkim Kemal yarbayla rahat konuşuyor tabii. "Göz hapsi verelim de çocuk burada rahat etsin hiç olmazsa üç gece" demiş. Bana da "Haydi bakalım sana üç gün ceza değil, istirahat verdik" diye cezamı tebliğ etti. Askeri mahkeme binasının bitişiğinde meyhane var. Çankırı'nın çok güzel caddesine bakan bir yerde. Akşam herkes gidiyor, ben odaya çekiliyorum.

— *Meyhanede mi bir oda var?*

— Hayır, mahkeme binasında. Ama mahkeme binası meyhaneye bitişik. Akşamları bir ere sesleniyorsun. Yemek geliyor. Tabii rakısıyla beraber yemek geliyor ve sen o gece yatıp dinleniyorsun. Sabah da kalkıyorsun, giyiniyorsun. Herkes saat yedide servislere binip geliyor; oysa sen kalkıyorsun, yüzünü yıkıyorsun, sekize çeyrek kala kalkıp sekizde askeri mahkemede işinin başında oluyorsun. Üç gün böyle bir ceza çektim yani... Böylece hâkimlik mesleğine de "mâhkum" olarak başlamış oldum.

— *Ama aynı zamanda daha yargıç olmadan yargıçlığın pratiğini öğrenmeye başladınız...*

— Ne kadar doğru... O mahkemede bana resmi olarak değil, fakat pratik olarak savcı yetkisi verildi. Malûm doktorlukta ve hâkimlikte rütbe kalmıyor. Yani bir asteğmen bir generali ameliyat edebildiği gibi eri de ameliyat ediyor. Aynı şey mahkemede de geçiyor. Ben asteğmenim ve bir üsteğmeni yargılıyorum. Bütün iddianameyi hazırlıyorum, götürüyorum savcıya. Ondan sonra mahkeme safhasında da yargıçlar karar için oturup konuşuyorlar. Ben de orada onlarla beraberim. "Tamam. Sen gerekçeli kararı yaz" diyorlar. Benim için o üç ay harika geçti. Hiç boş durmadım.

— İlginç bir duruşma ya da olay geçmedi mi o üç ay içinde? Hep nöbette uyuyan askeri, eti kokutan asteğmeni filan mı yargılayabildiniz?

DOMATES, PATATES VE TANK

— Durun, durun. Hiç unutamadığım bir dosya geldi bir gün. Görevi kötüye kullanmak, devlet malını zimmetine geçirmek, bilmem ne yapmak. Yani nerdeyse idamlık bir suç.

— *Sanık kim?*
— Bir üsteğmen. Üstelik tanıyorum da üsteğmeni.

— *Yedek subay değil?*
— Hayır. Muvazzaf... Üsteğmen zaten. İfadesini alacağım. Geldi, girdi odaya. Kapıyı kapattı ve "Mümkünse kimse girmesin" dedi. Ben de kapıdaki ere "Posta, kimse girmesin" dedim. "Bak teğmenim" dedi. Oysa asteğmenim ben o zaman. "Ben sana ifade filan vermeyeceğim" dedi. "Ne istiyorsan yaz. Ben askerlikten ihraç olmak için yaptım bunu. Benim alkol bağımlılığım var. Bırakamıyorum. Ailevi çok sıkıntılarım oldu. Suçumu da izah edeyim" dedi. Zaten dosyada var suç: Zimmet. Zimmetine geçirdiği şeyler ne biliyor musun? 150 kilo patates, 50 kilo domates, iki tank...

— *Domatesle patatesi anladım da, iki tank mı dediniz?*
— Evet iki de tank. Sonra beş makineli tüfek...

— *Zimmete tank geçirmek? Biraz abartma değil mi bu?*
— Biraz mı? Efendim işin aslı şu: Tank tamir için Kırıkkale'ye gönderiliyor. Bu üsteğmen işlem yaptığı kâğıtları kaybediyor. Tank tamirden geliyor, orduya katılıyor. Ama bu üsteğmenin nöbetinde gitmiş tank. Üsteğmen de levazım üsteğmeniydi...

— *Tank ona zimmetli yani...*
— Evet elindeki bir deftere yazıyormuş. Deftere bakıyorsun: Patates, domates, tank yan yana. Gerçekten gülünecek bir durum. Ortadaki suç, görevinin gereği belgeleri gereği gibi tutmamaktan ibaret. Bu suçları ben yarbaya gidip anlattım, "Efendim böyle böyle" dedim. "Suç yok ama bu insanın orduda kalmasında da fayda yok, ziyan var." Haa bu arada ifadesi sırasında bu üsteğmen "Yalnız öyle bir karar verin ki, şerefsiz olarak çıkmayayım ordudan. Görevimi kötü yapmış olarak, kötü asker olarak beni atın ama şerefsiz olarak değil" dedi ve ağlamaya başladı. Bu beni çok etkilemişti. Neyse yarbay ikna oldu.

— *Sizin anlattıklarınıza...*
— Evet. Ben "Efendim ayrıntılı olarak yazayım" dedim ama Yarbay "Hayır" dedi, "ayrıntıya girersek olayı daha da karıştırırız. Dosya Askeri Yargıtay'a gidecek çünkü. Kısa ve tam bırakmakta yarar var. Hani 'Biz emin olduk' gibi bir cümle koyalım". Daha sonra, ben terhis olduktan sonra öğrendim, üsteğmen askerlikten çıkarılmış. Hâkim arkadaşıma bir mektup yollamış, "Hepinize teşekkür ederim" demiş, "Allah razı olsun, sayenizde kurtuldum ve ilk vazife olarak içkiyi bırakıyorum. Bundan böyle hayatımı kazanacağım". Bu olay beni çok etkilemiştir. Yani o olay benim yargıçlığa olan sevgimi artırdı. Ben askeri mahkemede üç ay çalıştım ve iyi amirlerle çalıştım. Bir de kıtada talim yaptıran bir subay ile mahkemedeki subay benim için çok farklı. Çünkü ben tankla topla... Yani silah seven bir adam değilim. Bakın, talimde atışlar yapıldı. İki kişi 12'den vurdu hedefi. Biri bir yüzbaşıydı, biri de bendim. Diğerlerinin hiçbiri 10'nun üstüne çıkamadılar. Ayrıca ben panayırlarda atış yapıp çok hediye almışımdır. Yani atıcılığım var. Ama hiçbir çocuğa hiçbir gün hediye olarak oyuncak silah almamışımdır. Alanları da eleştiririm.

— *Galiba artık askerliği bitirebiliyoruz. Askerlik bitti ve siz herhalde İstanbul'a geldiniz ya da döndünüz...*

— Evet. İstanbul'a gelir gelmez de gereken kanuni işlemleri yaptım ve yargıçlık mesleğine başvurdum.

— *Daha staj yapmadınız ama...*
— Yargıçlık mesleğine girmek için başvurunca sizi yargıç adayı stajyerliğine tayin ediyorlar. Yargıç adayı diyorlardı ve ben İstanbul Adliyesi'nde staja başladım.

— *Avukatlık stajı değil...*
— Hayır, doğrudan yargıçlık. Her ay yahut iki ayda bir mahkeme değiştirerek, her tür mahkemede yapılan bir staj.

— *O zamanlar ne kadar sürerdi bu staj?*
— İki yıl.

— *İki yıl? Ücretsiz mi?*
— Olur mu canım, maaşlı. Belgesi bile var bende: Halit Kıvanç bilmem kaç kuruş maaşla yargıç adaylığına atanmıştır...

— *İki yıl sonra?*
— Staj sırasında gerçekten hoş olaylar oldu... Adliye'de savcılığın müracaat bürosu vardır. Diyebilirim ki, dünyada işi bu kadar çok olan ikinci bir resmi büro olamaz. Evet, burnu kaşınan bir dilekçe yazar gelir. O zamanlar İstanbul Adliyesi şimdiki Büyük Postane binasında. Bir iş için sana kızdım ya da seninle kavga ettim mi hemen "seni savcılığa vereyim de görürsün..." Mantık bu. Bütün bu şikâyetçiler kapıda dizilir ve o müracaattakiler yemek yiyemez, su içemez, tuvalete gidemez. Tabii orada bir sorumlu savcı ve savcı yardımcıları vardır. Bunlardan biri de Fehmi Çağıl'dı. "Seni" dediler, "savcı bey çağırıyor". Gittim. "Seni buraya alalım" dedi.

— *Siz yargıç adayı olarak stajdasınız daha?*
— Evet. Şöyle oluyor: Sen yollandığın mahkemede stajını tamamlayacaksın. O bitince ondan sonraki mahkemeye gideceksin. O sırada 2. Ticaret Mahkemesi'nde iki ay stajını var-

dı. Savcı Fehmi Çağıl ticaret hâkimine söylüyor ve bana özel izin alıyor. Bana "Sen orada staj yapar görüneceksin ama burada savcılık müracaat bürosunda çalışacaksın" dediler. Stajyerlerin çoğu zaten gelmiyor. Ben hariç. Ben gider sabah 9, akşam 5 mesai yapardım. Savcılıkta da aynı tabii. Orada savcı yardımcısı adına gelen insanı dinliyoruz; eğer dilekçesi mahkemeye verilmeye layıksa onu havale ediyoruz; yahut "Kardeşim bundan bir şey çıkmaz, boşuna uğraşırsın, sonunda avukat paraları da senden gider, çünkü hukuki bakımdan bir dayanağı yok" diyerek ikna etmeye çalışıyoruz. Orada ben çok iyi bir deneme devresi geçirdim...

— *Mesleki deneyim anlamında mı?*
— Tabii tabii. Hayat deneyi olarak da... Çok değişik insanlarla karşılaştım. İlerde yapacağım işe ışık tutacak olaylara tanık oldum.

— *İki yıllık yargıçlık stajının ne kadarı savcılık müracaat bürosunda geçti?*
— Valla şöyle böyle dörtte biri, altı ayı geçmiştir. Çok uzun zaman kaldım orada, çok çalıştım.

— *Oysa çileli bir servis. Peki sever miydiniz?*
— Severdim orada iş yapmayı. Orada iş vardı çünkü.

— *Siz de pek normal değilsiniz ama... Öyle ya, normal olarak insanlar kaytarmaya çalışır böyle stajlarda...*
— Ne bileyim ben... Üstelik bu kadar da değil. Oradan, savcılıktan çıkar, sonra da dergi bağlardık. Spor dergisinde mürettiple...

— *Dizgiciyle...*
— Evet mürettiple ikimiz gece sayfa bağlardık. Sabaha kadar sürerdi.

— *Gazetecilik de sürüyor bir yandan öyle mi?*

— Hükümetin memur hâkimi, askeri bilmem nesi oturup da gazetede çalışır mı? Çalışmaz. Ama ben onu zevk için yapıyordum. Çok komik bir para alıyordum. 5 milyon, 10 milyon para alıyordum. Durun durun! 5 milyon, 10 milyon der miyim yani? 5 Lira, 10 Lira... Yol parasına yani. Bir de evden memnun oluyorlardı. Gider de bu gezer; hani kötü kadınlarla gezer, para yedirir diye.

— *Demek siz, daha sonra yaşamınızı belirleyecek olan gazetecilik mesleğinden yarı amatör de olsa hiç kopmadınız.*
— Hayır. '48-49 hâkimlik stajıydı. 1950'de Ankara'da bizim için kura çektiler. O sırada spor, daha doğrusu spor mizahı yazılarımla gazetecilikte de parlıyorum.

— *Şöyle mi anlayacağız: Siz bir yandan hâkimlik stajı yaparken bir yandan da gazeteci olarak... Dergilerde matrak, spor mizahı yazarak...*
— Yoooo, sırf dergiler değil. Günlük gazetelerde de yazmaya başladım. *Gece Postası*'nın spor sayfasında... Ayrıca her gün imzalı yazı yazmaya lüzum yok. Gazete akşam çıkardı. Ben adliyeden 5'te çıkar, Babıali'ye gelirdim. Gündüz toplanan haberleri alır... Bir yerde işin hamallığını yapardım. Sayfanın sekreterliğini yapardım, başlıkları atardım. Bazen de kendim imzalı bir yazı yazardım... Memur statüsündeyim ama o zamanlar spor yazısı, sanat yazısı yazmak yasak değil. Hoş şimdi de değil ya...

— *Benim sormak istediğim şu: Stajyer hâkimlik yapıyorsunuz, mesleğinizi seçmişsiniz, hâkim olacaksınız. Ama siz hâlâ spordan kopmuyorsunuz. Niçin?*
— Bakın, tayinim Doğuya çıkarsa oralarda yapabilir miyim gibi sorular var kafamda. Orada yapamazsam gelirim gazetecilik yaparım diye bir düşünce var... Daha açık konuşayım: Eğer ben Kadıköy Savcı Yardımcılığı'na yahut da Bursa Yargıç Yardımcılığı'na tayin edilseydim, muhtemeldir ki meslekte kalırdım. Sonrasında yargıtay üyeliği mertebesine fa-

lan çıkar mıydım bilmiyorum. Belki de zamanı gelir, emekli olur, kenara çekilebilirdim. Ben şöyle düşünüyorum şimdi: Tanrı'nın bana verdiği bir itici güç var içimde. Bugün, bu yaşta bile hâlâ aynı anda üç dört işe angaje oluyorum.

— *Biliyorum, biliyorum.*

YARGIÇLIK MI GAZETECİLİK Mİ?

— Ve ben çalıştığım zaman sağlıklı, genç kalıyorum. Allah bana kuvvet veriyor. Buna inanıyorum. Çalıştığım anda mutluyum. Yarın kalktığım zaman "Bugün ne yapacağım?", gece yatarken "Yarın şunu yapacağım" diye düşünmek bana güç veriyor, beni diri tutuyor.

— *İyisi mi adım adım gitmekten sapmayalım. Şimdi iki yıllık yargıçlık stajı sırasında Halit Kıvanç'ın kalbinin bir yerinde veya kafasının bir yerinde "Olmazsa gazetecilik de yaparım" gibi bir düşünce, bir duygu vardı.*
— Vardı. Tayinim Kozluk'a çıkınca; hele o Kozluk yollarına düşünce...

— *Nasıl oluyor bu tayin? Yani yazı mı geldi?*
— Staj bittikten sonra Ankara'da kura çekildi.

— *Siz Ankara'ya mı gittiniz? Yani kurayı siz mi çektiniz?*
— Siz isterseniz çağırıyorlar. O zaman Ankara'ya gitmek bu kadar kolay değildi. Para işi. Bizim adımıza bakanlıkta çekiyorlar. Çekmişler. Telefonla öğrendik. Ankara'daki bir akrabamız vasıtası ile. "Kozlu" dediler. Aaa çok iyi.

— *Zonguldak Kozlu.*
— Evet. Yakın yer. Aaa çok iyi falan dedik. Sonra öğrendik ki Kozlu değil, Kozluk. Tabii haritaları aldık. Kozluk diye bir

yer yok. Aradık ama yok. Meğer buranın eski ismi Hazo köyü imiş. Sonra Kozluk olarak yeni isim konmuş, ilçe olmuş ve Siirt'e bağlanmış.

— *Bu bilgiler size gelen yazıda yok ama?*
— Hiçbir yerde yok. Biz de Kozluk'u öğrenmek istiyoruz ama hiç Kozluklu bulamadık İstanbul'da. Siirtlilere soruyoruz. Dedikleri: "Kozluk yukarda bir yerdir..."

— *Yazıda Siirt vilayetinin Kozluk ilçesi diyor değil mi?*
— Evet. Tabii tabii. Siirt iline bağlı. Bizse oraya nasıl gideriz derdindeyiz. Bu arada aklıma takıldı. Uçakla gideyim. Tabii evden kesinlikle itiraz geldi: "Olur mu?" 1950 yılında daha THY filan yok. Devlet Havayolları var. Pervaneli bir uçak. Yeşilköy'e gittik. Uçağa yolcuları götüren otobüsün bazı koltuklarını satmamışlardı; oralarda çelenkler vardı. Bir gün evvel Ankara'ya giden uçak düşmüş ve insanlar ölmüştü. Hayatımda ilk defa uçağa biniyorum ve otobüs, bir gün önce düşen uçakta ölenlerin cenazelerine çiçekler götürüyor.

HEM YOLCU HEM HOSTES

— *Buna rağmen uçakla gitmeye karar verdiniz.*
— Karar değil artık. Gittim, uçağa bindim.

— *Nereye gidiyor uçak?*
— Valla ben İstanbul'dan uçağa bindim. Arkada sağda bir yerde oturuyorum. Paltoyu çıkarmadım, çünkü çok soğuktu uçak. Titreye titreye Ankara'ya indik. Ankara Havaalanı küçüktü ama orada bir bardak çay içmek, biraz peynir ekmek falan yemek fırsatı bulduk. Oradan kalktık.

— *Aynı uçakla...*
— Aynı uçakla. Sabahleyin 9'da bindim, akşam 3:30'da mı, 4'te mi Diyarbakır'a indim.

— *Son durak Diyarbakır?*
— Oralarda hangi havaalanı varsa. Diyarbakır, Malatya... İnanın hatırlamıyorum. Yoksa Kayseri miydi? Hayır, hatırlamıyorum. İki üç yerde indik, durduk, yeniden bindik...

— *Dolmuş gibi.*
— Evet. İndiğimiz havaalanlarında ekmek, peynir bulup sandviç yapıp onları yiyordum. Hatta bir seferinde yanıma aldım, uçakta yedim. Böylece ilk uçak seyahatimde uçağın hostesi de, yolcusu da kendim olmuş oldum. Kendime servisi yaptım.

— *Korktunuz mu?*
— Korkmadım. Ama çok sallandığımız bazı yerlerde biraz rahatsız oldum sadece. O sırada açıkhava türbülansının ne olduğunu bilmiyorum. Boyuna sallanıyoruz uçakta. Bağlı gittik. Pek şikâyetçi olmadım.

— *Nereye, Diyarbakır'a mı?*
— Evet. Aaa demek son durak Diyarbakır'mış. Orada bir okul arkadaşımın ağabeyi vardı. Onlara telefon ettim. Diyarbakır'dan sonra trene bindim ve Beşiri'ye gittim. Beşiri ilçesine. Beşiri'de mahkemeyi sordum. Beni oraya götürdüler.

— *Herhalde akşamüstü oldu artık.*

... VE KATIRCI SELAHATTİN

— Karanlık basmıştı. O kadar çabuk nasıl ayarlandı bilemiyorum, oradaki hâkim mahkeme binasına evinden yatak getirtti. Bir yandan da Selahattin'i buldular.

— *Selahattin? Önemli biri mi bu Selahattin?*
— Selahattin benim hayatımda çok önemli bir insan olarak yer alacaktı.

— *Kimdir ki bu?*
— Selahattin katırcıydı. Beşiri-Kozluk arasındaki iletişime Selahattin ve arkadaşları bakıyordu. O gün Selahattin nöbetçiydi. Sabahleyin iki katırıyla geldi Selahattin. Bir katıra benim bavulumu koydu. Sabah 4'te, 5'te, hava aydınlanmaya başlayınca çıktık yola. Haa unutmadan, trende yanımdakiler nereye gittiğimi sordukları zaman, ben "Kozluk'a gidiyorum" deyince, oradaki bir kadın "Ne ettin ki seni oraya yolladılar" dedi. Hiç unutmuyorum. "Ne kusur ettin ki" dedi, "seni oraya yolladılar?" Beşiri ilçesinin o bölgenin en iyisi olduğu söylenmişti. 52 sene evvelki Beşiri. "En iyisi burası ise benim ilçe nasıl!" diye sordum. Neyse, çıktık yola.

— *Kozluk'a yani.*
— Evet.

— *Peki Beşiri'de sizi ağırlayan yargıçtan bilgi filan almadınız mı? Hani Kozluk nasıldır filan gibisinden... Ne bileyim "Sen yandın" falan gibi sözler dedi mi örneğin?*
— Orada Kozluk'u gören yok ki zaten. Pek giden yok. Kozluk yeni ilçe olmuş. Rahat gidilip gelinebilen bir yolu yok ki Kozluk ilçesinin.

— *Mevsim neydi?*
— Kış. Kıştı evet. O gün hava iyiydi. Sabah çıktık yola...

— *Kaç katır var? Toplam kaç katır var altınızda?*
— İki katır.

— *Katırın birine siz biniyorsunuz birine de...*
— Birinde de eşyalar. Eşyalar dediğim bir bavul yani. İçinde çamaşır, birkaç şey var. İşte ne bileyim annem ne koyduysa...

— *Katırcı Selahattin de yürüyor.*
— Evet, yürüyor. Gideceğimiz yere vardıktan sonra Sela-

hattin'e kahvede "Hâkim nasıl?" diye sormuşlar. Öyle bir anlatmış ki beni, yerlere yatmışlar gülmekten.

— *Kozluklulara anlatıyor?*
— Evet. Onlar da gülmekten kırılıyorlarmış. "Yahu" diyormuş, "ikide bir bana "sen de binsene" diyor. Katırcı katıra biner mi?" Güldükleri bu işte... Ama orada adam yürüyor. Yolda epey sonra ben çok ısrar ettim, "Artık gitmiyorum, ben devam etmiyorum" dedim. "Peki" dedi, bavulu biraz aralayıp iliştiydi. Yolda adam çıkıyor "merhaba" diyor ama senin ne olduğunu, kim olduğunu bilmiyor. Tabii bunlar 50 küsur sene evvel. 1950'de çok az Türkçe konuşuluyor. Katırcı Selahattin ha bire tercümanlık yapıyor. Zayıf, çok tatlı bir insandı Selahattin. 52 sene sonra Kozluk'a yeniden gittiğimde hep aradım, bulamadım.

— *Gün boyu sohbet ede ede gittiniz.*
— Evet, sohbet ederek gidiyoruz. Bu arada yolda öyle bir yere geliyorsunuz ki... Daracık bir dağ yolu ve bir tarafı uçurum. Selahattin "Hâkim beg aşagı bakmayacaksın" diyor. Bakmıyorum ben de. Katır burada önemli. Katır durur. Hani inatçı katır hikâyesi.

— *Tehlike varsa mı durur?*
— Peki neden durur? Senden yardım ister. O zaman gider tutarsın, tutarak sola, yani uçurumun öteki tarafına ağırlık vererek, varsa üstünde, ağırlığı indirirsin. Bir iki yerde indim mesela ben. İnip yürüdüm yanından böyle. Yürüdüğün zaman korkmuyorsun, çünkü bastığın yeri görüyorsun. Katırın getirdiği emniyet ise çok başka. Köylüler öyle bir anlatıyorlar ki, katır sanki kutsal bir hayvan. Çünkü hiç ses çıkarmıyor, yolda durup su istemiyor, yem istemiyor, yorulmuyor, dinlenmiyor... Böyle bir şey olamaz ama oluyor işte... Bakın bende çok büyük bir hayvan sevgisi vardır ve zannediyorum oranın, o katır yolculuğumun bunda bir etkisi olmuştur. Muhakkak olmuştur. Neyse gittik, gittik bir köye geldik.

Durduk. Misafir geldiğini söylediler. "Hâkimo-mino" diyorlar, gelen eteğimi öpüyor, elime sarılıyor.

HÂKİMO-MİNO

— *Bir dakika... "Hâkimo-mino" da ne demek?*
— Bilmiyorum. Hâkim ve bir şey daha diyorlar. Hâkim kelimesini anlıyorum, bir ek daha geliyor. Yani "Hâkimo-mino" gibi bir şey. Artık "Bizim hâkim" mi, "benim hâkim" mi bir şeyler diyorlar ama...

— *Kozluk'ta değil, yol üstünde bir yerdesiniz değil mi?*
— Yol üstünde bir köy bu. Muhtar geldi. Selamladı, fakat konuşmuyor muhtar benle.

— *Çünkü Türkçe bilmiyor.*
— Evet de... Benim de muhtarın Türkçe bilmemesini aklım almıyor. Arada geliyor bir kişi, iki kişi, çat pat Türkçe konuşuyor, ancak muhtardan tek kelime yok. Kadınlar zaten dışarda. Dakikada sofra kuruldu. Pilavlar, yoğurtlar... Ben aslında uçuyorum sevinçten. Burası da mı Türkiye? Apayrı bir dünya burası. Burası Şark...

— *Sevinçten uçuyorum dediniz?*
— Şöyle: Buraları gördüm diye seviniyorum. Gördüklerimden dolayı çok da üzülüyorum. Sanki o güne kadar kulağı tıkalı, gözleri görmeyen bir adam olarak yaşamışım. Hani "şarkı bilmezsin" diyorlar. Ben şark'ı "şarkı" gibi düşünmüşüm. "Hı" deyip geçmişim. Bu insanlar nasıl yaşıyor bu evlerde? Böyle küçücük kapılar. Çok küçük. Cevap ne biliyor musunuz? "Kan davası var" diyorlar. "Silahlı baskın olursa korunmak için kapılar o kadar küçüktür..." İstanbul'da duymadığımız kelimeler. Kitaplarda okuyup da inanmamışız demek ki... Çok etkilenmiştim ve bir maceraya gidiyorum.

Yalnız bir anda kendimi, kim diyeyim artık, hani anlatılır ya, Jan Darklar, Robin Hood'lar... Tarihi...

— *... kahramanlar...*
— ... kahramanlar. Kendimi yavaş yavaş onlardan biri gibi görmeye başladım.

— *Bir idealizm mi bu?*
— Evet. Orada başladı ve karar verdim. Şöyle: Ben buradan dönmeyeceğim ve burada bir şeyler yapacağım demeye başladım.

— *Bu "bir şeyler"in ne olduğunu?..*
— Tam belirgin değil... İtiraf ediyorum. Bana olanak verilse yapar mıydım, bilmiyorum.

— *Ya da yapabilir miydim...*
— Burada biraz fantezi yapayım. Ben bekârdım. İstanbul'da annem, ablam, ağabeyim olmayabilirdi. Yani kardeşi olmayan insanlar var. Annem olmayabilirdi. Yahut annemi de alıp yanımda getirebilirdim. O zaman o da daha gençti. Gelebilirdi. Yahut orada, Kozluk'ta çok değişik atmosferde, yani güzel olması şart değil, bir kıza âşık olup evlenebilirdim. Ne bileyim, bilmiyorum ki... Belki eşraftan birinin kızıyla evlenip, hâkimliği bırakıp orada bir şey olurdum. Belediye başkanı olurdum. Bilemiyorum. İlk gittiğimde, o yoksulluğa rağmen... Yok çünkü, hiçbir şey yok. Yani yoksul kelimesi oranın yanında zengin kalır. "Sanki burada niye bir şeyler yapılamaz" falan demeye başladım.

— *Biz ama yolda bir köyde verilen molayı konuşuyorduk henüz...*
— Gece orada kaldık.

— *Beşiri'den bir günde, sabah çıkıp akşam varamadınız Kozluk'a öyle mi?*

— Hayır, işte o yol üstü köyünde geceledik. Ertesi sabah yeniden vurduk yola.

— *Ve Kozluk'a karanlıkta girdiniz?*
— Hayır. Karanlıkta girmedik. Gündüzdü. Akşamüstü herhalde. 50 yıldan çok geçmiş aradan, nasıl hatırlayayım. Ama yine de hatırladığım kadarıyla... Girmeden, çok uzaktan Kozluk göründü. Sanki New York.

— *Efendim?*
— Kartpostaldaki New York. Yüksek yüksek, beyaz beyaz evler. Uzaktan muhteşem evler gibi gözüküyor. Gittikçe evler küçülmeye başladı. Gittikçe... Zaten en yüksek ev iki katlı.

— *Ne yani, optik bir yanılma mı?*
— Bilemiyorum. Çok uzaktan öyle görünüyor.

Yıl 1950. Siirt'in Kozluk ilçesinin yargıcı. Adı: Halit Kıvanç.

— *Herhalde elektrik filan yok.*
— Ne elektriği!

— *Hayır yani gördüğünüz ne? New York gibi sözünüzü anlamlandırmaya çalışıyorum.*
— Elektrik, o yıllarda orada!.. Daha keşfedilmemiş de, icat da edilmemiş...

— *O zaman o beyaz yüksek binaları siz gündüz görüyorsunuz?*
— Tam değil. Alacakaranlıkta. Dediğim gibi beyaz beyaz binalar karşıladı bizi. Gittik, girdik Kozluk'a. İşte, bize ayrılan bir eve buyur ettiler. Bir küçük köy evi. O güne kadar görmediğim bir köy benim için. Karanlıkta hiçbir şey görmedik. Hazırlanan yere girdik, yattık. Hazırlamışlar...

— *Sizin geleceğinizi biliyorlar.*
— Tabii tabii. Yoğurt, ekmek, peynir, yumurta filan. Yiyecek bir şeyler vardı yani. Sabah kalktık. Hükümet konağı güzel bir bina. Yakınlarda gittiğimde gördüm, bugün de hâlâ duruyor. Sahiden çok güzel bir bina.

KATIRCI SELAHATTİN'DEN KAYMAKAM SELAHATTİN'E

— *O toprak damlı evlerden değil.*
— Değil. Derken ilerde güzel bir evde oturuyor kaymakam. Kadıköylü Selahattin. Yani o da Selahattin. Bak düşün, katırcı Selahattin'den kaymakam Selahattin'e. Kadıköylü bir genç. Futbol meraklısı. Pili bitmediği zaman onun radyosundan maç dinlerdik. Jandarma yüzbaşısı var, Hüsamettin. O da çok tatlı bir insan. Bir de üsteğmen. Gayet sıcak arkadaşlar. Ama çoluk çocuk onlar; aileleri var. Bir ben bekârım. Sonra Tahrirat Kâtibi. Oralı ama çok şeker ve kibar bir adam. Posta müdürü var bir de. Onun için "teşkaleci" diyorlar. Meğerse adam herkesi arkadan vurur. Karışık bir

adammış. Teşkale yapmak dedikleri bu. İlk öğrendiğim tabir bu. Teşkaleci... Bugün ne kadar çok "teşkaleci" var değil mi aramızda?

— *Nerede kalıyorsunuz? Yani lojman filan?*
— Yok öyle bir şey. Ama kasabadaki üç konforlu evden birinde bana yer ayrılmıştı. Bir oda... Daha doğrusu istifa edip gitmeye hazırlanan hükümet tabibinin oturduğu evdi bu... Doktor gittikten sonra rahatça kalabilecektim. Ertesi günüm Kozluk için lüks sayılabilecek güzellikte ve temizlikte bir hükümet konağında "Hoş geldin" tebriklerini kabulle geçti. Akşam da toplanıp sohbet ettik...

— *Nerede oturup konuşuyorsunuz öyle topluca?*
— Tek bir kahve var.

— *Bütün Kozluk'ta.*
— Evet. Bir kahve var. Lokanta filan yok.

— *Yemek işini nasıl hallediyorsunuz peki?*
— Ben kendim beceremem. Hiç öğrenmemişim öyle işleri. Çaresiz bitişik komşudan yardım istemeyi denedim. Bir yaşlı hanımdı o. İlgilendi de... Ama dilini anlamıyorum. O da benimkini. Konuşarak anlaşamayınca yıllar sonra TV'de sunacağım *Hadi Anlat Bakalım* sessiz sinema oyunu sayesinde aç kalmaktan kurtuldum. İşaretlerim mükemmel olmalı ki, yarışmayı kazandım. Daha ilk günde yumurta, peynir, ekmek, süt, ayran... Yani mükellef bir kahvaltı geliverdi. Ancaaak bu kahvaltı günlük gıdam oldu bir süre... Her gün sabah, öğle, akşam aynı şeyleri yiyip içtim. Sonra bir gün keşfettim ki, bir dükkânın, daha doğrusu bir dükkâncığın köşesinde her gün yemek pişiyormuş. Bir dükkân var. Berber dükkânı. Berber dükkânının yanındaki bölmede yemek pişiyor. Bir gün köfte, bir gün pilav... Böylece iki gün üst üste aynı yemeği yemekten kurtuluyorsun. Ama eğer berberin Siirt'e işi düşer de giderse, iki gün berber de yok, yemek de yok.

— *Tek yargıç siz misiniz Kozluk'ta?*
— Bana gelen resmi yazıda "Kozluk Sorgu Yargıçlığı"na atandığım yazılıydı. Ama gittikten hemen sonra gelen birkaç yazı, görev alanımı öylesine genişletti ki... İlçede benden başka Adalet Bakanlığı görevlisi bulunmadığı, yani yargıç, savcı olarak "cüppeli" tek devlet temsilcisi ben olduğum için... Kısa süre içinde sorgu yargıcı titrime yenileri ekleniverdi. Artık ben hem sorgu yargıcı, hem de... sulh hukuk yargıcı, sulh ceza yargıcı, asliye hukuk yargıcı, asliye ceza yargıcı... Ve de "gecikmesi sakıncalı durumlarda" yetkili savcı yardımcısı... O sırada 1950 seçimleri yapılıyor. Genel seçimlerin yapılacağı açıklanınca, bu kez de seçim suçlarına bakacak yetkili yargıç olduğumu bildiren yazı geldi. Yani bir kartvizit bastırabilseydim, rekorlar kitabına girmeme şaşılmazdı.

— *Bir tek ağır ceza mahkemesi yok orada yani?*
— Ağır ceza yok. O Siirt'te. Ama seçim hâkimi olarak, Seçim Kurulu Başkanlığı da bana yüklendi... Sandık başkanlarını filan bulacaksın, denetleyeceksin...

— *Çünkü tek yargıç, tek hukukçu sizsiniz orada.*

BERBER SİİRT'E GİDERSE...

— Evet. İlkokul mezunu olanlar okumuş yazmış sayıldıkları için onlar sandık başkanı oluyor. Bizim berber-lokantacıyı da ben sandık başkanı tayin ettim. Ses çıkaramaz ve Siirt'e gidemezdi. Böylece hem tıraş olmak, hem de yemek yemek şansımız bir ay devam edecekti.

— *Eh, vazifeyi suistimal dedikleri bu olsa gerek.*
— Evet. Ama kamu yararına. Neyse ki çok geçmeden bir yargıç daha, Hicret Üner geldi de, bu sıfatlarımın bir bölümünü devredebildim. O güne dek baktığım davalara bakmayı sürdürdüm yine. Bir nebze kendimi övmeme izniniz var mı?

— *Haydi övünün bakalım...*
— Başka hiçbir uğraşım bulunmadığı ve de kasabada elektrik olmadığı için, sabah erkenden işime gidiyor, hava kararıncaya dek çalışıyordum. Bu nedenle de büyük kentlerde aylarca süren davalar benim mahkemede çok çok bir haftada, kimi de iki üç günde sonuçlanıveriyordu. Davanın tarafları hemen oracıktaydı zaten... Onlar da sabah erkenden gelir, beklerdi. Sanığı, tanığı bir arada olunca, sorguları yapar, dışarıdan bir talimat falan beklenmiyorsa, davayı hemen bitirirdim. Vatandaş bu hızlı yargılamadan çok memnundu.

— *Peki çalışma saatleri dışında ne yapardınız? Yani boş vakitlerinizde?*
— Kahvede domino oynardık sadece. İskambil oyunu trahom geçirdiği için yasaktı.

— *Domino serbest, iskambil yasak. Bunu anladım. Ama trahomla ilişkiyi kuramadım.*
— Trahom göz hastalığı.

— *Onu biliyorum.*
— Bulaşıcı hastalık.

— *Onu da biliyorum ama iskambille ilişkisini kuramıyorum.*
— İskambil kâğıtlarından bulaşıyor. O yüzden yasak. Domino taşlarla oynandığı için hastalığı geçirmiyor. Evet, domino oynardık. Tabii kahvesine, çayına... Hâkim oturup kumar oynayacak değil ya!

— *Öteki oyuncular kim? Herhalde köylüler değil.*
— Hayır. İleri gelenler diyelim... Mesela kırmızı saçlı olduğunu hatırladığım biri vardı. O tahsilliydi. Diyarbakır'da okumuştu. Köyün yani ilçenin uzağındaydı evi. Çünkü asiydi. Yani sıfatı öyleydi: Asi. Evinde içki içtiği bile rivayet olunuyordu.

— *Bu kadar önemli bir şey mi?*
— Tabii çok mühim. Yasaktı içki. İçki yoktu.

— *Ne demek şimdi bu? Nasıl yasaktı? Resmi bir yasak mı, yoksa toplumsal bir baskı mı?*
— Toplumsal tabii. Resmi yasak yok. Ama içki satan da yok. Tekel memuru vardı. Tekel memuruna "mamuri huyyi" derlerdi, yani tuz memuru. Çünkü yalnız tuz, kibrit satılırdı orada.

— *Sigara?*
— Tütün içilirdi. Bak sigara demiyorum. Çünkü kendileri sarar içerlerdi. İçki kesinlikle yasaktı. İçen ancak gizli içebilirdi.

— *Peki, boş vakitlerde kahvede domino oynardınız. İleri gelenlerle.*
— Evet. Mesela oradaki o iki üç memur, resmi görevli filan...

— *Dominodan başka?*
— Davetler olurdu. Mesela o kırmızı saçlı bey, adını unuttum yarım asırda, o çağırırdı, evinde yemek filan yerdik. Bazen civar köylere çağırırlardı.

— *Peki yargıç olarak işiniz çok muydu? Yoksa boş oturup...*
— Şimdi bakın, Kozluk bir yamaçta kuruludur. Çevresinde pekâlâ yeşili bol, ağaçlı güzel yerler vardı. Ancak oralara girmek yasaktı. Eski deyimle "mıntaka-i memnua". Yani yeni deyimle "memnu mıntıka", en yeni deyimle ise "yasak bölge"... Girmek, gezmek, dolaşmak yasaktı. Yıllar önce epey tatsız olayların geçtiği, isyan filan gibi yani, bir bölge olduğu için böylesi önlemler düşünülmüştü. Oralarda çok yasak vardı ve ister istemez çok yasak da çiğnenirdi. Sabah yürürken bir yere geliyorsun tel örgü çıkıyor karşına. İşaret levhaları filan çıkıyor.

— *Askeri bölge mi?*
— Yasak bölge. Asker, sivil kimse giremez. Ama adamın

koyunları kaçıyor. Mecburen koyunlarını almaya gidiyorlar. Yakalıyor jandarma, getiriyor hâkimin karşısına.

— *Size yani? Sorgu yargıcı Halit Kıvanç'ın önüne.*
— Başka kime olacak. Bana. Hem de her Allah'ın günü. Hemen oturdum, oradaki bütün hukuk kitaplarını, kanun kitaplarını çıkardım. Bir başkâtibim var, İlyas. Bir tane de zabıt kâtibim, Misbah. Lise tahsilli, çok şeker bir çocuktu. Misbah zabıt kâtibim. İlyas ise aynı zamanda cezaevi müdürüm. Cezaevi de bir oda. Kapısında da bir küçük kilit var. Ama kilit de tahtaya tek çiviyle tutturulmuş. Yani parmağıyla bastırsa çıkar gider adam.

— *İçerde tutuklu ya da mahkûm var mı?*
— Yoktu da... Benim zamanımda oldu.

— *Peki savcı? Siz yargıçsınız. Bir de savcı gerek değil mi?..*
— Şimdi... Gecikmesinde mazarratı bulunan hallerde adliye başkâtibi savcı yetkisiyle duruşmaya girebilir. Bazen onu alıyordum duruşmaya. Ama o hiç konuşmazdı. Ben kararı verir yazardım. Sorguyu zaten benim odada yapardım çoğu kez. Ne var ki dillerini anlayamıyorum. Çoğunluk Arapça-Kürtçe-Türkçe karışımı bir dil konuşuyor; arada Türkçe bilenler de ötekilere çevirmenlik yapıyor. Sorgu biter adama "Çık" derdim. Çıkınca da "İlyas anlat" derdim. Birkaç hafta sonra bir karar verdim. Ertesi sabahtan itibaren yakınımdakilerle işbirliği yaparak, onların konuştuğu dilde 100-150 kelimelik bir sözlük hazırlamaya başladım. Bir süre sonra duruşmada iyi Türkçe bilmeyenlere konuştuğu dilde hitap ediyor, ezberlediğim birkaç beylik soruyu sorduktan sonra yine oranın dilinde "Olayı anlat!" deyip susuyordum. Sanık ya da tanık anlattıktan sonra onu dışarı çıkarıyor, ardından zabıt kâtibime dönerek anlatılanın Türkçesini dinliyor ve zapta geçiriyordum. O gün sorgulanması gerekenleri sabahtan jandarma komutanına söylerdim. Sanıkları gider, zaten evleri belli, getirtirdi. Saat 9'da hepsi hazır olurdu. Başlardı duruşma. Öğle ye-

Kozluk Yargıcı'nın Kozluk'ta çekilmiş tek fotoğrafı bu. Arkadaki siyah bez perdede "Kozluk Hatırası" yazıp yazmadığı belli değil.

mek paydosu; akşamüstü saat 4'te de kararı verirdim. Dava bir günde biterdi. Delil aramak için bir yere gitmeyeceksin ki. Kasabanın bir ucundan öbürüne altı dakika. Tanıksa, "Git dükkândan yahut da tarladan Ali'yi çağır" dersin. Ali gelir biraz sonra. O da ifade verir. Tabii hepsi Kürtçe.

— *Öyle ciddi ceza davaları, ağır suçlar olmuyor ama öyle mi?*
— Gitgide suçlar büyümeye başladı. İki kişiyi öldüren, üç kişiyi kaçıran...

— *Ne yani, bu Halit Kıvanç'ın ayağının uğuru mu?*
— Hayır hayır, aslında hep var. Ama haklısınız, esas davalar şu yasak bölge meselesi... Her gün sıra sıra adam kapının önünde. Jandarma getirmiş. Sorarım "Ne bu?" Cevap belli: "Efendim bunlar mıntıka-i memnuya girenler." Derken açtım baktım. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Bakanlar Kurulu imzalı hükümet kararı, yasak bölgede ikamet etmek, ev kurmak diye bir suç var. Ama yasak bölgeye girmek diye bir suç yok. Bu konudaki kanun, kararname gibi ana dosyadaki belgeleri inceledim. Ondan sonra da "yasak bölgeye girmiş" diye getirilen sanıkların hepsini serbest bıraktım ve beraat kararı verdim. Bu kararı vermesem, neredeyse tüm çevre halkı cezaevine dolacaktı. Eşeği, katırı, ineği, öküzü, tavuğu, horozu yasak bölgeye kaçanlar kapımın önüne dolmuş, sanık kuyruğunda duruşma sırasını bekliyorlar. Titiz bir inceleme ile yasanın gerçek anlamını öğrenince, ben de "Beraat ettin, git!" demeye başlamanın doğru yol olduğuna inanmış ve uygulamaya başlamıştım. Ancak Siirt'teki deneyimli başsavcı öyle düşünmüyordu. Devlet "yasak bölge" demişse, her şey yasak olmalıydı! Siirt savcısı önce beni telefonla uyardı, ardından sert bir yazı gönderdi... "Sen ne yapıyorsun, arkadaş? Ben senin kararlarını Yargıtay'a yollarım. Senin için iyi olmaz" gibilerden bir uyarıydı bu. Ben ise kararlarımda ısrar ettim. Tabii savcı hepsini temyiz etti. Yargıçlık mesleğine veda ettiğim günlerde, Ankara'dan resmi bir yazı gelecekti. Genç Kozluk yargıcını sevinçten havalara sıçratan, mutluluk getiren bir yazı.

— *Ne diyor karar?*
— "Yasak bölgeye mücerret girip çıkmanın suç teşkil edemeyeceği, ancak bu bölgede ikamet etmenin suç olduğu" gerekçesiyle "Kozluk yargıcının bu yolda verdiği kararların hepsinin doğru olduğu" yazılıydı gelen resmi mektupta... Eeee siz olsanız, ömür boyu övünmez misiniz kısacık yargıçlık yaşantınızdaki, Yargıtay çapındaki bu "aferin"den ötürü?

— *Acemi yargıcın hukuk zaferi!*
— Evet. Onay geldi Yargıtay'dan. Çok mutlu oldum. Başsavcıya telefon açıp da "Ne haber?" demedim. Dememem lazımdı. Zafer kazanmış kişinin çok aşırı tezahürat yapmasına lüzum yoktur. Zaten karşımdaki yenilmişse o yenilgiyi anlayacaktır. Bu olayın bana hem iyi, hem kötü etkisi oldu. Şöyle... Demek ki yargıçlıkta kalsam dişe dokunur bir şeyler yapabilirdim. İkincisi bu hukuk zaferi bende olumsuz etki yapabilir miydi? Bir müddet sonra ben de uzun süre aynı yerde kalanların havasına kapılır mıydım endişesi yani.

— *Yani idare eden savcılık filan gibi mi?*
— Bilmiyorum. Bir kere namusumdan eminim. Gerçi bir rüşvet olayım da var ama...

— *Nasıl yani? Rüşvet mi aldınız?*
— Anlatırım. Ama şu lafı noktalayalım. Evet namus bakımından kendimden emindim. Fakat böyle giderse, bu kadar çalışınca sonunda doğru... Yani endişelerim vardı artık... Oralar büyüdükçe, geliştikçe, politikacılarla iç içe girdikçe acaba işler nasıl olurdu? Mesela adam politikacının akrabası ise, onun aleyhine verdiğin karardan sonra seni başka yere sürdürmek için imza mı toplar, yahut komplo mu kurardı?.. Çok dinledim böyle olayları. Oraları zor yerlerdir hâkimlik için... Bir gün yaşlı bir kadın geldi. Ağlıyor. İki oğlunu vurmuşlar.

Vuran da içeride... Kadın "Onu serbest bırakın, o da benim oğlumdur" diye ağlıyor.

— *Yani oğullarının katilinin serbest bırakılmasını mı istiyor?*
— Evet, "Bırak" diyor. Tabii Kürtçe. Benim gardiyan İlyas da bana tercüme ediyor. İlyas'a baktım, biraz tuhaf. Kadına "Sen biraz odadan çık, bir dakika bekle" dedim. Kadın çıktı, elime bir sarıldı gardiyan. "Hâkim bey sakın ha; sakın ha hâkim bey" diye yalvarıyor. "Ne oldu oğlum" dedim. Çünkü hiç böyle laubali davranmaz. O hâlâ "Sakın hâkim bey; elini öpeyim sakın bırakma" demekte. Niye? "Köşede pusu kurdular. Öldürecekler. Hepsini, bütün ailesini..." Kan davası olayının ne olduğunu orada öğrendim. Ben böyle kalakaldım.

— *Peki bırakma kararını vermek üzere miydiniz? Herhalde hayır.*
— Hayır. Cinayet işlemiş. Zaten yetkim yok. Ben tutuklama talebiyle jandarmayla Siirt'e yollayacağım. Orada göz altında tutuyorum. Gerçi benim tutuklama yetkim var ama Siirt'e yollamaya karar vermiştim yine de...

— *Tutukladığınız oldu herhalde?*
— Oldu, oldu. Bir çocuk hırsızlık yaptı. Onu tutukladım. Beş gün mü, altı gün mü ne Kozluk'ta tutup Siirt'e yolladım. Ona çok üzüldüm. "Açtım, çaldım" diye ifade vermişti.

— *İnandınız mı dediğine? Yani sizce açtı da mı çaldı, yoksa...*

NASIL RÜŞVET ALDIM?

— Orada başka bir şey yapamazdı ki... Çapkınlık yapacak hali yok. Sinema yok. Tiyatro yok, elektrik yok, hiçbir şey yok. Adama çalışacak iş de yok, gidecek yol da yok. Kar bastı yollar kapandı. Gazete, telgraf dört günde geliyor. Telgraf Beşiri postanesine geliyor, oradan katırla yolluyorlar telgrafı.

Katırlar ağır ağır geliyor tabii. Bazen de gelemiyor kar olduğunda... Gazete desen aynı. İki gün, üç gün sonra... Hani bu haftanın maçını gelecek hafta gazetesinde okurduk. Veya radyoda pil bitti. Biz Siirt'e, Diyarbakır'a gidene pil alması için rica ederdik.

— *Sizin şu rüşvet hikâyesi vardı. Bir türlü oraya gelemiyoruz ama... Rüşvet mi aldınız?*
— Evet.

— *Şunu bir ayrıntısıyla anlatın hele...*
— Peki peki... Oranın büyük, güçlü ağalarından biri vardı. Aslında aydın bile sayılır. Evinde radyo filan var. Yüzde yüz suçlu ama. Hakkında tutuklama kararı çıkardım. Geldiler ve "Ağa hakkındaki tutuklama kararını kaldıracaksın" demek üzere girdiler odaya.

— *O girenler kim?*
— Ağanın adamları. Hepsi böyle odaya doldular. Düşünün, ben öyle gencecik bir adamım.

— *Ne dediler?*
— Şey dediler... Hayır, rakamı düşünüyorum... 500 Lira mıydı? Evet, evet tam 500 Lira.

— *Her neyse.*
— Evet. Dediler ki "İşte biz bunu ayırdık". Benim maaşımın kaç katı... "Peki" dedim. Zabıt kâtibimi çağırdım. "Yaz" dedim. Bana ne teklif ettilerse... "500 Lira kefaletle tahliyesine..." Şöyle düşündüm: Hakkında tutuklama kararı çıktı, fakat kendi gelmedi, bunları yolladı. Oysa gelse tutuklayıp Siirt'e yollayacağım. Çünkü ağır cezalık bir suçtu. Yani bana "Sen tutuklayıp yollama. Biz kendimiz gidelim. Orada yargılanalım" diyorlar. "Tamam burada olmasın." Ben de "Verin getirdiğiniz parayı" dedim. Kefalet olarak adliyeye yatırttım. Onlara dönüp "Haydi şimdi gidin" dedim. Daha sonra

ben hâkimlikten istifa edip dönerken o ağa geldi. Atıyla beni evine götürdü. Bir gece misafir etti ve trene kadar götürdü. Dedi ki: "Sen bana ders verdin. Parayı almadın, namusluluğunu ispat ettin. Ama arkasından parayı aldın ve devlete kaydettirdin. Bana ceza verdin."

— *Ne kadar sürdü bu hâkimlik macerası?*
— Üç küsur ay.

— *O kadarcık mı?*
— Evet. Şimdi, istifamdan önce ben bir dilekçe verdim. "Evlenmek için İstanbul'a gideceğim" diye izin istedim.

— *Bu doğru değil ama.*
— Niye? Doğru! Verdim dilekçeyi...

— *Sahiden evlenecek miydiniz?*
— Haa. O doğru değil tabii. Yani gerekçe göstermek lazım. "Altı aydan evvel izin hakkınız yoktur" dediler. Ben de çektim geldim İstanbul'a. İstifaya karar verdim. 105 Lira harcırah almıştım. Önce Defterdarlığa gittim. "Harcırah olarak verdiğiniz 105 Lirayı alın" dedim. "Efendim biz size yazacağız" dediler. "Sizin müracaatınızla olmaz. Sizin istifa ettiğiniz bize bildirilecek; Adliye Bakanlığı bize bildirecek; biz de size yazacağız" dediler. 1950 senesinin haziran, temmuz aylarında filan oldu bu müracaatım. 2000'li yıllara geldik hâlâ benden istemedi devlet bu parayı.

— *Harcırahı ödemediniz. Yani zimmetinizde kaldı?*
— Özel bir not: Vergilerini kuruşuna kadar ödeyen bir adamım ben. Her yıl vergi dairelerinden takdirler gelir. O da ayrı hikâyedir ya... Bir gün bir mektup geldi. "Falan sene sizden eksik vergi tarh edilmiş" diyorlar. Makbuzum elimde. Gidiyorum, "Tamam eksik değil ama, buradaki kayıtta öyle gözüküyor. Eğer bunu vermezseniz onun üzerine faiz devam eder. On sene sonra daha fazla gelir" diyorlar. "Vermeyece-

ğim. Sizi dava ederim" diyorum. "Ederseniz sizden şimdi 1 milyar lira istiyoruz. Dava ederseniz avukata 2 milyar vereceksiniz" diyorlar. "Peki haklısın kardeşim" dedim ve verdim. Yani o 105 Lira harcırahın yüz bin katını da ödedim ben.

YILMAK İÇİN ON SEBEP

— *Peki biraz daha Kozluk'ta kalalım. Şimdi siz Kozluk'a gelirken... Hani katırcı Selahattin'le Kozluk yollarında iken ve Kozluk'a girdikten sonra idealist duygularla "Ben burada bir şeyler yapabilirim" demiştiniz. Ne olduğu belli olmasa bile bir şeyler yapmak niyetiniz olduğunu anlatmıştınız. Sonra ne oldu? Öyle ya Halit Kıvanç üç ay sonra "Bana eyvallah" diyor. Ne oldu? Yıldı, korktu, ürktü?..*
— Yıldım. Neden yıldığımın on tane sebebi var.

— *Nedir o sebepler?*
— Şimdi, sadece birkaçını sayayım... Bir: Gerçekten bana izin verselerdi, İstanbul'a bir gelseydim, bir ay izin verselerdi... "Evleneyim" diyebilirdim. Tek başıma yaşamak sıkıntısından kurtulsam, gidiş değişirdi belki. İki: Ben orada iki üç sene kalıp daha iyi bir yere tayin edilecektim nasıl olsa.

— *Evet. Peki ama yıldınız yine de...*
— Ne yıldırdı? Ben yemek yapmasını bilen bir insan değilim. Elektrik yok, akrepler avucum kadar ve karyolanın ayaklarında su dolu taslar var. Çok kötü şartlarda oturuyorum; tek başımayım. Kaymakam eşiyle, jandarma komutanı eşiyle evine kapandığı anda yalnızım. Çok gece beraber oluyoruz ama her an da olamıyoruz tabii. Çocukları var insanların, aileleri var. Tek başımayım. Lamba ışığında... İdare lambası tabii...

— *Lüks lambası falan bile yok mu?*

— Yok. Pili bittiği zaman cep fenerim bile yok. Elimde sopa, gece sokakta yürürken köpekleri kovalıyorum. Sopayı akrep görürsem basmak için de kullanıyorum. Duvarda üç tane akrep öldürüp eve giriyorsun. Ayrıca hiçbir imkân da yok. Yani halk odası olur otursun da orada kitap okursun. Ayrıca o sırada Türkiye'de kanun var. Ezan Türkçe diye. Oysa orada ezan Arapça okunuyor. Devletin geçmediği bir yer. Beni götürüp gösterdiler, bir dört yol ağzı var, Kozluk'la Sason'u bağlayan yol üstünde. İsyan sırasında dört kişi bir taburu esir almış orada. Çünkü dört kişi orada durduğu zaman tabanca ile bir el ateş etse geçemezsin. O kadar dar, o kadar sarp. Devlet bakmamış oraya, hiçbir şey yapmamış.

— *Gitmemiş yani devlet. Oysa insanlar orada oturuyor, yerleşmişler...*
— Evet. O zaman kardeşim, taşla orayı çevir. "Burada oturulmayacaktır" de. O insanları birleştir. Nitekim sonra nasıl oldu? Hepsine, her yerine yollar yapıldı. Şimdi gayet güzel, çok güzel bir yer olmuş. Yani o güne nazaran çok güzel olmuş demek istiyorum... Refah gelmiş oralara şimdi. Televizyonlar, çamaşır makinesi filan... Benimkinden iki model daha yeni. Benim evimde o model yok.

— *Bunları yeni gittiğinizde Kozluk'ta mı gördünüz?*
— Evet. Halk odası, halı sahası, futbol sahası bilmem ne... Ama o yıllarda öyle miydi? Yahu neyle eğlenirsin orada! Spor olarak da bir gencin ilgileneceği bir şey yok. Ne oluyor? Biraz yaşı ilerledi mi önce Siirt'e, sonra Diyarbakır'a, sonra da İstanbul'a, İzmir'e kaçıyor, Ankara'ya kaçıyor... Tabii 50 küsur sene öncenin bir olayı bu. Bir de değiştirebilmek gücüne sahip olmadığımı anladım. Ne istiyorsan, bir yazı yazıyorsun; yazıya cevap gelmiyor. Mesela bir doktor vardı, çekti gitti. "Burada yaşanmaz" dedi gitti. Doktor yok, eczane yok. Yani gidip kendin bir ilaç alacaksın. En yakın yer...

— *Siirt.*
— Hayır, Beşiri. Oradan da Diyarbakır'a iki günde gidiyorlar. Yani o zamanlar mahrumiyet kelimesi tam anlamıyla geçerli. Şimdi örneğin Van Gölü. Van'da olsan Van Gölü'ne girip çıkabilirsin... Öyle yerler var ki orası da mahrumiyet ama yanından nehir geçiyor, bir su, bir güzellik bulabiliyorsun. Halbuki orada, Kozluk'ta hiçbir şey yok. Orada bana "Hâkim bey, senin bu deniz dediğin ne kadar büyük? Yani bu hükümet konağının bahçesi kadar büyük mü? Yoksa biraz daha mı büyük?" diye soranlar olurdu. Gazete yok, resim yok. Valla ne desem anlatamıyorum oradaki yokluğu.

— *Yooo yooo, anlaşılıyor.*
— Hiçbir şey getirilmemiş ve gösterilmemiş. O insanların uyanması istenmemiş hani. Çünkü o insanların kusuru değil ki bu yokluk.

— *Yani bütün bunlar üst üste birikti, birikti ve Halit Kıvanç...*
— Dur dinle... Nasıl derler? Ayrıcalıklı olanlar vardı ama...

— *Ne demek istediniz? Kim ya da kime ayrıcalık?*
— Adam mesela Antalya'nın Kaş ilçesine tayin edilmiş. Hiç olmazsa denize girebilme lüksü var. İzmir'in bir ilçesine tayin edilmiş. Arkadaşın İzmit'in ilçesine tayin edilmiş. Okulu yeni bitirdiğimiz için mektuplaşıyoruz. Hani bana dört günde, sekiz günde gelen mektuplardan... Anlatıyor "Ben geçen hafta on gün izinle İstanbul'a geldim" diyor. Antalya'daki arkadaşım "İzinlerimizi birleştirelim. Ben izin aldım bilmem ne tarihinde geliyorum" diyor. Oysa ben... Üç ilçenin hâkimi yok. Öbür iki ilçenin de davaları bana bağlanıyor. Yani ben mahrumiyetteyim. Aslında ben ciddi olarak meslekte kalmayı düşündüğüm için evleneyim ve... Fakat bana bir gün bile izin vermiyor devlet...

— *Evleneyim ve şu bekârlık sefaleti bitsin dediniz.*
— Ancak burada bir kadın yaşayabilir mi? Ne koşullarda ya-

şar? Bana "hâkimim" diye bir yer kiralamışlar. Tek bir oda. Şimdi ailem geldiği zaman ne olacak? Öteki odalarda insanlar kendileri oturuyor. Yeni bir yer bulacaksın. Sonra ben davaya, keşfe gitsem, kadın ne yapacak burada? Hiçbir yerde, hiçbir eğlencen yok. Hiç ama hiç. Komşuluk edeceğin kişi bile yok. "Hadi atla pazar günü Siirt'e gidelim." O da yok. Bugün, yani bugünkü koşullarda gitseydim belki kalabilirdik. Neden? Çünkü atlarım arabaya, üç günlük izin alırım validen, kaymakamdan, atlar Batman'a giderim. Batman'da mühendisler var, dostlar edinirsin filan...

— *Peki... Ama dilerseniz, Kozluk'tan bu kitapta da ayrılmadan şu 1950 seçimlerini anlatın. Orada, Kozluk'ta yani seçimleri kim kazandı? Siz seçim kurulu başkanıydınız değil mi?*
— Evet. Seçimi Demokrat Parti kazandı.

— *Köylerden de geldi sandıklar.*
— Evet evet, hepsi geldi. Seçim hâkimi olarak ben oy vermedim. Ama ben de verseydim, '50'de Demokratlara oy verirdim. Biz '46 Demokratı olarak yetişen kuşağız.

— *Peki köylüler oylarını bilerek mi verdiler? Gözleminiz neydi? Yoksa ağaları "şuraya verilecek" mi dediler?*

"BİZİ BOŞA HÂKİM BEY"

— Çok fazla etüt edemedim. Ben gittiğim zaman her şey hazırdı. Zaten orada, dediğim gibi okuma yazma bilen o kadar az ki... Bak bir olay anlatacağım... Bir dava için bir köyden 18-20 kişi geldi. 20 diyelim. 19'u parmak bastı. 20. o köyün ağası. "Hâkim bey kalemi ver. Herhalde biz onlar gibi cahil değiliz" dedi. Valla B mi, C mi bir harf yazdı ve altına da bir kuyruk çekti. Böylece imzayı atmış oldu... Biliyor musun, ben orada çok aile boşadım.

— *Boşadım dediniz, doğru mu anladım?*
— Evet. Çok boşadım.

— *Biraz daha ayrıntılı anlatın lütfen...*
— Şimdi, geliyorum makamıma "Ne dava var bugün?" diyorum ve alıyorum elime dosyaları. Öyle günler olurdu ki, diyelim on beş tane dosya var ve on beşi de boşanma davası. Çağırıyorum, geliyorlar. On dört tanesi zaten evli değil. Ne evlilik cüzdanı, ne nikâh, ne bir şey.

— *Resmi nikâh yaptırmamışlar mı hiç? İmam nikâhı mı sadece?*
— İmam nikâhı. O bile oranın âdetine göre... İmam okumuş, üflemiş, yollamış. Bizim İstanbul'da bildiğimiz imam nikâhı gibi bile değilmiş. Miş diyorum. Çünkü oralarda giremezsin evlere işte. Bana anlatılana bakıyorum. Bana sorsan ki "Orada kimin evine girdin?" Valla hiç kimsenin... Hani hâkim olarak giremezsin. Sana bir yemek verecekse yapıyor, hazırlıyor, yolluyor. Sen de alıp o lokanta gibi yerde yiyorsun...

— *Peki şu boşama işine dönelim...*
— Geliyorlar, dinliyorum, dinliyorum. Peki, diyorum, yahu üç tane çocuk, yahut beş tane çocuk var. Ama mesela kadın "Yok artık ben bu adamı çekemem" diyor. Yahut adam "Bırakacağım bu kadını, yoksa elimden bir kaza çıkacak hâkim bey" diyor. Ben de "Peki bekleyin dışarda" diyorum. Yazdırıyorum: "Tarafların zaten hukuken evli olmadıkları anlaşıldığından müracaatlarının reddine" diyorum. Sonra onları çağırıyorum içeri "Tamam sizi boşadım, hadi gidin" diyorum. Şimdi adama davanın reddini filan anlatsam anlamayacak. Boşanma ilamı filan isteyen de yok.

— *Böylece biriken dosyaları da temizlemiş oluyorsunuz...*
— Oooo, ben hâkimliği bırakınca, yani Kozluk'tan ayrılırken geride dosya bırakmadım. Jandarma komutanına, bir de kaymakama rica ettim. Bana iki memur verdiler; iki de jan-

darına. Verdim adresleri ellerine. Valla bir hafta on gün içinde ne kadar dava dosyası varsa tarafların hepsi getirildi. Sabah geliyorlar, tık tık tık, akşama kadar bitti. On günde bitirdim. Benden daha sonra gelen bir yargıç arkadaşım vardı, Hicri bey. Açtım defteri "Buyrun" dedim. Sıfırdı defter. Bütün davaları bitirmiştim.

— *Bekleyen dosya yoktu yani.*
— Hiç. Çünkü dosya niye bekler? İşte örneğin Aydın Engin İzmir doğumlu. Aydın Engin'in İzmir'den doğum kaydının gelmesi. Bunu şimdi böyle misal veriyorum...

— *Anlıyorum.*
— Sanık için karar verilecek. Doğum kaydı istenir. Karısı bilmem neyle bilmem ne olmuşsa akrabasından evlilik kayıtları istenir. Yahut bir hakaret davası ise adamın hakaret ettiği restorandaki garson ve ahçının şahit olarak celbine... Diyelim adam şu anda Aydın'dadır, Muş'tadır, Adana'dadır. Gelemez. Haydi ifadesinin istinabe yoluyla alınmasına karar verilmiştir diyeceksin ve davayı o istediğin yazı, belge, kişi gelene kadar erteleyeceksin. Bende böyle bir şey yok. Yani o çeşit suç yok. Yasak bölgeye girmek filan gibi suçlar var. Belirli, 15-20 çeşit suç. Hepsi 15 bile değil. Ali Veli'den parasını almamış, o da ona kızmış, kafasına vurmuş. Ne bu? Kastı aşan cürüm... Böyle yani...

— *Yani derin, çetrefilli hukuk problemleriyle karşılaşmadınız?*
— Hayır. Hukuki bir problem olan bir şey yok ki... Haa olduğu zaman zaten ağır cezalık. Onları yolluyorsun Siirt'teki ağır cezaya...

— *Peki ama hep ceza davalarından bahsediyorsunuz. Hukuk davaları da sizin üstünüzdeydi.*
— Hangi hukuk kardeşim?

— *Canım bildiğimiz hukuk davaları.*
— Yahu tapu diye bir şey yok ki! Arazinin bu tarafı Ali

ağanınsa onlar Ali ağaya gelir: "Burayı bize bu yıl da kiraya ver." Adam vermiyorum, çık dedi mi çıkarlar. Yani hukuk davası için birtakım belgeler lazım, kayıtlar lazım.

— *Peki karar verdiniz, dosyaları sıfırladınız. Adliye tertemiz oldu.*
— Evet. Hiç borcum yok, alacağım yok.

— *Ayrıca anladığım kadarıyla geldiğiniz valizle dönmemeniz için de bir sebep yok. Orada bir şey almadınız.*
— Ne vardı ki alayım! Yok tabii. Hatta geldiğimden daha hafif döndüm. Çünkü orada bana yakınlık gösterenlere, yardım edenlere, ne bileyim, temiz ceketimi, kazağımı filan bıraktım. Çok şey bıraktım. Çok az şey aldım yanıma. Yani o çanta boş olarak döndüm.

— *Peki Siirt'e gidip, Kozluk o zaman oraya bağlıydı, istifanızı oraya mı verdiniz?*
— Hayır. Bir dilekçe yazdım. İkinci bir dilekçede de ailemin rahatsızlığı nedeniyle gibi bir mazeret koydum. Yani "Rahatsızlık sebebiyle acele ayrılıyorum, gereken kanuni işlemin yapılmasını arz ederim" dedim. İkisini beraber yolladım. Sonra da trene bindim, İstanbul'a geldim.

— *Ama geri dönmek üzere mi ayrıldınız yoksa kafaya koymuş muydu Halit Kıvanç?.. Kozluk'tan ayrılmaya kararlı mıydı?*
— Şimdi bakın, ilk gittiğim zaman hayal kırıklığına uğradım ama hâkim olmanın, cüppe giymenin değerini de... Yani oradaki o hayat sanki bana tiyatro oyunu gibi geldi. Birazdan dekor değişecek ve ben mutlu olacağım gibi geldi. İlk aylarda hiç döneceğim lafı etmedim. Hani çekip giden bir doktordan söz etmiştim. O giden doktor bana "Ben bile kalamadım burada yahu" dedi. "Bile ne demek?" dedim. "Yahu ben akıllı adamım" dedi. "Almışım bir serum fizyolojik. Giderim köylere, dayarım serum fizyolojiği..."

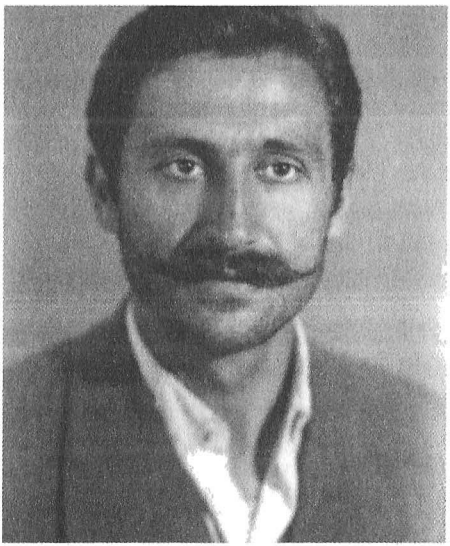
— *O bölgeden biri mi?*
— Hayır, hayır, hayır... Bizim buralardan, yani batıdan. Ama çok ahlaksız bir adam. Ne hastalık olursa gidiyor veriyor serum fizyolojiği.

— *Yani şekerli su?*

ARDINDAN TENEKE ÇALMAK

— Evet, o kadar. Şekerli su. "Ölsün, gebersin yahut iyileşsin, bana ne" diyor. Hastayı getiriyorlar. Yok hastanın köyüne giderse, katır, at istiyor ve tarife on bilezik.

— *Hükümet tabibi olmasına rağmen?*
— Evet, on bilezik. Ama ben adamın gidişini gördüm. Hayatta giden bir adamın arkasından teneke çalma olayını yaşadım. Yüzlerce insan... Kürtçe "defol" anlamına gelen bir

İstanbul'da bir Siirtli. Kozluk Yargıcı istifa etmiş ve İstanbul'a dönmüş.

tempoyla bağırıyorlar ve teneke çalıyorlar. Resmen müthiş bir ses çıkartıyorlar. O doktora hiçbir şey yapmadılar, yani bir şey atmadılar. Ama rezil ettiler. Doktor bana "Ben dünyalığımı yaptım, bir çanta altınla gidiyorum" demesin mi? Dokunmadılar o çantaya... Fakat teneke çala çala trene bindirmek için yola çıkardılar...

— *Sizi nasıl uğurladılar?*
— Üzüldüler gittiğim için. İyi, çok iyi uğurladılar.

— *Biliyorlar mıydı dönmeyeceğinizi?*
— Hayır.

— *Ama bu kez İstanbul'a uçakla değil trenle döndünüz herhalde. Hani cepte öyle fazla para da yok...*
— Mesele para değil. Ben belki de yargıç oldum diye sevinçten uçtuğum için Kozluk'a gelirken uçağa bindim. Oysa dönerken "Acaba ne olacağım, ne yapacağım" diye tereddütlerim vardı. Epey karamsardım. O yüzden kara trene bindim herhalde. Kara tren biraz da dert ortağı değil midir?

— *Ayağınız yere basmaya başladı.*
— Çok güzel. İyi buldun. Ayağım yere bastığı için trenle geldim.

— *Doğru eve mi geldiniz?*
— Tabii. Eve gittim. Evden doğru Şehzadebaşı'na gittim. Ordaki fotoğrafçıda resim çektirdim. Berbere geldim. Saçımı, bıyığımı kestirdim. Normal halime döndüm.

— *Görenler, eski arkadaşlarınız nasıl karşıladı dönüşünüzü?*

SİİRT'TE HÂKİM - İSTANBUL'DA MAHKÛM

— Gazeteye uğramıştım. Orada gördüler. Babıali'de tanıyanlar çok tabii. "Hayrola yahu" dediler. O sıralar gazeteciler için

zor zamanlardı. Soruyorum: "Şahap Balcıoğlu nerede?" Cevap: Hapiste. Selami Akpınar? Cezaevinde. Filanca? Yeni mahkûm oldu. Ben de "Tamam burada gazeteciler mahkûm oluyor. Ama anlaştığım gazete bana 100 Lira maaş veriyor. Hâkim maaşımsa 101 Liraydı. Bir lira fazla maaş alacağım diye Siirt'e hâkim olacağıma İstanbul'da mahkûm olayım deyip geldim" dedim.

— *Hemen iş bulabildiniz öyleyse? Yani gazetelerde bir iş?..*
— Zaten daha önceden sevdiğim arkadaşlarla mektuplaşıyordum. Çok inandığım ikisine yazdım. Biri "iyi düşün" dedi. Öteki "Vallahi" dedi, "ben konuştum..."

— *Hukukçu arkadaşlar mı bunlar?*
— Hayır hayır, gazeteci arkadaşlar... "Konuştuklarım, yahu Halit'e iş mi yok, gelsin hemen dediler" diye yazdı. "Burada sana iş hazır" demiş oluyordu. Buradan da çok kuvvet verdiler bana...

— *Aile? Hani oğlumuz yargıç oldu, iş güç sahibi oldu. Sağlam meslek. İtibarlı da...*
— Ailem "Bu konuda doğru kararı sen verirsin" dedi. Ağabeyim de, ablam da.

— *Yani yalnız annenize değil... Ağabeyinize, ablanıza da danıştınız?*
— Tabii. Mektup yazdım, "Ben dönüyorum. Burada kalmam imkânsız" diye. Onlar da özlem içinde olduklarından, "Gel oğlum, nasılsa burada da çalışırsın" diye yazdılar.

— *Güveniyorlar yani.*
— Sebebi şu: Elimde altın bilezikle geldim. Eski hâkim, eski yargıç... Bir de üç günlük de yapsan "eski yargıç" diye bir titrin oluyor. Geldim, avukatlık stajımı yaptım. Fakat avukatlık yapmayı düşünmüyordum.

— *Ama avukatlık stajını yaptınız. Niye?*
— Şimdi, iki üç davaya girecektim. Baroda bir kaydımın olması için. Hani ilerde olabilir, avukatlık mesleğine dönebilirdim; İstanbul'da avukatlık yapabilirdim. Bir avukat bürosu kurulur, arkadaşlar "Yahu gel sen de çalış" diyebilirlerdi. Ayrıca eşten, dosttan, yakınlardan, inandığım kişilerden gelen uyarılar da vardı. "Yargıçlığı bırakmana bir şey demiyoruz ama bir de avukatlık hakkını alsan, elinde o meslek de bulunsa, fena mı olurdu?" diyerek aklımı çelmişlerdi. Ben ise yargıç cüppesini çıkardıktan sonra avukat cüppesini giymeyi düşünmüyordum. Tabii bunda gazetecilikte, yazarlıkta daha üniversite sıralarından itibaren epey yol kat etmiş olmamın da etkisi büyüktü. Yine de yakınlarımın aklıma soktuğu "avukatlık" olayını bir yana itemedim ve "yargıç adayı" olarak tam iki yılımı geçirdiğim adliye binasına bu kez "avukat stajyeri" olarak gidip gelmeye başladım. Ve bir gün stajımı bitirip "avukat" olduğumu müjdelediler. "İstanbul Barosu 1951-1952 Levhası"nın 238. sayfasına bakarsanız... Sayfanın hemen başında "Avukat Halit Kıvanç"ın fotoğrafını ve altında da "Baro - 2808 - Bakanlık 7622 Sicil No" yazısını görürsünüz. Yani belge ise işte belge!..

— *Canım kuşku yok ki bu konuda... Ancak levhada kaydı olsa da ben kendi adıma Halit Kıvanç'ın cüppe giyip avukatlık yaptığını hiç duymadım. Sanırım yapmadınız da...*
— Hem doğru, hem yanlış.

— *İkisi birden nasıl oluyor? Doğru ve yanlış!*

BÜYÜK AVUKAT İŞBAŞINDA

— Ben avukat olarak yaşamımda yalnızca üç kez cüppe giydim. Üç kez duruşmaya girdim, üç kez ayağa kalktım, üç kez konuştum. Evet, yalnızca üç kez...

— *Ne davalarıydı bunlar?*

— Birincisi, yakın bir arkadaşımın büyükannesinin davasıydı. O zamanlarda bir ev sahibinin kiracısını evden çıkarması çok, ama çok zordu. Açılan davalar yıllarca sürerdi. Bu da böyle bir davaydı. Üstelik o yaşlı kadıncağızın o küçük apartman katından gelen kiradan başka bir gelir kaynağı da yoktu. Dosyayı inceledim. Ama ne inceleme! Günlerce, gecelerce, sabahlara dek tekrar tekrar okudum dosyadaki evrakı... Görenler, Nürnberg Duruşması'na hazırlanan bir uluslararası avukat olduğumu sanabilirlerdi. İncelemelerimden sonra mahkemede neler konuşacağımı yazdım. Bir süre de bu konuşmaları ezberlemekle geçti. Böylesi bir titizlik içinde günlerce hazırlandıktan sonra, duruşma günü geldi çattı. O günlerin siyah saçlı, ince, siyah bıyıklı avukatı Halit Kıvanç, mahkemede yargıcı saygıyla selamladıktan sonra "Sayın başkanım, müvekkilim bu davada öylesine haklıdır ki... Kira kanununun..." diye başlayacaktı. İşte bu düşünce ve duygular içinde avukatlık cüppemi giyerek mahkeme salonuna girdim. Yargıç hiç konuşmadan, başıyla selam verdi, eliyle de oturmam için işaret etti. Bu sırada yanı başımdaki öteki avukat, yani davalı kiracının avukatı yerinden kalktı ve yargıca doğru yürüdü. Sonra da elindeki kâğıdı uzattı. Tekrar yerine oturdu. Ben şaşkın şaşkın bakıyor, ne zaman gerçek bir avukat olarak konuşmaya başlayacağım, diye bekliyordum. Yargıç, öteki avukatın verdiği kâğıdı okudu, bir süre düşündü. Sonra başını kaldırdı. Bize doğru bakmasını fırsat bilerek elimi kaldırdım, söz istedim. Mahkeme başkanı önce eliyle susmamı işaret etti, sonra da "Avukat bey" dedi, "konuşmanıza hacet yok. Çünkü karşı taraf dilekçe verdi, evden çıkmayı kabul ettiğini bildirdi. Dava bitmiştir. Güle güle..."

— *Yani ilk davada avukatlık filan yapmadınız.*

— Evet. Bir kere bile ağzımı açamamıştım. Gerçi beni avukat olarak tutan yaşlı teyzenin dileği yerine gelmiş, kiracı evden çıkmayı kabul etmişti. İyi hoş da, ben avukat olarak tek sözcük bile söyleyememiştim ki bu başarıyı elde etmek için...

Üstelik yakın arkadaşımın büyükannesinin davası olduğundan, para pul da almayacaktım bu davadan...

— *Herhalde bu eksiği ikinci ve üçüncü davalarda...*
— Nerdeee? Kısa süre sonra ikinci davamı aldım. Bir komşumuzun alacak davasıydı bu... Tabii yine "amatör" olarak giyecektim cüppemi... Bu kadar yakın komşudan para istenmez değil mi?

— *Bilmem. Ama böyle giderse bu avukat da aç kalır...*
— O da doğru... Tahmin edeceğiniz gibi, bu ikinci davam için de, tıpkı birincisindeki gibi, günlerce, gecelerce hazırlandım. Dosyayı, evrakı tekrar tekrar okudum, ilgili kanunları karıştırdım, notlar aldım. Sonunda mahkemede yapacağım bence "harika" konuşmayı hazırladım ve tabii su gibi ezberledim de. Duruşma günü geldi, çattı. Sabah erkenden kalkıp bir güzel "sinek kaydı" tıraş oldum. Koyu renk takım elbisemi giydim. Ver elini İstanbul Adliyesi... Duruşma saatinden çok önce mahkeme kapısındaydım. Beklerken çevreme göstere göstere ve sık sık kol saatime bakıyordum. Staj sırasında deneyimli, ünlü, eski avukatlardan öğrenmiştim bunu... Mahkeme kapısında bir avukatın sık sık saatine bakması, o avukatın ne denli çok işi olduğunu, başka mahkemelerdeki duruşmalara geç kalmayayım, diye böyle titiz davrandığı izlenimini verirmiş...

— *Ama siz aslında bu mesleği sürekli yapmayacaksınız.*
— Olsun. Yine de mesleğin hakkını veriyorum... Derken mübaşir kapıda göründü. Müvekkilimin adını duyar duymaz hemen içeri girdim. Karşı tarafın avukatı olduğunu öğrendiğim meslektaşım da geldi. Hafiften selamlaştık. Aynı anda kürsüye doğru baktım. Bu defaki yargıç, önceki gibi yalnızca selam vermekle kalmadı, "Buyrun" diyerek oturmamızı da işaret etti. Sonra önündeki dosyayı açan yargıç, içinden çektiği kâğıda şöyle bir göz gezdirdi ve ardından da bana dönüp "Davalı taraf, sizin müvekkilinize olan borcunu ödeyecek. Hem de bir kerede ödemeyi kabul ettiğini mahkememize bu dilekçe ile

bildirmiş bulunuyor. Böylece davanız bitti. Teşekkür ederim. Kanuni formaliteleri kalemde tamamlarsınız" demesin mi!

— *Yani ikinci davada da ağzınızı açamadınız.*
— Evet, ikinci davamı da kazanmış oldum. Hem de yine tek sözcük bile söyleyemeden...

— *Bu hesapça avukatlık mesleğine veda etmeden önce bir davaya daha girmiş olmanız lazım. Üç dava demiştiniz ya...*
— Avukat olarak üçüncü ve de "son" davam, çok ama çok önemliydi. Öncekiler gibi "ev sahibi-kiracı" ya da "alacak-verecek" davası değildi. Savunacağım kişiye karşı sorumluluğum çok büyüktü bu kez... Çünkü bu bir "ceza davası"ydı. İyi bir savunma yapamazsam, müvekkilimi cezaevine götürmelerini engelleyemezdim. Üstelik savunacağım kişi, hem sevdiğim bir arkadaşımdı, hem ünlü bir gazeteciydi, hem de aynı gazetedeydik. O, gazetenin yazı işleri müdürüydü, ben de yazardım. Muzaffer Soysal'dı bu davanın tanığı. Profesör Mümtaz Soysal'ın ağabeyi Muzaffer Soysal... O sıralarda da bir genel seçim vardı. Oy atma gününde ise, bilindiği gibi, seçim propagandası sayılabilecek her türlü yayın yasaktı. Durum böyleyken, Muzaffer Soysal'ın sorumlu müdür olduğu gazetede, tam seçim günü yasalara göre suç sayılabilecek bir yazı çıkmıştı. Ne var ki, yazı okunduğunda, onun o gün için yazılmadığı kolayca anlaşılıyordu. İki gün önce gazeteye girmesi için verilmiş ama yayımlanmayan bu yazı, yanlışlıkla tam seçim günü yayımlanmıştı. O tarihte bilgisayar filan yoktu. Yazılar kurşun kalıplar halinde hazırlanır, gazeteler eski teknikle basılırdı. Hata da, bir teknisyenin, kurşun kalıp halindeki iki gün önceki yazıyı o günkü yazı zannedip baskıya vermesinden doğmuştu. Zaten bu teknisyen mahkemede tanık olarak vereceği ifadede hatasını itiraf edecekti. Bunu ayarlamıştım avukat olarak.

— *Ama basit bir ceza davası bu. Nihayet seçim yasaklarının ihlali. Bildiğim kadarıyla suç kesinleşse bile nihayet küçük bir para cezası...*

— O kadar değil. Günün yasalarına göre kısa da olsa hapis cezası bile verilirdi. Bir de ben avukatlığımı göstermek istiyordum. Kendimi tarihte okuduğumuz ünlü ceza davalarından birine hazırlanan büyük bir avukat gibi gördüğümü itiraf etmeliyim. Gece sabahlara dek çalışarak savunmayı yazdım ve de tuttum ezberledim...

— *Bence abartmışsınız.*
— Bugün bakınca bence de öyle. Ya o gün?.. Duruşma sırasında sık sık yargıçların yüzüne bakacak, onları hem bu bakışlarımla, hem de ses tonumla etkilemeye çalışacaktım. Bu konuda seyrettiğim büyük filmleri anımsamak için de çaba harcadım. Sinemada büyük davaları kazanan avukatlar ne yapıyordu? Nasıl konuşuyordu? Ellerini nasıl kullanıyordu? Belki de bu duruşmadaki savunmam ve bu savunmanın getireceği beraat kararı, avukatlık yaşamımın büyük dönüm noktası olacaktı. Derken... Duruşma günü geldi, çattı. Mahkeme salonuna girdik.

— *Sulh ceza mı, Asliye ceza mı?*
— Asliye ceza... Daha önceki iki davamdaki gibi, başlangıçta söz istemeyecektim. Savcı iddianamesini okuduktan sonra elimi kaldıracaktım. Mahkeme başkanı "Savunmanızı hazırlamak için süre istiyorsunuz, değil mi?" diye soracaktı. Bense, adeta gürleyecektim: "Hayır, sayın başkanım... Savunmamız hazır, efendim..." Ve bir savunmaya başlayacaktım ki... Konuştukça mahkeme kurulunu da, salondaki kalabalık dinleyici topluluğunu da büyüleyecektim. Sahi epey kalabalıktı mahkeme salonu... Tanınmış, tanınmamış birçok gazetecinin yanı sıra, bir hayli de meraklı dinleyici vardı. Savunmam dakikalarca sürecek, sonunda mahkeme başkanı tarafından karar açıklanacaktı: "Savunma yerinde görüldü... Sanığın beraatine oybirliğiyle karar verildi." Dinleyiciler "Yaşasın adalet" diye bağıracak, sanık Muzaffer Soysal hemen avukatı Halit Kıvanç'a sarılacak, gözlerden yaşlar süzülmeye başlayacaktı, foto muhabirleri flaşlarını patlatacaklardı...

— *Ben de epey kıdemli bir basın sanığı sayılırım. Hiç de kafanızda canlandırdığınız gibi olmayacak. O dedikleriniz filmlerde oluyor sadece...*
— Haklısın. Nitekim savcı yerinden kalktı. Koca salonda çıt çıkmıyordu. Herkes savcının "sanığın suçu sabit görüldüğünden filanca kanunun bilmem kaçıncı maddesine göre cezalandırılmasını talep ederim" demesini beklerken... "Sanığın ve tanığın ifadesi samimi, tatmin edici bulunduğundan sanık Muzaffer Soysal'ın beraatine karar verilmesini talep ederim" demez mi!

— *Böylece duruşma adeta başlamadan bitti.*
— Olur mu? Ben hemen fırladım yerimden, "Sayın başkanım" dedim... Başkan kaşlarını çatıverdi ve sert bir tonda "Ne istiyorsunuz, avukat bey?" diye sordu. Ben de yüksek sesle "Savunmamı yapmadım ki, sayın başkanım... Savunma yapacağım" dedim... Biraz önce kaşlarını çatan babayani yargıç, bu kez tatlı bir tebessümle...

— *Bence epey de alayla...*
— Bence de... Sahiden alaycı bir edayla "Genç avukat kardeşim, savcı bey müvekkiliniz olan sanığın beraatini istedi. Siz daha ne diyeceksiniz ki? Müvekkilinizin cezalandırılmasını mı isteyeceksiniz yoksa?" diye sordu. Sustum tabii... Hem de ne susuş!.. Zaten az sonra başkan mahkemenin kararını açıkladı: "Gerekçeli karar, daha sonra yazılmak üzere sanık Muzaffer Soysal'ın beraatine oybirliğiyle karar verildi." Sevinçle havaya sıçradı duruşmayı izleyenler. Biz mutluluk içinde adliyeden çıkarken Muzaffer Soysal boynuma sarılıyor, ama bir yandan da dalgasını geçiyor, "Dünyada Halit'ten büyük avukat yok valla" diyordu, "içimizdeki en konuşkan kişi o. Ama bu kez hiç konuşmadan, mahkemede ağzını bile açmadan beni beraat ettirdi, cezaevinden kurtardı. Yaşşa Halit'çiğim..."

— *Ve böylece avukatlığa da bir nokta kondu öyle mi?*
— Evet, bu büyük hukuk zaferi, avukatlığımın da sonu ol-

du. "Hak oyunu üçtür" sözünün gerçekliğine inandım ve "Beni konuşturmayan meslekte ne işim var" diyerek avukat cüppemi çıkardım. Üç davayı da kazanmıştım. Ancak üç davada da beş kuruş almamıştım. Bunun önemi yoktu. Her başlangıç zordu. İleride kazanabilirdim. Fakat üç davada da konuşmayı çok seven benim ağzımı açtırmamıştı yargıçlar.

— *Yani avukatlık işinde isteseniz de tutunamayacaktınız?*
— Görünüş öyle. Şaka bir yana, dediğim gibi o meslekte kalmayı düşünmüyordum zaten. Gazetecilik benim için daha çekiciydi...

— *Ama sanıyorum, özellikle o dönemde gazetecilik insana iyi bir geçim sağlayamazdı...*
— Ah evet. Tabii... Nitekim karım nişanlandığımız günlerde İzmir Karşıyaka'da, ortaokuldaki bir öğretmenine rastlıyor. Öğretmenin "Nişanlın hangi meslekten?" sorusunu "Gazeteci" diye cevaplayınca öğretmen ne diyor?

— *Ne diyor?*
— "Evladım" diyor, "sen çok kıymetli bir kızdın. Çok iyi bir öğrenci idin. Bir meslek sahibi eş bulamadın mı?"

— *Gazeteciler için, bir de "Gazetecilik mesleksizler mesleğidir. Hiçbir meslekte tutunamayanlar gazeteci olur" denirdi.*
— Bence yanlış denirdi... Bir mesleği olduğu halde gazeteciliği seçenler çoğunluktadır. Pek çok gazeteci öyle meslekleri bırakıp gazeteci olmuşlardır ki... Ama gazeteciliğin bir cazibesi vardır. Meşhur laftır: Matbaa mürekkebi parmağına dokunan bundan kurtulamaz.

— *Ve siz de artık tam profesyonel olarak gazeteciliğe başladınız. Yine spor yazarlığı mıydı?*
— Hayır, spor dışında mizah da yazıyordum, başka dallarda da...

— *Ama artık normal gazetecilik. Bir gazetede... Haftalık dergide değil?*
— Tabii tabii. *Milliyet*. Ben eski *Milliyet*'tenim. Ali Naci Karacan'lı *Milliyet*...

— *Ali Naci Karacan'lı* Milliyet *ile daha sonraki* Milliyet*'in farkı mı var?*
— İkisi de Nuri Akça matbaasında çıkıyordu. Eski *Milliyet*... İşte, başlığı siyah bir gazeteydi. O ilk *Milliyet*'te ben vardım işte.

— *O da Karacanların değil miydi?*
— Ali Naci Karacan'ındı. Oğlu Ercüment Karacan yurtdışında tahsildeydi o zamanlar.

— *Peki yeni* Milliyet *derken ne demek istiyorsunuz?*
— Yeni *Milliyet*, Ali Naci Karacan'ın yeni matbaayı kurarak Abdi İpekçi ile çıkardığı *Milliyet*...

— *Siz eskisinde de vardınız, yenisinde de...*
— Evet, evet.

BİR OKUL:
İSTANBUL EKSPRES

— *Peki Kozluk'tan döndükten, avukatlık stajını filan bitirdikten sonra bir ay iki ay iş mi aradınız, yoksa?..*
— Hemen başladım.

— *Artık profesyonelce yani mesela yargıç maaşı kadar maaş aldınız mı işe başladığınızda?*
— *Milliyet*'in kötü zamanıydı. Zaten sonunda dört sayfa çıktı o *Milliyet*. Yahut dört sayfaya inmek zorunda kaldı. Ben de "Bu böyle olamayacak" dedim. Tam da o günlerde *İstan-*

bul Ekspres çıktı. Başında da Mithat Perin. Mithat Perin benim hayatımı değiştirenlerin başında gelir.

— İstanbul Ekspres*'in sahibi?*
— Evet. Yazı işleri müdürü de Abdi İpekçi. Diğer yazı işleri müdürü de Osman Karaca'ydı.

— *Peki sizi kim aldı işe?*
— Mithat Perin, dedim ya...

— *Nereden tanıyordu? Mizah yazılarından filan mı?*
— İşte *Milliyet*'te filan yazıyordum...

— *Eski* Milliyet*'te?*
— Tabii canım. Yeni *Milliyet*'in çıkışı epey sonradır. Ayrıca biz Abdi İpekçi ile *Şut* dergisinden tanışıyorduk. Şimdi de *İstanbul Ekspres*'te buluştuk. Sami Kohen de bizimle birlikte. *İstanbul Ekspres* çok büyük, çok kaliteli bir akşam gazetesiydi.

— *Tamam. Ama benim sormak istediğim bu değil. Bu işi gidip dolaşıp siz mi aradınız, yoksa "Halit Kıvanç hâkimliği bırakmış; İstanbul'a dönmüş. Onu alalım" mı dediler?*
— Mithat Perin beni çok severdi. Benim iyi bir gazeteci olacağıma inanıyordu. Beni takip etmiş. Biliyor musun, Mithat Bey bizim Galatasaraylı milli kaleci, şimdi ünlü bir spor yazarı olan Turgay Şeren'in dayısıdır. Ağabeyi Cevdet Perin de doçent. Mithat bey istedi beni. Gazetede çalışmaya başladım. Sonra bir gün beni odasına çağırdı "Sen iyi gazeteci olacaksın, buna inanıyorum" dedi ve bana 630 Lira verdi. 1951 senesinde...

— *Maaş mı? 630 Lira aylık... Bu çok iyi para...*
— Yok canım ne aylığı, yolluk. Cebime 630 Lira koyup Avrupa'ya yolladılar beni. Üç buçuk ay dolaştım. İtalya'da, Avusturya'da... Röportajlar yaptım. Papa'yla konuştum. İtalya'daki Türk futbolcularıyla röportaj yaptım. Gazete sabah gazeteleri gibi tiraj aldı. Benim meslek hayatıma da çok şey kattı ama.

— *Peki henüz oraya gelmeyelim izin verirseniz. Şunu sormaya çalışıyorum: Gazetede başladınız, para alarak, tam profesyonel yani.*
— Tabii, tabii...

— *Aynı evde, Fatih'te mi oturuyorsunuz?*
— Evet, Fatih'te... Bir süre sonra basın kartı için müracaat ettim. Bu arada *Öz Fenerbahçe* dergisi de vardı. Unutulmaz milli kaleci, Fenerbahçeli Cihat Arman'ın çıkardığı bir spor dergisiydi. Ama Fenerlisi, Galatasaraylısı, Beşiktaşlısı yazardı ve orada da ben iyi durumdaydım. Dergiden haftalık alırdık; o da bizi tatmin ederdi. Benim tanınmamda çok yararlı oldu o dergi. Fenerbahçe Kulübü'ne üye alınmamda da. Ben üye olmak için başvurmadım. Rüştü Dağlaroğlu, kongrede çıktı "Sizi üye yaptık" dedi. Cem Atabeyoğlu ile beraber...

— *Ben hâlâ şunu soramıyorum: Gazetede işe başladınız, maaş alıyorsunuz, yani geçiminizi sağlıyorsunuz. Yine Fatih'te, baba ocağında mı kalıyorsunuz?*
— Tabii tabii, o evde kalıyorum. Ağabey ocağında, anne ocağında...

— *Halit Kıvanç 24-25 yaşında... Askerliği bitmiş, hâkimliği bırakmış...*
— Evet.

— *Ve hâlâ bekâr bu adam...*

ÖDLEK HALİT KIVANÇ!

— Evet bekâr. Bütün ağırlığını gazeteciliğe vermiş durumda... Spor ve yanında magazin. Hatta *İstanbul Ekspres*'te Sami'nin (Kohen) olmadığı zamanlarda dış politika bile yazıyorum. Biliyor musun, dış politikayı da severdim ama magazinci ol-

dum. Magazin haberi ve magazin röportajlarında epey geliştim. Çok güzel röportajlar yaptım orada. Önemli bir röportajım... Uzun yıllar Türkiye'de askeri bölgelere girmek yasağı vardı.

— *Hâlâ var.*
— Ama o yıllarda... Düşünsene 1939-45 savaş yılları. Yani daha on sene geçmemiş savaşın üstünden. Onun için askeri garnizonlara girip askerleri, bir tankı tetkik etmek falan yasaktı. Her şey askeri sır kabul ediliyordu. *İstanbul Ekspres*'te Abdi İpekçi genel yayın müdürüm...

— *O zamanlar medyada "genel yayın müdürü" diye bir rütbe var mıydı?*
— Bilmem. Yoktu galiba değil mi?

— *Yoktu. Herhalde yazı işleri müdürüydü Abdi bey.*
— Olabilir. Sen haklısın. Öyledir. Neyse beni bir röportaja yolladı. Askeriyede bir röportaj yapacağım. Müracat ettik. Milli Savunma Bakanlığı, Genel Kurmay filan epey uğraştık ve sonunda izni kopardık. Deniz kuvvetlerinin bir manevrasını izleyeceğim. Bindiğimiz ana kumanda gemisinde gemiyi bir amiral kullandı.

— *Bu istisnai bir durum mudur?*
— Herhalde. "Buyrun amiralim, siz geçin" dediler. Yani sembolik. Biz resimler çektik falan. Gemi ile çıktık İskenderun'a kadar onlarla gittik. Orada bana bir teklif yaptılar. İkinci bir gemi daha geldi. Bu o zaman yeni yapılan bir olay. Gemiden gemiye insan geçirme. Böyle halatlara tutunarak bir gemiden ötekine geçiliyor... Bana "Seni geçirelim" dediler. İtiraf ediyorum...

— *Korktunuz mu?*
— Ben "Hayır" dedim, "olmaz". Akdeniz'in dalgaları üzerinde gidiyorsun. Yemedi gözüm.

— *Bunu ara başlık yapalım. "Halit Kıvanç'ın ödlekliği" diyelim.*

HAYIR, ÖDLEK DEĞİLMİŞ!

— Sen bilirsin. Ama ben sana bir şey söyleyeyim mi? Hiçbir zaman çok cesur adam olduğumun iddiasında değilim. Fakat korkak da olmadım. Yani korkacağım değil, güvenmediğim bir şeye girmedim. İkisi arasında çok büyük fark var. Örneğin ben Bodrum'da bilmem kaç metreden denize atladım. Hem de 60 yaşındayken. 11 yaşında bir çocukla birlikte. "O atlar da ben atlayamaz mıyım" diye ve herkes şaşırdıydı. İlk uçağa binişimde de... Çevremde kimse uçağa binmemiş ve 1950'de ben uçağa biniyorum. NATO turuna gittiğim zaman Atlantik'i tek motorlu uçakla geçtim.

— *Tamam tamam, ikinci bir ara başlık koyar, "Ödlek değilmiş" deriz.*
— O deniz röportajını anlatıyorum. Ardından bir denizaltıya girdik. Denizaltında çalışanların fedakârlıklarını gördük. Röportaj bitti, çok kısa süre sonra beni bir sabah erkenden uyandırdılar. Dumlupınar denizaltısı batmış.

— *Ben de hatırlıyorum. Çanakkale Boğazı'nda, Nara Burnu'nda.*
— Evet. Doğru. Bindiğim, denizcileriyle tanıştığım denizaltı o batan Dumlupınar denizaltısıydı. Nara Burnu açıklarında Naboland adlı bir İsveç şilebiyle çarpıştı ve battı. Denizcilerin hepsi öldü. Daha birkaç zaman önce birlikte yemek yediğim, konuştuğum, sohbet ettiğim gencecik çocuklar...

— *İstanbul Ekspres* bu bakımdan benim meslekte iyice pişti-ğim bir okul oldu. *İstanbul Ekspres*'ten sonra da Türkiye'nin ilk spor gazetesini çıkardık.

— Türkiye Spor?
— Evet. Alp Zirek, Halit Talayer ve ben. Üçümüz, Yeni İstanbul matbaasındayız. Habib Edip Törehan'ın Yeni İstanbul'undan söz ediyorum.

— *Hatırladım. Mavi başlıklı.*
— Profesör Mümtaz Soysal'ın ağabeyi Muzaffer Soysal, *Yeni İstanbul*'un yazı işleri müdürüydü. Bize, yani spora da yazardı.

— *Siz* İstanbul Ekspres*'te çalışırken?*
— Evet. Bize *Yeni İstanbul*'dan bir teklif geldi. Bir spor gazetesi teklifi. Bir rüya idi bu. İlk günlük spor gazetesi...

— *Patron kim?*
— Habib Edip Törehan. *Yeni İstanbul*'un da sahibi. Biz *Türkiye Spor* teklifini kabul edip geçtik. *Yeni İstanbul* topla tüfekle yıkılmaz sayılan güçlü bir gazete o zamanlar. Bizim *Türkiye Spor* ise tirajda *Yeni İstanbul*'u geçti. Daha da enteresanı 1954'te Türkiye İspanya'yı yenip de Dünya Kupası'na gitme hakkını aldığı günün ertesinde, herhalde tarihte ilk defadır ve belki de son defadır, bunu *Hürriyet*çiler söylemek istemezler ama gerçektir, bizim *Türkiye Spor*, *Hürriyet*'ten ya beş tane fazla sattı ya üç tane eksik. Yani o gün *Hürriyet*'in tirajı 40.000 ise biz 40.005 sattık. Bu kesin, çünkü Fuat Büte o zaman gazeteler başbayii ve aynı zamanda *Türkiye Spor*'un ortağı. Yani bilgiler birinci elden ve sağlam. Tamam bu sadece bir gün içindi ama olsun... *Türkiye Spor*'da önceleri mutluyduk, sonra sorunlar başladı. Öyle ki orada her şey *Yeni İstanbul*'a göre ayarlıydı. Habib Edip Beyin gazetesi bizim üçte, beşte birimiz kadar sattığı

halde, gelirler, bizim *Türkiye Spor*'un daha önce basılması gerektiğini bildirirler. "Efendim çok önemli bir maç var." Cevap değişmez, "Hayır efendim. *Yeni İstanbul* son haberleri verecek, o yüzden bekleyecek". Oysa kimse *Yeni İstanbul*'u haber için almazdı. Çok güzel köşe yazarları filan vardı.

— *Ne yaptınız, ayrıldınız mı?*
— Hayır. O sırada Abdi İpekçi askerliğini yaptığı Kore'den döndü. Biz ona "Zorluklar var ama her şeye rağmen sen buraya geleceksin. İster *Yeni İstanbul*'a, ister *Türkiye Spor*'a" dedik. Bir gün telefon geldi. Telefonda Abdi İpekçi. "Halit" dedi, "ben oraya gelmiyorum, sen buraya geleceksin. Ben Ali Naci Karacan'la birlikte *Milliyet*'i yeniden çıkarıyorum". Abdi'ye çok inanırdım. Birlikte iyi çalışırdım. Alp Zirek de fikrime katıldı ve "Peki, eyvallah" dedik ve Alp Zirek'le birlikte *Milliyet*'e gittik.

— *Yani Karacan ailesinin yeni* Milliyet*'ine? Bunu soruyorum, çünkü bir de daha önce yine Ali Naci Karacan'ın çıkardığı ama yönetiminde Abdi İpekçi'nin olmadığı bir* Milliyet *yok muydu?*
— Vardı. Karacan ailesinin *Milliyet*'i. Ama senin bildiğin Abdi İpekçi'nin yönettiği *Milliyet* değil. Nasıl diyelim?

— *"Birinci* Milliyet*" diyelim.*
— Peki, diyelim. Ben orada da vardım.

— *İlk* Milliyet*'te... Yani birinci* Milliyet*'te de mi?*
— Elbette.

— *Nasıl bir gazeteydi o "birinci* Milliyet*"?*
— Anlatayım. Hatta daha iyisi ben anlatmayayım. Rahmetli Ercüment Karacan, Ali Naci Karacan'ın oğlu, 1975'te, o *Milliyet*'i anlatıyor.

— *Nerede anlatıyor?*

— Hay Allah çok karışacak. Şöyle diyelim, Ercüment Karacan "birinci *Milliyet*" serüvenini, "ikinci *Milliyet*"te Abdi İpekçi'ye anlatıyor. Abdi İpekçi her hafta "Sohbet" diye bir sayfalık söyleşiler yapardı. İşte orada Ercüment Karacan'la konuşmuş. 1955 yılında. Ercüment Karacan şöyle anlatıyor: "1948'de İsviçre Basın Ataşeliği'nden dönen babam Ali Naci Karacan tekrar gazete çıkartmak istedi. Halil Lütfü Dördüncü ile anlaştı ve *Tan* gazetesini 1948'de yayımlamaya başladılar. Babam bana da 'Gel yardım et, gazete tutunduktan sonra sen mühendisliğine devam edersin' dedi. O zamanki *Tan*'ın kadrosunda şimdi hatırlayabildiğim kadarıyla Bedii Faik, Halit Kıvanç, Kadri Kayabal, Ali İhsan Göğüş, Fatin Fuat vardı..."

— *Oooo, siz birinci* Milliyet*'ten önce, ünlü* Tan *gazetesinde de varmışsınız.*
— Ercüment Beyin anlattığı gibi, o *Tan* gazetesinde ben de vardım. Hiç unutmam, Ali İhsan Göğüş de benim gibi genç o zaman. Bir masa ve bir iskemleyi Ali İhsan'la paylaşırdık. O ekonomi haberlerini yazar, kalkar; ben oturur futbol haberlerini, spor haberlerini yazardım. Fakat dayanamadı bu gazete. Ekonomik koşullara dayanamadı. Halil Lütfü Dördüncü için maddi taraf çok önemliydi. Ali Naci Karacan için ise manevi taraf çok önemliydi... Hani güzel bir başlık için servetini feda edebilirdi. Gerçek bir gazeteciydi. Duayendi meslekte...

— *Ve nesli tükenenlerdendi...*
— Evet. Gelirdi, o gün çok güzel bir gazete çıkmışsa, "Gelin çocuklar" derdi; aşağıdan taze simit, kaşar peyniri ve çaylarla bir ziyafet çekerdi kendine ve hepimize... Dikkat edin, gazeteyi çıkaran çocuklarla, yani bizlerle. Biz çoluk çocuğuz o zamanlar. Üniversiteyi falan yeni bitirmişiz ve orada patronla oturup, yiyoruz, içiyoruz. Şimdiki gibi holding patronları yoktu o zamanlar.

— *Ama* Tan *gazetesi yürümedi...*
— Yürümedi. Mali noktalar ağır bastı ve 1950'ye kadar

dayanabildi. Ancak Ali Naci Karacan bırakmadı. 1950'de Arif Oruç'tan *Milliyet* gazetesinin imtiyazını aldı ve 3 Mayıs 1950'de *Milliyet*'i çıkardı. Senin "birinci *Milliyet*" dediğin *Milliyet*'i... Ben orada da görev aldım. Ama o da uzun ömürlü olamadı. Sonuna doğru dört sayfaya kadar düştüydü hatırladığım kadarıyla...

ABDİ İPEKÇİ'NİN *MİLLİYET*'İ

— *Peki Halit Kıvanç'ın hayatındaki "birinci* Milliyet" *serüvenini dinledik. Yine "ikinci"* Milliyet*'e, Abdi İpekçi'nin* Milliyet*'ine dönelim mi?*
— Evet. Ben Abdi İpekçi'nin üç yardımcısından biri olarak spor ve magazinin başına geçtim. Tanınmış bir gazeteci olmuştum. Yani benim mesleğim artık buydu.

— Milliyet *gazetesi dendiği zaman, tabii Abdi İpekçi'nin başında olduğu* Milliyet *demek istiyorum,* Hürriyet*'in karşısına ilk defa ciddi bir rakip olan gazete.*
— Çok doğru tabii... Dahası *Hürriyet*'ten farklı, daha az popüler, daha entelektüel bir kalitede. Kalite anlamında bir yenilik getirmiştir. Mizanpaj anlamında getirmiştir ve bir şey daha getirmiştir.

— *Söyleyin...*
— Fikir özgürlüğü ve objektif gazetecilik anlayışı... Bu çok önemli... Bakın, bir gün Eminönü Halk Evi'nde bir büyük panel vardı. Gazetecilik üstüne bir panel.

— *Herhalde o zamanlar panel denmez, açık oturum filan denirdi. Panel yeni icat oldu ve her türlü toplantıya panel denmeye başlandı.*
— Haklısın. Çok haklısın... Açık oturum ya da tartışmalı toplantı filandı. Konu da gazetecilik. Abdi İpekçi de, ben de ko-

nuştuk, bir şeyler söyledik. Konuşmacılardan biri de Aziz Nesin. Kalktı bize fena halde yüklendi...

— *Niçin yüklendi?*
— Şöyle: Biz, çağdaş gazetecilik artık teknikte şunları istiyor, bunları istiyor gibi düşünceler savunduk. O kalktı "Çağdaş gazetecilikte teknik önde değildir; çağdaş gazetecilik sağcılık değildir; çağdaş gazetecilik insanı savunmaktır" anlamında bir şeyler söyledi. Yani bize cevap veriyor... Bu sözleri isim zikrederek yaptı. Yani doğrudan bize... En azından kırıldık. Sevip hayranlıkla okuduğumuz bir yazar...

— *Anlıyorum. Ama Abdi İpekçi'nin gazeteciliğe getirdiği...*
— Oraya geliyorum zaten. Zaten onun için anlatıyorum ya... Bir hafta geçti geçmedi. Abdi beni çağırdı. Saat 16 filan. "Halit" dedi, "ben biraz geç çıkacağım. Üçüncü sayfayı değiştiriyoruz. Haberi birinci sayfadan göstereceğim"...

— *Haber ne?*
— Ben de sordum bunu. "Aziz Nesin büyük bir ödül aldı, dünyaca önemli ödül kazandı" dedi ve harika bir birinci sayfa yaptığını gösterdi.

— *Mizanpaj anlamında mı?*
— Mizanpajı da çok iyiydi ama esas Aziz Nesin'i çok övüyor, göklere çıkarıyor. Abdi İpekçi'nin bu tutumunun yüzlerce örneği vardır. Bak bir örnek daha: Abdi İpekçi'nin amcasının sinemasında bir film oynuyor. Bizim sinema kritiği köşesinde de...

— *Tuncan Okan yazıyor.*
— Bak sen bile unutmamışsın Tuncan Okan'ı. Rahmetli Okan, aleyhinde yazıyor filmin. Batırıyor filmi. Amcası açıyor telefonu "Yahu senin gazetende benim filmi batırıyorlar" diye şikâyet ediyor. Abdi İpekçi'nin cevabı: "Benim gazetem doğruları yazar amca. Senin için bile olsa bu böyle." Am-

ca ne desin? "Ben de aynı fikirdeyim" deyip kapatıyor telefonu. Abdi'nin önüne koyduğunuz haberde diyelim biri itham ediliyor. Hemen sorar: "Ona da sordunuz mu?"

— *Evet bu çok ünlüdür... Abdi Bey'i hepimiz öyle tanıdık.*
— Eğer karşı tarafa sorulmadıysa o haberi dünyada koydurtmaz. Ali beyle Veli bey arasında tartışma varsa, Ali beyin demeci, Veli beyin cevabı olmadan girmez.

— *Peki bunlar ilk miydi Türk medyasında, Türk gazeteciliğinde? Daha önce bu titizlik yok muydu?*

"EH FENA DEĞİL"DEN İYİSİ NE?

— Ben şimdi öbür gazeteci arkadaşlarımı harcamak istemiyorum ama, ilk değilse bile bu kadar ağırlıklı olarak bir ilkti. Mesleğe damgasını vuran yönüydü. Mesela Abdi, koyu bir Galatasaraylıydı, hasta bir Galatasaraylıydı. Ama Fenerbahçe veya Beşiktaş Galatasaray'ı farklı yenmişse bu haberi en güzel nasıl gösteririz diye çırpınırdı. Orda gazeteciliği önde gelirdi.

— *Sadece titiz değil zor beğenir olduğu da söylenir. Hatta hiç beğenmez...*
— Daha iyisini arardı sadece. Beğenmezliği, zor beğenirliği bu işte. Ben eğer *Milliyet*'te çalıştığım sırada birçok işi çok iyi yaptımsa, iyi yazılar iyi eserler verdimse, Abdi'nin bunda rolü çok büyüktü. Çünkü götürdüklerimi beğenmez, bir kere daha hazırlatır; başlığı beğenmez, bir daha yazdırır... Ama biliyor musunuz, kendi yaptığını da beğenmezdi. Bir dünya röportajı yaptı. Yarışmaya girdi ve birinci oldu. Ondan sonra...

— *Gazeteciler Cemiyeti'nin yarışması mı?*
— Evet. Sevindik birinci olmasına. Tebrik ettik. "Eh işte

fena değil" dedi. Ben artık tutamadım dilimi, "Abdi" dedim, "başka bir derece yok ki fena değil diyesin. Orada toplanmış adamlar, sana birincisin demişler. Hani üçüncü olsan fena değili anlayacağım, ikinci olsan yine anlayacağım ama birincisin. Bunun fena değili nerede?" Başladık gülmeye. Yine de pes etmedi Abdi, "Olsun" dedi, "bir daha katılmayacağım ki yarışmaya..."

— *İzin verirseniz* Milliyet *ve Halit Kıvanç'ın yaşamındaki yeriyle* Milliyet *üstünde biraz daha uzun durmak istiyorum. Ama önce sizin gazetecilik yaşamınızda* Milliyet *öncesi döneme geri dönelim. Şimdi 1950'li yıllarda... Yani bugünkü Türk medyasının durumuna baktığımızda çok daha elverişsiz koşullarda,* İstanbul Ekspres *adlı bir akşam gazetesi, bir muhabirini, zamanın önemli bir parasıyla yurtdışına gönderiyor. Hani şu sizin İtalya, Avusturya gezisinden söz ediyorum...* İstanbul Ekspres *gibi...*
— Öğleyin çıkan bir gazete. Çok az bir parayla...

— *Peki ne oldu da öyle oldu?*
— Ama burada ben şimdi ister istemez kendimi methetmek zorunda kalacağım...

— *Edin. Hak edip etmediğinize okurlar karar versin.*
— Peki... Bakın, bana 630 Lira veriyorlar. İtalya'ya gidiyorum, Avusturya'ya gidiyorum. Kilometreler kat ediyorum. Kalıyorum. Çok özel röportajlar yapıyorum. Hiçbiri için beş kuruş para istemiyorum gazeteden. O zaman telefonla konuşma bile yok. Onlar beni ararsa konuşabiliyorum. Ve mektupla röportajlar, yazılar yolluyorum; maçlar takip ediyorum. Sonra Papa'nın beni gazeteci olarak kabul etmesini sağlıyorum. İtalya Başbakanı De Gasperi'ye çıkmayı başarıyorum. Başbakan De Gasperi'ye, "Si. Ben Turko. İtalya'yı çok sevdim. Dostumuzdur. Ama bu dostluğu pekiştirmek için çok şey görmek, bütün İtalya'yı görmek istiyorum. Ben yeni bir gazetenin, genç bir temsilcisiyim. Büyük mali

kaynaklarla gelmedim. Sizden bana lüks şartlar temin etmenizi de istemiyorum. Ama İtalya'yı daha iyi tanımam, daha iyi görmem için bana imkânlar sağlamanızı rica ediyorum" diyorum.

TREN BİLETİ BAŞBAKANDAN

— *Adamcağız şaşırmıştır.*
— Yooo. "İlk aklıma gelen" dedi, "bizim demiryollarında siz hem rahat edersiniz, hem de her yere gidebilirsiniz". He-

Halit Kıvanç ilk kez Avrupa'ya gidiyor. Henüz Alitalia kurulmamış. Lai var.

men "Tamam" dedim. Vallahi yalan olmasın, yüzde seksen miydi yoksa yüzde seksen beş miydi... Bu kadar yüksek indirim yapan bir kart verilmesini emretti. Gideceğim yere tren biletinin yüzde on beşini ödeyerek gidebiliyorum ve bütün İtalya'da geçerli. Ama ben bu kartı alıp da İtalya'da, olmayan sevgilimle buluşmaya gitmiyorum. Gazetecilik yapıyorum. Bir duyuyorum, bilmem nerde, bilmem ne var. Hadi o gün o trene. Ordan bir başka trene. Ama bu arada nasıl olduğunu ben de anlamadım ama şişmanlamadan dönebildim Türkiye'ye.

— *Çünkü ha bire makarna yutuyorsunuz.*
— Evet, sadece pizza ve makarna. Kaldığım pansiyon veya otel genellikle kahvaltı veriyor. Onunla idare edebileceğim kadar idare ediyorum. Hele son zamanlarda param iyice bitmiş. Saat bire, bir buçuğa, ikiye geliyor, bir yerde bir spagetti yiyorum. Üç buçuk, dörtte bir başka yerde bir spagetti daha. Altı buçuk yedide bir spagetti daha. Akşam dokuzda bir pizza... O günkü beslenme...

— *O günkü beslenme sırf hamur üstüne yani...*
— Başka çarem yok. En ucuzu o.

— *Şimdi bir ara soru: İtalya başbakanı dahil, İtalya gezisinde hangi dili kullanıyorsunuz? Almanca mı?*
— Şimdi şöyle, ben daha evvel de söyledimdi değil mi, yabancı dillere olan yatkınlığımı?.. İtalya'da da bir İtalyanca-Türkçe lügatla bayağı kıvırdım diyebilirim. Konuşabiliyordum.

— *İtalyancayı?*
— Evet. Çünkü İtalyanlar da bizim gibi söyleneni anlayan bir millet.

— *Akdenizli çünkü.*
— İngilize tam teleffuzla kelimeyi söylemezsen anlamaz.

Ama İtalyana... Diyelim "Sicilya" diyeceksin. Sen "Sici" desen "lya"sını o anlar. "Paler" desen "mo"sunu anlar. O bakımdan zorluk çekmedim.

— *Ama temel yani iyi konuştuğunuz dil?*
— Esas Almanca. Ama İngilizce hemen ondan sonra girdi. Fransızca da meram anlatma dilimdir. Çünkü birçok Fransızca tabir dilimizde de var. Bir de ben işte üç ay dört ay gramer dersi almıştım Fransızca. Eh İtalyancanın Fransızcaya yakınlığı da malûm.

— *Almancayı Pertevniyal'de öğrenmiştiniz. Peki İngilizceyi nerede?*
— Kendi kendime.

— *Otodidakt mısınız?*
— Yani kurslara giderek falan. Almanca kursundan çıkar, İngilizce kursuna giderdim.

— *Yine de çok gelişkin bir İngilizce olamaz.*
— Bir de biraz param olduktan sonra, *Türkiye Spor* zamanında örneğin, Doktor Ergon Mengi ve Alp Zirek'le birlikte parayla İngilizce dersi aldık. Özel hocadan...

— *Yine şu Avrupa gezisine döneceğim. 1950'li yıllarda makasla çıkan gazete diye küçümsenen akşam gazetelerinden biri olan* İstanbul Ekspres, *muhabirini Avrupa'ya niye gönderir? Yani Halit Kıvanç'ın ne marifeti vardı?*
— Şöyle: *İstanbul Ekspres*'in güçlü yanı spordu.

— *Evet. N'olmuş?*
— Çok iyi bir spor servisi vardı.

— *Gazetenin başında da Mithat Perin vardı. Doğru mu?*
— Evet, evet. Ayrıca Abdi İpekçi, Osman Nuri Karaca da o gazetedeler...

— *İyi ya işte. Güçlü bir ekip ve tıfıl bir muhabir var: Halit Kıvanç.*
— Bu arada dört Türk futbolcusu ilk defa İtalya'dalar, birinci ligde oynuyorlar... Bülent Eken Palermo'da, Bülent Esel Spal'da, Şükrü Gülesin Lazio'da, Lefter Küçükandonyadis Florentina'da oynuyorlar. Bu dört futbolcuyla konuşma yapmak üzere yolladılar beni ve ben orada işte birtakım ek olanaklar sağladım...

— *Temel gidiş nedeni bu dört Türk futbolcusu yani...*
— Evet. Papa mülakatı da bu spor ilişkisinden doğmuştur. Ben Papa'yı hep görmek istiyorum. Fakat normal yoldan gidiyorsun, Papa yok. Yani görüşmek mümkün değil. Spal futbol takımı Roma'ya Lazio ile oynamak üzere deplasmana geldi. Bu maç çok önemliydi. Gazetelerde "İki Türk karşı karşıya" diye başlık atıldı. Laziolu Şükrü'yle Spallı Bülent karşı karşıya oynayacaklar...

— *Bu Spal artık yok galiba.*
— Spal, Ferrara'nın takımıydı. O zaman birinci kümede. Ben işte bunlara gittim. Yani Ferrara'ya gittim. O gün Spal-Napoli oynuyor. Napoli takımının kalesinde de İtalyan milli takım kalecisi, gol yemeyen oyuncu var ve Spallı Bülent Esel harika bir oyun oynadı, yedikleri gole iki golle cevap verdi ve Spal, Napoli'yi 2-1 yenince... Şimdi, maça çıkarlarken Bülent Esel gelip bana sarılmıştı. Bu fotoğrafımız gazetelerin birinci sayfasına kondu. İşte "Türk Türk'e uğur getirdi... Türk gazeteci geldi ve..." filan diye başlıklar atıldı.

— *Yani bu kez siz haber yapmadınız, siz haber oldunuz...*

PAPA'NIN HUZURUNDA

— Haber olduk. Tabii bu bize de haber oldu. Ardından Spal takımı Roma'ya deplasmana geldiğinde de buluştuk

Bülent'le. Bülent bana "Bugün on birde Papa'ya gideceğiz" dedi. Hemen gittim onların kafile başkanına "Ben de Bülent'le beraber gelebilir miyim" diye sordum? Konuştular aralarında, "Olabilir" dediler ve beni de aldılar. Ben Papa'nın huzuruna Spal kafilesi ile girdim. Bir yerde diz çökülüyor. Papa geldiği zaman herkes gibi biz de diz çöktük. Derken ben kalktım, doğru Papa'nın yanına yürüdüm. "Efendim ben Spal takımıyla gelen konuk Türk gazetecisiyim. Sizin yedi dil bildiğinizi biliyorum. Ama ben en iyi bildiğim dille hitap edebiliyorum. Ne yazık ki İtalyanca hitap edemiyorum..." dedim.

— *Almanca?*
— Almanca... Sonra da "Yalnız buraya ben sadece bir sporcu olarak değil, bir Türk, bir Müslüman olarak da elinizi öpmeye geldim. Din adamlığınıza saygım sonsuz. Ama ben elinizi barış dünyasının bir lideri olarak öpeceğim" dedim. Çok memnun oldu. Ben bu konuşmayı yaparken üstüme iki üç adam birden gelmişti. Papa onlara "Lütfen çekilin" dedi.

— *Spal'in mi, yoksa Vatikan'ın adamları mı?*
— Vatikan'ın adamları. Üniformalıydılar. Papa onları durdurdu ve beni sonuna kadar dinledi. Sonra elimi tuttu. "Bir dakika" diye seslendi, birisine bir şey söyledi. Papa, "Çok memnun oldum" gibi sözler etti. Ondan sonra geldi o adam, Papa'ya bir şey verdi; Papa da onu bana verdi.

— *Ne verdi?*
— Gümüş bir para gibi yani... Papalık şeyi... Bizim Cumhuriyet altını gibi. Vatikan parası. Gümüş. Anlaşılan Papa'yı ziyaret edenlere verilen bir şey bu. Ama o gün ziyarete 28 kişi gelmişse 28 tane bu armağandan var. Yani benim için yok. Fakat böyle bir olay olunca Papa, "Ona da getirin" dedi anladığım. Ben ne olduğunu anlamadım, çünkü heyecandan ölecek haldeyim. Papa'yla fotoğrafım çekilmiş. Ortaya kendiliğinden bir röportaj çıkıverdi. Akşam Abdi İpekçi'den bir tebrik telgrafı aldım...

— *Bir saniye... İyice anlamak istiyorum bu röportajı. O gün Papa'nın elini öptünüz; işte, o sözleri söylediniz. O da çok memnun olduğunu belirtti. Röportaj nerede?*
— Yok tabii. Olabilir mi? O resmi filan aldım, postayla yolladım. Ve "Türk matbuat tarihinde ilk defa Papa'yla röportaj yaptık" diye kocaman başlıkla verdi gazete... Biliyor musunuz, ben döndüğüm zaman tabii çok tebrik eden oldu ama, en az sekiz on eş ve dosttan "Halit yapmayacaktın; bu hareket yapılmaz" diye tenkit de geldi...

— *Yapılmaması gereken ne? "Gavur"un elini öpmek mi?*
— Evet. "Sen Papa'nın elini nasıl öpersin!" diyenler de oldu.

— *Herhalde ironik olarak...*
— Hayır, ciddi olarak...

— *E doğrusu ayıp etmişler...*
— Ama sevgili dindar anacağım, geldiğim zaman "Evladım çok iyi şey yapmışsın. İnsanların hepsi kutsaldır. Papazın da eli öpülür" dedi.

— *Peki, Spal takımının sizin de katılmanıza izin veren yöneticileri arasından "Bu arsız Türk gazeteci her şeyi berbat etti" diyenler çıkmadı mı?*
— Hayır, çok memnun oldular; sarıldılar. Yani Papa bana değer verince onlar da memnun oldu. Ayrıca ben tabii takip edemedim o zaman. Vatikan'a git. Vatikan gazete çıkarıyor; Papa'nın ziyaretçileriyle ilgili resimler konuyor oraya. Gerçi haber İtalyan basınında çıktı ama, çıkan ne? "Spal takımı Papa'yı ziyaret etti..." Çünkü başka gazeteci yok. Papalık veriyor haberi. Belki Vatikan'ın kendi gazetesinde çıkmıştır.

— *Peki o maçı, Spal maçını da izlediniz...*
— Şimdi, Spal orda yenildi. Lazio'da Şükrü harika oynadı. Gol de attı. Bu arada maçın en güzel yanı, maç bitti, toplanıldı. Bülent, Şükrü, diğerleri falan çok güldük.

— *Ne demek toplanıldı?*
— Orda bulunanlar... O sırada Roma'da bulunan Türkler yani.

— *Gazeteciler mi?*
— Hayır gazeteci değil. Gazeteci bir tek benim. Roma'da bulunan Türkler.

— *Diplomatlar filan belki...*

TEKME VARSA ŞİKE YOKTUR!

— Bir evde toplanıldı. Yerlere yattık gülmekten. Sebebi: Bülent diyor ki: "Top ayağıma geliyor. Sürüyorum topu küfür geliyor. E, ben İtalya'da oynuyorum, küfür de İtalyanlardan geliyor. Ama Türkçe. Meğer Şükrü hepsine öğretmiş. Her birine birer Türkçe küfür öğretmiş. Ama beni kızdıracak küfürler... Biri 'Ulan piç vurma' diyor, bir öteki başka bir küfür... O yüzden iyi oynayamadım valla..." Öldük tabii gülmekten... Bu arada bir güzel espri de... Maç sırasında Bülent koşarak geldi ve Şükrü'ye tekme attı.

— *Nasıl yani?*
— Yani alenen sert bir faul yaptı. Şükrü "Ne vuruyorsun?" demiş; Bülent de "Şike yapıyoruz demesinler diye vurdum" demiş.

— *Çok hoş... Peki bu gezi sadece İtalya sınırları içinde ve Papa ile görüşme... O kadar mı?*
— Olur mu? İtalya Başbakanı bana indirimli tren bileti vermedi mi?

— *Evet, vermişti...*
— Ben de bu tren biletiyle Viyana'ya indirimli gidip gidemeyeceğimi sordum. "Gidebilirsin" dediler. Ben de gidip gelme Viyana biletimi aldım ve Viyana'ya gittim. Viyana'da Avus-

turya Başbakanı ve Dışişleri Bakanı'yla görüştüm. Döndüğümde de "İşgal Altında Avusturya" başlığıyla bir dizi yazdım. Avusturya o zamanlar dörtlü işgal altındaydı. Yalnız daha önce anlatmam gereken bir olayı atladım. Başbakan'dan, Dışişleri Bakanı'ndan önce elçiliğe gittim. Büyükelçimize "Efendim" dedim, "acaba Avusturya Cumhurbaşkanı'yla bir röportaj yapabilir miyim?" Büyükelçi "Halit Bey biz protokol icabı Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a, Dışişleri Bakanı'na röportaj için tavsiye edemeyiz. Ama sizin muteber bir Türk gazetesinin muhabiri olduğunuza dair bir yazı veririz" dedi. "Tamam bu bana yeter" dedim. Yazıyı aldım, götürdüm Cumhurbaşkanı'nın özel kalemine verdim. Konuşmaya başladım. "Ben", dedim, "sadece gazeteme bir imzalı fotoğraf, bir de küçük, üç cümlelik, Türkiye'ye bir mesaj istiyorum". Adam "Peki" dedi, "ben Cumhurbaşkanına bu teklifi götürürüm".

— *Hemen mi?*
— Hemen gitti içeri, az sonra da geldi. Elinde bir resim. "*İstanbul Ekspres*'e sevgilerimle" diye yazıyor. Tabii Almanca. Teşekkür ettim. Özel kalem müdürü, "Cumhurbaşkanı'nın programı çok yüklü. Kusura bakmayın" derken kapıda beyaz bıyıklarıyla dev gibi heybetli doktor Theodor Körner, yani Cumhurbaşkanı karşımda...

— *Tesadüf mü?*
— Hayır.

— *Ne yani, şu Türk gazetecisini göreyim diye mi çıkmış?*
— Evet, evet. "Nerde bu Türk gazetecisi?" dedi. Ben hemen "Buradayım sayın Cumhurbaşkanım" deyince. "Sen misin? Yahu sen çok gençmişsin" dedi. Ardından da "Peki nerde senin bıyıklar?" diye sordu. "Ben" dedi, "Galiçya cephesinde askerlere komuta ederken, kıtamın yarısı Türk askeriydi. Ama hepsinin benim gibi güzel bıyıkları vardı". Güldüm "Efendim şimdi bizim devirde böyle" dedim. Sonra da "Sizin hakkınızdaki kitabı okudum. Size o kadar sevgi, saygı duydum ki

mutlaka görmek istedim" dedim. Omuzuma elini koydu, "Peki söyleyeceğim. Genç Türk, al bakayım notunu" dedi. Yani baba oğul gibiyiz orada... Bir demeç verdi. İşte Türk milletine sağlık, saadet diliyor... Cumhurbaşkanı odasına girdikten sonra özel kalem müdürüne "Sahneyi gördünüz" dedim.

— *O da tanık oldu öyle mi?*

ŞEYTAN TÜYÜ

— Evet, tabii... "Lütfen Başbakan ve Dışişleri Bakanı'na da bir telefon eder misiniz" dedim. Adam telefonu açtı, biraz konuştu, kapattı. Salı 11'de Başbakan'la, 13'te Dışişleri Bakanı'yla randevular tamam...

— *Ya sizde biraz şeytan tüyü var ya da... Yani bu meslekte bunlar böyle kolayca...*

— Ama bak bir şey var. Üşenmiyorum ben. Hazırlık yapıyorum. Gerçi bugünkü gazetecilikte, gidip de mesela Bush'un imzalı resmini almak diye bir olay yok. Bu 1950 yıllarında çok önemli bir olay. Kimse tanımıyor Türkiye'yi, bilmiyor. Türk gazetecisini kabul etmiyor. Mesela Papa'ya söylediğim "Sizin Türk milletine gösterdiğiniz ilgi, şahsım vasıtasıyla yolladığınız selam bizim için çok değerli. Genç bir gazeteciye değer verip bunu yapmanız daha da önemli..." benzeri sözleri Avusturya Cumhurbaşkanı'na da söyledim. "Şu anda çok mutlu oldum. Benim gazetem genç bir gazete ve ben genç bir gazeteciyim. Siz bu ilgiyi şahsımıza ve gazetemize değil, Türk insanına, Türk ulusuna gösterdiniz. Bunun için teşekkür ediyorum" dedim. Fuat Köprülü'ydü o zamanın Dışişleri Bakanı. Bana bu röportajlar için şahsen teşekkür etmişti.

— *Ama daima şunu söylüyorsunuz:* İstanbul Ekspres*'teki kadroda bu haberlerin ya da bu tip röportajların değerini bilip kullanacak iyi gazeteciler vardı...*

— Abdi (İpekçi) ile Osman (Karaca) başta, çok çok iyi bir kadroydu. Haber Müdürü Vedat Pekgirgin vardı. Haberin nerden, nasıl çıkacağını bilirdi. Hapisanedeki gardiyanla bile ahbaptı. Bir yerde bir haberi bulur ve bizim haber doğru çıkardı.

— *Konuştuğumuz bu yurt gezisi için size verilen para neydi? 640 Lira mıydı?*
— 630 Türk Lirası. Ama dolar 2 Lira 80 Kuruştu o zamanlar.

— *Peki bu gezi kaç gün sürdü?*
— Üç, üç buçuk ay...

— *Ay?*
— Ay.

— *Ben en çok iki hafta tahmin etmiştim.*
— En ucuz pansiyonlarda kaldım hep. İşte tanıdıklar da vardı. Onlara da telefon ediyordum, bana ucuz yer filan ayarlıyorlardı.

— *Hayır hayır, başka bir şey soruyorum. Üç buçuk ay içerisinde yapılan iş nedir? Papa'yla konuştunuz, Theodor Körner'le konuştunuz... Başka?*
— Affedersin ama, dört Türk futbolcusu ile aşağı yukarı birer hafta... Mesela maçları oldu mu tık Floransa'ya gidiyorum. Mesela Pro Patria-Fiorentina maçı. Haftanın maçı o. Yıldızlar oynuyor. Fiorentina Pro Patria'yı 3-0 yendi. Üç topu da getirdi Lefter, "al da at" dercesine verdi pası. Ve Lefter üstüne İtalyan gazeteci yazıyor: "... eğer avucuma bir top koyabilseydim, Lefter avucumda bile çalım atardı..." İşte bu cümleyi veriyorum Türkiye'ye.

— *Bu lafı ben bile duydum. Sizden mi çıkmıştı bu?*
— Hayır, benim değil. İtalyan gazetesinde çıkıyor bu. Sonra Şükrü Gülesin... Şükrü aynı vaziyette. Şükrü için bir başlık: "Müthiş Türk gol üstüne gol atıyor."

— *Pek çok gazetede çalıştınız ama sezdiğim kadarıyla* İstanbul Ekspres *sizi çok etkilemiş...*
— *İstanbul Ekspres* çok önemliydi. Kaderimi etkiledi, yaşamımı etkiledi... Çok çağdaş işler yapıldı orda. Çok şey öğrendim. Cevdet Perin'le bir odadaydık. Bana çok sevimli eleştiriler yapardı...

— *Usta mıydı? Meslekte yani...*
— Hayır, Cevdet Bey gazeteci değildi. Üniversitede hocaydı. Doçentti. Ama bir entelektüel olarak... Büyük ustamız Mithat Perin'di. Ne isteyeceğini, ne vereceğini biliyordu. Biliyor musunuz, Sami Kohen'in askerliği nedeniyle dış politikada ara sıra yazmaya başladım. Severdim dış politikayı. Zaten hariciyeci olmayı da isterdim ya. Yavaş yavaş ihtisaslaşmaya daha oradan başladımdı. Ama ne yazık ki... Yahut da "maal memnuniye" ki... Bilemiyorum, beni çok işe yollamaları, çok yönlü olmamı sağladı. Yani bugün çok büyük sinema yıldızı vardır, en büyük futbol takımının rengini bilmez. Bazı entelektüeller, biliyorsunuz, Hakan Şükür'ün hangi takımda oynadığını bilmemeyi meziyet sayar. Halbuki ben daha o zaman... Marilyn Monroe'yu bilip bilmemek sadece genel bilgidir. Ben bugün birtakım insanları bilmek zorundayım. Sevmediğiniz partinin genel sekreterini, tutmadığınız takımın başkanını bilmek bir genel bilgidir. İstanbul'da dolaşırken "burası neresi" diye sormak yerine, "haa burası Samatya, burası Yedikule" demek bir genel bilgidir. Yani bu bakımdan bir faydası oldu bana. Ama ne zaman ki yurtdışına uzun süreli gittim; o zaman anladım ki dünya uzmanlığa önem veriyor. Tek konuda, iki konuda bilgisi olmak, her konuda biraz bilgisi olmaktan daha iyi. Ama her konuda genel bilgisi olmak çok daha iyi. Genel bilginiz olacak. Yani kapıda ortopedi diye yazdığı zaman...

— *Bunun ne anlama geldiğini...*
— Bunun hangi hastalıklara bakan doktor olduğunu bileceksiniz. Ne bileyim onkoloji dediği zaman bunun...

— *Başım ağrıyor diye jinekoloğa gitmeyeceksiniz...*
— Gitmeyeceksiniz. Kapıda jinekolog yazıyorsa, gidip "Efendim benim de dizim ağrıyor" demeyeceksiniz. Bunu öğrenmek yeterli. Aynı şey sporda da geçerlidir. Ben her sporu kendi çapımda yapmaya çalışmışımdır. Ama hiçbir zaman çok yetenekli bir spor insanı olmadım. Ama fikrim vardır hepsi hakkında. Olimpiyatlar da izledim ama şu anda bana sorarsanız, sporda yazar ve spiker olarak uzmanlığım futbol derim. Atletizm, güreş izledim; basketbol, voleybol oynadım; bunlarla ilgilendim ama artık onların bir uzmanı değilim. Onları uzmanlarına bırakıyorum.

— *Ama futbol başka öyle mi?*
— Benim saham futbol. Onun dışında ben mesela artık dış politika bilmem ne yazamam. Hatta şimdi biraz yaşım ilerlediği için, sunucu olarak da, ben artık show sunucusu, eğlence programı sunucusu değilim. Belki yarışma sunabilirim. O da beni çok ilgilendiriyorsa... Bir kültür veya bir futbol yarışmasını sunabilirim... Aslında sadece belgesel programın sunucusu olurum. Yani ben çıkıp haber okumam... Artık sahamı daralttığım gibi, herkesin her şeyi yapacağı veya bileceği inancında olmadığımı söylüyorum.

— *Bunu söyleyen Halit Kıvanç. Hani koltuğunun altında kaç karpuz olduğunu kendisinin bile bilmediği Halit Kıvanç...*
— Bugün Türkiye'de bu nevi yazarlar var, bu nevi politikacılar var... Bunlar kulaktan dolma söylüyorlar.

— *Bir dakika durun... Bunun hesaplaşmasını yapalım. Bir paradoks yok mu burada Halit Kıvanç için?*
— Ne gibi?

— *Pek çok dalda at koşturmuş ve...*
— Ve sonunda bunların bir kısmının yanlış olduğunu kavramış. Ama evde hâlâ arşivim var. Sinema arşivi, müzik arşivi, tiyatro arşivi... Şimdi o ilgi kaldı. İlgi ve genel bilgi... Ba-

kın benim birçok sahada çalışmam, o sahalardaki bir yan cümleyi yazarken hata yapmamı, hatta gaf yapmamı önlüyor. Şimdi bazı yazarları okuyorum. Futbol yazıyor... Mesela "Millet futboldan başka bir şeye yüz vermiyor" diyecek, "Futbolcu Rüştü'nün attığı golle ilgilenmekten buna fırsat bulamıyor" diyor. Halbuki Rüştü kaleci. Gol atmaz, golü kurtarır. Tabii bunu sivri misal verdim.

— *Evet, ama anlaşıldı söylemek istediğiniz.*
— Buna benzer yanlışlıklar yapıyorlar ve yazı baştan kaybediyor. Yazıda yahut konuşurken bu potu kırıyor. Biliyor musunuz, ben coğrafyada da iddialıyım. Neden? Benim çok görme merakım olduğu için. Ben şansımı çok iyi kullandım. Beni Varşova'ya maça yolladılar. Kimi yollasalardı, benim gibi anlatırdı veya yazardı maçı. Ama biner uçağa, Viyana'da aktarma eder, Polonya uçağına biner. Varşova'da iner. Maçı anlatır. Tekrar döner gelir. Ben orada insanlara müracaat, rica, istirham... Acaba Varşova'dan başka bir yere gidebilir miyim? Komünist rejimde yasaktı. Kendileri dahi şehirlerarası gitmek için izin alırlardı.

— *Alabilir miydiniz o izinleri?*
— Aldım. Çok aldım. Özel müsaadeler almıştım. Ne yaptım? Öyle bir bilet aldım ki, İstanbul-Viyana. Ama Viyana'da iniyorum, Viyana'yı gezip ertesi gün akşam biniyorum. Polonya'ya gidiyorum. Dönüşte Varşova-Roma yahut Varşova-Madrid yahut Varşova-Barselona bileti alıyorum. Barselona'da gidip incelemişim, daha Türkiye tanımıyor, Andorra diye minik bir devlet varmış Pirene dağlarında. Oraya gidip bir röportaj yapıyorum. Oradan geçiyorum İsviçre'ye trenle. Lichtenstein'da yine röportaj yapıyorum.

— *Avrupa'nın cüce devletleriyle...*
— Oradan İtalya'ya gidip San Marino'da röportaj yapıyorum ve "Minik Devletler" dizisiyle Gazeteciler Cemiyeti'nin röportaj ödülünü kazanıyorum. Bir röportaj işte... Abdi'yle

gidip konuşmuşumdur. "Abdi, bunlar varmış, yapılır mı, gidip gelsem ne dersin" diye sordum. "Harika fikir" demiştir. Ercüment Karacan da patron olarak... Şimdi ben Varşova'ya gidip gelirsem, gazeteye diyelim o günün parasıyla 1000 Liraya mal olacak. Ama benim dediğimi yaparsam belki 1500 Liraya, 1300 Liraya... "Tamam" demişlerdir. Ben de oralara gittiğim zaman keyif çatmamışımdır. Günde üç öğünde de makarna yemişim. Üç günü üç pizzayla geçirmişim. Gidip bir restoranda büyük, pahalı yemek yememişimdir. Gidip bir pansiyonda yatmışımdır. Hem de en ucuz pansiyonda yatmışımdır. Hatta Andorra'da masraf olmasın diye öyle yapmışım ki... Yani çok ekonomik davranmışım kendime. Bir de genç olduğum için yürümüşüm... Roma'nın şurasından burasına, şimdi taksiyle gittiğim yerlere hep yürüyerek gitmişim ve öğrenmişim. İşte bu gezme tarafım bana çok şey kazandırmıştır. Maç spikerliğine başladıktan sonra ise bu çok daha değerli olmuş. Çünkü o kadar çok yere gitmeye başlamışım ki... TRT bir devlet kuruluşu. Sana resmi para veriyor. "Şu tarihte git, şu tarihte gel" diyor. Ben "Tamam" diyorum. Harcırah dışında para yok. Şimdi kimseyi kınamıyorum, kimseyi eleştirmiyorum ama futbol maçına gidildiği zaman, pek çokları için maç sonrası eğlencede geçmiştir. Bense oraların çoğunda röportajlar yapmışımdır, dolaşmışımdır, başvurmuşumdur. Meksika'da Dünya Kupası sırasında başvurdum, oradaki Basın Yayın Müdürlüğü'ne... "İşte Meksika" diye bir dizi program yaptık. Yani ben ayağıma üşenmedim, kendime üşenmedim...

— *Yani sonuç olarak siz ihtisaslaşmış, belli bir alanda uzmanlaşmış bir gazeteci olmadınız?*

— Ben zaten sadece gazeteci olmadım ki... Benim ihtisasım... Ben gazetede röportajcıydım. Bana göre Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük röportajcılarından biri Ümit Deniz'di. Kırmızı karanfiliyle, havasıyla Ümit Deniz diye bir olay vardı... O da hiç ayağına üşenmez ve gezerdi. *Milliyet*'te Ümit Deniz'le bir odada çalıştık kaç yıl...

— *Bir de Sami Kohen vardı galiba o ünlü odada?*
— Doğru. Ünlü odadır doğrusu. Mehmet Ali Birand'ın gazeteci olarak doğduğu, karısı Cemre'yle tanıştığı; Sami Kohen'in dış politika yorumcusu olarak parladığı, Leyla Umar'ın gazeteci olarak doğduğu bir odadır o. Benim spikerliğe, sunuculuğa geçişim de o odada oldu denebilir.

RADYOYA İLK ADIM

— *Nasıl yani? Odada spikercilik mi oynardınız?*
— Hah hah hah!.. Efendim şöyle bir şey oldu: O sırada gazetenin radyo reklamları başladı. Gazetenin yemekli toplantıları başladı. Hani "*Milliyet*'in üçüncü yıl yemeği, yedinci yıl yemeği" gibi. Bunlarda Ümit Deniz çıkardı, sunuculuk yapardı. Ben de meraklıyım bu işlere. Bazen ben de çıkar sunuculuk yapardım. Ancak benim spikerliğim gerçekten spikerlik olarak başlamadı. Ben mizah yazıyordum dedim ya. Mizah sayesinde spor gazeteciliğine başladım ve gazeteci oldum. Gazetede mizah köşeleri, skeçimsi yazılar da yazıyorum. O sıralarda radyoda, İstanbul Radyosu'nda *On Beş Günde Bir* programı yapılıyor. Programı Tarık Gürcan sunuyor. Faruk Yener de program müdürü. *On Beş Günde Bir*'in de yönetmeni, yapımcısı, her şeyi... Ben *Milliyet*'te bir röportaj yaptım bu programla ilgili. Faruk Yener telefon etti: "Yahu senin gazetedeki Pazar Fantezileri'ni okuyorum. Bunları skeç haline getirip versene." O zamanlar radyoda skeçleri Adnan Veli ve Selçuk Kaskan yazıyor. Faruk Yener: "Yahu her hafta bir skeç yetiştirmek güç oluyor. Sen de yaz..." Ben de üç skeç yazdım. Götürdüm verdim. Hemen o hafta skeçlerden biri oynanacak. Skecin başında bir iç spiker var. Radyo olduğu için... Bilenler bilir, radyo oyunlarının başında bir spiker, mekânı, zamanı anlatır. Televizyon gibi değil ki. Kızla oğlan güneşli günde, bir küçük kasabada kol kola yürüyorlarsa TV seyircisi onu görüyor. Ama radyoda sarışın kızla esmer oğlan kiliseye doğru yürüyorlar, yahut işte denize doğru... Ve deniz dur-

gun. Denize giren yok. Ama karşıdan bir kağnı arabası geliyor, üstü üzüm yüklü. Çünkü o kasaba üzümüyle meşhur... Bunları hep spiker anlatacak. Faruk Yener "Halit" dedi, "senin konuşman düzgün. Gazetenin bir iki toplantısında falan da ben duydum. O iç spikeri kendin konuşsana".

— *Hatırladım. Faruk Yener de* Milliyet*'in bir yazarıydı. Müzik yazıları...*

— En uzun süreli müzik yazısı yazan ve radyoda en uzun süreli program yapan Faruk Yener'di. Herhalde bu konuda dünya rekoru Faruk'taydı. Çok da titiz bir insan. Ben bir kez evine gitmiştim. Hanımı ayakkabı dolabını bana göstermişti. Hani böyle bir titizlik... Ayakkabıların hepsinin bağları bir yanda duruyor. Onun için ona bir şey beğendirmek çok zordu. İç spikeri ben konuştum. Faruk Yener beğendi, "Gayet gü-

Halit Kıvanç ilk kez radyo mikrofonu başında. Kendi yazdığı radyo skecinin iç spikeri olarak konuşuyor. Arkada Perihan Tedü ve Hümaşah Hiçan.

zel" dedi. Ondan sonra öbür skeçlerde de kendime konuşacak bir şeyler koymaya başladım.

— *Kendinize rol mü yazdınız?*
— Rol? Hayır... Yani skeçleri sunan adam, iç spiker gibi yani. Yahut anlatıcı gibi. Bu arada eğlence programının içinde de bir şeyler söyleyen adam oldum.

— *Ama henüz spor spikerliği yok... Maç filan anlatmıyorsunuz...*
— O hikâye biraz ilginçtir. Dönemin Başbakanı Adnan Menderes, zamanının büyük çoğunu İstanbul'da Park Otel'de geçirirdi. Park Otel'de Adnan Menderes ve öteki bakanlar, aralarında Fenerbahçe başkanının da olduğu milletvekilleri, politikacılar filan konuşuyorlar. Savaştan sonra Rusya'yla aramız çok gergin. Bu havayı nasıl düzeltiriz, gerginliği nasıl azaltırız, filan gibi tartışmalar oluyormuş...

— *"Muş" dediğinize göre aslında bunu siz bilmiyorsunuz.*
— Bilmiyorum tabii. Nereden bileceğim? Osman Kavrakoğlu gibi, Agah Erozan gibi Fenerbahçe'de önemli mevkilerde bulunan ama aynı zamanda Demokrat Parti'de önemli yerleri olanlar var. "Spor teması yapalım" diyorlar, "Ruslar da istiyor zaten. Popüler kulüplerimizden biri gitsin. Mesela Fenerbahçe..." Bunun üzerine Adnan Menderes "Tamam yollayalım" diyor. Ayarlandı bir maç... Fenerbahçe gidecek. Hareket edeceğimiz gün sabahleyin Park Otel'de toplanıldı. Menderes odasından çıktı, "Hayırlı yolculuklar" dedi.

— *Siz de kafiledesiniz anladığım kadarıyla...*
— Evet, Fenerbahçe kafilesinde. Yalnız Ruslar gazeteci kabul etmeyeceklerini bildirmişler. İşte o zamanlar Niyazi Sel vardı. Eski milli futbolcu. Fenerbahçeli. Niyazi Sel terbiyeli, yakışıklı, güzel yüzlü bir spor adamıydı. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalışıyor ve maç spikerliği yapıyor aynı zamanda. İlk spikerlerden biri. Pek iddialı değil. Rusya'daki maça o gidiyor.

Ancak "Bir de yorumcu gitsin. Devre aralarında yorum yapsın" diyorlar. Böylece tatlı bir çözümle ben de kafileye dahil ediliyorum. Radyo spikeri gibi. Çünkü Faruk Yener'in desteğiyle radyoda konuşmaya başlamışım. Ayrıca radyonun spor programında filan da konuk olup bir şeyler söylemekteyim.

MAÇ SPİKERİ HALİT KIVANÇ DOĞUYOR

— *Anladığım, buralardan bir kulpunu buluyorlar. Yani* Milliyet *yazarı olarak gidemiyorsunuz.*
— Hayır. Abdi diyor ki: "Sen git. Dönüşte spiker gözüyle falan dersin, bir şeyler yazarsın." O yıllarda gazeteci olarak yalnız bir kişi gitmiş. Sokaklarda günlerce duyuruldu. Billboard'ların duvarları süslediği ilk olaydır diyebilirim. "Esat Mahmut Karakurt Rusya'da! Esat Mahmut Karakurt Moskova ve Rusya'yı anlatıyor" diye... Oooo gazete muazzam tiraj aldı...

— *Hangi gazeteydi bu?*
— *Yeni Sabah.*

— *Ne zaman oldu bu? Yani maçtan önce mi?*
— Önce, önce... Birkaç ay önce... Şimdi Esat Mahmut'tan sonra Rusya'ya ikinci giden, daha doğrusu gidip de yazan oluyorum. Gerçi ben bir Esat Mahmut değilim. Ama görülüp anlatılacak çok şey var. Ne anlatsan enteresan. Nitekim Esat Mahmut "Moskova metrosu bir şaheser" diyor. Hakikaten sanat müzesi, sanat şaheseri. Kimse de gidip görmediği için, Rusya deyince evde binbir gece masalı okur gibi, iki bin sene evvelki kralın hikâyesi gibi okunuyor yazılar. Şimdi de ben Rusya'ya gidiyorum... Moskova Lenin Stadı'nda birinci devrede Fenerbahçe 1-0 mağlup. Niyazi Sel ağabey birinci devreyi anlatmış. "Halit" diyor, "ben soyunma odasına gideyim. Bir de futbolcularla konuşayım. Gelince anlatırım. Sen devre arasında yorumunu yap". Maçı Moskova Radyosu'nda anlatıyo-

ruz. Oradan da Türkiye'ye aktarılıyor. Moskova Radyosu'nda görevli Orta Asya Türkleri'nden spikerler var. Adamlar çok kibar bir şekilde bana sansür koyuyorlar. "Halit Bey" diyorlar, "biz sizi severiz; okuruz gazetenizi. *Milliyet* saygın bir gazetedir. Ama burada gazeteci değilsiniz ve siyasi yönünüz yok. Sadece futbol konuşacaksınız". Tamam ama ben stadın güzelliğini söylüyorum. Rus seyircisinin çok güzel maç seyretmesini anlatıyorum. Gerçekten de öyle... İnanır mısın, döndüğümde "Halit yani sen de orada iki votka içip, iki havyar yedin diye Rusları methetmen vatana ihanettir" diyenler çıkmıştı. "Nasıl söylersin kardeşim. Seni MİT götürür..." Yahut da "Sen de hayatım Moskova'yı öyle bir anlatıyorsun ki..." Bense "Ama ben gördüm. Sahiden çok güzeldi" diyorum cevaben. "Sizce sadece Rusları sevmek suç mu" diye soruyorum. Ben gittim gördüm. Acıdığım taraflar, yanlış taraflar var elbet. Postaneyi soruyorum, cevap vermiyor kimse. Yasak! Yabancıyla konuşmak yasak! Yabancı yok zaten. Hepimizin arkasında iki tane sivil polis. Öyle geziliyor. O dönemde dünyanın bazı başka ülkelerinde de durum çok farklı mıydı? Türkiye'ye gelen bir Rus nasıl geziyordu?

— *Ama devre arasında kalmıştık ve siz yorum yapıyordunuz...*
— Evet, evet. Doğru. Şimdi Niyazi ağabey birinci devreyi bitirip soyunma odasına gidiyor. Ben anlatıyorum. Ancak takımlar ikinci devre için sahaya çıktı.

— *Siz arada yorum yaptınız...*
— Evet. Niyazi Sel gelecek, "Buyrun" diyeceğim ve tekrar mikrofon ona geçecek. Ama Niyazi ağabey yok. Takımlar çıktı, ikinci devre başladı; oyun oynanıyor ve Niyazi ağabey yok. Ve ben ne olduğunu anlamadan Ruslar gol atıyorlar. Ben de golü anlatıyorum.

— *Yani maçı anlatıyorsunuz.*
— Evet. N'apayım, yok. Ruslar "Yok, gelmedi" diyorlar. Maç bitmek üzere...

— *Niyazi Sel hiç gelmedi?*
— Gelmedi. Maç 3-0 oldu ve Türkiye bir penaltı kazandı. Maçın bitmesine altı yedi dakika kala bir penaltı oldu. Can Bartu'yu devirdiler. Kalede Yaşin var. Dünyanın bir numaralı kalecisi. Çok penaltı kurtaran bir kaleci. Basri geldi, Mehmetçik Basri. Topu dikti ve golü attı. Böylece radyoda maç spikeri olarak anlattığım ilk Türk golü oldu bu. Fenerbahçe olması mühim değil. Bir Türk takımının attığı ilk gol. Mehmetçik Basri'nin Yaşin'e attığı gol. Bunu anlattım ve maç bitti. "Sevgili seyirciler, böylece yayınımız sona erdi, hoşça kalın" dedim, kalktım. Kapıdan Niyazi ağabey girdi. Öptü yanağımı. Meğer Niyazi ağabey asansörü bulamamış. Anlatım yeri de en üst katta. Merdivenlerden gelene kadar maçın beşinci dakikası dolmuş. Bir bakmış ki ben anlatıyorum, hemen çıkıp kaybolmuş. "O kadar güzel anlatıyordun ki kıyamadım seni mikrofon başından kaldırmaya..." dedi. Böylece Niyazi ağabeyin bana verdiği bu şansla spor spikerliğim de fiilen başlamış oldu. Dört gün sonra Leningrad'ta, yani şimdiki Petersburg'da Fenerbahçe-Zenith maçı var.

— *İlk maç kiminleydi?*
— İlk maç Moskova-Dinamo'ylaydı.

— *Fenerbahçe 3-1 yenildi.*
— Şimdi maç için Leningrad'ta stadyuma gidiyoruz otobüsle. Ben en arkada oturuyorum. Bir yanımda Mehmet Ali Has...

— *Fenerbahçeli, ünlü futbolcu?*
— Evet. Şeref Has'ın ağabeyi. Öbür yanımda da Küçük Fikret. Fikret Kırcan. Fikret futbolu bırakmak üzere. Artık takımda oynamıyor. Oraya idareci olarak, yardımcı ağabey olarak geliyor. Tuttu "Yahu burada bir devre oynayayım ben de" dedi. Eh Fenerbahçe'nin sembol futbolcularından. "Olur" dediler. Otobüste konuşurken "İster misin bir de gol atayım" dedi. Bana "Bak Halit" dedi, "yazarsın sen. Ben bugün bir

gol atacağım". Öbür yanıma döndüm ve "Mehmet Ali bir tane de sen at bari. Hiç olmazsa iki golle yenelim" dedim.

— *Zenith'i?*
— Evet. N'oldu sonra biliyor musun? Maç 2-1 bitti. Fenerbahçe galip ve gollerin biri Küçük Fikret'ten, öteki Mehmet Ali Has'tan.

— *Maçı Niyazi Sel anlatıyor yine değil mi?*
— Tabii Niyazi Sel anlatıyor. Maçın otuzuncu saniyesinde golü yiyoruz... Ama arkasından iki tane atıyoruz.

— *Saniyede... Otuzuncu saniyede dediniz değil mi?*
— Saniyede evet. Otuzuncu saniyede. Biz "Eyvah, beş olacak, altı olacak" derken bir Mehmet Ali'den, bir de Fikret'ten... Birinci devre 2-1 bitti.

— *Siz devre arasında yorum yapacaksınız yine?*
— Hayır. Bu sefer Niyazi Sel bana "Ben birinci devreyi anlatırım. 'İkinci yarıyı Halit Kıvanç'tan dinleyeceksiniz' der, sana bırakırım" dedi. Ben ikinci devrede aldım mikrofonu... Korkuyorum. Yiyeceğimiz golleri anlatmak bana kaldı diye korkuyorum. Çünkü Rus takımı fırtına gibi. 2-1'i muhafaza etmek çok zor. Ben beraberliğe çoktan razıyım. Ama oldu işte ve maçı 2-1 kazandık. Yani ilk maç spikerliğim takıma uğurlu geldi, ben de iyi bir başlangıç yapmış oldum.

— *Yani spikerliğiniz öyle izinle filan değil... Niyazi Sel inisiyatif kullandı ve...*
— Evet, evet... Döndük geldik. Radyodan çağırdılar. Faruk Yener, Baki Suha Ediboğlu, Feridun Fazıl Tülbentçi var. Yani radyonun üst kademesi. Bir de Adnan Akın orada. O zaman Basın Yayın Bölge Müdürü. "Devam et sen bu işe, iyi yapıyorsun. Ama usulen bir sınav yapmamız lazım" dediler. O hafta sonu bir maç vardı. O maçı anlattım. O maç benim sınav maçım oldu. Oradaki heyet tarafından dinlendi...

— *Ve kabul edildiniz...*
— Böylece ben maç spikeri oldum ve bu olay benim hayatımı büyük ölçüde değiştirdi. Çünkü oradan oraya atladık; derken radyodan televizyona geçtik... Yani hayatımda dönüm yaratan en büyük olaydır.

— *Rusya üstüne yazı yazmadınız ama o geziden sonra?*
— Yazdım. Yazmaz mıyım? Rusya üstüne bir röportaj serisi yazdım. Zaten ondan sonra her gittiğim, maç anlatmaya gittiğim yerden yazmaya başladım...

— *Peki radyo yorumcusu olarak gidip... yani gazeteci olarak gitmediğiniz halde Rusya'yı anlatmanız... Ruslar kendilerini aldatılmış olarak hissetmediler mi?*
— Hayır hissetmediler. Çünkü ben namuslu yazdım; sadece gördüğümü yazdım. Hatırladığım kadarıyla metro istasyonlarını yazdım; Petersburg'da Deli Petro'nun "Su Eğlenceleri Parkı"nı yazdım. Gerçekten muhteşemdir. Müzeleri yazdım. Sonra insanları... Parkta gece yarısı on ikide kitap okuyorlar. Düşün, gecenin on ikisinde. Hava aydınlık, gece geç oluyor yaz mevsiminde. Rus milletinin parası yok ama hâlâ Dostoyevski okuyor. Yani olumlu şeyler de yazdım. Türkiye antikomünist olduğu için belki de tam beklenen yazı değildi. Zaten Abdi de benden öyle bir yazı istemiyordu. Yine de MİT'e çağrıldım. Bana özel olarak "Başka gördüğünüz şeyler var mı?" diye sordular. Ben "Hayır" dedim. Bir kere zaten göremezdim. Yanımda devamlı Moskova Radyosu'nun adamı vardı. Onunla dolaştım hep. Olumlu, olumsuz sadece gördüğüm şeyleri yazdım.

— *Olumsuz ne mesela?*
— Mesela bir gün Moskova Radyosu binasından çıktım. Kapıdaki adama bilmem ne oteline gideceğimi söyledim. Çat pat İngilizce anlıyordu. "Yürüyerek zor. Epey uzak" dedi. "Taksi bulabilir miyim?" dedim. Adam durdu, ilerdeki birine seslendi. Rusça bir şeyler konuştu, az sonra siyah, harika bir resmi plakalı araba beni aldı. Kapıdaki adam "Şu kadar ruble vere-

ceksiniz" dedi. Ben "Bu ne arabasıdır?" diye sordum. "Minister arabasıdır" dedi. Yani bakan arabası. Bakanlığın resmi arabası geldi ve beni götürdü. Şoförü de parayı cebine attı. Bunu filan yazdım. Öte yandan Bolşoy Balesi'ni, sonra Leningrad'taki o harika baleleri yazdım. Sanat dünyasının çok güzel olduğunu yazdım. Bir süre sonra karşılaştığım zaman, Moskova radyo spikeri "Size teşekkür ederiz. Dürüst yazmıştınız" dedi. Belki muhteşem bir röportaj yapmamıştım. Ancak bana göre o koşullarda en namuslu röportajı yaptım. Ayrıca 2. Dünya Savaşı ertesinde Rusya'da yapılmış ikinci röportajdı.

— *Bu Rusya gezisi sizin maç spikerliğine geçişiniz oldu ve bu sizin hayatınızın akışını değiştirdi.*
— Tabii, tabii... Hem de çok...

— *Peki maç spikerliğinizle ilgili sanırım yüzlerce ilginç olay yaşadınız; unutamadığınız maçlar oldu; belleğim beni yanıltmıyorsa Dünya Kupası maçlarını da radyodan sizin sesinizden dinledik... Bunlar içinde...*
— Anladım soracağınızı. Zaten siz sormasaydınız ben hatırlatırdım. Şimdi demin "Dünya Kupası maçlarını radyoda sizin sesinizden dinledik" dediniz.

— *Dedim. Çünkü ben lise öğrencisiyken...*
— Mesela 1966 Dünya Kupası final maçını da benim sesimden dinlediğinizi hatırlıyor musunuz?

— *İngiltere'de yapılan Dünya Kupası değil miydi o? Hani İngiltere ile Almanya oynadıydı finali. Evet o maçı da dinledim tabii...*

TELEFONLA MAÇ NAKLİ

— Bak, şimdi, benim radyoda maç spikerliğimde belki en önemli ilk olay, 1966 Dünya Kupası'ydı. TRT bizi final maçını

anlatmak üzere Londra'ya yolladı. Ben de organizasyonun başkanına kadar çıktım. Adam gayet nazik, güler yüzlü, fakat alay ederek "Sizin Tey-ar-ti (TRT demek istiyor) dün mü öğrendi Dünya Kupası maçlarının oynanacağını da bugün başvuruyor? Dört yıl evvelden bütün kulübeler dağıtıldı, bitti..." dedi.

— *Ve adam haklıydı galiba...*
— Tabii haklıydı. Bizimki Türk işi işte... Adam "Yani naklen yayını yapamayacaksınız" dedi. Ben kolay kolay pes etmedim. "Bana" dedim, "bir telefon verir misiniz?" Adam bir kahkaha attı. "Yoksa telefonla mı anlatacaksınız" diye sordu. "Ben aynı zamanda gazeteci olduğum için" dedim, "gazeteme yazı geçerim". Adam ona da "peki" dedi. Bunlar maçtan iki gün evvel oluyor.

— *Ama maçta siz kulübede değilsiniz.*
— Basın tribünündeyim. Sağım solum ünlülerle dolu. Dünya çapında ünlülerle...

— *Basın tribünü orada da bizdeki gibi miydi?*
— Biraz değişikti. Bazı ünlü spor yazarları özel yerlerde oturuyordu. Bir de kalabalık kısmı vardı. Ben o kısımda, basın tribününün yazarlar bölümündeyim. Düşünün, dünyanın dört bir yanından gelmiş yüzlerce tanınmış gazeteci. Hepsi oturup maçı izliyor. Ama hepsinin önünde telefon var. İşte "ilk on beş dakika" diye yorum yazdırıyorlar. Sonra da sessiz sedasız maç izleyip not alıyorlar. Hafif sesle de telefonda konuşuyorlar. Ancak içlerinde biri var, artık manyak mı dediler, garip mi dediler, deli mi dediler, fanatik mi... bilemiyorum ne deyim buldular, ara sıra ayağa da kalkıp "Şimdi sağdan iniyorlar" diye maç anlatıyor. Ve bu maç yayını maç başlamadan 5 dakika evvel başladı. Bir maç 90 dakikadır, etti 95. Adam haftaymda da 15 dakika durmadan konuştu.

— *Neden? Hat kesilirse bir daha bağlanamaz korkusu mu?*
— Hayır ama kupa finali bu... Haftaymda da 15 dakika ko-

nuştu adam. Ne etti? 110 dakika. Maç berabere bittiği için uzatıldı. Sonuç: Uzatmalarıyla 120 dakika maç; 15 dakika haftaym; 5 dakika başlamadan önce. Toplam 140 dakika. Maç bittikten sonra şampiyonluk turunu, kupa törenini filan da anlattık. Toplam 150 dakika aralıksız naklen yayın. İki buçuk saat non stop konuştum. Maç bitti. Samim Var, rahmetli, o dönemin ünlü spor gazetecisi, geldi, "Halit'çiğim şimdi gazeteden söylediler. Harika bir yayın olmuş" dedi. Bütün Türkiye dinlemiş.

— *Yani bildiğimiz düz telefonla maç nakli öyle mi?*
— Tabii tabii... Sebebi şu, durumu görünce ben Ankara'ya telefon ettim; onlar da PTT ile temas ettiler. PTT'ciler "Halit Kıvanç telefondan anlatsın maçı, biz o bağlantıyı yaparız ve Türkiye yayını dinler" demişler.

— *Temiz çıkmış mı ses?*
— Mükemmel bir yayın olmuş. Yıllar sonra bir emekli general bana "Halit Bey, biliyor musunuz, biz o gün Genelkurmay'da kapıya 'Önemli toplantı var' diye yazı astırıp, içeride hepimiz radyoda sizi dinlemiştik" dedi. Samim Var gelip "harika" diyor ama ben kalkamıyorum. İki buçuk saat elim kulağımda olduğu için öyle kalakaldım. Samim bir çevirdi kolumu, dirseğin arkasındaki mafsal yeri mosmor olmuş. Samim boynuma sarıldı. Ertesi sabah ilk işim Harold Mayes'a, adını unutmuyorum Harold Mayes, organizasyon başkanına gittim. Bana verilen telefon için 15 pound yatırdım. "Beni hatırladınız mı? Bana dün telefon verdiniz. Ben Halit Kıvanç'ım. TRT'den Halit Kıvanç. Turkish Tey-ar-ti için teşekküre geldim" dedim. O ise "Tebrik ederim, tebrik ederim" dedi, "bize dahil olmadığı halde elçiliğimizden haber geldi. Türkiye finali baştan sona dinlemiş. Bir mucize yarattınız". Ama o mucizenin de bir bedeli var. Döndüğümde TRT'ye gidip, o 15 poundu masrafa yazdığım zaman üstünü çizdiler. Kayıdı yok çünkü. İngilizler makbuz vermediler. Ben de TRT muhasebesine "Bu 15 poundu, böyle bir gururu ömrüm boyu yaşamak için seve seve veririm" dedim.

— *Ama anlattığınız Almanya-İngiltere maçıydı. Yani o kupada Türkiye yoktu değil mi?*
— Hayır, yoktu. İngilizlerle muhteşem bir maçımızı anlattım bir süre sonra. O devirde Türkiye'de futbol dendi mi İngiliz futbolu anlaşılırdı. Çünkü İngiliz icadı bu. İngiliz takımları Türkiye'ye filan gelirler mi hiç? Neredeyse tenezzül edip dünya kupalarına bile girmeyecekler. Çocukluktan beri İngiliz takımları ile, İngiliz futbolu ile büyümüşüz. Ve bir gün Avrupa Kupası'nda karşımıza bir İngiliz takımı çıktı. Fenerbahçe, Manchester City ile eşleşti. Fenerbahçe İngiltere'ye gitti. Müthiş bir maç. Daha doğrusu kaleci Yavuz muhteşem o gün. Maç berabere bitti. 0-0... Futbolumuz ise on numaralık...

— *Yıl?*
— 1968. Sıra rövanşa geldi. Hiç unutmam, 3 Kasım Perşembe, 1968. Orada 0-0 kalmışız. Şimdi İstanbul'da rövanş oynanıyor. Çok büyük olay. Fenerbahçe İngiltere'den yenilmeden dönüyor ve İstanbul'da maç başlıyor. Milyonlar radyo başında ve mikrofonda da ben. Fenerbahçe ilk yarıda daha on birinci dakikada golü yedi. Bizler bu kadar dayanabilirdik; işte bitti. Ve ikinci devre başladı. Daha iki dakika olmadan Fenerbahçe'nin golü geldi. Bitime on iki dakika kala da ikinci gol. Muhteşem bir olay ve dünya şampiyonlarının şampiyonunu yeniyoruz. Çünkü 1966'nın Temmuzu'nda İngiltere dünya şampiyonu olmuş. İngiltere'de o yılın lig şampiyonu da Manchester City. Dünya şampiyonlarının şampiyonunu yeniyoruz. Bu maçta ikinci golü anlattığım zaman "Gooool, gooool" diye bağırırken birden sesim kesilmiş.

— *Miş diyorsunuz. Siz farkında değil misiniz?*
— Değilim. Ben o kadar çok bağırmışım ki mikrofonun bağlandığı elektronik aletlerdeki göstergeler sonuna dayanmış. TRT teknisyeni arkadaş da aletler bozulmasın diye düğmeyi kapatmış. Kimi dinleyiciler de benim sevinçten kalbimin durduğunu sanmışlar...

— *Şaka mı?*
— Yok canım hakikat. Çok kişiden dinledim bunu ben... Ben "Gooool diye bağırıyorum ya, teknisyen bir bakmış, göstergе kırmızıda. "Yahu" demiş, "bunu bana ödettirirler. Bu iki kere daha bağırırsa makineyi çatlatacak, iyisi mi kısayım..." O maç büyük bir olaydı. O gün anlattığım maçın bandı daha sonra 45'lik plak yapılıp piyasada satıldı.

— *Sahi mi? Yani sahiden mi?*
— Evet. O dönemde plakları satılırdı final maçlarının filan... Haa bu arada ben bir Fenerbahçe'ye, bir de Galatasaray'a plak yapmıştım. Hani ben sporda fanatik olmadığımı söylüyorum ya... İşte bak, Metin Oktay bir maçta Fenerbahçe'nin ağlarını yırtmıştı. Ben de Metin'e bir şarkı yazdım. Sözleri... Dur bakayım... Dur bulacağım, ezberden bulup çıkaracağım... Ah, evet: "Meşin topun kralı / Goller goller sıralı / Ağlar bile delindi / Metin topa vuralı." Bunu ancak bir Galatarаylı yazardı. Hayır, Metin ağları delmişse, bir Türk futbol yıldızı olarak bunu ben de yazardım. Yazdım da.

— *Bu şarkı bestelendi mi?*
— Tabii tabii. Arkasında da goller vardı. Metin'in gollerini anlattım. Bir de Fenerbahçe'nin şampiyonluk plağı vardı. Tabii demin anlattığım Manchester City maçı plağın arka kapağı oldu. Daha sonraki yıllarda Hurşit Yenigün'le birlikte Galatasaray'ın ve Beşiktaş'ın şampiyonluk kasetlerini çıkardık; ben gollerini anlattım.

— *1970 – Dünya Kupası'nı da siz anlatmadınız mı? Meksika'daki kupayı?*
— Ben anlattım. Nasıl unuturum, en güzel maç spikerliği anımdır benim. Meksika'dayız da, bu kez direkt yayın yapıyoruz.

— *Yani telefonla değil.*

— Hayır. Bana teknisyen olarak bir Meksikalıyı vermişlerdi. Ama radyodan anlatıyorum. Televizyon yok. Var da henüz emekleme döneminde. Canlı yayın, naklen yayın için henüz yok televizyon. Radyodan yaptık yayını. Kupada Brezilya şampiyon oldu. Kurala göre Jules Rimet Kupası'nı, Dünya Kupası'nın adı öyleydi o dönemde, üç kere alan evine götürecek. Brezilya üçüncü defa şampiyon olduğu için kupayı da evine götürüyor. Büyük gün yani. Brezilya Televizyonu tribündeki spikerleri dolaşıyor, görüş alıyor, kısa röportajlar yapıyor. Bir bakıyorlar ki bir spiker, ben yani, orada bağırıyorum, hem de çok ateşli, çok heyecanlı. Adam geldi göğsümdeki karta baktı. "Turkey" yazıyor. İşte "Turkey-TRT" yazıyor. Beni TV'ye çektiler uzun uzun. Farkında değilim aslında. Bir süre sonra karşılaştığım elçilik görevlilerinden biri "Halit Bey, sizin finali anlatışınızı Brezilya Televizyonu bir haftada, kaç defa, tekrar tekrar gösterdi" dedi..

— *Niçin? Yani bir sürü radyo spikeri maçı anlatıyor. Halit Kıvanç'ın anlatmasının ne özelliği var?*
— Bana olayı anlatan Hariciyeci, "Brezilya'nın şampiyonluğunu dünya medyası, televizyonlar, radyolar nasıl verdi diye hepsini gösteriyorlardı. En uzun ve zum yaparak, adınızı yazarak sizi gösterdiler. Çünkü siz Brezilya'nın zaferini, onlara yabancı gelen bir dilde, Türkçe anlatıyordunuz ve çok coşkuluydunuz" dedi.

— *Onu anladım da niye?*
— Şimdi bakın, yabancılar Brezilya'nın şampiyonluğunu anlatıyor. Fakat biz bir ölçüde çok tarafsız insanlarız. Yani biz sandıkları kadar fanatik değiliz. Ama ben Brezilya'nın şahane oyunundan dolayı öyle kendimden geçmiş anlatıyorum ki, adamlar "Bu spiker garanti Brezilyalıdır" diyorlar. Ya da Brezilya'ya komşu bir ülkeden. Dilimi de anlamıyorlar. O yüz-

den dikkat çekmiş. Bir İngiliz, bir Alman spiker kalıp gibi duruyor oysa...

— *Dikkatimi çekiyor, yani siz de katılır mısınız bilemiyorum ama, Halit Kıvanç'ta sunuculuk, defile sunuculuğu, televizyon yarışma sunuculuğu, şu bu, ama hep spor spikeri Halit Kıvanç öne çıkıyor.*
— Bu normal değil mi? Halk beni en çok öyle tanıdı. Ayrıca benim radyoda maç spikerliğim de, televizyondaki maç spikerliğim de hep ilk dönemlerdeydi, yani yokluklarla boğuşarak gerçekleştiriyorduk yayınları. İşte İngiltere'den telefonla naklen maç gibi, anlattım size... O yüzden bende derin izler bıraktı o yıllar, o çalışmalar... Ve tabii çok da güzel anılar bıraktı. Bakın, bir hatta iki anı daha aktarayım size... Aslında bu kitap bir anılar kitabı değil, biliyorum. Ancak hangi koşullarda çalıştığımızı göstermesi bakımından çok ilginçtir. Söyleyin bakalım bana, 27 Mayıs darbesinden sonra radyoda ilk konuşan kişi kimdir?

— *Alparslan Türkeş. 27 Mayıs sabahı darbe olduğunu ondan duyduk ya. Hani "NATO'ya CENTO'ya bağlıyız..."*
— Peki ikinci konuşan kimdi?

— *Şimdi tutup da "Bendim" mi diyeceksiniz?*
— Evet. Bendim.

— *Yani 27 Mayıs sabahı mı?*

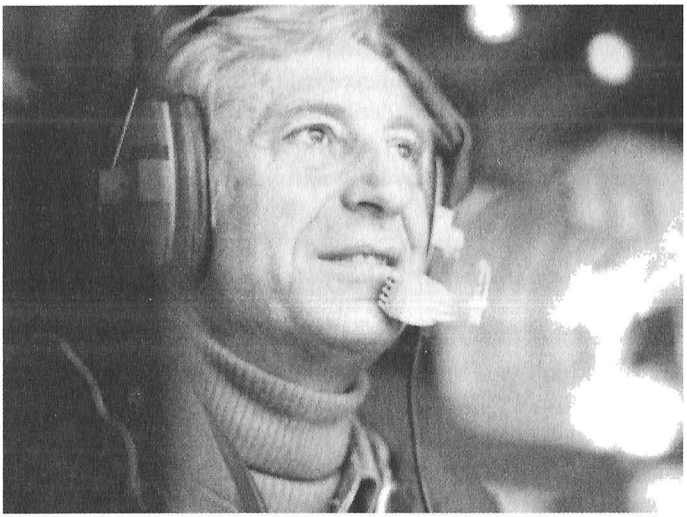
ENSEDE SİLAH MAÇ ANLATMAK

— Hayır hayır. 8 Haziran 1960 günü. Yani 27 Mayıs'tan on gün sonra. 27 Mayıs'tan sonra radyoda haberler elbette devam ediyor. Ama radyo spikeri, TRT'nin kadrolu elemanları dışında ilk konuşan Türkeş, ikincisi de ben. O günlerde yani 8 Haziran'da İskoçya ile milli maç var Ankara'da. Çok ön-

ceden kararlaştırılmış bir maç. Milli Birlik komitesi üyeleri kendi aralarında konuşup tartışmışlar ve memlekette durumun normal olduğunu göstermek için maçı iptal etmemeye karar vermişler. Ama stadyumda binlerce kişi toplanacak, ayrıca radyodan milyonlar dinleyecek. Tahkikat yapılıyor. Sonra uzun uzun telefonlar geldi ve İstanbul'daki evden, bir gün evvel geldiler, beni aldılar. Maçtan bir gün evvel.

— *Askerler mi?*
— Evet, bir subay geldi, beni aldı. Gittik havaalanına. Uçağa bindik.

— *Yani maç anlatmaya gittiğinizi biliyor musunuz, yoksa tutuklandım diye mi düşündünüz?*
— Yok canım. Önceden telefonlar edildi dedim ya. Maç için gidiyorum. Bana "Biz gereken her şeyi hazırladık. Tahkikat da yaptık. Siz güvenilir bir insan olduğunuz için size canlı mikrofonu emanet ediyoruz," dediler.

Eskiler buna "pür dikkat" derlerdi. Halit Kıvanç radyoda maç anlatıyor.

— *Korkuları ne? Mikrofonu ele geçirip de 27 Mayıs aleyhine bir şey söylemenizden mi korkuyorlar?*
— Onu bana maçtan sonra çok dürüst olarak izah etti bir albay; "Söyleyeceğiniz bir kelime memleketi karıştırabilirdi" dedi. Neyse işte, kalktık gittik. Ankara'ya gittik. Hep mihmandarım olan subayla birlikteyim ama sanki eski bir arkadaşımla gidiyormuşum havasındayız. Ankara'da bindik arabaya, otele götürüldük. Gece otelde olmam rica edildi bana. "Akrabalarınıza bile olsa gitmeseniz iyi olur" dendi. Aslında otelden çıkmamam isteniyordu ama nazikçe... Otelde kaldım. Sabah da gelip beni aldılar.

— *Bir çeşit oda hapsi mi bu?*
— Yok hayır. Yani "Halit Bey sizi burada bırakıyoruz, dinlenin, sabah gelip alacağız; bir emriniz varsa biz yapalım" dediler. "Akrabalarıma bir uğrasam" deyince de "Telefonla görüşürseniz daha iyi olur" dediler. Hep nazikçe... Maç sabahı aldılar beni erkenden; iki subayla birlikte doğru Ankara Radyoevi'ne götürüldüm. Bir odaya aldılar. Orada kahvaltım verildi. Ne istiyorsam getirildi. Gazeteler geldi. Öğle yemeği geldi ama odadan çıkmıyorum. Maç saatine yakın aldılar, stadyuma götürdüler. Kulübeye girdim. Maç spiker kulübesinde durum şöyleydi: Yanımda iki subay oturuyordu. Ayakta da iki tane asker. Ama silahları sırtlarında değil, ellerinde. Ben maçı anlattım. Harika bir oyun oynadık. Tam 4 gol attık İskoçya'ya. 4-2 yendik. Gürsel Paşa yukarıda şeref tribününde.

— *Subaylar ve askerler bütün maç boyunca kaldılar mı kulübede?*
— Tabii... Neyse maç bitti. Teşekkür ettiler, öpüştük falan. Bu arada binbaşıya: "Efendim bu kadar tedbiri biraz fazla buldum" dedim, "çünkü burada benim dışımda fonksiyonel kimse yok ki. Yani kulübede beş kişiyiz. Ne olabilir ki?" Binbaşı güldü: "Halit Bey, itiraf etmek zorundayım; bize brifingte böyle dediler. Siz maçın herhangi bir yerinde, 'Ey millet, şu anda toplu bir hareket başlamıştır. Ankara'daki bugün-

kü rejime karşı her yerde insanlar harekete geçmiştir. Siz de katılın' filan deseniz, biz ânında müdahale edecektik."

— *Müdahale dediği de...*

KOMİTEMİZİN RADYOSU

— Eh işte, elleri tetikte iki asker ve tabancaları belinde iki subay. Artık müdahaleyi sen tahmin et. Bu koşullarda da maç anlattım ben... Ayrıca hani İngiltere-Almanya finalini 150 dakika anlattım demiştim. Bir rekordu hani.

— *Evet.*
— O benim ikinci rekorumdur. En uzun süre maç anlatma rekorum başka...

— *Yine dünya kupasında mı?*
— Hayır hayır, Türkiye'de. Yine 1960'ta, İnönü Stadı'nda... O zamanki adı Mithatpaşa Stadı'ydı. Fenerbahçe-Galatasaray maçını anlatacağım. Maç saat 17'de başladı, devre arasıyla birlikte 18:45'te bitti. Yani 1 saat 45 dakika. Ama ben o maçı 2 saat 45 dakika anlattım. Niye?

— *Sahi niye? Daha doğrusu nasıl olur?*
— İşte 27 Mayıs ihtilalinin üstünden henüz az bir zaman geçmiş. Askerler çok sert. Anlatmıştım o İskoçya milli maçını...

— *Evet de maç yine mi uzatıldı? Hem uzatsalar bile 2 saat 45 dakika... Yani 165 dakika maç...*
— Dinle. Ben her zaman stada erken gelirim. O defa da saat 15:30 civarında geldim... O zaman radyonun başında bir subay var. Stadtaki komutan bana "Halit Bey" dedi "saat 16:00'da yayına giriyoruz". Ben "Aman efendim, maç 17:00'da" dedim. Subay oralı bile olmadı. "Komitemizin radyosu 16:00 diye anons etti. 16:00'da anlatmaya başlayacaksınız" dedi.

— *Komitemizin radyosu dediği?..*
— Radyo o zamanki Türkiye radyoları. Komite de iktidarı eline alan Milli Birlik Komitesi. Hepsi subaylardan oluşuyor. "Yanlış, doğru, madem anons ettik, 16:00'da anlatmaya başlayacaksınız." Ne yapacağım? "Efendim hiçbir notum falan yok" dedimse de dinleyen yok. Kulübeyi gösterdi "Buyrun içeri" dedi.

— *Tartışmıyor.*
— Tartışılmaz. Girdim ve başladık.

— *E daha stadyum bomboş...*
— Hayır dolu. Fenerbahçe-Galatasaray maçı bu. Bir de ondan önce başka bir maç var. Kasımpaşa ile Feriköy oynayacak... Zaten Fenerbahçe ve Galatasaray seyircisi girmek için erkenden stada geliyor; kuyruğa girip bilet alıyor. Şimdi maç başladı. Şey, maç değil tabii, yayın başladı. Önce o maçın önemini anlattım. İki kulübün tarihçesinden hatırımda kalanlarla, araya espriler sokarak filan... Ne yapsam saat yürümüyor bir türlü. Geçtim dünya takımlarına. Brezilya filan derken Pele'den bahsettim. Böyle böyle maç saatini tutturdum...

— *Harika...*
— Teknik olanaklar elvermediğinden komik koşullarda da maç anlattım ben. Özellikle tekrar sahneleri...

— *Neyin tekrarı?*
— Gollük pozisyonların, gollerin filan... Hani şimdi gösteriliyor ya televizyonda. Gol oluyor, yavaş çekimle filan bir daha gösteriliyor.

— *Siz şunu bir ayrıntılı anlatsanıza. Sorunu anlayamadım...*
— Şimdi, televizyonda *Telespor* dönemiydi. Ben maç anlatıyorum. O sırada maçın önemli sahnelerinin yavaşlatılmış olarak tekrar edilmesi bizim TRT televizyonunda da başlamış.

Naklen maç yayını. Yayın arabası, spikerin arkasındaki minibüs. Yayın aygıtları da koltukların üstünde duruyor... 60'lı yıllarda maç nakli böyle oluyordu işte...

Ama yeni başlamış. Stadyumda maçı anlattığımız kulübede sadece çıkış gösteren bir monitör var. Bu demek ki seyircinin gördüğünü biz tam görmüyoruz. Naklen yayın arabasının içindekilerin seçtiği görüntüleri biz kulübede izleyemiyoruz. Bir gol oldu, yavaş çekimde tekrar gösteriliyor. İşte o yavaş çekimi ben görmüyorum. Ne yapılır bu durumda?

— *Bilmem. Ne yapılır?*
— Başlangıçta biz de bilmiyoruz. Fakat çare bulmak zorundayız. Bulduk da. Canlı yayın arabasının içinde yayın yönetmeni Cengiz Baysal var. Dahili mikrofondan benim kulağıma tekrar çekimde gösterilen sahneyi anlatıyor; ben de görmeden fakat görüyormuş gibi seyirciye anlatıyorum. Cengiz Baysal bana "Korner çekiliyor" diyor, ben de "Evet sevgili seyirciler, şimdi bakın korner çekiliyor" diyorum. O "Top süzülüyor, top havada" diyor. Ben de "Top havada, top süzülüyor, süzülüyor" diyorum. Top süzülüyor. Top süzülüyor. Kaleci fırladı. Kaleci fırladı... Cemil vuruyor. Cemil vuruyor. Top ağlarda. Top ağlarda... Görmeden o pozisyonu anlattım.

— *Ve seyirci bir şey fark etmiyor...*
— Etse mahcup olacağız. Ama fark ettirmedik işte... Ben maç anlatırken, aslında hangi işi yaparsam yapayım, konsantrasyonuma hâkimimdir. Hiç şaşırmam. Ama bir gün...

— *Bir gün şaşırdınız mı?*
— Hayır. Şaşırmadım da anamdan emdiğim süt burnumdan geldi. Bu bizim tekrarlar için herkes "Yahu o tekrarlar çok iyi oldu" deyip bizi övüyordu. Yaptığımızı bir gün Altan Erbulak'a anlattım. Ertesi maçta iddiaya girdik Altan'la. O "Maç anlatırken ben seni şaşırtırım" diyor ben de "Şaşırmam" diyorum. Ben maçı anlatırken Altan yayın kulübesinin içine girdi. Ben anlatıyorum. Mesela "Sevgili seyirciler top sağdan geliyor" diyorum. Altan kulağımın dibinde dahili mikrofondan "Hiç de sağdan gelmiyor, soldan geliyor. Oğlum niye yanlış

anlatıyorsun, niye seyirciyi aldatıyorsun..." diyor. Daha neler neler söylemiyor! Müstehcen sözler dahil...

— *Seyirci duymuyor bunu...*

TRİBÜNLER ÇÖKERKEN

— Hayır, duyabilir mi? Ben: "Sevgili seyirciler yanlışlık var. Ortada yanlışlık var ama topun gelişinde değil. Yanlışlık kalecide. Kaleci çok öne çıktı. Her an gol olabilir." Ben ardından "Çok sert bir şut" diyorum, Altan kulağıma "Hiç mi sert görmedik" diyor. Ben "Muhakkak görmüşsünüzdür. Ama bu kadar sert şut az görülür" diye cevaplıyorum. Sonunda Altan "Pes" dedi, "gel ne ısmarlayacaksam ısmarlayayım. Pes ediyorum". Yani konsantre olmayı iyi başarırım sanıyorum. Benim konsantrasyon konusunda öğrencilerime verdiğim örnektir. Bir gün maç anlatıyorum. "Pat" diye bir ses. Bir döndüm, tavandaki karpuz avize düşmüş, kulübedeki teknisyenin kafası kan içinde. Mikrofona döndüm ve maçı anlatmaya devam ettim. Çünkü teknisyenin yanına birileri geldi. Yardım ediyorlar çocuğa. Zaten orada iki teknisyen oluyor. Biri ses, biri teknik... Şimdi benim olaya bakıp "Eyvah sevgili seyirciler, şu anda avize düştü, teknisyenimizin kafası yarıldı" demek hakkım var mı? Ben görevimi yaparım. Maç bitti, boynuna sarıldım teknisyen arkadaşımın. "Tamam ağabey" dedi, "çok güzel idare ettin". Hiç kimseye hissettirmemek. Bunun en büyük misali Ali Sami Yen'in açılışıdır. Ali Sami Yen Stadyumu'nun açılış maçını ben anlatıyordum.

— *Tribünler çöktü, yıkıldıydı.*

— Çöktü. Bana bir not geldi. Valinin emri: "Lütfen 'Ali Sami Yen'de bugünkü faciada ölen yoktur' diye anons edin." "Ben bu anonsu yapmıyorum" dedim. Oğlum Ümit de mahalleden bir ağabeyiyle birlikte o sırada o maçta ve tribünde.

"Vali beye söyleyin. Eğer ben bu anonsu yaparsam, bu maçta çocuğu olan binlerce ana baba kapıya gelir. Burada dehşet, panik olur. Bunu yapamaz spiker" dedim. Radyoya şikâyet etmişler, Halit Kıvanç anons yapmıyor diye... Radyodan "Peki biz yapalım" demişler. Anonsu yaptılar, 15 dakika sonra 3-4 bin kişi pijamalarla, ev kıyafetleriyle stadın önüne yığıştı... "Nerede benim çocuğum, kocam, kardeşim" diye kapıları yıkıyorlar. Bu da unutamadığım büyük bir olaydır. Tabii tatsız, acı bir olay...

MAÇ SPİKERLİĞİNE HÜNGÜR HÜNGÜR VEDA

— *Ne zaman bıraktınız maç spikerliğini, ya da bıraktınız mı?*
— Bıraktım bıraktım. Çok oldu. 1982'nin sonunda "Ben artık maç anlatmayı bırakayım. Bu bir nefes işi, bir enerji işi" dedim. 1982'de bunu düşündüm ama ancak 1983'te gerçekleştirebildim. Cumhurbaşkanlığı kupasında ligi kazananla kupayı kazanan takımlar karşılaşıyor. 1983'te Fenerbahçe ile Trabzon karşı karşıya düştü. Trabzon'un Fener'i 2-0 yendiği maçtı. Trabzon'un ilk golünü anlatmıştım. Yani benim mikrofondaki son golüm. Çıktım. Muhteşem bir tören yapıldı.

— *Nerede? 19 Mayıs Stadyumu'nda mı?*
— Evet. Çok güzel bir olaydı. Böyle bir veda töreni, bir çeşit jübile yani futbolcu dışında belki bir hakeme, bir antrenöre yapılabilirdi. Ama bir spikere... Düşünün koskoca stad ve stad dolusu insanın tempoyla seni alkışlaması... Ve televizyon bunu naklen verdi.

— *Ama önce maçı siz mi anlattınız?*
— Birinci devreyi ben anlattım. O zamanki en genç spiker İlker Yasin'di. Ona "Gel bakalım ikinci yarıya sen devam ediyorsun" dedim, sonra seyirciye, dinleyicilere teşekkür ettim.

— *Tıpkı Niyazi Sel'in size yaptığı gibi!..*
— Ama benimki jübileyle. O sırada stada telgraflar, telefonlar yağıyormuş meğer. Maç bitti. Galatasaray Kulübü'nün eski ve ünlü başkanlarından Selahattin Beyazıt, yanında da konuğu Amerikanın eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, geldiler. Kissinger, "Selahattin anlattı, ben de gördüm bugün" dedi, "size başarılar dilerim". Sesi çok güzeldi Kissinger'ın. "İsterseniz değişelim. Nasıl olsa bir spiker kadar güzel sesiniz var. Değişiriz, ben Dışişleri Bakanı olurum Amerika Birleşik Devletleri'nin, siz de maç spikeri" dedim. Gülüştük, espriler yaptık karşılıklı... Yani çok önemli bir jübile oldu.

— *Bu konuşmalar stad hoparlöründen duyuruluyor muydu?*
— Tabii canım. Canlı yayındı... Benim ortada yaptığım konuşma da verildi. Halkı selamladım ve jübileyi bitirdik. O günle ilgili birçok röportaj, yazı çıktı. Mesela "Halit Kıvanç'ın karısı oh" dedi diye yazdılar. Seyfettin Çoban şiir yazmış benim üstüme: "35 yıl hükmeden adam." Jübileden bir hafta sonra Davutpaşa Klübü Başkanı Hadi Türkmen, Davutpaşa sahasında bir hafta süren "Halit Kıvanç Futbol Turnuvası" düzenle-

Spor spikeri Halit Kıvanç Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda jübilesini yapıyor.

di. Amatör takımlar arasında. Ben topa vurarak maçı başlatıyorum ve turnuva açılıyor. Orada gerçek amatörler benim için oynuyorlar. Hiç unutamadığım bir olay bu. Fenerbahçe'nin, Galatasaray'ın, Beşiktaş'ın yapması değil mühim olan. Amatörler bunlar... Haa bir de jübilem sırasında o zamanki Cumhurbaşkanı Kenan Evren şeref tribününde beni kutladı, plaket verdi ve "Erken bırakıyorsunuz" dedi. "Efendim" dedim "her işi zamanında bırakmak gerek". O da "Sizin için değil" dedi, "sizin daha zamanınız değil". İltifat etti. Maç spikerliğine veda töreni bitti, sonra içeri girdim. Bir odaya kapandım ve beş dakika hüngür hüngür ağladım. Hiç kimse görmeden.

— *Gerçekten hüngür hüngür?*
— Evet. Ama şakır şakır hem de. Niye ağladığımı pek bilmeden, dakikalarca ağladım.

— *Üstelik siz bıraktınız, kendi seçiminizdi yani.*
— Evet ama yine de ağladım işte...

MİLLİYET VE HALİT KIVANÇ

— *Sanırım sizin yaşamınızda spor spikerliği çok belirleyici ve çok ağırlıklı. Ama yaşamınızı kökten değiştiren bir başka olay da* Milliyet *oldu sanırım.* Milliyet *ailesine katılmanız ve orada ünlenmeniz oldu. Yanılıyor muyum?*
— Doğru. *Milliyet* çok önemli benim için...

— *Öyleyse artık* Milliyet*'teki Halit Kıvanç'a gelelim. Öncesini yeterince konuştuk. Yani yarı amatör, hatta amatör olarak yazıcılık mesleğine, gazetecilik mesleğine başladı Halit Kıvanç. Bunları ayrıntılı konuştuk. Bu arada irili ufaklı, parlak günler yaşayan, parlayıp sönen, kimileri biraz daha uzun ömürlü olan ve çok parlak günler yaşayan* Son Saat *gibi,* Şut *gibi,* Fener *gibi,* Öz Fenerbahçe *gibi,* İstanbul Ekspres *gibi gazetelerde çalıştı...*

— Hiçbir sözleşme filan olmadan sadece söze dayanan anlaşmalarla yazdığım...

— *Evet,* Tan *gazetesi gibi...*
— Bazen kendiliklerinden zam yaparlardı. 2,5 Lira alırken 5 Lira, 10 Lira iken 20 Lira verenler. Bazen de "sen 100 Lira maaşla girdin" deyip de bir ay sonra bu parayı da vermeyenler, yahut ayın on beşinde zar zor 30 Lira aldıklarım...

— *Tamam...*
— Yani her türlüsünde... *İstanbul Ekspres*'te ise maaşlı, *Türkiye Spor*'da, *Yeni İstanbul*'da maaşlı ve *Milliyet*'te de artık resmen gazeteci. Kadrolu.

— *Ben de zaten sözü* Milliyet'*e getirmek için bu girişi, bu anımsatmayı yapmıştım. Bir tür "süper lige" transfer oldu Halit Kıvanç.*
— Daha da önemlisi, bir kuruma transfer oldu.

— *"Bir kurum" derken...*
— Bir örnek vereyim: Sabahleyin tam 9'da servis arabası gelir beni alırdı. *Milliyet*'in servisi vardı.

— *O anlamda bir kurumdu artık.*
— Evet. Her sabah 9:30, 10'da ben gazetedeyim ve akşam duruma göre 4'te mi çıkarım, 5'te mi, gece 12'de mi... Her gün, bazen cumartesi pazar da çalışarak. Yani "non stop"a yakın bir tempo içinde... Bir müddet sonra ikinci bir işim oldu: Maç spikerliği. Bu kimseyi rahatsız etmedi. Çünkü o maçı anlattığım gibi gelip gazeteye onun yazısını da yorumunu da yazıyorum. Yani bir numaralı işim, hatta tek işim *Milliyet*'ti.

— *Siz* Milliyet'*e transfer olduğunuzda bildiğim kadarıyla* Milliyet, *Abdi İpekçi yönetiminde yayına geçmişti. Ama siz hemen orada olmadınız...*
— Kısa bir süre sonra... Ne kadardı tam bilmiyorum.

— *Şimdi siz* Türkiye Spor'*dasınız ve Abdi İpekçi sizi çağırdı?*
— Hayır, ben *Türkiye Spor*'dayım. Abdi, Kore'de askerliğini bitirdi geldi. Ben ona "Abdi" dedim "gel burda beraber çalışalım".

— *Nerde?* Türkiye Spor'*da?*
— Evet. "Abdi gel, sen geç gazetenin başına. Ben kabul ederim." Birkaç gün sonra bir telefon geldi. Telefonda Abdi İpekçi. "Halit seninle beraber çalışacağız ama orda değil, burda. *Milliyet* yeniden çıkıyor, ben de *Milliyet*'in başına geçtim" dedi.

— *Gene Ali Naci Karacan var* Milliyet'*te. Yani sahibi o mu?*
— Ali Naci Karacan var tabii. Oğlu Ercüment Karacan da yardımcısı... Neyse Abdi'nin teklifine karşı "Abdi bana biraz müsaade et. Birden bırakamam burayı" dedim.

— *Oysa o sırada artık* Türkiye Spor'*da mutlu değildiniz...*
— Değildim. Üvey evlat muamelesi görüyorduk. Bu beni çok etkiliyordu. Yani mesele para değil. Önce manevi olarak... Tutuyorlar: "Gazete bugün 18:30'da bitecek. Ondan sonra hiçbir yazınız girmez." Kardeşim, maç sonucunu Avrupa'dan beşten sonra, altıda, yedide alıyoruz. Yok, yarınkine kalsın. Olur mu? Her gazete sonucu verecek, biz yazamayacağız. Oysa biz otuz bin satıyoruz, *Yeni İstanbul* on bin satıyor. *Yeni İstanbul*'un baş yazılarını patron yazıyor. Onu bekliyorlar. *Türkiye Spor*'a da üvey evlat muamelesi çekiyorlar. Zavallı Muzaffer Soysal, *Yeni İstanbul*'un başında o zaman, yazı işleri müdürü. Çırpınır çocuk. Hileler yapardık. El altından "*Yeni İstanbul*'un yazısı" diye dizgiye *Türkiye Spor* yazısı yollardı Muzaffer. Dizdirip *Türkiye Spor*'a koyardık yazıyı ki atlamasın gazete. Yani gazeteciliği yanlış yorumlayanlar yüzünden *Türkiye Spor* inliyordu. Tiraj şiddetle 40 binden aşağı düşüyordu.

— *Abdi Bey'den size o öneri geldiği zaman koşullar buydu yani... Ama siz yine de...*

— "Prensip olarak kabul ama biraz bekle" dedim. Çok kısa bir süre sonra...

— *Niçin biraz bekle?*

ABDİ İPEKÇİ'NİN ÜÇ MUAVİNİ

— Benim çocuğum gibi *Türkiye Spor*. Türkiye'nin ilk günlük spor gazetesini çıkarmışız. Başlamışız, pat diye bırakmak olmaz. Fakat gazetede o sırada yine bir şey oldu; yine çok rastlanmaz bir olay... O zaman "Ben gidiyorum" dedim. Alp Zirek de "Ben de gidiyorum" dedi.

— *Peki, Abdi Bey size "Ben biraz sonra geleceğim" deyince "Ne zaman istersen gel" mi demişti?*
— "Mümkün olduğu kadar çabuk gel" demişti. Ali Naci Bey de öyle dedi. Kalktık gittik.

— *Neredeydi o zaman* Milliyet?
— Yeni binasında. Molla Fenari Sokak'taki... Gittik. Biz sporu halledeceğiz. Fakat öyle bir şey ki ben geldiğimde sporla kalamadım. Spor yazardım, magazin yazardım. Bir kere sporda bir ismim var.

— *Kimler vardı o sırada* Milliyet'*te?*
— Şimdi tek tek isim saymak istemiyorum. Unuttuklarım olabilir. Yani bir kısmı hayatta olmasa bile manen...

— *Turan Aytul ordaydı ama...*
— Tabii. Turan Aytul, Hasan Yılmaer...

— *Göreviniz tam neydi?*
— Biz Abdi'nin üç muaviniydik. Hasan Yılmaer haberden, Turan Aytul teknikten, ben de magazin, spor ve dış ilişkilerden sorumlu kişi...

— *Dış ilişkiler değil mi? Dış politika değil yani?*
— Dış politika *Milliyet*'te daima bağımsız bir bölüm olmuştur ve o bölümü hep Sami Kohen yönetmiştir. Dış ilişkiler dediğim... O zaman daha bu "halkla ilişkiler" sözü falan yok. Halkla ilişkiler gibi bu tür münasebetlere, magazin ve sporla ilgilenen kişi olarak ben bakıyordum. Bir müddet sonra "Dış Münasebetler" diye bir servis kurup onun başına da Necdet Günkut'u getirmişti müessese. Bir müddet sonra da bu resmileşti.

— *Siz esas olarak magazin ve spordan sorumlu...*
— Abdi İpekçi'nin üç yardımcısından biriydim.

— *Magazin ve spordan sorumlu...*
— Evet.

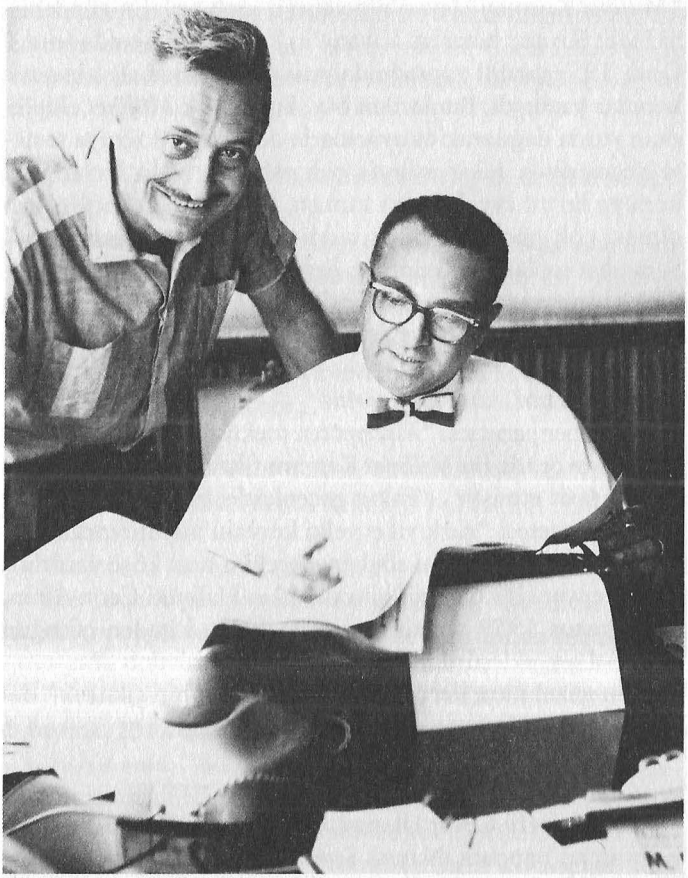
— *Spor müdürü kimdi?*
— Hayır, o zaman öyle bir şey yoktu. Ben iş çok yoğunlaşınca, yetişemez olunca magazine Adnan Tahir, daha sonra da Doğan Şener geldi. Namık Sevik o sırada spora yazı yazıyordu. Çok da beğeniliyordu, *Akis*'te yazıyordu. Ben Namık'a çok ısrar ettim. Memurdu. "Memuriyetini bırakma, gel şu işi yap" filanla başlattık. Sonunda sporun başına o geçti.

— *Yani siz yönetici olmadınız resmen...*
— Olmasına oldum da... devam etmek istemedim. Çünkü ben müdürlük filan yapacak bir tip değilim. Benim hayatta bu tür arzum yoktur. Ben yönetici tipi değilim. Ben kendi kendimi yönetirim. Benim artist tarafım var.

— *Yani tek tabanca mı derler... tek başınıza çalışmaktan mı hoşlanırsınız?*
— Takım oyununa çok riayet ederim ama ben kendi kendimi yönetirim. O yüzden Namık Sevik sporun başına geçti ve ben bağımsız kalmayı tercih ettim.

— *Gazetede "bağımsız"lığın anlamı ne? Libero mu?*

— Bak şimdi... Bir adam seçim sırasında nabız yoklamaya gidiyor. Geliyor Sami Kohen'le beraber gidip Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Paul Henry Spaak'la konuşuyor. Hemen ardından maça gidiyor, maç yazısı, maç kritiği yazıyor. Gece bilmem nerdeki müzik olayı ya da bir sanat olayını takip edip magazin sayfasını yapıyor... Lazım oluyor, maça gidi-

"Abdi İpekçi'nin Milliyet*'i"nin iki ağır topu: Halit Kıvanç ve Sami Kohen.*

yorum, maç yazıyorum. Lazım oluyor bilmem nereye gidiyorum. Derken gazetenin sunuculuk işleri de başladı. Güzellik yarışmasını sunmak da benim işim oldu. Sonra *Milliyet* Kervanı...

— Milliyet *Kervanı o dönem için bir yenilikti galiba? Doğru mu anımsıyorum?*
— Bunu Abdi İpekçi haftalık mektubunda şöyle anlatmıştı: "*Milliyet* Kurmay Heyeti'nin yaptığı toplantıların gündemini Halit Kıvanç hazırlar. Kıvanç'ın kara kaplı ajandasının 1 Ocak 1959 tarihli yaprağında yeni yıl zarfında ele alınacak konular yazılıydı. Bunlardan biri, kurulacak *Milliyet* ekiplerinin yurda dağılarak okuyucularla doğrudan doğruya temasa geçmesiydi. Fikir aslında çok eskiydi. Halit Kıvanç bu konuyu iki yıl evvel ortaya atmıştı. Çok güzel fakat başarılı olması çok güç olan bu iş ciddi olarak ele alınmamıştı." Sonra her toplantıya getirirdim ben bunu. Sonunda kabul edildi. Ve birinci sayfadan açıklandı: "*Milliyet*'teki büyük sürprizimiz başlıyor: Türkiye'ye *Milliyet* Kervanı gidecek..."

— *Kim yazdı? Abdi İpekçi mi?*
— Abdi her pazartesi "*Milliyet*'ten mektup" diye bir köşe yazardı. İşte orada bu *Milliyet* Kervanı fikrini "Müthiş buluş" olarak tarif etmiştir... Fakat geçenlerde, yani bir süre önce *Milliyet* gazetesi "Kırk yıl evvelki kervanı büyütüyoruz" dedi. Şimdi burada ismini söylemeyeceğim bazı köşe yazarları bunu yepyeni bir olaymış gibi yazdılar. Halbuki Çetin Altan, 20 Ağustos 1959 tarihli yazısında fikrin kimden çıktığını da, nasıl gerçekleştirildiğini de uzun uzun anlatmış. Bir yerinde "Bu güzel fikre ilerde bakalım kimler sahip çıkacak" demişti. Sevgili Çetin ne güzel görmüş geleceği...

— *O da katılmış mıydı kervana?*
— Hepsi. Refii Cevat Ulunay, Çetin Altan, Hasan Yılmaer, Kahraman Bapçum, Namık Sevik, Necmi Tanyolaç ve daha birçok arkadaş... Abdi İpekçi bile gelirdi.

— *Neydi bu kervanın... nasıl diyelim?.. neydi bu kervanın konsepti?*

— Şimdi, benim bildiğim gazeteci toplum içinde olup bitenleri görür, duyar ve gelip gazetesine yazar. Bu sefer tersi oldu. Gazetede olup bitenleri halka anlattık... Ben çıkıp diyordum ki "Sizin her gün sabah odanıza, evinize, ayağınıza gazete gelir. Şimdi onu yazan gazeteci geliyor. Söyleyin dertlerinizi..." Büyük bir bahçede toplanılıyor. Yüzlerce kişi. Kapıdan girerken herkese küçük kâğıt ve kalem dağıtıyoruz. Yazıyorlar sorularını. Ulunay cevap veriyor, Çetin Altan cevap veriyor, konu sporsa Namık Sevik, Necmi Tanyolaç cevap veriyor...

— *Halit Kıvanç'ın görevi ne burada? Organizasyon tümüyle sizde mi?*

— Ben bu faaliyeti sunuyorum. Olayın fikir babası olarak sunuculuğunu yapıyorum. Çıkıyorum diyorum ki: "*Milliyet* geldi. Şimdi arkadaşımız falanca konuşuyor." Bir gazete nasıl çıkar, diye iki tarafı kanatlı bir kamyon yaptık ve onda da gazetenin nasıl çıktığını görüyorlar. Makinelerin resmini, gazete çıkışının aşamalarını...

— *Projenin tümü Halit Kıvanç kaynaklı öyle mi?*

— Tamamen. Benim kendi kendime bulduğum bir şeydi.

— *Önerdiniz ve kabul ettirdiniz.*

— İşte Çetin Altan o zaman şöyle yazmıştı: "Şimdi bu ilgi çekici fikrin çeşitli sahipleri çıkacak ve bu konuda söz açıldığı zaman 'İlk defa ben' diye başlayan övünmelerin sahte bayrakları onun bunun elinde dalgalanacaktır." Gerçekten dalgalandı bayrak, 2002 senesinde *Milliyet*'te. Çetin Altan'ın yazısı şöyle sürüyor ama: "Ben biliyorum ki Türkiye'de klasik gazeteciliği tepetaklak ederek, halka ait havadisleri gazeteye getirirken, gazetenin içini ve gazetenin çeşitli elemanlarını da halkın ayağına götürmek fikri dostumuz Halit Kıvanç'tan doğmuştur..."

— *Ne kadar sürdü bu* Milliyet *Kervanı etkinliği?*
— Kervana biz başladığımızda 1959'du. Çok ilgi uyandırdı. Şimdi 59-60 yılını bir gözünüzün önüne getirin. Hele 60 devrimine yakın gençlik hareketleri başlayınca biz Kervan'ı durdurduk. İhtilal oldu bitti. İhtilal ertesinde ben ikinci önerimi götürdüm: "*Milliyet* Spor Kervanı okullarda!" Bu sefer okulları dolaşmaya başladık. Bugün ben bir yere gidiyorum, karşımda bir genel müdür. "Halit Bey, ben Haydarpaşa Lisesi onuncu sınıftayken siz bizim okula gelmiştiniz" diyor.

— *Bir de* Milliyet *o sıralarda liselerarası müzik yarışması da düzenliyordu yanılmıyorsam?*
— 1966-67-68 *Milliyet*'in bana göre altın yıllarıydı. Liselerarası müzik yarışması, güzellik yarışması, ilkokullar bilgi yarışması... Biliyor musunuz 1964 senesinde ben İstanbul Teknik Üniversite Televizyonu'nda *Tatlı Perşembe* adlı bir programa başlamıştım. Daha sonra Liselerarası Bilgi Yarışması'nı da o televizyondan verdik. Teknik Üniversite Televizyonu'ndan... Ayrıca İlkokullar Bilgi Yarışması finalini de...

— *Ama o bir deneme yayınıydı. Çok dar kapsamlı...*
— Olsun. Türkiye'de bir ilkti. Yarışmaların finalini İTÜ-TV stüdyosuna götürüp orda yaptık. Yani çok güzel şeyler yapıldı. Liseler müzik yarışması hâlâ devam ediyor. Ben davetli olmadığım için uzağından izliyorum. Gururla...

— *Peki 1955'te başlayan* Milliyet *yaşamı ne kadar sürdü Halit Kıvanç'ın? Kesintisiz...*
— '55... '68... On dört sene mi oluyor?

— *Evet.*
— Demek 1955'ten 1968'e kadar. On dört sene. On dört sene non stop. Daha sonra aralıklı olarak sürdü.

— *Şimdi, siz* Milliyet*'in en tepesinde... Yani 1968'e kadar Ab-*

Milliyet*'in "ilk"lerinden biri: Liselerarası Müzik Yarışması. Sunucu tabii ki* Milliyet *yazarı Halit Kıvanç.*

di İpekçi'den sonraki üç adamdan biri olarak çalıştınız Milliyet'*te?*

— Hayır... Tabii idarenin başında Nurettin Demirkol vardı. Müessesenin idari bakımdan başı. Ben *Milliyet*'in başındaki üç adamdan biri değildim yani. *Milliyet*'in başında Abdi İpekçi, Ercüment Karacan, Nurettin Demirkol üçlüsü. Yani idare, patron, genel yayın müdürü. Ben yazı işlerinde Abdi İpekçi'nin üç yardımcısından biriydim. Ben bu titrimi önce sporda bıraktım, sonra magazinde bıraktım ve yazar olarak devam ettim. Bu arada önemle belirteyim ki, o güzel *Milliyet*'e çok emeği geçenlerin ilk sırasında sevgiyle andığım, Müessese Müdürü Nurettin Demirkol yer alırdı.

KADERSİZ AHMET

— *Ne yazarı? Spor yazarı mı?*

— Şöyle: Her pazar günü "Pazarlık" diye bir köşem vardı. Mizah yazısı. Sonra büyük karikatürist, harika komedyen Altan Erbulak *Milliyet*'e gelince, bu köşenin içine Altan'ın karika-

Bir radyo klasiği: Bilen Şoför Kazanıyor. *Sunucuları "klasik" değer kazanmış bir ikili: Halit Kwanç ve Altan Erbulak.*

türlerini de koymaya başladık. Biz zaten Altan'la o sırada radyoda *Bilen Şoför Kazanıyor* programını birlikte sunuyorduk.

— *O programı bulanık da olsa hatırlıyorum. Radyolarda yıllarca sürmüştü galiba...*
— Beş sene sürmüştü...

— *Nasıl bir programdı?*
— MAN ajansın patronu Eli Acıman'ın yarattığı büyük bir olaydı. Altan Erbulak'la yola çıkıyoruz. Bir şehirde yarışma yapıyoruz. Bir sinema salonu tutuluyor...

— *Anadolu'yu dolaşıyorsunuz?*
— Hepsini değil tabii. Ama büyük kentlere gidiyorduk. Tabii en çok da İstanbul'da yapıyorduk. Sanatçılar geliyor, şarkılar, türküler söylüyorlar. Biz de arada yarışma yapıyoruz. Yarışmaya şoför ehliyetli olan herkes giriyor. Dört soru soruyoruz.

— *Şoför ehliyeti derken sürücü ehliyeti anlaşılan. Profesyonel ehliyet şartı var mıydı?*
— Hayır hayır. Amatör de giriyor, profesyonel de. Orada dönen bir çark var. 1'den 10'a kadar rakamlar var üstünde. Dört soruyu da bilirse yarışmacı o çarkı çeviriyor...

— *Şimdiki* Çarkıfelek *gibi yani. Hatta aynı.*
— Gibi. Hangi rakamda durursa ona göre ödül var. 1'de durursa bin Lira. En küçük ödül. 7'de durursa 7 bin Lira; 10'da durursa 10 bin Lira. Bu en büyük ödül.

— *İyi para mıydı o zamanlar?*
— Hiç fena para değildi doğrusu. Kazananlar pek mutlu olurdu. Hiç unutmam, güneyde, Adana ya da Mersin'de yapıyoruz yarışmayı. "Kadersiz Ahmet" diye anılan bir şoför geldi. Dört soruyu da bildi. "Şimdi çevir" bakalım dedim. O "Ağabeyciğim bin Liramı verin de gideyim. Benim adım Kadersiz Ahmet. Bu çark 1'de durur" dedi. Herkes gülüştü. Adam çe-

virdi ve ok 1'de durdu. Olamaz böyle bir şey, dedik. İkinci kez çevirttim. Yine 1'de durdu. "Hak oyunu üçtür" dedim, yine çevirdi...

— *Ne yani, yine mi 1'de durdu?*
— Evet. Yine çevirdi ve yine 1'de durdu. Yarışmada "moral hocası" olarak görev yapan Altan Erbulak geldi "Yahu olmaz öyle şey. Bir daha çevir şunu" dedi. Kadersiz Ahmet son kez çevirirken Altan oku tuttu.

— *10'da?*
— Eliyle 10'a getireyim derken... Ok kırıldı... Ortadan koptu, yere düştü ok. Bunun üzerine ben "Yetkimi kullanıyorum, bu ok 10'da durdu" dedim. Kadersiz Ahmet'e 10 bin Lira ödülünü kazandırttım... Bu güzel yarışma programı da aşağı yukarı beş sene sürdü.

— *Kimin için yapıyordunuz bu programı? Yani reklam mıydı?*
— Uniroyal lastikleri içindi. Program bitmeyecekti. Fakat başladıktan ve olanca canlılığıyla sürerken, beş sene sonra, o günü yaşayanlar bilir, Türkiye'de lastik buhranı başladı. Onun için program kalktı. Yani reklam var da lastik yok. Yoksa program bugüne kadar bile dayanabilirdi. Onu da bitirdik. O sırada sahne sunuculuğuna başlamıştık. Yine Altan Erbulak'la birlikteyiz. Altan Erbulak benim adeta değişmez partnerim. Onunla öyle bir yakınlığımız olduğundan, gazetedeki o köşeyi de beraber kullanmaya başladık. "Halit Kıvanç - Altan Erbulak" diye.

— *Yani radyodaki ortaklığımızı...*
— Partnerliğimizi gazetede de devam ettirdik. Gazeteye taşıdık. Pazarları bir köşe yazısı ile. Ayrıca spor sayfasında yazıyorum.

— *Ne yazıyorsunuz orada? Maç yazısı mı?*
— Maç kritiği, haftalık yorumlar. Bir ara "*Milliyet* Spor

Radyosu" çerçeveli, haftanın olaylarından esprilerle yazılar yazdım. İç sayfalarda röportaj yazardım. Bir de başlangıçta da olsa bazen iç politikaya ilişkin "Durum" köşesinde...

— *Durum? Abdi İpekçi'nin köşesi değil miydi Durum?*
— Onundu. Durum köşesinde Abdi İpekçi'nin tam manasıyla "stepnesi" olarak... Şimdi bakın, ben gazetecilikte, özellikle *Milliyet*'te neler yaptığımı değil, neler yapmadığımı anlatsam daha kısa olur. Spor yazdım, köşe yazısı yazdım, mizah yazısı yazdım, roman yazdım, gazetede tefrika edildi; bulmaca hazırladım, çocuk sayfası yaptım. Kadın köşesi hazırlayan hanım hastalanıp gelmeyince tam üç hafta kadınlara ev işi, yemek pişirme, örgü öğretmişim. Olayların yoğunlaştığı günlerde dış haberlere yardım ederdim. Mürettiphanede sayfa bağladım. Ankara Büro Şefliği yaptım. O sıralarda TV yoktu, o yüzden sadece radyoda gazetenin reklamlarını yaptım. Gazetenin organizasyonlarında sunuculuk yaptım...

— *Tamam tamam... Siz yapmadıklarınızı anlatın daha iyi...*
— Abdi İpekçi beni stepne diye kullanır dedim ya... Ankara'ya CHP kongresine yolladı.

— *Yani İsmet İnönü devlet başkanlığını kaybettiğinden sonraki kongre...*
— Evet. Ve ben orada İsmet Paşa ile rahatça konuştum. Resimler çekildi. Sorular yazıp sordum. İki soru için "Bu soruları bana sormamış olun" dedi. "Bu soruları sorma, diğerlerine cevap vereyim" dedi. Şimdi ben on soru yazmışım, sekizine değil ikisine cevap verse razıyım. Sonra bir süre *Milliyet*'in Ankara bürosunda büro şef vekilliği yaptım. İşte o günlerde başbakan yardımcısı olarak siyaset sahnesine çıkan Süleyman Demirel'i aradım. Demirel'e "Efendim gazetelerin birinci sayfalarında güneş gibi parladınız ama, daha henüz mehtap olup spor sayfalarına yansımadınız. Bir spor röportajı istiyorum sizden" dedim. "Çok zor haldeyim" dedi, "çok sıkışığım. Yani röportajın yüz yüze olmasına şu anda imkân yok. Ama

soru hazırlarsanız olur". Ben hemen "Efendim sorularım hazır" dedim, "çünkü hemen gel deseniz, gelecektim". Demirel de "O zaman sor, cevap vereyim" dedi ve cevap verdi.

— *Telefonda?*

— Telefonda. Yine de "Demirel ilk defa spor için konuştu" diye *Milliyet*'te manşet oldu. Birinci sayfadan verdiler. Ankara bürosunda çalışırken Meclis'i takip ettim. Bu arada Danimarkalı bir kadın gazeteci geldi ve *Milliyet*'e başvurdu, yardım istedi. Biz onun adına irtibat kurduk. İsmet Paşa ile röportajı için randevu alındı. Ben de gittim. Ben sözüm ona tercümanım. Ama İsmet Paşa'nın yanında harika İngilizce filan konuşan insanlar vardı. Hazırlanmışlardı ve röportajı yaptı kız, bitti. Tabii ben de teybi masaya koymuştum. Arada kıza "Şunu sor, bunu sor" diyorum. İsmet Paşa kıza döndü "Bu genç seni atlattı" dedi. "Niye" diye sordu kız. İsmet Paşa "Çünkü sen bunu yazacaksın, resimlerini yollayacaksın. Bunları yapıncaya kadar üç gün geçecek. Halbuki Halit Kıvanç şimdi onları biraz sonra geçer gazeteye, yarın da çıkar *Milliyet* gazetesinde" dedi. Kız "Ama bu benim röportajım" dedi. İnönü "Olsun, o benim ağzımdan çıkanları yazacak" dedi. Hakikaten de öyle oldu. "İnönü bir Danimarka gazetesine verdiği demeçte dedi ki..." diye yazdım röportajı. *Milliyet*'te kocaman çıktı röportaj. Daha sonra gene bir röportajla ilgili İsmet Paşa'nın evine davet edildik. Rahmetli Turan Aytul'la gittik. Orada işte İsmet Paşa ailesini tanıdım ve çok etkilendim. Mevhibe Hanım "Hoş geldiniz" dedi, elimizi sıktı. Biraz sonra kapı vuruldu ve evde çalışan genç kız kahveleri getirdi. Ama Mevhibe Hanım salona onu almadı; tepsiyi aldı, kahvelerimizi bize kendi getirdi. Bu beni çok etkilemişti. Yani daha üç gün önceki cumhurbaşkanının, hem de Atatürk'ten sonraki cumhurbaşkanının karısı bize kahve servisi yapıyor. Padişahlıktan Cumhuriyet'e geçtiğimizi gösteren bir tabloydu. Herhalde sarayda sultan hanım kahve getirmezdi değil mi? Şunu itiraf edeyim: İsmet Paşa'yı, yakından tanıdığım "eski" cumhurbaşkanı İsmet Paşa'yı,

"cumhurbaşkanı" İsmet Paşa'dan daha çok sevdim. Yani bir aile babası gibi davranışları... Kulağının ağır işitmesini kullanışı bile pek sevimliydi... İsmet Paşa'nın kulağının ağır işitmesi meşhur. Bu ağır işitmeyi kullandığına ben de şahadet ederim. Çünkü soru soruyorsunuz, bir yerinde "Efendim?" diyor. Bir daha tekrarlıyorsunuz. O da o arada düşünüyor zaten.

— *Celal Bayar'ı, yani İnönü'den sonraki cumhurbaşkanını da tanıdınız mı?*

— Şimdi, Celal Bayar cumhurbaşkanı iken, Gazeteciler Cemiyeti yönetim kurulu üyesi olarak gitmiştik. Mesafeli bir insandı Bayar. Sert bir devlet adamı izlenimi veriyordu. Hani İsmet Paşa'nın o yumuşak, sempatik, o esprili havasını Bayar'da görmedik.

— *Peki Menderes'i? Dönemin güçlü başbakanı Adnan Menderes'i?*

TUVALET KUYRUĞUNDA BİR BAŞBAKAN

— Tanıdım tanıdım. Hem de çok ilginç. O devirde meşhur beyaz trenle bir büyük seyahat oldu. Kastamonu bölgesine. Geziye *Milliyet*, *Hürriyet*, *Cumhuriyet*'in patronları Ercüment Karacan, Haldun Simavi, Doğan Nadi gelmişlerdi. Gazeteci olarak da *Milliyet*'ten ben, *Hürriyet*'ten Nizam Payzın varız. Başbakan Menderes'le aynı trende beraberdik ve gece Kastamonu'da da aynı evde kaldık. Bir büyük ev, oranın eşrafından birinin evinde kalıyoruz Kastamonu'da. Biz üç dört gazeteci ve Menderes'e çok yakın birkaç kişi ve tabii Başbakan Menderes.

— *O ne yapıyor orada? Koskoca başbakan Kastamonu gibi küçük bir ilde birkaç gün niye kalıyor?*

— Bir yerler açılıyor, temel atma törenleri filan var. Kaldığımız evde sabahleyin indim aşağıya. Aşağıda iki tuvalet var. İkisi de dolu. Ben bekliyorum. Bir baktım Menderes belirdi. Arkasında insanlar. Şöyle kenara çekildim. Rahmetli anacığım "Hela kapısında buyrun denmez" derdi. Bir an hatırıma o geldi. Ama Cumhurbaşkanı'ndan bile önde Adnan Menderes o dönemde. Ben bu adama nasıl şey diyeyim...

— *"Buyrun efendim..."*
— Evet nasıl diyeyim? Ben geri çekildim. Bu sırada da tuvaletlerden birisinden biri çıktı. Menderes eli ile bana "Rica ederim efendim" dedi. Ben "Siz" dedim. O "Siz benim misafirimsiniz efendim, lütfen" dedi. Şimdi tereddüt içindeyim. Gerçi ben daha önce gelmiştim, sıra bendeydi ama karşımdaki de Başbakan. Ben yine "Efendim rica edeyim" dedim; o da yine "Ben rica edeyim" dedi, omuzumdan şöyle babacan bir dokunuşla içeri yöneltti beni. Girdim mecburen ama, girmemle çıkmam bir oldu. Heyecanlanmıştım. Bir yandan da Başbakan'ın nezaketinden etkilenmiştim. Fakat aynı şahıs ertesi gün çıkıp kürsüde konuşmaya başladı. Aman Allahım, söze bir başlıyor, ne gazeteci kalıyor, ne matbuat... Yani biraz daha sert konuşsa halk bizi linç edebilir. Buna üzülmüştüm. Oysa tanıyınca çok da ısınmıştım Menderes'e. Sonra benim için şans mı, şanssızlık mı bilmiyorum ama Menderes'in asıldığı günün akşamı Aydın'daydım. Onun seçim bölgesinde. İsmet Sezgin Aydın Belediye Başkanı'ydı o zaman. O gece çok üzülmüştüm. Bu çağda, benim ülkemde insanları ipte sallandırmak... I-ıh! Yıllarca hazmedemedim.

— *27 Mayıs'a doğru ya da sonrasında, o hareketli günlerde gazeteci olarak siz de olaylara karıştınız mı?*
— Şimdi bakın, 1960 Devrimi'nde, 1960 Harekatı'nda, 1960 Darbesi'nde... Hangi sıfatı koyuyorsan koy, ben ve benim gibi düşünenler şaşkın bir basındık. İlk defa hayatımızda askeri darbe görüyorduk ve Yassıada mahkemelerini izliyorduk. "Bir şey eksik burda" diyorduk. Hatta çok önemli

kişilerle Yassıada'ya gidip geldiğimiz oldu. Bilmiyorum. Dönüp gelip gazete çıkarıyorduk; yazılar yazıyorduk. "Keşke şöyle yazmasaydım" dediğim az olmuyor şimdi... O günlerle ilgili yazdığım yazılardan, özellikle bazılarından dolayı çok üzülürüm bugün. Yassıada ile ilgili yazmamış olmayı isterdim.

— *Ne yazmıştınız ki?*
— Canım, ilan ediyorlardı. 105 milyon Lirayı zimmetine geçirdi. Yok köpek davası, yok bebek davası... Şimdi "Peki" diyorum, "aklımız başımızda değil miymiş ki verilen resmi bilgilere kanarak, acayip yazılar yazdık". Çünkü hani ben taraf, siyasi olarak karşısında veya öbürünün yanında olurum da, tamam. Ama değilim. Taraf filan değilim... Yani futbolda bu kadar hata yapmadım. Gole aut, auta korner demedim ama, 27 Mayıs sonrasında... Çünkü idam benim için çok çağdışı bir olay. Onun için o 1960 Darbesi beni çok yormuştur, çok üzmüştür.

— *Köşe yazısı yazmıyordunuz henüz?*
— Pazar günleri mizah yazıyordum. Açık söyleyeyim, o dönemde yazdığım yazılardan...

— *... pek hoşnut değildiniz.*
— Hiç hoşnut değildim. Allah'tan ki Yassıada duruşmalarını gazete adına devamlı takip eden ben değildim. Onun için ben '60 Darbesi denince biraz... Nitekim '80'de de bazı tatsız olaylar oldu. Bazı tatsızlıklar ama '60'taki kadar çok olmadı. Çünkü ordu daha deneyimli idi artık. Yine de "darbe" sevimli bir sözcük değil.

— *Aaa niye? 50-60 kişi astı 12 Eylül'dekiler...*
— Neyse, ben benim doğrudan ilgim olan olayları anlatıyorum. Yani ben Yassıada'dan pek yazı yazmadım. O devirde mizah yazıyorduk. Ne bileyim, ortalıkta, dillerde dolaşan esprileri, fıkraları aldık köşemize... Onları yazmak istemezdim bugün. Bunları hiç tutmadım elimde. Hatta arşivimde bile bir kısmı yoktur. Yani korumadım.

— *Bir ara söylemiştiniz, hoşlanmadıklarınızı, kötü anıları kafanızdan silme alışkanlığınızdan söz etmiştiniz...*
— Belki... Şimdi ortada hatalar vardı. Ama hataları üç beş kişiye yüklemek hatası niye yapılsın?

— *Demek siyasal yazılar size pek yaramıyor. Daha doğrusu sizin asıl alanınız değil.*

MİLLİYET BAŞYAZARI HALİT KIVANÇ

— Değil ama siyasal yazılar da yazdım ben. Onu bırak, *Milliyet*'te ben başyazarlık yaptım!

— *Abdi İpekçi'den önce mi? Ama olamaz, o zaten* Milliyet'*e sizden önce başlayıp, sizi oraya aktarmıştı?*
— Şimdi şöyle: *Milliyet*'te pazartesi günleri haftalık değerlendirme ve planlama toplantıları yapılırdı. Ben bu toplantıların gündemini hazırlamakla görevliydim. Toplantıda Abdi İpekçi başkanlığında, Müessese Müdürü Nurettin Demirkol, iç haberlerden sorumlu İzzet Sedes ve Faruk Demirtaş, yurt haberlerinden Bedirhan Çınar... Sonra tabii Ömer Sami Coşar, Hasan Yılmaer, Turhan Aytul, Doğan Şener, Namık Sevik bulunurdu...

— *Başyazı yazdığınızı anlatacaktınız...*
— Evet. Ali Naci Karacan'ın vefatından sonra bir süre gazete başyazısız çıktı. Sonra imzasız başyazıya karar verdik. Abdi yazacaktı ama imza koymayacaktık. Kendisi öyle istemişti. Yani Ali Naci Karacan'dan sonra okuyucunun yeni bir isme alışmasının güçlüğünden ötürü... İşte bu dönemde Abdi İpekçi seyahate gittiğinde, yazı gecikirse başyazıyı benim yazmam kararlaştırılmıştı.

— *Siz de yazdınız...*

— Tam kırk altı tane başyazı. *Milliyet*'in o dönemdeki başyazılarından kırk altısını ben yazdım. İmzasız... Yani *Milliyet* başyazarlığından emekli olduğumu ispatlamam imkânsız. Şahitleri çoktur ya...

— *Yukarıda saydığınız dev kadro da şahitler herhalde?*
— Elbette...

— *Belleğim beni yanıltmıyorsa, siz Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nde de...*
— Aaaa tabii... Cemiyet'teki ağabeylerimiz, meslek büyüklerimiz "Gazeteciler Cemiyeti yönetim kuruluna bir de gençlerden alalım" demişler. Önce Cemiyet'e, daha sonra Türkiye Gazeteciler Sendikası'na girdim.

— *Yönetici olarak?*
— Evet. Bu arada Türkiye'de bir Spor Yazarları Derneği kurmak üzere İstanbul'da işe başladık. Ben kurucular arasındanım, ama resmi kuruluş 1963'te oldu ve ben o sırada BBC'deydim... Şimdi "BBC nerden çıktı" diyeceksin.

— *Tabii diyeceğim. Sahi nerden çıktı?*
— Ben '55-68 arası kesintisiz *Milliyet*'teydim. Araya 1963 yılında BBC girdi. Bir sene kadar. Ama yine *Milliyet*'te çalışarak.

— *Siz mi başvurdunuz BBC'ye?*
— Efendim bugün saygıyla andığım John Hyde vardı. Burda doğmuş, buranın insanı. Ama İngiliz orijinli. Çok severdik. İngiltere'nin Basın Ataşesi'ydi. *Milliyet*'e çok sık gelirdi. Ben Sami Kohen'le aynı odada olduğum için Hyde'la da çok yakın olduk. Dış politika yazarları dışındaki gazetecilerin çağrılmadığı kokteyllere, toplantılara bile davetiye yollardı bana. Bu arada her yıl bir spiker altı aylığına BBC'ye gidiyordu. O sırada Orhan Boran BBC'de çalışıp dönmüştü. Bunun için bir sınav yapıyorlardı. Bana ise sınavsız öneri geldi.

— *Niçin bu torpil?*
— BBC'ye giderseniz görürsünüz. Kapıda "BBC'ye katılanlar" diye bir liste vardır. Bir şeref listesi yani. İşte "ayın habercisi" yahut "ayın sunucusu", bir de "BBC'ye katılanlar". Mesela orda Türkiye'nin "top spor spikeri" diye yazar benim için. "Top" malum İngilizcede "en tepedeki, doruktaki" anlamında bir sözcük. Çünkü ben maç spikerliğine başladığımda Muvakkar Ekrem Talu, Sulhi Garan gibi iki büyük insan peş peşe rahmetli oldular ve ben tek kaldım. 1963'te benim BBC'ye gideceğim belli olunca, mecburen bir maç spikerliği sınavı açıldı. İşte Orhan Ayhan, Necati Karakaya o sınavı kazandılar ve maç spikeri oldular. Kısa bir süre de olsa o sırada ben spiker olarak çalışmıştım.

— *BBC o yüzden sizi sınavsız çağırdı. Peki İngilizceniz nasıldı?*
— İngilizcem... Ben kendi kendime çalışarak... Ders filan da almıştım zaten. Anlaşmam için yeterliydi. Orada Türkçe servisinde çalışacağım için, İngilizce meramımı anlatmamı yeterli bulmuşlardı.

— *Bu her yıl altı ay gidecek olanı kim seçiyor? BBC mi?*
— Burda bir sınav yapıyorlar. Ama benim için...

— *Sınava gerek kalmadı.*
— Evet... Hem *Milliyet* gazetesi yazarıyım, hem Türkiye Radyoları'nın spor spikeriyim...

— *Neler yaptınız BBC'de?*
— Gittiğim zaman orada çok güçlü bir kadro buldum. Atatürk kitabı başta olmak üzere çeşitli eserleri olan müdürümüz Andrew Mango benim hayran olduğum bir insandır. Kaç dil bilir ve Türkçe'yi çok iyi konuşur. Sonra Can Yücel, İzgan Baz, Mübeccel Argun kadrodalar.

— *Başka?*
— Başka... Mehmet Refiğ, Halit Refiğ'in amca oğlu. Sonra,

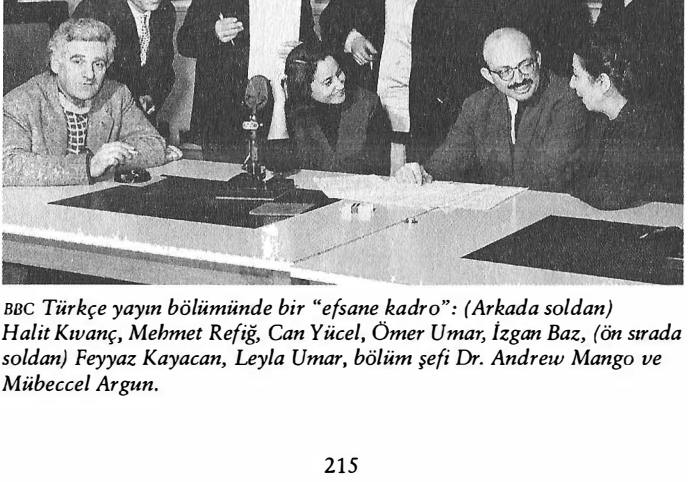
Feyyaz Kayacan, Sabih Aykoler... Zaman zaman Leyla Umar da gelir program yapardı.

— *Kocaman bir kadro yani.*
— Ne diyorsun. Muazzam bir kadro. Orada onlardan çok, ama çoook şey öğrendim.

— *Bu bir eğitim mi? Nedir BBC'deki altı aylık şey?.. Görev mi diyelim?*

KUŞ KİMİN KAFASINA EDER?

— Direkt olarak programcı, spiker. Örneğin İspanya servisi ise İspanya'dan ünlü bir kişiyi getiriyor. Amaç hem İngiltere ile arasında bağ kurmak, hem de o radyonun o ülkede daha çok dinlenmesini sağlamak. Ben gittiğim zaman, en azından benim akrabalarımı toplasan, 50-60 kişi BBC dinlemeye başladılar.

BBC Türkçe yayın bölümünde bir "efsane kadro": (Arkada soldan) Halit Kıvanç, Mehmet Refiğ, Can Yücel, Ömer Umar, İzgan Baz, (ön sırada soldan) Feyyaz Kayacan, Leyla Umar, bölüm şefi Dr. Andrew Mango ve Mübeccel Argun.

— *Neler yaptınız?*
— Ben orada da Abdi İpekçi'nin beni gördüğü gözle çalıştım. Haber okudum, eğlence programı sundum; teybi alıp Prenses Aleksandra'nın düğününü takip ettim; Maurice Chevalier ile röportaj yaptım, Victoria Gassman'la röportaj yaptım. Şimdi BBC'de bir ana servis var. Oradan sizin servise yazı geliyor. İşte bu hafta, bu ay bunlar var. Siz gidip "Ben şuna, şuna ve şuna gitmek istiyorum" diyorsunuz.

— *BBC çalışanı, radyo gazetecisi olarak?*
— BBC kimliği ile... Önemlidir BBC kimliği. Bir gece üçte Londra'da taksi bulamamıştım. Sağa bakıyorum, sola bakıyorum, yok. Kaybetmişim yolumu ve yanlış sokağa girmişim. Tak tak tak... Bir ayak sesi. Bir polis geldi. "Kimsiniz? Kimliğinizi gösterin." BBC kimliğimi gösterdim. Polis hemen selam verdi. Bir telefon. Üç dakika sonra önümde bir taksi durdu... Bir başka olay... Hem de pek hoştur... Prenses Aleksandra'nın düğününü takip ediyorum. Tam kilisenin önündeyim. Bir polis geldi, kimliklere bakıyor. Baktı benimkine. "Buyrun" dedi, "böyle halkın arasında olmaz, sizi burda özel yere alacağım". Ben halkın arasında olmak, seslerini filan kaydetmek istiyorum... Derken bir baktım, çok güzel, hele gözleri çok güzel bir kız, hiç unutmam, geldi hemencecik, şap şap iki yanağımdan öptü...

— *Niye?*
— O sırada bilmiyorum. Ama öptü işte. Polis güldü "Ooo" dedi. Meğer o sırada yukarıdan geçerken bir kuş pislemiş benim başıma. Bizde uğur sayarlar ya. Orada da öyleymiş. Kız da gelip beni o yüzden öpmüş. Nitekim onu tek bir röportaj konusu yaptım hemen orada mesela. Polise de "Ben burda kalmak istiyorum. Oraya götürseydiniz belki o kuş gelmezdi, başıma etmezdi, kız da beni öpmezdi" dedim. Zayıf İngilizcemle çok iyi anlattım. Katıldılar gülmekten. "Çünkü" dedim, "kuşlar bile prensesin başına değil halkın başına ederler". Ama bunu nasıl anlattım bilmiyorum. Yerlere yattılar hepsi. Aslın-

da benim insanlarla ilişkilerim iyidir. İyi ve çabuk ilişki kurarım. Nitekim BBC'de Türkçe servisinin başındaki Mister Mango "Halit gelmeden evvel diğer servislerden bize geçerken merhaba diyen sayısı azdı" derdi. Doğru. Çünkü ben civardaki bütün servislere gidip "Merhaba, ben Halit Kıvanç'ım. Türkiye'den geldim. Boş vaktinizde dostluk edebi-

BBC *Radyosu mikrofonunda bir Türk: Halit Kıvanç.*

liriz," diye dolaşıp kendime göre bir tanıtım yapmıştım. Sonra program önerileri de verdim... Mister Mango da bunu alıp büyük toplantıya götürdü ve bu programı da yaptım.

— *Neydi bu program?*
— Öğrencilerle yuvarlak masa toplantıları.

— *İngiltere'de eğitim gören Türk öğrencilerle?*
— Evet. Türk öğrencileri topluyorum bir stüdyoya ve beş tür soru soruyorum. İngiltere'ye eğitime gelmekten memnun musunuz? İngiltere'ye gelecek Türk öğrencilere hangi tür eğitim için gelmelerini tavsiye edersiniz? Hangi tür eğitim veya eğilim içinde olanlara gelmeyin dersiniz? Burada size yabancı gelen neler var? Sizce buradaki İngilizlerin yadırgadıkları neler var?

— *Çocuklar da yanıtlıyor bunu ve canlı yayında öyle mi?*
— Çok beğenildi bu program. BBC Genel Müdürlüğü, ikinci müdür imzasıyla öbür yabancı servislere, Türk servisinin bu buluşunu kendilerinin de uygulamalarını tavsiye etti. Ardından bana iyi bir prim ve maaşıma yüzde yedi zam. Ayrıca beş yıllık mukavele önerdiler kalmam için.

— *Anladığım kadarıyla kabul etmemişsiniz ki...*
— Doğru anladın... Teklif ettiler ve ben de "Hayır" dedim. O zaman BBC'nin iki numaralı adamı beni çağırdı. "Niçin dönmek istediğini söyle" dedi. Ben de: "Ben burda öğreneceğimi öğrendim. Bundan sonra ülkeme hizmet etmem lazım. Türkiye'de televizyon başlıyor. Asıl orada görev yapmak istiyorum. Burada öğrendiklerimi orada uygulamalıyım. Ayrıca oğlum henüz ilkokula başlıyor. Yani küçük oğlumu ve eşimi bırakıp da geldim. Hayatım ikiye bölündü. Beş yıl kabul edersem onları getirmem lazım. Oysa yaşlı annem var... Hepsinden önemlisi, ben burada Türkçe servisinde bugün ne durumdaysam, beş sene sonra biraz daha tecrübeli ancak aynı işi yapan adam olurum. Çünkü burda benim İngiliz Televizyonu'nda, İngiliz Radyoları'nda sunuculuk yapacak kadar İngilizcem yok." Adam dinledi "Çok

memnun oldum" dedi. Fakat o sırada izin yapan bir iki arkadaş yüzünden bir süre daha kalmamı rica ettiler. Bir süre daha kaldım. Yani ben bir seneye yakın kaldım BBC'de.

— *Oraya* Milliyet*'ten ayrılmadan izin alıp mı gitmiştiniz?*
— Gazetede şöyle yaptık: Aileme ödenmek üzere yarım maaş diye anlaştık.

— *Oradan, Londra'dan gazeteye çalıştınız mı?*
— Çalıştım. Ama bugünkü gibi değildi dışarıyla olan ilişki. Öyle internetler, bilgisayarlar yoktu. O yüzden röportajlar yapıp mektupla yolluyordum *Milliyet*'e. Pazar günleri yazdığım köşe yazılarımı Londra'daki esprilerle yazdım. Yine yazdım, karşılığında da yarım maaş aldım işte... 1963 sonunda döndüm. '64'te de televizyona başladım Teknik Üniversite Televizyonu'nda.

— *Ama o sizin tam zamanınızı alan bir iş değil herhalde...*

MİLLİYET'TEN KOPUŞ

— Haftada bir gün, hatta yarım gün. Yani bir şey değil. Ancak gazete için de iyi bir şey oluyordu. Orada öğreniyorduk. 1968 yılında ilk defa *Milliyet*'te bazı çatırtılar oldu. O kısımları açıklamak istemiyorum...

— *Galiba* Yeni İstanbul *macerasına geleceğiz?*
— Ben üzücü ve kötü olayları hatırlamak istemem; unutmak isterim. O olayın en günahsızı bendim.

— *Hangi olay?*
— İşte *Yeni İstanbul*'a gitme olayı. *Milliyet*'ten ayrılmak.

— *Evet,* Milliyet*'in içi boşalmıştı hatırladığım kadarıyla...*
— Ben şöyle söyleyeyim, benim için *Milliyet*'ten başka bir ga-

zete olamazdı, Nitekim oğlum Ümit o zamanlar küçüktü ve ben oradan ayrıldığımda nasıl ağladığını unutamam.

— *Ayrıldığınız için mi?*
— Evet. Çünkü "*Milliyet*'teki Halit Kıvanç'ın oğlu"ydu o. Karım *Milliyet* ailesindendi. Biz gündüz gazetede çalışırdık; akşam hepimiz ailecek birleşirdik. Çocuklarımız birbirimizin eline doğdu. Biz o zamanlar her gece birimizin evinde toplanırdık.

— *Esentepe'de, Gazeteciler Mahallesi'nde?*
— Evet ve gazeteden de maça hep beraber giderdik. Hatta antipatik olmaya başlamıştık. Hani *Milliyet* locası falan gibi...

— *Ama yine de* Milliyet*'ten koptunuz ve* Yeni İstanbul*'a gittiniz...*
— Şimdi bakın, Kemal Uzan, yani bugünün ünlü isimleri Cem Uzan'ın ve Hakan Uzan'ın babası, *Yeni İstanbul*'u almıştı. Babıali'yi sarsan bir atılım başlattı. Öbür gazetelerin kadrolarına el attı, özellikle *Milliyet*'e ve *Cumhuriyet*'e... Kimler yoktu ki? Erol Dallı, Güneri Civaoğlu, Kurtul Altuğ, Ömer Sami Coşar, Hasan Yılmaer, Kayhan Sağlamer, Turhan Selçuk, Turhan Aytul, İsmet Gümüşdere...

— Milliyet*'in çekirdek kadrosu ayrılmış yani...*
— En ilginci Abdi İpekçi'nin *Milliyet*'teki üç yardımcısı da, Turhan Aytul, Hasan Yılmaer ve ben artık *Yeni İstanbul*'daydık. Babıali'den Şişhane'ye taşındık. *Türkiye Spor*'dan sonra bir kez daha o binadaydım. Spor Müdürü olarak...

— *Salt sporla mı ilgileniyordunuz?*
— Hayır, hayır... Magazin ve köşe yazısı da yazıyordum... Ancak bu serüven çok kısa ömürlü oldu. Kadrodaki şöhretler birer ikişer ayrıldılar. En çok dayanan ben oldum. Altı ay.

— *Sorun neydi?*

— Tek değildi. Zaten bir süre sonra Kemal Uzan da bu işten vazgeçti...

— *Siz de yine* Milliyet*'e mi döndünüz?*
— Hayır. *Tercüman*'a... Abdi İpekçi bana kırılmıştı, ayrıldım diye. Bir iki ay kadar dargın durduk. Sonra, Nurettin Demirkol'un kızının nişanında kapıda karşılaştık. Birbirimize sarılıp öpüştük. Orada, Abdi'nin karısının, Sibel'in çok güzel jesti vardı. Etraftakiler "Ne oluyor bu samimiyet? Niye öpüşüyorsunuz? Hani siz dargındınız" deyince "Bunlar dargın olur mu hiç" dedi, "benim bile haberim yok". Aslında bu dargınlığa ben de çok üzülmüştüm. Benim gerçek yerimdi *Milliyet*. Tabii o günlerin *Milliyet*'i...

— *Ama siz?*
— Ondan sonra çeşitli vesilelerle, çeşitli dönemlerde *Milliyet*'te çalıştım. Köşe yazısı yazdım. Fakat bu devamlı olamadı. Her seferinde bana "*Milliyet*'in içindeki adam"dan çok "*Milliyet*'in dışındaki adam" muamelesi yapıldı. Aydın Doğan *Milliyet*'i satın aldığında ben orada yetkiliydim ve benden kalmamı istedi. Fakat koşullar değişti birdenbire. Düşünün ki bu gazetede yıllarca çalışmış, başyazı yazmış; kendi yazısının yerini tayin etmiş; şu işi yapmış, bu işi... Bir adamın yazısı bir gün orda, bir gün başka yerde, bir gün başlığı değişir; bir gün şusu, bir gün busu... Yani beklediğim sıcaklık, yakınlık bir yerlere gitmişti sanki... Tabii *Milliyet* deyince en çok kırıldığım son olay, yeni *Milliyet* Kervanı oldu. Çetin Altan sanki bilmiş gibi bunu 40 sene evvel yazmıştı: "Bir gün birileri bu kervana sahip çıkacak" demişti. Ama asıl üzüldüğüm nedir bilir misin? *Milliyet*'in yeni kervanı isim değiştirip yola çıkarken... Bakın, ben olsam yeni kervana, ilk kervanın, Abdi İpekçi'nin de geldiği Lüleburgaz mıydı, Kırklareli miydi, nerden başlamışsak ordan başlardım. İşte şu kadar sene sonra Halit Kıvanç'a açtırırdım. Ben de gençlere orada bayrağı verir "Siz devam edin" derdim. Ne yazık ki o günleri hatırlayan yazar arkadaşlarım, benden lütfen bahsetmeyi bile ge-

reksiz buldu. Niye bilemiyorum. Ben sadece "yaşlandılar ve unuttular" diye bir hafıza zaafı olarak kabul etmek istiyorum.

— *Peki* Tercüman*'daki Halit Kıvanç'a gelelim mi?*
— Dur dur... Ben *Milliyet*'ten teklif aldım. Epey yakınlarda. Çok çok yakınlarda... Yazıları hazırladım. İlanları, tanıtımları hazırlamam istendi. Onları da hazırladım; götürdüm. Başlayacağım gün belirlendi. O tayin edilen günden sonra, şimdi bilmiyorum kaç zaman geçti. Zaten sonra beni çağıran ve o sırada gazetenin başında olanlar da ayrıldılar. Hani ayrıldılar mı, ayırdılar mı bilmiyorum. Neyseeee...

— *Her neyse...*
— *Milliyet*'teki yıllarımda gazetenin büyük hamlesi, "yılın sporcusu"nu da sunuyordum. Başlangıcından beri yapıyordum bu işi. Yılın sporcusu anketi Namık Sevik'in yarattığı bir olaydı. İşte onu sunuyordum. Şimdi ise bırakın sunuculuğu, *Milliyet*'in yıldönümü veya yılın sporcusu toplantısına bile davet edilmeyen kişi oldum. Ve bunu dayanamayıp söylediğim zaman, her birinden, yani o gün *Milliyet*'in başında olanlardan aldığım cevap hep aynı: "Ağabey nasıl olur? Bir yanlışlık olmuştur. Hemen ilgilenirim..."

— *Sonuç?*
— Hâlâ ilgileniyorlar zannediyorum. Ama patron Aydın Doğan'la öpüşmeye devam ediyoruz karşılaşınca. *Arena*'nın son kutlamasına *Hürriyet*'e çağrılmıştım. Gittim, gerçekten mutlu oldum. Yerinden kalkıp, koşup geldi Aydın Bey. Biliyor musun, şuna inanıyorum: Gazetelerde, televizyonlarda özellikle öyledir. Her şeyde patrona, genel müdüre kızmamak gerekir. Bazen çok küçük insanlar, büyük mevkideki küçük insanlar ya da sadece küçük mevkide oldukları için değil, gerçekten küçük insanlar öyle şeyler çevirirler ki yukarıdakilerin haberi olmaz. Yahut olur da, yanlış olur. Bir olayı sizin yarattığınızı söylerler patrona; oysa sizin haberiniz yoktur. Örneğin "Halit ağabey, 'Artık ben yaşlandım. Vaktim yok' di-

yor" diye gidip söylemişler. Böylece bu yılın sporcusu işi kalmış. Güya "Ben artık yorgunum, yetişemiyorum bu işlere. Onun için bunu bırakacağım. Sen münasip bir dille anlat" demişim. Oysa ben o konuşmayı çok iyi hatırlıyorum. Bana bu yolda bir şey söylendiği zaman "Yok anacığım, ben elim kalem tuttuğu sürece... ki şimdi bilgisayar da çıktı; artık elle yazmıyoruz, yorulmuyoruz" falan gibi cevaplar vermiştim...

— *Madem siz* Milliyet*'i bir türlü içinizden silemiyorsunuz, o halde sormalıyım... Yeniden* Milliyet*'ten ayrılışınıza dönmek istiyorum. Besbelli ki bu sizin meslek yaşamınızda önemli bir dönemeç olmuş. Ne oldu* Milliyet*'te?*
— Ne gibi?

— *Örneğin* Yeni İstanbul*'un o zamanki patronu Kemal Uzan, planladığı atılım için sizlere çok mu para verdi?*
— Şimdi benim için olay manevi başladı, maddi bitti. Ben para için *Milliyet*'ten ayrılmazdım kesinlikle. Nitekim ayrıldığım yerlerden hiçbir zaman para için ayrılmadım, ayrılmam da... Bu televizyonda da böyle oldu. Ben vefasızlık, saygısızlık gördüğüm için şu gazeteden veya bu kanaldan ayrılmışımdır. Ama para için asla. Hayatta para benim için hiçbir zaman birinci planda olmadı. Meşhur atasözü var ya hani "Vakit nakittir" diye. Bence hakikaten vakit nakittir. Ben önce "Ne zaman?" diye sorarım, "Nasıl bir iş?" diye sorarım. Kimlerle yapacağım, özelliği ne... Bütün bunlar bittikten sonra kaç para alacağımı sorarım. Çünkü bana ilk söz olarak şu kadar milyon ya da milyar ya da trilyon alacaksın dendiği zaman, bu bana bir şey ifade etmiyor. Ne yapacağım, ne zaman yapacağım, nerde yapacağım, kiminle yapacağım? Bu sorular benim için çok önemli. Gazeteciliğin 5N, 1K formülü var ya. Tıpkı öyle. 100 tane "ne" sorusu, "kim" sorusu. 101'incide "K" yerine "P" koy.

— *Koydum. Ne oldu?*
— P yani para. O en son.

— *Anladım.*
— Ancak çok arkadaşım, çok dostum vardır, çok meslektaşım vardır. Önce para derler. Eleştirmiyorum. Bu bir hayat felsefesidir. Bazı işlerde parayı sormayı unuttuğum bile olur benim.

— *Ne gibi? Sevabına mı?*
— Sevabına değil de, nasıl diyelim, hatırına... Benim parasız demeyeyim de, gönüllü ve amatörce yaptığım iş sayısı... Piyasadaki meslektaşlarım içinde zannediyorum bu konuda benim önüme geçecek kişi yoktur. Bunu iddialı olarak söylüyorum. Her alanda. Üstelik son dönemde gitgide artıyor da.

— *Ne oluyor son dönemde de artıyor bu amatörce işlerin sayısı?*
— Artma nedeni pek de tatlı bir neden değil. Geliyorlar: "Ağabey işte falancanın gecesi. Biliyorsun senin en yakın arkadaşlarındandı." Benim kuşak artık öbür tarafta olduğu için, ben bu tarafta onların temsilcisi durumunda kaldım. Şimdi düşün, rahmetli Sadri Alışık. Eminönü Halkevi Tiyatro Kolu'nda ben figüran, o da yeni yeni parlayan biri. Böyle amatör çıkmışız Halkevi'nden. Orada tanışmışız. Sadri Alışık'la ahbap arkadaş olmuşum. Sadri çıkmış, zirve olmuş, "Turist Ömer" olmuş, hastalanmış. Aldığı son ödülü, "son ödül" olduğunu bilmeden ben sunmuşum Antalya Altın Portakal'da... Sadri'nin son Altın Portakal'ını sunmuşum. Şimdi Sadri Alışık gecesi diye oğlu Kerem Alışık veya eşi Çolpan İlhan telefon ettiğinde nasıl "hayır" derim? Çünkü beni Sadri çağırıyor. Barış Manço için de aynı şey geçerli.

— *Bunu anlayabiliyorum. Ama gelin biz yine dönelim* Milliyet'*e... Para için değilse ne için ayrıldınız?*
— Şöyle: Gazete içinde bir hava...

— *Size karşı bir hava mı?*
— Benim şahsıma değil de... Gazetede bir yönetim anlayışı

oldu. Abdi İpekçi bizim gazete yönetimi... Abdi İpekçi dışında da... Yani ben bu olayı gerçekten hatırlamak ve anlatmak istemiyorum.

— *Anlıyorum ben de sizi zorlamak istemiyorum ama...*
— Çünkü hayatımda "hatadır" demiyorum ama hayatımda karşılaştığım en tatsız olayların başında benim *Milliyet*'ten ayrılmak zorunda kalışım gelir. Bunu pek çok kimseye anlatamamışımdır. "Para aldı, gitti" dediler. Evet. Doğru.

— *Ben de o zaman genç bir gazeteciydim ve öyle biliyorum.*
— 2.800... Tam 2.800 Lira alıyordum.

— Milliyet*'ten.*
— Evet. Oysa öteden, yani *Yeni İstanbul*'dan 6.500 Lira verildi. Hem de altı aylık peşin.

— *Ödeme de yapıldı mı?*
— Tabii. Yapıldı. Çünkü ben evime kat çıkıyordum. Mecburdum. Ev çok küçüktü. Çocuğum büyümüştü. Ben gerçekten o altı aylık peşin maaşı aldım. Diğer arkadaşlarım iki üç ay sonra ayrıldılar. Ben altı ayın sonuna kadar çalıştım orda ve el sıkışarak ayrıldım.

— *Aldığınız parayı tamamladıktan sonra.*
— Hak ettikten sonra. Öbür arkadaşlarım ayrıldılar ama ben altı ay çalıştım. Oradan da para için değil, yine manevi nedenlerle ayrıldım. Birincisi, *Yeni İstanbul*'da olduğu gibi burda da bir sürü yanlışlık yapıldı. Gazeteye ayrılan maddi imkânlarla o gazete olamazdı. Nitekim olamadı ve kapandı.

— Yeni İstanbul *tarafını anladık.* Milliyet*'ten kopmanıza para yol açmadıysa etken neydi peki? Abdi bey miydi?*
— Hayır... Abdi İpekçi, Ercüment Karacan ve ben birbirimizle yakın arkadaştık. Gerçekten patronumla iyi arkadaştık.

— Abdi ile de çok yakındık. Her dakika beraber değildik ama ben Abdi'nin ilkelerine inanmıştım çok. Giderek gazetede tatsız bir hava doğmuştu. İşte o arada para, beni koparan görünür unsur oldu.

— *Ayrılan diğer arkadaşlarınız için de aynı tatsızlık söz konusu muydu?*
— Tabii... Mesele, gazetenin o eski havasının kaybolmasıydı. Gerçek ayrılma nedenimiz bence buydu.

— *Peki şöyle soralım: Teklif gelmeseydi* Yeni İstanbul*'dan sizler "Biz artık bu gazetede çalışmayalım" deyip kopacak mıydınız?*
— Belki kopmazdık. Ama... Eskimiş miydik, eskidiysek ne eskimişti bilmiyorum. Daha doğrusu bu aşkın bitişi değil, evliliğin bitişi oldu.

— *Güzel. Yani örnek güzel...*
— Biliyor musun, ben o günden beri hiçbir zaman tek gazete almadım. Ama iki gazete aldığım zaman da biri mutlaka *Milliyet*'tir; üç gazete aldığım zaman, dört aldığım zaman biri muhakkak *Milliyet*'tir. *Milliyet* okuru olmaktan çıkmadım hiçbir zaman. Ondan sonra yıllarca *Hürriyet*'te çalıştım. Çok da memnun olduğum bir dönem geçirdim *Hürriyet*'te. Hem sunuculuk yaptım, hem de yazılar yazdım.

— *Ama* Milliyet*'ten kopmadınız asla. Öyle mi?*
— *Milliyet* okuru olmaktan asla...

— *Şimdi artık* Yeni İstanbul*'dan da ayrıldıktan sonraki durağınıza,* Tercüman*'a gelelim mi?*
— Evet. Oradan *Tercüman*'a geldim.

— Tercüman *mı sizi çağırdı?*

— Beni Necmi Tanyolaç çağırdı. Necmi Tanyolaç o sırada *Tercüman*'da sporun başındaydı. Önce "Hayır, ben orada çalışmam" diye düşündüm. Ya da o gazeteye gelirim ama fanatik, aşırı, müfrit yazı yazmam.

— *Sorun ne?*
— Şöyle: Ayıp değil ama *Tercüman* sağcıların bayrağı bir gazete olarak tanınıyordu. Ben o gazetede çalışmam demiyorum. Hayır böyle bir şey yok, çalışabilirim. Ama bir gazete fanatikse, aşırı ise...

— *Ki biraz öyleydi...*
— O yüzden Necmi'ye: "Yalnız bir şartım var. İşte kabul eder misin, etmez misin bilemem. Ben bir şartla gelirim. Spor dışında yazmam." Çünkü biliyorum, üç gün sonra bana "İçeriye de yazı yaz" diyecekler. Ben yazı yazdığım zaman ayıp da etmek istemem. Yani o gazete sağı veyahut da muhafazakâr zümreyi tutuyorsa... Ben onların kişiliklerine, şahıslarına karşı değilim; fikirlerine karşıyım. Yahut da karşı değilim ama o fikirde değilim; yanlarında değilim. O yüzden "Gelirim ama sadece spor yazarım" dedim. Çok değerli isimlerden oluşan bir kadro var *Tercüman*'ın sporunda ve gazete spora değer veriyor. Ben şunu da söyleyeyim: Erol Simavi, Ali Naci Karacan, Ercüment Karacan, Mehmet Ali Yılmaz... Çalıştığım gazete patronlarının hepsinden ben ilgi ve saygı gördüm. Kemal Ilıcak da benim en tatlı, en güzel anılarımın olduğu patronumdu. Babıali'de çok kişinin, çok yerde parası kalmıştır. Benim de paramın kaldığı müesseseler oldu. Örneğin çok büyük bir TV kanalındaki hayli yüklü paramı alamadım. Neyse... Parayla saadet olmaz ya... Ama Kemal Ilıcak'ın *Tercüman*'ında hayır. Orada ben çok mutlu, çok başarılı bir dönem geçirdim.

— *Peki daha az maaşla mı?* Yeni İstanbul'*daki astronomik maaştan daha düşük maaş mı aldınız?*
— Tabii tabii, yarı yarıya... *Milliyet*'tekinden daha fazla. 3.500 Lira.

— *O zaman için iyi bir maaş mıydı?*
— 3.500 Lira... Evet iyi bir rayiç. 2.000-2.500 bile büyük rakamdı.

— *Yani anormal olan* Yeni İstanbul*'daydı.*
— Evet yani... 6.500 olur mu? Çok büyük para...

— *Ve siz* Tercüman*'da mutlu oldunuz.* Milliyet*'ten daha mutlu...*
— *Tercüman* gazetecilik hayatımın sporda en başarılı dönemi oldu. Biz bir 1970 – Dünya Kupası takip ettik. Ben, Necmi Tanyolaç, Mehmet Biber ve Metin Oktay. Çok büyük olaylar yarattık. Bir Pele ile Brezilya kampında röportaj yaptık. Daha önce İsveç'teki 1958 – Dünya Kupası'nı *Milliyet* adına izlemiştim. Orada henüz 17 yaşında olan, takımda yedek sayılan, o yüzden başka gazetecilerin pek de röportaj yapmak filan istemedikleri genç Pele ile konuşmuştum ve Pele o kupanın yıldızı, takımı Brezilya da şampiyonu olmuştu. Pele röportajı bizim gazetede çıkmıştı. "Pele ile röportaj yapan ilk gazeteci" bu hesapça ben oluyordum. Çünkü başkaları onu tanımıyor ve değer vermiyordu henüz. Neyse işte 1970 – Dünya Kupası sırasında, daha önce *Milliyet*'te çıkan röportajı Brezilya kampından içeri yolladım. Bütün kapılar açıldı bize. Bir girdik; televizyon stüdyosu kurulmuş, Brezilya Televizyonu'nun kameraları ve "bizim Pele ile konuşan ilk gazeteci Türk" diye onlar benimle röportaj yapıyor. Harika bir dünya kupası verdik Türkiye'ye. Sonra 1972 – Münih Olimpiyatları...

— *Yine* Tercüman*'daydınız?*
— Evet. Mark Spitz'le konuşan sadece *Tercüman* Spor Ekibi oldu... Bütün dünya basını orada ve Necmi Tanyolaç, Orhan Ayhan, Mehmet Biber ve ben bu işi becerdik... Çok başarılı bir dönemdi. Olay yarattık diyebilirim. Kemal Ilıcak da hani bizden hiçbir şey esirgemedi. Orada çok rahat devir geçirdik. Ilıcak birçok patronda görmediğimiz yakınlık göstermişti bizlere. Ve ilginçtir, benim o zaman tanıdığım eşi Nazlı

Ilıcak da bize saygı gösteren nazik bir ev sahibesi idi. Sakin görünen, sakin konuşan bir hanımdı. Sonraları haşin, atak, hatta söz düellosunda öne geçen bir "politikacı-yazar" oluverdi.

— *Ev sahibesi derken?*
— Yani pek iddialı görünmeyen bir hanımdı. Zarif konuşan, ikram seven... Mesela kahveyi hizmetçi değil, kendi alıp bize ikram eden...

— *Patronun evinde?*
— Evet evet... Bak açık konuşayım, Nazlı Hanımın eğitimini, kültürünü takdir ederim. Ama giderek kavgacı, yani kendi düşüncesi cephesinde bir kadın lider oldu. Bazı konuşmalarını dinlerken şaşırıyorum. O zaman biz konuşurduk, o dinlerdi diyebilirim. Bugünkü Nazlı Ilıcak ile o günkü Nazlı Ilıcak arasında dağlar var.

— *Peki ne kadar sürdü* Tercüman *maceranız?*
— Şöyle oldu: O sıralarda Sosyal Sigortalar'da bir özel durum çıktı. İlk sigortalı olanlar ki bizler, 1952'deydi galiba, sigortalı olmuştuk, işte '52'de ya da '53'te sigortalı olanlar, sigortadan ayrılmak isterlerse, tabandan olmak şartı ile yani en az para ile emekli olabiliyorlardı. Düşündüm. Sene 1973. "Emeklilik hakkımı alayım" dedim.

— *Taban ücrete razı olarak?*
— Razı olayım diye düşündüm. "Nasıl olsa daha gencim, çalışırım" dedim. Hiç olmazsa paramı telif hakkı olarak alırım. Patrona brüt maaş yüzünden fazla yük de olmam. Parça hesabı isterim paramı, yahut yazı yazar götürürüm. Benim gibi birkaç arkadaş daha sigortadan ayrıldık; resmi olarak da gazeteden istifa ettik.

— *Yani resmen ama fiilen değil.*
— Bordrodan çıktım; kadrodaki durumum devam etti. Bu arada Kemal Ilıcak, *Asteriks*'in hakkını satın almıştı...

— *Neyi satın almıştı ve kim?*
— *Asteriks...*

— *Şu bildiğimiz* Asteriks? *Çizgi roman?*
— Evet. Onun yayın hakkını *Tercüman* satın almıştı. Ben orada onu da yapmaya başladım. O işten de hakkımı aldım. Güzel bir anıydı benim için. Zaten Kemal Ilıcak'ı her zaman güzel anılarla yad ederim.

— Asteriks*'i sormak istiyorum. Siz çeviriyi mi yapıyordunuz?*
— Çeviriyi ben yapıyordum. Almancadan uyarlıyordum. Türk halkına uyarlama yapıyordum. *Milliyet*'teki *Zehir Hafiye*'ye de öyle yapmıştım zaten.

— Zehir Hafiye *de mi sizin işinizdi?*
— Tabii canım... Uyarlama dediğim, mesela Almanca "Brunch, haydi bruncha gidelim" diyorsa ben onu "Haydi kahvaltıya gel" diye çeviriyordum. *Tercüman*'da bu epey devam etti. Sonra ne oldu derseniz, bakın orasını hatırlamıyorum. Zaten *Tercüman* da azala azala...

— *Azalan ne? Gazeteye katkınız mı? Yani* Tercüman*'a katkınızın azalması artık sunuculuğun daha öne çıkmaya başlaması mı?*
— Evet, sunuculuk çok ve sık çıkmaya başladı; yetişemiyordum. Bir de *Gırgır*'ın kardeşi *Fırt*'ta da yazmaya başladım... Ne oldu?

— *Hiç. Halinize gülüyorum... "Bir koltukta iki karpuz" diye atalar sözünü bilirim de, sizin gibi bir koltukta on karpuz, yirmi karpuzlusuna pek rastlamamıştım...*
— Yaaa, bir de *Gırgır* ve *Fırt* çıktı... Yani *Tercüman*'dan sonra serbest gazeteciliğe geçtim.

— *Bu SSK emekliliği ile beraber...*
— Evet evet. Hah, bu arada *Hürriyet TV'de 7 Gün*'ü çıkarı-

yor. Hem iyi gazeteci, hem iyi dost Erdoğan Sevgin'i başına getirmiş *Hürriyet. TV'de 7 Gün* ilk televizyon gazetesi... Oradan teklif yaptılar, ben kabul ettim ve *TV'de 7 Gün*'de fiilen çalışmaya başladım.

— *Kadrolu olarak mı?*
— Hayır... Dışarıdan ama düzenli yazıyorum. Bu arada Çetin Emeç, bir müddet sonra benden *Hürriyet*'te de yararlanmaya başladı.

— Hürriyet*'te nerede; yani* Hürriyet*'in neresinde?*
— Pazar ilavesinde. Haftalık pazar yazımı oraya taşıdım. "Mikrofon" diye de bir başlık buldum. Bu arada *Hürriyet*'te *Kelebek* gazetesi de yeni çıkıyor. *Hürriyet*'in eki olarak. *Kelebek*'te de yazmaya başladım. *Hürriyet*'te yanımdaki masaya iki üniversiteli asistan geldiydi. Gençlerden biri Özcan Ertuna'ydı. Daha sonra *Hürriyet*'in, sonra da *Star*'ın idari yöneticisi oldu. Öteki...

— *Kimdi?*
— Ertuğrul Özkök'tü.

— *Söyleşinin bu aşamasında bir saptama yapmak istiyorum. Şu âna kadar konuştuklarımızda, bakmayın siz benim bir koltukta on karpuz filan dediğime. Sonuç olarak gazete ve yazı eksenli bir meslek yaşamından söz ediyoruz. Yani gazeteci Halit Kıvanç'tan... Ama galiba hayatınızın bu döneminde sahne, mikrofon, ekran, gazete iç içe geçmeye başlıyor...*

DEFİLE SUNUCULUĞU

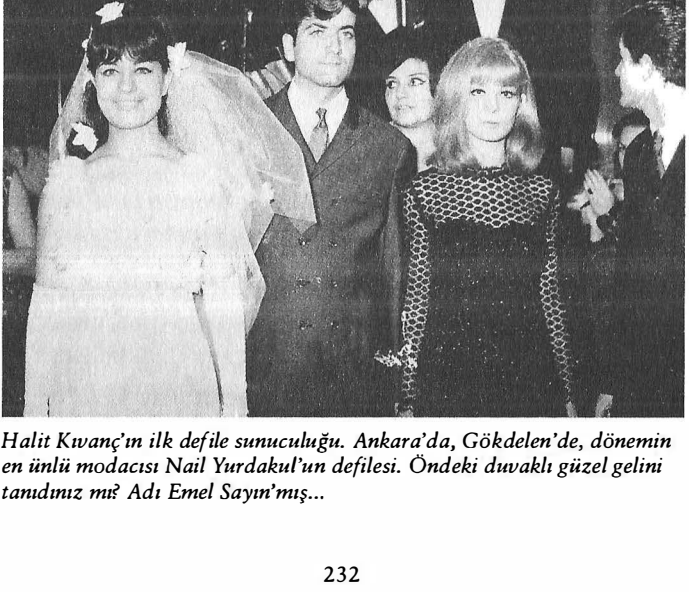
— Aslında bu dediğiniz epey önce başladı. Taa 1967'de...

— *N'oldu 1967'de?*
— Vakko defilesini sundum. Bunu anlatmamış mıydım?

— *Yoooo...*
— Aaaa, bu Halit Kıvanç'ın hayatını değiştiren, etkileyen önemli olaylardan biridir.

— *Şu âna kadar anlattığınız maç spikerliği, bir de* Milliyet *Kervanı'nı sunmak,* Milliyet*'te yılın sporcusu törenini sunmak,* Milliyet *yemeklerinde mikrofonda olmak ya da bazı gecelerde yarı profesyonel sunuculuk yapmaktan ibaretti. Zaman olarak geri dönelim ve şu Vakko defilesini bir anlatın bakalım...*
— Şimdi, Vakko defileleri bir anlamda Türkiye'de mankenlik mesleğinin ilk okuludur. İlkokulu değil, ilk okulu. Aslında lisesi... Bazı yönleriyle üniversitesi bile...

— *Anladım. Yani farkı anladım...*
— İlk defile 1967'de başladı. Moda dünyası için de, magazin

Halit Kıvanç'ın ilk defile sunuculuğu. Ankara'da, Gökdelen'de, dönemin en ünlü modacısı Nail Yurdakul'un defilesi. Öndeki duvaklı güzel gelini tanıdınız mı? Adı Emel Sayın'mış...

gazeteciliği için de ilgi çekiciydi. Ben de o sırada *Milliyet*'in magazin müdürü ve yazarı olduğum için saat 11'deki basın gösterisine davetliydim. Gittik Hilton'a. O güne kadar görmediğimiz renkli, canlı bir gösteriydi. Çok beğendik. O sırada ben *Milliyet*'in yeniden başlattığı güzellik yarışmalarında sunuculukta da ilk adımları atıyordum. Bu nedenle olaya artık farklı bir gözle bakıyordum. Maç spikerliğinde on yılı geride bırakmış, tecrübeli bir mikrofon adamıydım ama mikrofon başka sahne başka tabii... Bir müzikal gibiydi defile... Evet evet, bir müzikal oyun gibi. Defileyi Ahmet Çapa adlı bir genç sunuyor. Defile bitti, gazeteye gittim, yazımı yazdım, eve geldim, zırrrr telefon. Vitali Hakko. Vakko'nun sahibi ünlü Vitali Hakko. Kestirmeden konuya girdi. "Bak kardeşim" dedi. "Biz düşündük. Defilemizi sen sunacaksın. İstanbul'dan sonra Ankara'da, İzmir'de, Adana'da. Beni yarın sabah ara. Telefon numaram şu..."

— *Sizi bir gösteri sunarken filan görmüş mü? Yani ilk kez mi defile sunacaksınız?*
— Hayır, ilk kez 1966'da Ankara Gökdelen'de Modacı Nail'in defilesini sunmuştum, Nail Yurdakul'un. Onun defilesiydi ilk sunuculuğum. Yani ilk defile sunuculuğum. Defilenin sonunda, son olarak bir genç kız gelinlikle çıkacak. Çıktı da. Ankara Radyosu'na yeni girmiş çok güzel bir kız...

— *Şarkıcı mı yani?*
— Evet. Bana verdikleri notta öyle yazıyordu. Siyah saçlı, güzel, çok güzel bir kızdı. Adı Emel Sayın'dı.

— *Hani şimdi şu meşhur...*
— Evet, evet. Tam da o... Vitali Hakko bu defileden haberdar mıydı, seyretmiş miydi, yahut seyredenler benden söz etmiş miydi bilmiyorum. Bay Vitali her şey olmuş bitmiş gibi konuşuyordu. Tamam da maç sunmak başka, güzellik yarışması sunmak başka, defile başka. Bu kaygılarımı Vitali Hakko'ya söyledim. Üstelik esas patronum ne der? Ercüment

Karacan. Sonra Abdi İpekçi ne der? Benim iki gün izin yapmama bile göz yummayan Abdi, Ankara senin, İzmir benim dolaşmama göz yumar mı? Ama Vitali Hakko kestirdi attı. "Ben seni güzellik yarışmasını sunarken gördüm. Bir kere sen bu işi iyi yaparsın. Ercüment'le Abdi de beni kırmazlar. Ben konuşurum onlarla" dedi. Ertesi sabah gazeteye geldiğimde baktım, Abdi'nin gözleri parlıyor, "Eee artık defile sunucusu olup bizi boşuyorsun. Orada güzel kızlar var, burada beni göreceğine, gider o kızları görürsün elbet..." dedi. Ercüment Karacan da "Tamam" dedi, "Vakko'nun işini kabul et. Gazete müsaade ediyor. Hem gazeteci olarak defile izleyip ilginç yazılar yazabilirsin. Ayrıca sen çalışkan adamsın. Burada olmadığın sürece yayınlanacak yazıları önceden hazırlar, öyle gidersin...

— *İzin dediğiniz böyle bir izin yani...*
— Evet. Anlaşılan Vitali Hakko hepsini ikna etmiş... Vakko defileleri gerçekten olay oldu. Ankara, İzmir, Adana... Aylar önce başlayan hazırlıklar sonunda birçok genç kız bir anda ünlü oldu. Sınav kurulu oluşturuluyor, defileye manken seçiyorduk.

— *Sınav kurulunda siz de var mıydınız?*
— Tabii canım. Bensiz olur mu? Şimdi bu defilelerde...

— *Ayrıntısını bir yana bırakalım. Şimdi demek ki Halit Kıvanç profesyonel sunuculuğa atlıyor. Vakko defilesi de bunun bir başlangıcı. Bu bir. İkincisi, Halit Kıvanç'ın gazeteciliği de devam ediyor. Yani koltuk altındaki karpuz sayısı çeşitlenerek artıyor...*

MİKROFON DAKTİLOYU BASTIRDI

— Artıyor ama ne yalan söyleyeyim, o günden sonra gazeteciliğim daha zayıfladı. '70'li yıllarda bu defile işleri, başka sunuculuklar artınca, ben gazeteye muntazaman 9'da giden adam durumundan çıktım.

— *Gazeteciliği bıraktınız anlamına gelmiyor ama bu, değil mi?*
— Hayır. Ama yazı yazmak kolay. Yazıp yolluyorsun.

— *Artık daha çok sunucusunuz. Defile sunucusu...*
— Balo sunucusu, özel gecelerin sunucusu...

— *Özel geceler?*
— Cumhurbaşkanlarının katıldığı geceler mesela. Ben yeni eski, üç dört cumhurbaşkanının bulunduğu geceler sundum. Cumhurbaşkanlarının, başbakanlarının bulunduğu geceler...

— *Böylece gazetecilik ikinci plana mı itildi?*
— Evet. Her zaman "Mikrofon daktiloyu bastırdı" demişimdir.

— *Bastırdı mı gerçekten?*
— Biraz daha farklı bir şey oldu. Ben defilelere yönelirken bir yandan da radyo ağır basmaya başladı. Radyoda maç derken, radyoda liselerarası bilgi yarışması, bilmem ne yarışması, sohbet programı, eğlence programları, büyük yıldönümler, yılbaşı, bayram programları derken, radyo hayatımda müthiş bir ağırlık kazandı. O sıralarda işte Teknik Üniversite Televizyonu'na yeniden başladım.

— *Ama o hâlâ deneme yayını gibi...*
— Evet. Ama bu sefer, BBC'de de bir şeyler öğrenmiş, biraz değişmiş bir Halit Kıvanç olarak Teknik Üniversite Televizyonu'na adım attım. Orada haftada bir program yaparken TRT'de de radyodan televizyona geçiş dönemi geldi...

— *Yani 1967-1968 dönemi?*
— Evet. Mahmut Tali Öngören var TRT'nin başında. Çok büyük bir yayıncıydı. Kültürlü, bilgili, mesleğine âşık. Bir gün Ankara'dan bir telefon. Televizyon artık açılmış, ilk yarışma programı yapılacak: *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız*. İş, yani yarışmanın sunuculuğu bana teklif edildi.

— *Şimdi burada biraz durun. Siz 1973'te* Tercüman*'dan ayrıldınız. Oysa şimdi* TRT*'nin açılışından söz ediyoruz ve yıllardan 1969 ya da 1970...*

— Biliyorum. Başka bir şey konuşuyorum ben. '60'lı yıllar bitmek üzereyken *Milliyet*'ten ayrılmış, kısa süren bir *Yeni İstanbul* macerasından sonra *Tercüman*'a geçmiş, ama eş zamanlı olarak artık sadece gazeteci Halit Kıvanç değil; zaten sürdüre geldiği maç spikerliği, radyo programları sunuculuğu, Vakko defilesi sunuculuğu gibi işlerin yanı sıra TRT'nin televizyona başlaması ile koltuğunun altına bir karpuz daha sıkıştıran bir adam haline geldim. Onu anlatıyorum...

— *Demek siz kuruluşunun hemen ardından katıldınız* TRT*'ye... O yarışma programıyla...*

— Ben televizyonun açılışında varım. O sırada TRT'nin radyo maç spikeriydim. TRT televizyonu, 1968'de başlıyor ama haftada bir gün, iki gün, en çok üç gün filan gibi. Adeta deneme yayını... Tabii sınırlı programlar yapıyor. Yani henüz esaslı programlar başlamış değil. İlk yarışma *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız...*

TRT'nin ilk tam gün TV yayınında sunucular Fecri Ebcioğlu ve Halit Kıvanç. Ayaktakiler Altan Erbulak, kameraman Utku Gürel, yapımcı Neslihan Gence, dekoratör Kayhan Keskinoğlu, program müdürü Kenan Değer, kameramanlar Doğan Türesin, Tevfik Gözcü.

— *Bu sizin bir projeniz miydi? Yani siz mi teklif etmiştiniz TRT'ye...*
— Hayır, hayır... Bir gün *Tercüman* gazetesindeki odamda çalışırken telefon çaldı. "Efendim ben Ankara Televizyonu'ndan Mehtap Uyguner. Sizi Televizyon Başkanı'mız Mahmut Tali Öngören adına arıyorum. Biz televizyonda bir yarışma programı başlatıyoruz. Ben de programın yapımcısıyım ve bu programı sizin sunmanızı istiyoruz..." İşte benim esas televizyon yaşamım bu sözlerle başladı. Teknik Üniversite Televizyonu'ndaki çok zevkli ama ne de olsa yarı profesyonel çalışmadan sonra gerçek bir televizyonun dünyasına böyle adım attım.

— *Ne yarışmasıydı bu? Yani yarışma programının özelliği neydi?*
— Uzun bir adı olduğunu söyledim ya... *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız.* 45 dakikalık bir yarışma programı. Türk televizyon tarihinin ilk yarışma programıdır. Aynı zamanda ilk rekorlar kıran TV programı da...

— *Ne rekoru?*
— Tek değil ki! Önce TV'de 50. kez yayınlanan ilk program oldu. Sonra aralıksız beş yıl süren ilk program olarak bir büyük rekor daha kırdı. 1969'da başladı ve taa 1973'e kadar aralıksız sürdü. Çok hoş bir programdı. Çok güzel bir bilgi yarışmasıydı...

— *Konsepti neydi?*
— On beş soru soruyorduk. Genel kültür soruları. Bu yarışmanın çok özel bir yanı vardı. Mesela sorardık: "*Yaban* romanı kimindir?" Cevap verirler: "Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nundur." Sözü ben alırım yine ve "Bakalım doğru mu?" derim. "Soralım. Efendim ne diyorsunuz?" Seyircinin içinden bir adam ayağa kalkar: "Evet doğru." Ben de hemen "Sayın Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nu hep birlikte alkışlıyoruz" derdim.

— *Ayağa kalkan mı olurdu? Orasını anlamadım...*
— Yakup Kadri Karaosmanoğlu. Bizzat... Bir başka yarışmada Reşat Nuri Güntekin, bir başkasında...

— *Yani bu programın konseptine dahil.*
— Tabii... Tabii bulabilirsek o kişileri. Ama o zaman çoğu sağdı, bulabiliyor, stüdyoya getirebiliyorduk. Çok güzel bir olaydı.

— *Gerçekten de çok güzelmiş.*
— Parçalı soru vardı ve bunu herhangi bir yerden almamıştık; bizim kendi buluşumuzdu.

— *Özgündü yani. Yalnız ne demek parçalı soru?*
— Bir resmin üzeri parçalarla kaplı. Bir parça kalkar, bilemezse bir parça daha... Bakalım yarışmacı kaçıncı parçada bilecek? Ona göre puan alırdı. Bu bir kültür yarışmasıydı. Edebiyattan, sanattan sorular sorardık.

— *Ödülü var mıydı?*
— Vardı. Program boyunca dört yarışmanın birincileri final turlarına kalırdı. Önce yarı final, sonra final. Yedi yarışma sonunda şampiyon belli olurdu ve ödül olarak şampiyona, üstünde "TRT yarışması şampiyonu" yazılı bir gümüş plaket verilirdi. Daha sonraları gayet pahalı, güzel, üstünde yine "TRT yarışması şampiyonu" yazılı dolma kalem verirdik.

— *Ödül beş yüz milyar değildi yani.*
— Değildi. Çok iyi, çok kaliteli, çok gayretli yarışmacılar gelir katılırdı. Hiç unutamadığım yarışmacılar vardır. Beş dizi üst üste kazananlar, 24 saatte 4 saat uyuyup 20 saat bütün ansiklopedileri ezberleyen yarışmacılar gelirdi karşımıza. Gazeteler şampiyonlarla röportaj yapardı.

— *Siz sadece sunucuydunuz değil mi? Soruların hazırlanmasında bir katkınız...*

— Bir ekiptik biz. Hep birlikte hazırlanırdık yarışmaya...

— *Peki bu programı başlangıcından sonuna kadar Halit Kıvanç mı sundu?*

KAMERALAR BOZULUNCA

— Evet. Beş yılı aşkın süre... Dur bakayım: '69, 70, 71, 72, 73! Beş sene sürdü...

— *Canlı yayın mıydı bu, yoksa banttan mı?*

— Canlı, canlı. Hata yaparsanız ânında seyirciye yakalanıyorsunuz. Hataya tahammülü olmayan bir program. Bir gün yarışma sırasında stüdyo şefi, kocaman harflerle bir şeyler yaz-

"Bildiklerimiz, gördüklerimiz, duyduklarımız" adlı bilgi yarışması progra TV'de 1969 Ekim'inde başlamıştır. Yedi dizilik bir program olarak hazırlanan "Bildiklerimiz, gördüklerimiz, duyduklarım... gördüğü ilgi üzerine uzatılmıştır. TV'nin en uzun ömürlü bu programı şimdiye kadar yedi dizi sürmüş, sekizinci diziye başlanmıştır. İlk dört bu program TV'de 50 nci kez yapılan ilk program olmuştur.

Türkiye'nin ilk TV yarışma programı Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız*'ın sunucusu ve seyircileri canlı yayında. Yıl 1973...*

dığı büyükçe bir kâğıdı bana doğru tuttu. Öyle yapıyor, canlı yayında konuşacak hali yok ya. Baktım kâğıtta "2 numaralı kamera arızalandı. Ona bakmadan, öteki kameralara konuşun" yazıyor. Program biri sabit üçü hareketli dört kamera ile çekildiğinden, ben 2 numaraya bakmadan idare ediyorum. Ardından yine kâğıt gösterildi bana. Bu kez 3 numaralı kamera da bozulmuş. Ben hareketli olan tek kameraya bakarak, bir yandan da terleyerek durumu kurtarmaya çalışırken, son haber yine kâğıda yazılı olarak bana doğru tutuldu: "Bütün kameralar arızalandı. Yayını kesmeyin. Fıkra filan anlatın."

— *N'aptınız?*
— N'aparsınız? Fıkra anlattım tabii. Bir fıkra, iki fıkra, üç fıkra... Salondaki seyirciler gülüyor, alkışlıyor. Sanırım 15-20 dakika kadar böyle idare ettim. Sonra müjdeli haber geldi. Kâğıt uzatıldı yine: "Kameraların tümü tamam. Yarışmaya devam."

— *Seyirci anlamadı...*
— Anlamadı. O kadar anlaşılmadı ki arıza, bir hafta sonra yeni programı sunduğumda, TV dergilerinden eleştiri geldi: "Bir hafta önce Halit Kıvanç yarışmacıların heyecanını yatıştırmak üzere ne güzel fıkralar anlattıydı. Bu hafta fıkraları niye kaldırdılar? Ne güzeldi..."

— *Spor yok muydu televizyonun o döneminde?*
— Olmaz olur mu? Zaten ben TRT'ye ilk olarak yarışma programıyla, yani şu *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız*'la değil, sporla çıkmıştım. *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız* yarışması televizyonda 1969 senesinin sonunda başladı. Oysa ben aynı yılın eylülünde, ekiminde televizyondaki spor programlarına çıkıyordum. Milli maç var mesela, milli takımla röportaj yapıyordum. Sonra 1971'de spor spikeri ve sunucusu yönümle TV'de bir başka türlü görev üstlendim...

— *Ne demek bir başka türlü?*
— Uluslararası düzeyde demek istiyorum. Akdeniz Oyunları o yıl İzmir'de yapılıyor. Akdeniz Olimpiyatları... Bir tür küçük olimpiyat. TRT olarak oraya geniş bir kadroyla gittik. Milli Olimpiyat Komitesi başkanı Turgut Atakol dedi ki: "Bu oyunlarda başspiker sensin." Bir de öteki spikerler var. Öyle ya şurda yüzme yarışları yapılıyor, stadyumda atletizm, bir başka yerde okçuluk, başka bir yerde kürek... Ben stadtaki açılış törenini, kapanış törenini ve özellikle dışarıya yapılan yayınları...

— *Ne demek dışarıya?*
— Biz dünyaya yapıyoruz bu yayını. Sırf Türkiye'ye yapmıyoruz. Yani "sevgili seyirciler" derken "Şu anda bizi dünyanın her yerinden dinleyenler" filan gibi anonslar yaparak başladık. Şimdi orada ben Akdeniz Oyunları başspikeriyim. Devlet adına, Türkiye Cumhuriyeti adına bir şey söylenecekse, o görevi bana veriyorlar. O mesajı ben okuyorum. Yani ben Akdeniz Oyunları'nın "konuşan ağzı" oluyorum. Diyelim Turgut Atakol Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı olarak bir şey diyecekse, veya bir bakan çıkıp konuşacaksa, bunu ben çıkıp anons ediyorum.

25 KEZ MİLLİ OLMAK

— *Yani yarışma programı bir yana bırakılırsa, televizyonun ilk yıllarında ya da sizin televizyondaki ilk yıllarınızda spor spikerliğiniz, spor gazeteciliğiniz yine...*
— Tabii... Çok ilginçtir: 1969'da, bana Futbol Federasyonu gümüş madalya bile verdi.

— *Madalya? Ne münasebetle?*
— Bence bu futbol tarihimizde ve yayıncılık tarihimizde ilk ve son olaydır. O zaman Orhan Şeref Apak Futbol Federasyonu Başkanı. İbrahim Onuk da yardımcısı. Bunlar "Biz oyuncularımızı güçlendirelim, armağanlandıralım ki, daha çok

bağlansınlar Milli Takım'a" diye düşünmüşler ve bunun için altın, gümüş, bronz madalyalar ihdas ettiler. Dediler ki "Bir futbolcu 25 kez milli formayı giyerse...

— *Gümüş madalya...*
— Evet, gümüş madalya; 50 defa giyerse altın madalya alacak. Bu arada seyahatlere de gidiyoruz. Ben maç anlatmaya gidiyorum. Bu seyahatlere Federasyon Başkanı da geliyor. Bir Milli Takım seyahatinden dönüyoruz. Laf açıldı, Orhan Şeref Apak bana "Senin kaçıncı milli maçın oldu" diye sordu. Ben de "Efendim benim 25. milli maçım çoktan geçti. 25'i geçtik, 29 mu ne oldu" dedim, O da "Futbolcu futbolunu oynuyor, ay yıldızı temsil ediyor. Ama Türkiye'ye bunu duyuran sensin. 25 defa milli maçı Türkiye'ye duyurmuşsan bir milli futbolcu kadar ay yıldıza hizmet etmişsin demektir. Ben futbolculara verdiğim madalyadan sana da vereceğim" dedi ve federasyona teklif etti. Federasyon heyeti de uygun görmüş. Haber basında çıktı. Medya da çok destekledi ve Ankara'da oynanan Polonya milli maçından sonra bana da...

— *Gümüş madalya verildi... Öyle mi?*
— 25 maçı dolduran futbolcularla birlikte bana da verildi ve o gece TRT'de bunun töreni yapıldı. Yılmaz Tekin Onay sunuyordu. Gel gör ki ben 41 derece ateşle otel odasında yattığım için, ödülümün televizyondaki törenine katılamadım.

— *Peki bu ödül için "ilk ve son" dediniz...*
— Sebebi ortada...

— *Ne demek ortada? Başka 25 maç anlatan spiker mi yok?*
— 50 maç anlatanlara da altın verilmesi lazım bu hesapça. Şimdi veriliyor mu böyle bir madalya?

— *Ben duymadım.*
— Ben de duymadım. Onun için bu ilk ve son dedim ya...

Orhan Şeref Apak'ın başlattığı bir müddet devam etti, ama ondan sonra futbolcular dışında da bir başkası böyle bir madalya almadı. Daha doğrusu milli futbolcular için de bu güzel olay rafa kalktı galiba!

— *Sizin de tek madalyanız bu oldu...*
— Olur mu? Ondan yıllar sonra TRT bana çok büyük bir madalya verdi. Taa 1954'ten beri dünya kupasını takip eden ve şu anda hayatta olan ve medyada aktif olarak çalışan tek kişiyi, beni 2002 senesindeki dünya kupası programlarına bile çağırmayarak ödüllendirdiler... Evet böyle bir "vefasızlık ödülü" için 2002'de TRT'de görevli olan yetkilileri, hele TRT Spor'un başındakileri hangi duygularla anmamı istiyorsanız öyle anıyorum ben de. Allah'tan, bana kötülük yapanları bağışlamak gibi çok sevdiğim bir yanım vardır da...

— *Peki. Bunu geçelim isterseniz... Biz yeniden Halit Kıvanç'a dönelim. Tek gazeteden maaş alan bir basın emekçisi olarak çalışan Halit Kıvanç'tan defile sunan, televizyonda çalışan, radyoda maç anlatan, sunuculuk yapan, gazetecilik yapan bir Halit Kıvanç'a geldik. Şu anda bir parmak hesabı yaptım, beş, muhtemelen altı yerde birden çalışıyor ve dolayısıyla para alıyor Halit Kıvanç. Demek ki Halit Kıvanç artık çuvalla para kazanıp köşeyi döndü.*
— Doğru. Yalnız ona çuval demiyorlar da kese diyorlar.

— *Kese? Haa yani küçücük...*
— Üstelik kesenin içine altın konmuyor, bildiğimiz Türk Lirası konuyor.

— *Ama benim sorum bu değildi. Tam 50 yıldır aralıksız çalışıyorsunuz ve birçok dalda birden çalışıyorsunuz. Ünlüsünüz. Halit Kıvanç eşiyle birlikte artık namerde muhtaç olmaz mı bundan sonra? Yani bu kadar yoğun çalışma onu maddi olarak namerde muhtaç olmayacak hale getirdi mi?*

— Hayır, şu anda namerde muhtaç olmam herhalde. Ama ikimiz de yaşlı insanlarız...

— *İkimiz derken?*
— Eşim ve ben. Bir hastalığın, şu devirde bir hastaneye gitmenin nasıl milyarlara mal olduğunu bir düşünürseniz...

— *Devamlı bir geliriniz var mı?*
— SSK emeklisi olarak en alttan, tabandan, komik bir maaşım var.

— *Yalnız sorum sağlık ya da yaşlılık sigortası değildi. Halit Kıvanç artık namerde muhtaç olmayacak...*
— Şu andaki yaşam standardımı sürdürebilirim sanıyorum.

— *Nedir bu standart?*
— Çok sadedir. Küçücük bir yazlık ve de burda bizi tatmin eden bir apartman dairemiz var. Otomobilim var. Birikmiş paramız bizi ancak geçindirir. Tabii herhangi bir anormal masraf olmadığı takdirde. Zaten disiplinli bir aileyiz. Artık hiçbir yerden gelirin olmayacak derlerse... Ben hiçbir zaman çuvalla kazanmadım. Ama çuvalla da harcamadım.

— *Peki 50 yıla varmakta olan bir meslek yaşamının sonunda bir servet...*
— Hayır.

— *Servetcik?..*
— Bizim zamanımızda bu olanak yoktu ki... Bizim zamanımızda bilmem kaç bin dolara sunuculuk yoktu ki. Çok küçük paralarla yaptık. Yani çok küçük derken, o devirdeki bir memur, hatta bir Yargıtay üyesinin aldığı maaştan daha fazlasını aldım belki bir gecede. Bunu inkâr etmiyorum. Bugün Yargıtay falan değil, holding başkanı kadar kazananlar var. Geçen gün iki tane demeç vardı gazetede. İki üç senelik bir manken. Bir güzellik yarışması sonunda manken olmuş.

Yeni jeep almış, kutluyorlar. 78 milyara bir jeep. "Henüz genç olduğum için, fazla masraf yapacak bir bütçem olmadığından şimdilik mütevazı bir şey aldım. İlerde herhalde daha pahalısını alırım" diyor. 78 milyar ve mütevazı!.. Bir başka manken-sunucu-oyuncu hanıma "150 milyara jeep almışsın" diyorlar. "Hayır, yalan canım" diyor "100 milyarı bile bulmuyor benim aldığım jeep". Ölçüler şaşmış bence... Benim hayatımda daima arabam oldu. Genellikle yerli arabam oldu. Ve her zaman eski arabamı satıp, üstüne biraz ekleyip yeni bir araba aldım. Bir de ya reklam ya da tanıtımında çalıştığım bir firmadan 40'lık malı 35'e, 30'a verdiler. Yahut bir başka şans oldu. Önünde resim çektirdim, "Al bu senin" dediler.

— *Öyle oldu mu sahiden?*
— Oldu, oldu. Yeni bir televizyonun tanıtımını yaptım. Ertesi gün fabrikadan çıkan birinci televizyonu patrona, ikinci televizyonu genel müdüre, üçüncüyü de bana, eve gönderdiler. Şimdi o nevi kazançlarım oldu yani. Ancak evinizde 10-15 televizyonun olması neyi ifade eder?

— *Gülünç olmanızı belki...*
— Evet, komik olur. Zaten satamazsın da. O yüzden sen de onu eşten, dosttan, akrabadan birine hediye ediyorsun. Bak mesela benim Bodrum'daki yazlığım küçücük.

— *Ne kadar küçük? 100 metrekare mesela?*
— Olur mu canım. Çok daha küçük. 65 metrekare. Orada çalışma odam bile yok. İstanbul'daki evimde de çalışma odam artık kitaplarımı almıyor. Ben de dağıtıyorum.

— *Boşaltmak için...*
— Boşaltmak için. Fakat şöyle yapıyorum: Bana imzalı kitap veren dostlarımın, okuyup artık yararlanmayacağıma inandığım kitaplarını imzalayarak okullara veya kurumlara veriyorum.

— *O imzalı sayfayı kopartarak mı?*
— Hayır. İmzanın altına bir de ben imza atıyorum.

— *Ciro eder gibi.*
— "Ben bunu okudum, çok beğendim, yarının gençlerinin de okuması dileğiyle ben de size armağan ediyorum" diye yazıyorum. Mesela Müjdat Gezen Sanat Merkezi'ne bu konuda epey kitap verdim. Çünkü saygın bir okul orası. Bazı tiyatrolara da... Mesela sponsorlar kıyafet veriyorlar. Bu kıyafetleri giyiyoruz. Hepsini her gün giyecek değiliz. Bir de televizyonda, sahnede giydiğin renkli kıyafeti sokakta giyemezsin. Ben onları epey giydikten sonra özel tiyatrolara, deyim yerindeyse dar gelirli tiyatrolara hediye ediyorum. Bazen bir oyunda "Aaa bu benim ceketti" diye seyrettiğim de oluyor. Çok mutlu oluyorum. Müjdat Gezen Sanat Merkezi'ne de kendimce birtakım katkılarım oldu. Katkılarım, dediğim gibi işte, o çocukların faydalanacağı bir şeyler. Mesela bir kitap: *Drama Tekniği*. Amerikalı biri bana drama yazım tekniği kitabını yazıp hediye etmiş. Onu okuyacak onca insan var. Ben bu yaştan sonra tiyatro oyuncusu olmayacağım. O yüzden. Hani Müjdat'ı bir misal olarak söylüyorum. Kaldı ki misal olmasına da gerek yok. "Halit Müjdat Gezen" benim Kemal ağabeyimin eline doğduğu için ben onun "yarım amcası" sayılırım yani. Göbek adını "Halit" koymalarından belli değil mi?..

GAZETECİLİK MİKROFONA YENİLİRKEN

— *Evet. Ama şimdi şakayı bırakalım. Benim sorum şu: Siz* TRT*'de devlet memurlarının aldığı o komik yolluklarla mı yaptınız bu işleri?*
— Ben 50 Lirayla maç anlatmaya başladımdı. Bitirirken 1.000 Lira mı ne alıyordum. Yani hiçbir zaman TRT'den büyük bir para almadım. Ama ben TRT'de yaptığım bütün programlardaki yayın emeklerimi helal ediyorum.

— *Çünkü?*
— Çünkü TRT benim okulumdu. Anaokulum, ilkokulum, ortaokulum, lisem, üniversitemdi... Ben o okulda hem öğrenciydim, hem profesördüm. Biz hem birbirimize öğrettik, hem kendi kendimize öğrendik birçok şeyi...

— *Anladım. Halit Kıvanç'ın gazeteciliğinin artık yavaş yavaş gölgede kalmaya başlaması; sahne adamı ve ekran adamı Halit Kıvanç'ın, mikrofon adamı Halit Kıvanç'ın öne çıkması... Yani gazeteciliğiniz, yazılı medyadaki Halit Kıvanç artık çok mu geride kaldı?*
— Benim için değil. Ama...

— *Ama ne?*
— Bakın, geçen sene bir genç kız bana bir şeyler sordu. *Milliyet* gazetesindenmiş. Ben daha bir şey söylemeden "Size bir sürprizim var. Siz *Milliyet*'e bir yazı yazmışsınız. Bir gün eski sayıları karıştırırken bir yazınıza rastladım" dedi. Ne diyeyim? "İmkânsız, olamaz" dedim. Kızcağız ısrar etti, "Nasıl olur ama... Bakın ben gideyim, fotokopisini çekip getireyim size" dedi. Şimdi bakın, genç kız "Siz bir yazı yazmışsınız" diyor. Ben "Hayır herhalde on bin bir veya yüz bin bir, belki de bin milyon bir yazımdan biridir" dedim. Şaşırdı tabii.. "Ben *Milliyet* gazetesinde" dedim, "ilklerini de sayarsak, kuruluşundan bu yana herhalde birkaç milyon yazı yazmışımdır". Ne dese beğenirsin? "Aaaa vallahi ilk defa duyuyorum" dedi.

— *Gençlerimiz, şu "araştırmacı gazeteciler" iyidir... Herkes tarihi kendisiyle başlatıyor bizde... Peki ama yine de sizin gazeteciliğinizin yavaş yavaş gölgede kalmaya başladığı '70'li yıllardayız ve Türkiye'de televizyon hâlâ siyah beyaz.*
— Ama yanlış... Bakın '70'li yıllarda değil benim gazeteciliğimin gölgede kalışı; '80'li yıllarda.

— *Öyle mi? Ama '73'te artık televizyon...*

— Hayır hayır. '73'ten sonra *Hürriyet*'teyim. Ben uzun sene *Hürriyet*'te yazdım, ses getiren yazılar...

— *Ama şu soru hâlâ cevabını bekliyor: '70'li yıllardaki Halit Kıvanç'ta televizyon mu ağır basıyor, gazetecilik mi, radyo mu? Yoksa gazino sahneleri mi? Bildiğim kadarıyla sizin bir de gazinoculuk döneminiz var.*
— Gazinoculuk yok tabii. Gazinolarda program yaptığım bir dönem var. '77'den sonra kısa bir süre...

— *Tamam, tamam. Türkçede kusur işledim. Elbette gazinoculuk yapmadınız, gazino işletmediniz. Ama gazinolarda sahneye çıktınız.*
— Çıktım, evet.

— *Halit Kıvanç'ı tanıyanlar bir gazino sahnesinde çıkmasını yadırgamadılar mı?*
— Hayır, hayır. Bir dakika... Ben gazino sahnesinde sadece özel gecelerde çıktım. Mesela işte nostalji kasedi yapılmış. 150 Türk bestecisine ödül veriyor Muazzez Ersoy. Ben gazinoda o geceyi sunuyorum. *Milliyet*'in bir yarışmasını sunuyorum, İzmir'in Kurtuluş Gecesi'ni sunuyorum. Yani ben öyle neonlarla adı yazılmış gazino sahnesine çıkmadım. 1977'ye kadar böyle bir iş yapmadım. Ondan sonra da devamlı gazino programları yapmadım zaten.

— *Ama 1977'de çıktınız.*
— 1977'de İzmir'de Büyük Efes Oteli'nin bahçesinde bir bölüm. Konser, eğlence programları için bir açıkhava sahnesi... Zeki Müren var, Ajda Pekkan var...

— *Sadece ikisi mi?*
— Hayır, altlarında bir dolu, kocaman bir kadro var. Nurhan Damcıoğlu, Saadet Sun, Gülistan Okan...

— *Maksim Gazinosu kadrosu gibi.*

— Gibi. Onlar başlıyorlar, hepsi bitiyor, Ajda Pekkan ve Zeki Müren'den önce ben bir espriyle sahneye çıkıyorum. Espri dediğim, maç anlatır gibi konuşarak çıkıyorum. Anlaşmam şöyle aslında: Çıkacağım Ajda'yı sunacağım, arkadan da Zeki Müren'i sunacağım. O kadar. Fakat şöyle bir olay oldu: Zeki gayet tatlı bir şekilde, "Halit ağabey, iki kere niye

9 Mehtap Galası'nın gazete reklamı...

yorulasın! Ajda indikten sonra sahneye çıkarsın, önce Ajda'dan bahseder, sonra da beni sunarsın" dedi. Anlıyorsun.

— *Tabii. Sadece kendisini sunmanızı istiyor.*
— Evet. Programın adı da *Zeki Müren'li Mehtap Galası.* Haksız sayılmaz. Dokuz gece sürecek ve giriş 1000 Lira. Bütün İzmir ayağa kalktı: "Neee, 1000 Lira mı?"

SARHOŞLARA MEZE OLMAK

— *Ve siz orada profesyonel olarak sunuculuk yaptınız. Ne yapıyordunuz?*
— Fıkralar, espriler, birbirine bağlamalar. Sonunda sözü Zeki Müren'e getiriyor ve onu sahneye çağırıyordum. Çok beğenildi, çok tutuldu bu galalar ve benim yaptıklarım. Son gün, artık İstanbul'a döneceğiz. Fuar'daki Ekici-Över gazinosunun patronu geldi "Ağabeyciğim ne istiyorsan söyle, kabul" dedi. Ben "hayır" dedim ve İstanbul'a döndüm. Ardından Turgut Akyüz vardı, müzisyen, menajer; o çağırdı ve "Halit ağabey bak" dedi, "15 dakika çıkacaksın, bir şeyler, mesela fıkralar anlatacaksın, hepsi o kadar." Hani şimdi "stand-up" dedikleri. 15 dakika...

— *Birini sunmayacaksınız yani?*
— Hayır. Tek başıma bir stand-up yapacağım. Hepsi o kadar. Şimdi tam hatırlamıyorum, sen de 3 bin, ben diyeyim 4 bin, biri desin 5 bin, öteki desin 6 bin. Gazeteden gelen para da bu kadar ama aylık. Oysa fuarda bir gecede 6 bin alacağım ve 30 gece sürecek bu gelir.

— *Peki yine de bu kadar ağırdan almanız, nazlanmanız niye? İçiniz mi yatkın değil?*
— Benden çok eşim.

— *Bülbin hanım.*

— Gazinoda sahneye çıkan, sarhoşa meze oluyor gibi bir itirazı var... İtirazı değil de endişesi var... Sonra bana açıkladılar: Ekici-Över içkili gazino değil. Gazino bile değil. Bir müzikhol. Yani insanlar oturarak seyrediyor. Üstelik gerçek halk seyrediyor. Kapıdan belli bir giriş parası vererek giriyorlar. Giriş parası da herkesin ödeyebileceği bir miktar. O yüzden gerçek halk geliyor diyorum ya... Dört kişilik ailesiyle geliyor, oturuyor, çay içiyor, müzik dinliyor, ailecek eğleniyor. Teklifi kabul edip İzmir Fuarı'na gittiğim zaman, daha üçüncü gün, doğru bir iş yaptığıma inandım. Türk halkını eğlendirdiğim için mutlu oldum. Görüyordum karşımdaki insanları. *Milliyet*'te yıllarca kadınlar matinesi üstüne mizah yazıları yazardım. Orada kadınlar matinesini görünce ne kadar yanıldığımı, haksızlık ettiğimi anladım. Kadınlar, dört kadın, beş kadın cüzi bir para ödeyerek geliyorlar, seyrediyorlar ve çok güzel tepkiler veriyorlardı. Çok güzeldi.

— *Anlıyorum ama o kadar hızlı gitmeyin. Biraz başa gelin. Eşinizin "hayır" demesine rağmen gazinoda sahneye çıkmayı kabul ettiniz.*
— Hayır. Bülbin "hayır" demedi. Beraber düşündük bu konuyu. Ben bir şey kaybeder miyim, diye tartıştık. Sonra baktım ki fuar sırasında o gazinolara pek çok insan çıkıyor. Çalgılı gazinoya, içkili gazino denen yere çıkmayanlar da çıkıyor. İzmir Fuarı'nın kendine has bir havası var. Örnek bir yer İzmir Fuarı.

— *Sahneye çıktığınız Ekici-Över'de kadro nasıldı? Mesela assolist kimdi?*
— Şimdi ben Emel Sayın'ın assolist olacağına göre anlaşmıştım. Fakat bir hafta kala değişti ve Bülent Ersoy Bey assolist oldu. Sonra Ajda Pekkan vardı, Sibel Egemen, Cem Karaca - Dervişan, Defne Yalnız, Atilla Atasoy, Bedia Akartürk, Nokta ile Virgül (Abdullah Şahin, Enver Demirkan)...

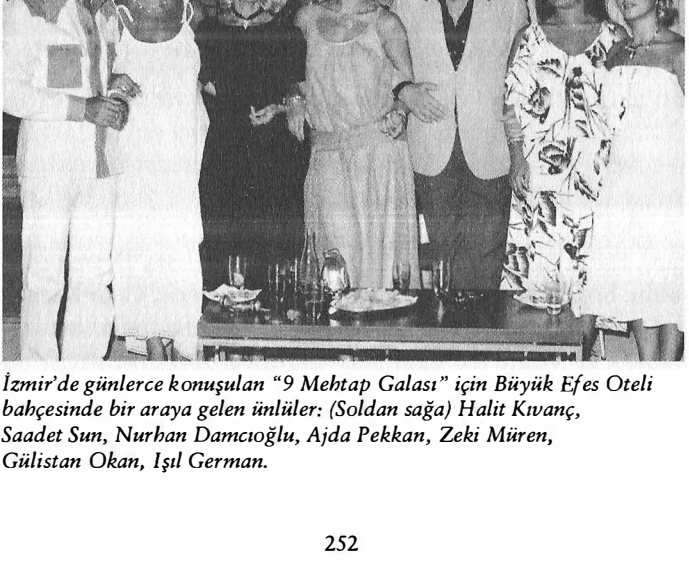
— *Ama siz onları sunmuyor, kendi show'unuzu yapıyorsunuz.*

— Tabii. Assolist Bülent Ersoy "bey" olarak smokinle çıkardı. Gece 12'den sonra ise Cem Karaca geliyordu. Ama nasıl? *1 Mayıs* marşıyla. Halk 2'ye, 3'e kadar onu dinlemek için bekliyordu.

— *Sizin programınıza tepkiler nasıldı?*
— Ne yalan söyleyeyim, övünmek gibi olmasın ama... Çok tutuldu benim program. Nitekim ertesi sene yine istediler beni. Daha sonraki yıllarda da...

— *Ne yapıyordunuz da tutuldu?*
— Hiiiç!.. İşte espriler filan. Yani stand-up.

— *Ama bir ay sürdü zaten bu.*
— Tabii. Dediğim gibi ertesi sene de çıktım sahneye... Akasyalar'da çalıştım. Çeşitli yıllarda aynı gazinoda birlikte çalıştıklarım arasında o kadar çok ünlü var ki... Emel Sayın, Fi-

İzmir'de günlerce konuşulan "9 Mehtap Galası" için Büyük Efes Oteli bahçesinde bir araya gelen ünlüler: (Soldan sağa) Halit Kıvanç, Saadet Sun, Nurhan Damcıoğlu, Ajda Pekkan, Zeki Müren, Gülistan Okan, Işıl German.

liz Akın, İbrahim Tatlıses, Pakize Suda, Yeliz, Sezen Aksu, Müjdat Gezen, Perran Kutman, Ali Rıza Binboğa, Nil Burak, Gönül Akkor, Necla Nazır, Perihan Savaş, Ercan Turgut, Meral Küçükerol...

— *Tamam tamam... Kitap ünlülerin telefon rehberine dönecek... Peki gazino sahnesi hep İzmir Fuarı'nda değil mi?*
— Evet. İzmir Fuarı'nda dört sene çalıştım. '77, 78, 79 ve 80... Ama dördüncü sene fuarın tam ortasında, biliyorsunuz İzmir Fuarı 20 Ağustos-20 Eylül arasıdır...

— *12 Eylül darbesi oldu.*
— Evet. '80 ihtilali oldu biz fuardayken. Askeri ihtilal olunca en az para alanlarla assolisti alıkoydular, kalan kadrodakileri yolladılar. Yani o yıl 30 gün çalışacaktık, 20 günde filan bitti.

— *Niye, müşteri mi azaldı?*
— Sokağa çıkma yasağı vardı, bu yüzden müşteri düştü. Bazı patronlar kaçtı, parayı ödeyemediler, bir sürü tatsızlık yaşandı.

— *Ondan sonra da artık gazino olmadı mı hayatınızda?*
— Olmadı diyebilirim. Ama mesela Mersin Fuarı'na... Hem de kaç sene? 10 sene, 15 sene... Mersin Fuarı'na her yıl gittim. Pamukkale Festivali'ne de öyle...

— *Ne yaptınız oralarda?*
— Fuarların sunuculuğunu yapıyorum. Eğlence olduğu gece sanatçıyı sunuyorum; konser olduğu gece konseri... Bazı fuarların, festivallerin adeta babası oldum.

— *Moderatör gibi yani...*
— Tabii, tabii... Örneğin Genco Erkal Tiyatrosu geliyor, çıkıyorum onlardan önce, anlatıyorum, bilgi veriyorum.

— *İzmir Fuarı?*

— Son birkaç senedir çağırıyorlar ve açılış törenini ben yapıyorum. Fuarın açılışını. Yani bir nevi duayen olarak açılışı gerçekleştiriyorum.

— *Demek ki sizin gazinoda "eğlencenin bir parçası" olarak işiniz dört yıl sürmüş. Onun dışında...*
— Bir işim daha var benim. Almancada "Zeremonienmeister" denir, Fransızlar "Maitre de Cérémonie" diyorlar. Yani program yöneticisi, tören yöneticisi. O işimi ben 30 küsur senedir yapıyorum. Bayi toplantıları...

— *Durun burda biraz. Bayi toplantısı diyorsunuz. Bu terimi sık sık kullandınız. Bir bayi toplantısını sunmak ne demektir?*
— Büyük şirketlerin, Anadolu'da, büyük şehirlerde yaygın bir dağıtım ve satış ağı olan şirketlerin bayileri...

— *Evet, onu anladım. Toplanıldığında sizin ne işleviniz var bayilerle? Buzdolabı reklamını bayilere yapmıyorsunuz herhalde?*
— Hayır hayır... Firma, bayilerini bir yerde daha yakından tanımak, bir yerde de tatmin etmek, onlarla bağlarını güçlendirmek istiyor.

— *Evet. Sizin işleviniz ne?*
— İşte bayiler bir büyük tatil köyünde, bir büyük otelde misafir oluyorlar. Eskiden bu toplantılar daha uzun sürerdi. Eşleriyle gelirlerdi. Orada yiyorlar, içiyorlar. Fakat aynı zamanda şirketin o işle ilgili uzman elemanları, müdürleri, dışardan getirilen profesörler, bilim adamları bilgi veriyorlar, ders veriyorlar. Mesela alışveriş psikolojisi anlatıyorlar. '70'li yıllarda başladı bu işler. O zamanlar Türkiye'de halkla ilişkiler filan daha yeni yeni kuruluyor. Bu toplantılar gündüz devam eder, geceleri de bazen üç gece sürdüğü bile olur. Geceleri tanınmış şarkıcılar gelir konser verir, sanatçılar gösteri yapar. Sonra hediyeler verilir bayilere...

— *Başarılı olanlara herhalde...*
— Herhalde. O şirkete daha fazla bağlanmaları için. Hele aynı tür işi yapan birkaç büyük firma varsa... Mesela buzdolabı yapan beş firma olduğu zaman rekabet başladı. Bayi toplantıları da çok zenginleşti. Bunlarda da ben ya da benim gibi sunucular programı sunarlar, yönetirler... Ayrıca sadece bayi toplantısı da olmaz. Bazen şirketlerin yıldönümleri vardır. O kutlanır. Ne bileyim, Siemens'in 150. yıldönümü mesela. Almanya'dan, Avrupa'dan geldi konuklar. Aya İrini'de. Konuşmacı yok. Hiç kimse. Bir tek ben konuştum... En son ECA'nın yıldönümünü yaptık.

— *Rakibiniz var mı bu dalda?*
— E çok var tabii. Bütün mankenler rakibim... Şaka bir yana, benden başka Erkan Yolaç yapıyor bizim kuşaktan. Orhan Boran bıraktı gibi... Yeni arkadaşlarımız var bu konuda çalışan. Benim gerçek sunucu olanlarla ya da olmak için çaba harcayanlarla sorunum yok. Ama sırf televizyonda bir dizide görünüyor ya da şarkı söylüyor diye, tepeden inme sunucu olunmaz. Üç dört laf söylüyorlar, sonra... Sonrası yok. Geçenlerde anlattılar, ünlü bir kızımız sunucu olarak gitmiş de, gecesini sunduğu firmanın adını yanlış söylemiş... Rakip en büyük firmanın adını anons etmiş. Bir fiyasko olmuş. Kıyamet kopmuş. Sunuculuğun gerektirdiği ilkeleri öğrenmek, ilk adımları atmak için özel çaba harcamak gerekir. Bunu yapanlar elbette sunucu olabilir.

— *Siz sunuculuğu sürdürüyorsunuz...*
— Azalttım. Seçiyorum artık. Önemli ödül törenlerini sunuyorum. Eskiden baştan sona sunuyordum; şimdi artık belirli bir bölümü sunmakla yetiniyorum. Ödülün ardından ünlü çıkacaksa onu sunuyorum. Hatta bazen daha da seçici oluyor, falancayı sunmam diyebiliyorum.

— *Diğerlerini?*
— Diğerlerini başkası çıkıp sunuyor.

— *Sizin kendi bağımsız show'unuz yok ama artık?..*
— Hayır yok. Sunuculuğun içine yediriyorum show'u da diyebilirim. Örnek verirsem, İbrahim Tatlıses'ten önce halka ait bir fıkra anlatıyorum, onu İbrahim Tatlıses'e bağlayıp sahneye davet ediyorum. Diyelim Sezen Aksu gelecek ve diyelim İzmir'deyiz. Soruyorum, "Yahu ne zaman bu kız büyüdü? Şu kadardı bu yahu... Bu zaten bu kadar doğduydu... Ama onun müziği büyük, sanatı büyük... Bak bak şimdi, hepiniz kasılıyorsunuz. O İzmirli diye kendinize pay çıkarıyorsunuz. Peki, gel bakayım Sezen! Hemşerilerin seni çağırıyor" diyorum ve Sezen geliyor... Bunun bence en güzeli Zeki Müren için yaptığımdır.

ZEKİ MÜREN NASIL SUNULUR?

— *Ne yapıyorsunuz? Yani ne yapmıştınız?*
— Çıkıyordum sahneye, başlıyordum konuşmaya: "Yükselmek sanıldığı kadar zor değildir aslında. Herkes, her şey yükselebilir. Ufacık bir kâğıt parçası da sert rüzgârla havalanır. Ama rüzgâr kesilince düşer. Minnacık bir toz zerresi de yükselir esen yelle, ama meltem kesilince düşer... Durmazlar, duramazlar yüksekte... İşte bunun içindir ki dünyada en zor iş yükselmek değildir dostlar, zor olan yükseldiğin yerde durabilmektir. Şimdi sizlere bu büyük zorluğu başaran, otuz yıldır hep doruklardan seslenen bir dev sanatçıyı sunuyorum. Karşınızda Zeki Müren..." Böyle bir şey işte...

— *Anladım.*
— Ben bu anonsu ilk yaptığımda, program bittikten sonra Zeki Müren geldi, "Çok teşekkür ederim. Şarkılarımı söylerken etrafımda hep senin dediğin kâğıtlar uçuştu Halit ağabey" demişti. Daha sonraki günlerde, bir sanat olayında beraber olup sahneye yürürken "Halit ağabey, hani o rüzgârda uçuşan kâğıt gene gelecek değil mi yanıma? Yani beni yine öyle sunacaksın değil mi?" derdi. Bir defasında da sahnede "Halit ağabeyim doğru söylüyor ama bir şeyi eksik söyledi. Ben

o doruklarda uçarken başımı çevirdim mi, sunucuların doruğunda da onu görüyorum" deyiverdi.

— *Eh, güzel kompliman doğrusu...*
— Evet. Şimdi bu güzel bir paslaşma ama yürekten söyledim ben o sözleri. Var mı ikinci bir sanatçı bunu söyleyeceğim?

— *Bir şey sormam lazım size: Ustanız var mı sizin? Ya da ustalarınız...*
— Çok... BBC dönemimde çok şey öğrendim.

— *Kimden?*
— Mr. Mango'dan, Can Yücel'den, Feyyaz Kayacan'dan... Çok deneyimli ve çok kültürlü insanlardı. Ayrıca bizde de bu işleri yapanlardan hep bir şeyler kaptım. Tiyatroda kaptım mesela. Haldun Dormen'den mesela. Çünkü sahneyi çok iyi bilen adamdır. Vakko defilelerinde karikatür ustası Oğuz Aral'dan öğrendiklerim de çoktu. Ama bak, ben inandığım insanlardan, genç de olsa, bana öğreteceği bir şey varsa hiç çekinmeden alırım. Hele ilk zamanlarımda... Herkese sorardım. Hâlâ sorarım. Oradaki ses teknisyenine, onun yardımcısına... Perdenin kenarında duran delikanlıdan, içeriye kahve servisi yapan çocuğa kadar... Sahneden indiğimde onların söylediği ilk laflar çok önemlidir. "Ağabey şu çok güzeldi" der biri. Halbuki ben öteki esprinin güzel olduğunu düşünürken "Aa demek o çok tutmamış" diye bir sonuç çıkarabilirim. Onun için ille usta değil, o âna tanık olan insanların fikirleri çok önemlidir benim için...

— *Peki çırağınız var mı?*
— Şimdi şöyle: Ben asistanım, şuyum buyum olmadan yetişen ve çalışan bir insanım. Yetiştirdiklerim ise çok iyi yerlere geldiler. Bizim meslekte sizin yanınızda eşyanızı taşıyan, soyunma odanızı düzene sokan bir kişi oluyor. Ayrıca randevularınızı tespit eden biri oluyor. Yazınızı yazan, daha doğrusu daktiloda ya da bilgisayarda dizen oluyor... Fakat size tam anlamıyla yardım edecek tek kişi yine kendinizsiniz. Şimdi ala-

lım Müjdat'ı. Müjdat Gezen'i. Babası yaşta değilsem bile büyük ağabeyi olurum herhalde. Ama yaş farkı var diye ben Müjdat'a çırağım diyemem ki. Ya da onun benim için "Halit Kıvanç çırağımdır" diyecek hali yok ya... Biz olsak olsak iş arkadaşı oluruz, ikili oluruz. Biz Altan Erbulak'la o yüzden iyi anlaşıyorduk. Altan Erbulak'la çok uyumlu bir ikiliydik. Sonra Cenk Koray'la... Güzel ikili sunuşlar yaptık...

— *Siz okulda öğretmenlik de yapıyorsunuz. İyi konuşmayı, sahne tekniklerini filan öğretiyorsunuz gençlere. Onlar çıraklarınız mı oluyor?*

CHRISTOF HALİT
COLOMB KIVANÇ

— Tam değil. TÜRVAK'da hocalık yapıyorum...

— *TÜRVAK? Nedir bu kuruluş?*
— Türker İnanoğlu Vakfı Sinema-TV Eğitim Merkezi. Oradan mezun ettiğimiz öğrencilerimle birlikte TV'de programa çıktığım oluyor. Gurur duyuyorum. Haaa... Sana Esra Ceyhan'dan bahsetmiş miydim?

— *Hayır.*
— Çok önemli benim için. Bugün televizyon gazetelerinde "Türkiye'nin en iyi gündüz programı" deniyor. Gerçekten bence de en iyi gündüz programını o yapıyor. Bir gün üniversiteye gittiğimde, oradaki hocalara "Bana iyi öğrencilerinizden bir kız, bir erkek tavsiye eder misiniz" demiştim.

— *Hangi okulda?*
— İletişim Fakültesi'nde. Bana "Şu kızla, şu delikanlı" dediler. Ben onlara "Gelin" dedim. İlgilenelim onlarla. Kız geldi; oğlan bir süre geldi ve gitti. Kız devam etti. Sonra okulu bitirdi, TRT'ye girdi.

— *Esra Ceyhan TRT'ye mi girdi önce?*
— Evet TRT'ye girdi. Sunuculuk düşünüp düşünmediğini sorduğumuzda "Düşünüyorum ama şu anda değil" dedi. Kasetler taşıdı, dekorun bilmem nesine koştu, oraya gitti, buraya koştu. Yani tam bir çırak gibi koşuştu. İki üç sene sonra yapımcılığa geçti. Bir gün baktık, Esra Ceyhan ekranda ve Esra Ceyhan ekranda çok iyi. Sevinirim, övünürüm. Çünkü "Beni Halit Kıvanç keşfetti. Halit Kıvanç yetiştirdi" der. Bazen onun programına çıkıyorum, o sözleri yineleyince ben de "Ben Christof Colomb'um. Ben seni keşfettim ama Hindistan zannettim. Senin adın America Vespucci. Çünkü Esra Ceyhan adını sen kendi kendine verdin. Kendi bileğinin hakkıyla Esra Ceyhan oldun" diyorum. Sahiden öyle...

HİÇ İSİM ZİKRETMEMEK

— *Bakın nerdeyse 35 saattir sizinle bu söyleşiyi yapıyorum. İlgimi çeken bir nokta var. İnanılmaz bir inatla ve titizlikle mümkün olduğu kadar isim zikretmeyen birisiniz.*
— İyi şeylerde zikrederim, kötü şeylerde hayır.

— *Ben de onu kastettim.*
— Bu benim prensibim.

— *Övmek istediklerinizi bol bol övüyorsunuz.*
— Övüyorum. Ama sövmek istediklerimi "unutma dolabı"na koymayı tercih ediyorum. Benim öyle bir dolabım var ve epey dolu. Bir kere sövsem, ondan kötü söz etsem bana bir şey kazandırmayacak. Kaybettirecek. Nasıl kaybettirecek? Üçüncü şahıslar "Canım belki de Halit kabahatliydi bunda" diyecekler. Yahut "Belki Halit Kıvanç bir tatsızlık yaptı, o da haklı olarak böyle davrandı" diye düşünenler olabilir. Bir olayın, bir kavganın her zaman bir haklısı olmaz, bazen iki haklısı, iki haksızı da olabilir. Yanlış mı düşünüyorum...

— *Yoo, hayır...*
— Hele yaşım 80'e yaklaşırken... Dünyada bir "hoş seda" bırakmak istiyorum. Ötekileri ise "boş seda" kısmına koyuyorum. Bak kötü bile demiyorum, sadece "boş seda".

— *Bunca yıldır sunucusunuz. Bizlerin, seyircinin fark etmeyeceği zorlukları, tatsızlıkları nedir sunuculuğun?*
— Ah, pek çok. Bir kitap değil, ciltler gerekir hepsini saymak için. Ama aslında kolayca çözülebilecek tatsızlıklar vardır. Özensizliklerden, cahillikten, zevksizlikten kaynaklanır. Ben en çok onlara öfkelenirim.

— *Ne gibi mesela?*
— Mesela İstanbul'un göbeğinde bile kürsüye çıkıyorsunuz, kürsüde elektrik yok. Mikrofon var, ışık yok. Elinizdeki kâğıdı okuyamıyorsunuz. Sonra ne bileyim, kürsüye şişeyle su geliyor. Hatta bazen plastik şişeyle su içirtiyorlar orada insana. Daha güzeli, yani beteri var. Beni hayatta en çok perişan eden olay odur. Kürsü koyuyorlar önünüze. Kürsü diye bir yükselti yani. Üstü cam yahut tahta. Ama eğik. Bir yüzey sadece ve o yüzeyin altında bir kenar yok...

— *Haa anladım, üstüne koyduğunuz kâğıt durmuyor, düşüyor.*
— Tabii. Bazen bakanlar falan geliyor. Onların konuşmalarını yardımcıları önceden gelip koyuyorlar. Beş saniye sonra pat pat pat yerden dökülenleri topluyorlar. Ama bazen kendi notuyla çıkan bir profesör oluyor. Koyuyor notlarını kürsüye. Pat pat pat. On beş kâğıt yerde. Haydi, koskoca profesör eğiliyor, kâğıtları toplamaya başlıyor. Büyük bir organizasyonda, iki sunucu çıktık. Ben ve bir hanım. Bu bir ödül töreni. 50 tane mi, 100 tane mi ödül alacak kişi var. Adlarının listesi kartonlara yazılmış. Koyduk, pat diye hepsi yere gitti. O yüzden ben önceden çıkıyorum ve muhakkak bakıyorum. Sonra ses kontrolü yaparım. Ama önce o şeye bakarım...

— *Kürsüye?*
— Kürsüye bakarım. Bazı kürsülerin önü camdır. Ayağınız gözükür. Oysa sunucuyu, konuşmacıyı da düşünmek lazım. Yine bir sunuculuk yapıyorum. Kürsü yukarıda ve daracık bir yerde. Yarım santim geriye gidersem aşağı düşeceğim. Ah, boş verin, bunlar saymakla tükenmez ve yaşanmadıkça, başınıza gelmedikçe bilinmez, hatta tahmin bile edilmez...

JETPA'NIN İMZA'SI

— *Peki, şimdi başka bir konuya geçeceğiz. Belki sizin için pek de hoş olmayan bir konuya. Artık seçici oldum diyorsunuz. Her işi kabul etmiyorsunuz. Ne zamandır seçiyorsunuz?*
— Valla ben hep seçtim. Mesela Türkiye'nin en büyük iki üç holdinginin verdiği parayla bir apartman alabilirdim. "Geleceksin" dediler, "burada iki, üç gün program sunacaksın, o kadar..." Ama ben siyasal ya da dünya görüşlerine inanmadığım kişilerin niye reklamını yapayım?!

— *Ama şu ünlü "İmza" otomobilinin tanıtımını yaptınız. Jetpa'cı Fadıl Akgündüz'ün...*
— Doğru. Bu konuda kendimi yine de affediyorum. Benim kusurum değildi. Yazılı anlaşmam vardı. Çok inanıp, güvenle çalıştığınız menajer diyor ki: "Halit ağabey, bu bir otomobil firması takdimi. 29 Ekim akşamı. Çok güzel bir gece olacak. Kanal D ve ATV naklen yayınlayacak. Kültür Bakanlığı Dans Grubu'nu takdim edeceksin, bir de otomobil firması adına bir konuşmayı sunacaksın."

— *Yani adamı, Fadıl Akgündüz'ü çağıracaksınız konuşma yapması için.*
— Evet. Otomobille ilgili birkaç espri yapıp çağıracağım... Böyle sunuculuklar için tarifem ne ise anlaştık. Ben imzasız iş yapmam. "Ağabey ismi gizli tutuyorlar" dedi menajer. İki gün kala bunun İmza otomobili ve Fadıl Akgündüz olduğu

anlaşıldı. Ancak anlaşma imzalamışız. Bitti. Çünkü anlaşmalarda "Şu kadar avans verilecektir, şunu şunu şunu yapmazsa, şu kadar tazminat ödeyecektir" diye yazar. Ben buna rağmen "Katiyen yapmam. Fadıl Akgündüz, İmza otomobili, Jetpa metpa... Yapmam" dedim.

— *İstemiyorsunuz...*
— Hayır. Asla. Ama menajer "Ağabey Kültür Bakanlığı Lütfi Kırdar Salonu'nu tahsis etti" dedi. Şimdi düşünün, Lütfi Kırdar'ı tahsis ediyor devlet. Kültür Bakanlığı Dans Grubu'nu yolluyor. Kanal D ve ATV canlı yayınlıyor. Benim faydam ne oldu? Ben o gece çıktım, Cumhuriyet Bayramı'ndan, Atatürk'ten söz ettim. Benim yerime başkası sunsaydı Atatürk de, Cumhuriyet de olmayacaktı. Fadıl Akgündüz'le ilgili olarak da... İnanmadığım bir insanı niye sunayım? Otomobil diyor İmza'ya. İmza ve otomobil üzerine bir stand-up yaptım, çıktım ve otomobilli esprilerimi sıraladım. Sonra da "Şimdi" dedim, "yönetim kurulu başkanı Fadıl Akgündüz konuşmasını yapacak". Sonra, Avrupa'dan gelen konuklar da vardı, "Şimdi de John bilmem ne konuşacak"... Nötr yani, gayet nötr. Bu kadar işte. Kayıtlar mayıtlar duruyor. Seyredenlerden kimse bir şey söylemedi "O adamı nasıl sundun!" diye. Yani Fadıl Akgündüz'ü sırtıma almadım. Yine de bugün "Keşke olmasaydı" diyorum. Çünkü belki hakkımda yanlış düşünen vardır. Çok şükür, vatandaşlardan biri de gelip durdurup, niye bunu yaptın demedi. Benim mutlu olduğum gazetelerde de bana saygılı davrandılar. Ben de zaten çığırtkanlığını yapmadım Akgündüz'ün...

HANGİSİ ÖNDE?
TV, RADYO, GAZETE

— *Araya bu gazino öyküleri, anıları girdi, ardından Jetpa, İmza, Akgündüz girdi... Ve benim yanıtını bilmek istediğim soru arada kaynadı. Ben ısrarla soracağım. Gazinoya biraz eğ-*

reti baktığımız anlaşılıyor. Ama gazete, radyo ve televizyon sizin yaşamınızda çok belirleyici üç alan. Hangisi ağır basıyor?
— Kötü bir soru bu! Hangisini seçeyim ki? Mesleğe yazı yazarak, yazılı medya ile başladım. Görüntüsüz mikrofonundan bizi ilk duyuran radyoydu. Aaa bak, şunu anlatayım... 1987'de ben New York'tayım. Oğlum bir iki plak ısmarlamıştı. Onları arıyorum... Dünya Mizah Konferansı'nda Türkiye'yi temsil ettiğim seyahatte, New York'ta büyük, çok büyük bir plakçı dükkânına girdim. Arıyorum plakları, bulamayınca soruyorum. Orada uzun boylu, gözlüklü bir zat duruyor. 60 yaşlarında falan. Hiç karışmadan dinliyor. O sırada eşim Türkçe olarak "Peki şeyi de sorsana" gibi bir şeyler söyledi. Ben de ona Türkçe cevap verdim tabii. O adam hemen bana döndü "Siz Halit Kıvanç mısınız?" dedi.

— *Türkçe mi?*
— Evet. "Aaa... Nerden tanışıyoruz?" Cevap: "Hayır, ben sizi hiç görmedim. Ben 20 senedir Amerika'da yaşıyorum. Çok radyo dinlerdim Türkiye'de. Çok maç meraklısıydım. Ses tonunuzdan tanıdım." Bizi ağırladı, sohbet ettik. Çok memnun oldum tabii. Bu radyonun bana kazandırdıklarından biri işte...

— *Siz anlattıkça ben de o izlenime kapılıyorum. Kocaman bir yaşamda bir sürü işi yapmış Halit Kıvanç, ama sanki laflar hep geliyor geliyor; spor spikeri, spor yazarı Halit Kıvanç öne çıkıyor.*
— Öne çıkaran ben değilim. Halk bunu yapıyor. Taksiye biniyorum. Şoför "Ağabey bu haftaki maç ne olur" diyor. "Ağabey babam seni çok anlatırdı, senin maç anlatışını unutmazdı" diyor. Demek ki halk benim spor spikeri tarafımı unutamamış. Çünkü sahne sunuculuğumu seyredenlerin sayısı az. En büyük salonu düşünün: En çok 1.000, 2.000 kişi seyrediyor.

— *Ama televizyonda da yarışma sundunuz siz. Orada da milyonlar izliyor.*

— Maç spikerliğim çok uzun süreli benim. Hani 1956'dan beri futbol konuşuyorum. Yine çıkıyorum, yine futbol konuşuyorum.

— *Anladım ama maç spikerinin yüzü görülmez, sesi duyulur sadece.*
— İşte Halit Kıvanç olduğunu anlayınca "o sesi olan" adam diyorlar. Yani sesim, benim önüme geçti spikerlikte. Bu bir gerçek. Bir de futbol çok konuşuluyor, futbol geyiği en uzun sohbet konusudur. Hiçbir tiyatro eseri Fenerbahçe-Galatasaray maçı kadar konuşulmaz.

— *Topu taca değil ama, seyirciye veyahut dinleyicilere attınız.*
— İtiraf edeyim... Televizyon çıktıktan sonra, işte ne bileyim Dubai'de, dünyanın en büyük, en lüks otelinde çalan müzik topluluğu birdenbire *Üsküdar'a Gider İken*'i çalmaya başladı. Ardından *Adalardan Bir Yar Gelir Bizlere*'yi çalmaya başladı. Ben orkestrayı gösterip "Türk mü bunlar?" diye sordum. Hayır, Suriye ekibiymiş. Televizyonda beni seyrettikleri için tanırlarmış. Etrafımı çevirdiler. İngilizce konuştuk; bana hep "Halit ağabey" dediler.

— *Hoş anılar bunlar, ama bir zaman sıçraması yapıp aktardığınız bu anılara şu cümleden geçmiştiniz: Benim sevgili görüntüsüz mikrofonum...*
— Mesleğin üç dalı, yani gazete, radyo, televizyondan hangisi ağır basıyor diye sormuştunuz, ben de bu anıyı aktarmıştım. Şimdi bakın, beni Amerika'da, yıllarca görmeyen adama bile hatırlatan radyom ne yazık ki geride kaldı. Televizyon ve yazarlık onun önüne geçti.

— *Bunun anlamı ne? Radyo mu sizi itti, siz mi artık radyoya vakit ayıramaz oldunuz?*
— Vakit ayıramıyorum. Şimdi yazarlık da gazeteden, dergiden çok kitaba geçti. Gerçi hâlâ dergilere de yazmaktayım ama

çok azaldı. Kitap yazmak bana daha kolay geliyor. Bir başka seviyorum kitap yazmayı...

— *Peki. Dönelim yine biz '70'li yıllara. '70'li yıllarda televizyon siyah beyaz ve sizin televizyonda maç spikerliğiniz devam ediyor değil mi?*
— Evet.

— *Ayrıca* Hürriyet*'te,* Kelebek, TV'de 7 Gün *dergisinde de yazılar...*
— Durun durun... Siyah beyazdı televizyon diye hatırlattınız ya... Bakın o zamanlar televizyon programları sadece Ankara'da yapılıyor. Her hafta Ankara'ya gidiyoruz program için...

— *Siz yarışmayı sunuyorsunuz o sıra?*
— Evet. TRT'den veya TRT Spor'dan arkadaşlarla TRT binasından çıkıp Sıhhiye'ye, Kızılay'a doğru yürürken, yanımızdan üniversiteli veya çalışan genç hanımlar geçiyordu ve her defasında aynı esprilere muhatap olurduk.

— *Nedir o?*
— Hele yan yana yürüyen, televizyona sık çıkan belli simalarsa espri hemen gelir: "Ay kardeş bak, televizyon yine açık kalmış..." Yahut da "Ay kardeş, sana televizyonu kapa dedim, bak kapamamışsın, açık kalmış..."

— *Hoş...*
— Bazen de başka bir espri yaparlar. Hoş espri mi, ciddi mi bilinmez ama... "Aaa sarışın değilmiş bu ayol..."

— *O nerden çıktı şimdi?*
— Tabii... Benim saçlar erken kırlaştı ya. Siyah beyaz televizyonda büyük çoğunluk beni sarışın zannederdi.

— *Ama soru hâlâ yanıtsız. Gazete, radyo, televizyon... Hangisi ağır basıyor?*

— Nasıl anlatmalı?.. Şimdi bak, radyonun da hatta gazetenin de arkada kalmasını gerektiren bir durum. 1972 – Münih Olimpiyatları'na ben hem *Tercüman*'a yazmak, hem TRT'de spikerlik yapmak üzere gitmiştim.

— *TRT'de radyo mu, televizyon mu?*
— Televizyon, televizyon. 1972 Olimpiyatları artık. Televizyon var artık. O olimpiyatlar unutulur mu? İsrailli sporcuların teröristler tarafından öldürüldüğü o kanlı olimpiyat... Hatta hiç unutmam, İsraillilerin öldürülmesinden sonra onların anısına Münih Olimpiyat Stadı'nda büyük bir tören düzenlenmişti. Bunu Uğur Dündar'la beraber anlatıyoruz; etrafımızdakiler kâğıtlar filan fırlatarak bizi susturdular. Meğer orada bir...

— *Saygı duruşu yapılıyordu...*
— Evet. Saygı duruşu. Dini bir duaymış o. Susulurmuş. Biz bilmiyoruz tabii. İşte bu Münih Olimpiyatları benim için acemilikten çıkış dönemiydi adeta.

— *Niye?*
— E tabii... Hayatında kanoya binmemiş Halit Kıvanç kano yarışını anlatıyor... Olacak iş mi?

— *Sadece kano yarışmalarını mı?*
— Hayır efendim, bir bakıyorsunuz, Alman Televizyonu voleybol maçını veriyor, ardından kano yarışını, onun ardından pentatlonu filan... Neyi verirlerse onu memlekete nakletmek gerek.

— *Alman Televizyonu'nun görüntülerinin üzerine siz Türkçe konuşuyordunuz.*
— Adamların verdiğini, Türkiye Televizyonu'nda seyircinin o sırada gördüğünü izah etmek zorundasın... Valla övünmek gibi olacak ama pek güzel üstesinden gelmiştik hepimiz. Bunu dönüşteki tebriklerden öğrendim tabii... Burada biraz ukalalık edeyim mi?

— *Estağfurullah... "Deneyimlerinizi aktarıyorsunuz" diyelim en iyisi...*
— Şimdi, televizyonda anlatıcıların her alanda en sık düştükleri hata... Hele biraz eskiyseler, radyo spikerliğinden henüz kurtulamamışlarsa...

— *Görüntüyü anlatırlar...*
— Öyle ya... Şimdi atıyorum, yeşil formalı kaleci Denizlispor kalecisi ise seyirci Denizlispor'un kalecisini tanıyor. Adını da biliyor seyirci onun. Diyelim adı Ahmet. Ahmet gelen topu tutuyor ve bir iki sektirip, pat diye vurup yolluyor ileri. Şimdi televizyon spikeri "Denizlispor kalecisi Ahmet topu tuttu, sektirdi ve ileri vuruyor" derse... Kardeşim görüyor seyirci bunu. Ama bu arada "Üç maçtır hiç gol yemeyen Denizlispor kalecisi gene kalesini golden korudu" gibi bir laf söylemek lazım. Oysa radyoda kazağına, ayakkabısının rengine kadar söylemelisin... Farklı yani ikisi... TV spikeri seyirciye gördüğünü anlatmaz, görmediği ilginç notları, bilgileri, yorumları söyler.

— *Bu hataları Halit Kıvanç da yaptı mı?*
— Çok fazla yaptığımı sanmıyorum. Çünkü ben daima "Televizyoncu az konuşur, radyocu hiç susmaz" demişimdir. Radyoda beş saniye susmanız beş yıl gibi gelir seyirciye. Ama televizyonda beş saniye fazla konuştunuz mu, o da beş yıldır konuşuyor gibi gelir. Bunları niye söylüyorum? 1972 Olimpiyatları bizim için antrenmandı. Ama '74'te ben artık...

— *Futbol... Dünya Kupası...*
— Dünya Kupası'na TRT kadrosundan resmi sıfatla gidiyordum ve en önemli yanı, ilk defa kurs açtık. TRT'de spor spikeri yetiştirdik ve bu genç spikerler de...

— *Halit Kıvanç öğretmen pozisyonunda mı?*
— Öğretmen? Daha çok "ağabey". Benim gibi daha başka eski arkadaşlarla beraber, Çetin Çeki, Arman Talay, Okan Uy-

saler'le bu gençleri de aldık götürdük Almanya'ya, Dünya Kupası'na. Hatta şampiyonanın ilk on beş gününde bir grup spiker adayı arkadaş döndü, yerlerine yeniler geldi. Orada çok iyi bir kadromuz vardı...

— *Bunu niye anlattınız?*
— Bu çok önemli. Benim için de çok önemli. 1970 – Dünya Kupası'na kadar hep radyodan ilettik futbol severlere. Türkiye ilk defa 1974 – Dünya Kupası'nı televizyonda Türkçe seyretti ve orada Halit Kıvanç da vardı...

50 SENE KADROSUZ ÇALIŞMAK

— *Ama görüntüler yine Alman Televizyonu'ndan alınıyor...*
— Hayır. Dünya televizyonundan. Yani Alman da verse, o gün İsrail, o gün Brezilya, o gün İngiltere ne seyrediyorsa, Norveç ne seyrediyorsa, Türkiye de onu seyrediyordu. 1974'ün önemi oradaydı... Biliyor musun, gittiğimiz günün akşamı 1500 Dolarlık dövizimi ya cebimden düşürdüm ya da çaldırdım. Arkadaşların aralarında topladıkları Dolarlarla ben o bir ayı tamamladım. Fakat bir dünya kupasını ilk defa televizyonla duyurmanın mutluluğundan, onca parayı kaybettiğimi daha üçüncü gün unutmuştum.

— *Ne mutluluğu bu? 1972 Olimpiyatları'nda da yapmıştınız bunu zaten.*
— 1972'deki olimpiyattı. Bu futbol. Dünya kupası üstelik. Bu çok büyük olayı Türkiye baştan sona bir ay seyrediyor. Herkes televizyon başında ve siz anlatıyorsunuz. Ben anlatanlardan biriyim. Bu meslek için güzel bir olay değil mi? O anlamda çok mutluydum. Sonra 1976'da gene TRT kadrosundan Montreal Olimpiyatları...

— *Özür dilerim, TRT kadrosundan ne demektir? TRT'den maaş mı alıyorsunuz?*

— Hayır. Yani kadrolu giden ekipteyim. Ama maaşlı olmayan tek kişi de benim.

— *Bu '74'te böyleydi.*
— '74'te de, '76'da da, '78'de de, '82'de de, '86'da da...

— *Yani hep...*
— Hepsinde. Dışardan uzman gazeteci, uzman sunucu olarak Halit Kıvanç'ı TRT görevlendiriyor. TRT'de hiçbir gün kadrolu olmadım ben. Dünya tarihinde belki benzeri yoktur. Kadrosuz olarak bir müessesede... 1955'den... Demek ki 50... 51... 52 yıl... Daha gider de belki...

— *1955'ten kastınız radyo?*
— 1955'te Türkiye Radyoları... Evet, iki sene sonra 50 sene dolacak. 2003'te 48 yıl oldu. Arada 2002'deki "Vefasızlık Anıtı"nın açılışı istisna edilirse...

— *Anlaşıldı. Yani ima anlaşıldı...*
— Bana bu hareketi tanımadığım, sevmediğim, değer vermediğim bir insan yaparsa üzerinde durmam. Değer verdiğim insan bana kuru bir "merhaba" deyip de geçse ona bile alınırım. Çünkü onun selamı benim için trilyonlar katrilyonlar değerinde. Benim buradaki kırgınlığım bu işte.

— *Sizi çok etkilemiş bu besbelli. Peki söyleyin bana. 2003'e kadar siz TRT'de şu ya da bu biçimde var mıydınız?*
— Şöyle bir şey söyleyeyim: TRT'de benim her hafta programım yayınlanıyordu. *Talk Show*. 1990'dan 2002'ye kadar her hafta *Talk Show*'um yayınlandı.

— *Yani demek ki siz TRT'nin kenara ittiği birisi değildiniz. Ama 2002 – Dünya Kupası geldiğinde...*
— Daha evvel de bu başıma geldi. Daha evvel de çok vefasızlıklar oldu. Mesela 1979'da Dünya Çocuk Yılı'nda, "23 Nisan TRT Çocuk Şenliği" başladı. TRT'nin yaptığı, Türk TV ya-

yıncılığının en güzel eseri. Bugün hâlâ devam ediyor. 25 yaşına bastı. Yıllarca bunun sunuculuğunu yaptım ben.

— *Hani şu dünya çocuklarının Ankara'da toplandığı...*
— 23 Nisan TRT Çocuk Şenliği sırasında çocukları alıp Büyük Millet Meclisi'ne götürüyoruz. Ekip başkanlarını da Çankaya'ya götürüyoruz, Cumhurbaşkanı onları kabul ediyor. Başbakanlığa da gidiyoruz. Orada da küçüklerden biri başbakan oluyor...

TBMM BAŞKANI HALİT KIVANÇ

— *Halit Kıvanç ne yapıyor orada?*
— Halit Kıvanç Cumhurbaşkanının yahut da Başbakanın yanında duruyor, sunuculuk yapıyor. Evren, Özal ve Demirel'le çocuk şenlikleri dolayısıyla çok yakınlaşmıştım.

— *Bu çocuk şenlikleri TRT'de ne zaman başladı?*
— 1979 – Dünya Çocuk Yılı'nda. Bu şenliğin babası Tekin

Sunucu Halit Kıvanç dünya çocuklarıyla birlikte ekranda. 23 Nisan Bayramı'nda dünyanın dört bir yanından gelen çocuklar TV'de Barış Manço ile birlikte Arkadaşım Eşek *şarkısını söyleyecekler...*

Özertem, annesi Canan Meray'dı. O günkü TRT Çocuk Şubesi yöneticileri... Şenliğin kuruluşunda, gelişmesinde, 25 yılı devirmesinde büyük emeği geçenleri tek tek saymak zor. Ancak Ayhan Önal, Zekeriya ve Güler Kabadayı, Gülseren Çarkacı, Sezai Bıçakçıoğlu, İsmail Güngör, Metin Atatüzün gibi TRT'ci kardeşlerimin adı mutlaka başta geçmeli...

— *Son 23 Nisan'da Antalya'daki törende ödüller verildi emeği geçenlere. Size de verildi yanlış anımsamıyorsam...*
— Bugün sorumlu ve yetkili mevkide bulunan TRT'cilerin –aslında TRT'de pek sık görülmeyen– bir "vefa" örneğiydi bu. İlk şenliği yaratan Tekin Özertem'e, Canan Meray'a ve ilk şenlikten itibaren 12 olayı sunan, sonra da aralıklarla 16 şenliğin sunuculuğunu yapan bana ve ilk şenliğin yönetmeni Ayhan Önal'a güzel birer ödül verdiler. Biliyor musunuz, ilk şenliğe 10-12 yaşlarındayken katılan iki İtalyan erkek çocuğu, iki de Bulgar kızının, bugün 37 yaşında iş adamı, 35 yaşında anne olarak Antalya'ya getirilmesi de çok heyecan verici bir olaydı...

— *Başlangıçta hep Halit Kıvanç sundu bu programı değil mi?*
— Uzun yıllar... Hep sunucusu oldum bu güzelliğin. Hatta o nedenle ben Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde başkanlık kürsüsünden konuştum. Hem de iki kez.

— *Durun, durun. Bunu anlamadım.*
— Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde başkan kürsüsüne çıkıp Meclis'i açtım.

— *Milletvekilleri nerede?*
— Çocuklar tabii. Dünya Çocuk Parlamentosu. Milletvekilleri çocuklardı. Dünyanın her yerinden gelen çocuklar... Ve ben çıkıyorum en yaşlı üye olarak Meclis'i açıyorum. Ardından yeni başkan seçiliyor. Kararlar alıyorlar. Oylamalar yapılıyor. Meclis Başkanı mesela Nijeryalı, Fransız ikinci başkan, İngiliz genel sekreter. Onlar seçiyorlar ve onlar idare edi-

yorlar. İşte ben en yaşlı üye olarak o oturumların açılışını yaptım. Bu bana büyük gurur verdi. "Ben Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde başkan olarak Meclis'i açtım" deyip yemin etsem yalan olmaz. Fotoğrafıyla, belgeleriyle, filmleriyle ortada yani. Çok büyük bir gurur...

— *Peki bu güzel gelenek 1979'da Dünya Çocuk Yılı'yla başladı. Ne zamana kadar Halit Kıvanç sundu?*
— Çok uzun yıllar... Audrey Hepburn, UNICEF elçisi olarak geldi. O zaman da ben sundum. "Çok heyecanlıyım, titriyorum" dediydi. "Ben de" dedim. Öyle ya yıllarca sinemada seyredip hayran değil, âşık olduğum Audrey Hepburn burada ve ben onu sunuyorum. Türkan Şoray'ı sunuşlarını hatırıma geldi. Türkan da titrer heyecandan. "Ay Halit Bey bana yardımcı olun" der, elimi tutar. Audrey Hepburn da elimi tuttuydu.

— *O program hâlâ sürüyor galiba ama artık siz sunmuyorsunuz...*
— Hayır... Önce Çocuk Şubesi'nin müdürü değişti ve ben "Gel tribünden seyret" diye bile çağrılmadım. Sonra o müdüre rastladım. Bana ne dese beğenirsin?..

— *Pek beğenilecek gibi değil galiba...*
— "Ağabeyciğim telefonunu bulup, seni şenliğe çağıramadık" dedi. Ve ben o sırada da İstanbul'da TRT'de program yapıyordum...

— *Anlaşıldı...*
— Ben de "Vallahi iyi ki çağırmamışsın. Senin yönetiminde bu işi yapamazdım. Çünkü sen mazeret bile bulamayacak kadar yeteneksizsin. O yüzden hiç üzülme" dedim.

— *Biraz ağır olmamış mı?*
— Ağır, hafif. Ama söyledim.

— *Ben hatırlıyorum, okumuştum, internet sitelerinde yayınlar yapılmıştı: "2002 – Dünya Kupası'nı bu işin duayeni durumunda olan Halit Kıvanç sunsun" diye yazılmıştı...*
— Koskoca Spor Bakanı telefon açtı Japonya'dan, finalden önce, "Sizi bekliyoruz" dedi. Ben de finale çağırıyor zannettim. "Japonya'dan gelen ekibi Yeşilköy'de karşılayan otobüste olup da sunsanız bizi" dedi. "Ben amigo değilim. Onu bir amigoya yaptırın" cevabını verdim.

— *Halit Kıvanç'ın yaşamında* Milliyet *gazetesinin bir,* TRT*'nin iki... Bu iki kurumun büyük ağırlığı, yeri var.*
— Doğrudur. Bu iki kurum beni ben yaptılar. İnkâr edemem...

ÖZEL TV KANALLARINDA

— *Oysa şu anda görsel medyada ağırlık özel televizyon kanallarında.* TRT *dışında özel televizyonlarda hayatı oldu mu Halit Kıvanç'ın?*
— Tabii canım. Biliyorsunuz özel televizyon Star'la başladı zaten. 1990'dan sonra. TV kurulduğunda çağırdılar, ben gittim Tarık Tarcan'a moral verdim. Yani o ekibe antrenman yaptırdım. Çarkıfelek'i *Şans Çemberi* adıyla biz getirdik. TRT'de ben ve birkaç kişi. *Şans Çemberi* iki yıldan fazla yayınlandı.

— *TRT'de yayınlandı mı o program? Yani copyright'ı TRT'de mi?*
— Hayır copyright yoktu o zamanlar Türkiye'de. Biz her şeyi şey yaparak...

— *... tırtıklayarak...*
— "İlham alarak" diyelim. Ama sonra copyright olayı çıkınca özel televizyonlarda, TRT de buna uydu ve uyuyor tabii.

— *Özel televizyonlarda ne yaptığınızı sormuştum.*
— İşte beni Show'a istediler. Gittim. Para pul bahis konusu

değil. Çünkü orada çalışan arkadaşlarım vardı. Başlangıcında oradaki ekiple danışman olarak çalıştım.

— *Peki Show'da Tarık Tarcan'ı çalıştırdınız. Sonra?*
— Pek çalıştırmak değil. Güç verdim sadece... Sonra yine Show için 1996 – Avrupa Kupası belgeseli yaptım. Sonra *Çarkıfelek* yarışmasını, orijinaline uyarak üç yıla yakın sundum. Copyright'lı olarak bu kez. Sonra Kanal D'ye geçtim. Orada bir talk-show yaptım, bir de *Üç Pas* diye bir spor programı yaptım. O programı da rezil ettiler... On üç programı dört ayrı günde, dokuz ayrı saatte yayınlayıp seyirciyi şaşkına çevirdiler... Yani beni Show da, Kanal D de çok...

— *... mutlu etmedi. Oralarda parlak, başarılı işleriniz olmadı.*
— Mutlu olmadığım dönemlerdi. Ben de zaten "Bana eyvallah" dedim ve NTV'ye gittim. NTV'de çok mutlu bir dönem geçirdim ve...

— *O sırada kimdeydi NTV?*
— NTV... Cavit Çağlar'daydı. O kurdu bu kanalı... NTV'nin

Çarkıfelek yıllar önce TRT'de başlamıştı. O zamanki adı Şans Çemberi*'ydi ve sunucusu Halit Kıvanç'tı. Üç yarışmacı: (Soldan sağa) Hülya Avşar, Altan Erbulak, Bedreddin Dalan. En sağda programın yönetmeni Cengiz Baysal.*

benim televizyonculuk hayatımda özel bir yeri vardır. NTV'de çok saygı gördüm. Nuri Çolakoğlu bence gerçekten büyük TV'cidir. Cavit Çağlar döneminde...

— *Ne yaptınız NTV'de?*
— Spor programına çıktım. Mini belgeseller yaptım.

— *Yine free lance olarak mı, kadrolu mu?*
— Önce parça hesabı çalışıyordum. Sonra maaşlı yaptılar. CNBC-e yeni başlamıştı. Bana orada yer verdiler. *Neydi O Günler* diye 45 dakika süren çok güzel bir talk-show yaptım. Daha sonra TV 8'de Dünya Kupası belgeselini sundum. Tekrar NTV çatısına geldim. Cem Aydın - Namık Kasapbaşıoğlu - Naci Başerdem üçlüsü yeniden mutlu olmamı sağladılar. Arada Lig TV'de, Digitürk'te *Futbol Keyfi* ile keyiflendim.

BİRAZ DA ÖZEL YAŞAM: EVLİLİK

— *Bu kitapta sıçraya sıçraya gidiyoruz. Ama biraz fazla sıçradık galiba... O yüzden gecikmiş bir soru olacak ama zorunlu bir soru da... Ne zaman evlendiniz siz ve kaç kez evlendiniz?*
— Ne zaman, nasıl evlendiğimi konuşuruz, ama şu "kaç kez evlendin" sorusuna kısa bir cevap vereyim önce. Bir kez evlendim, son kez evlendim ve ebediyen evlendim...

— *Çok iddialı...*
— Evet çok iddialı. Şimdi bak, benim yaşamımda... Bir kere ben önüme gelene âşık olmazdım. Gerçi arkadaşlarım bana "Yahu sen de şıpsevdisin" derlerdi. Fakat bu yanlış bir sıfattı. Ben şıpsevdi değildim. Ama benim yapım...

— *Neden size şıpsevdi derlerdi?*
— Yani bir güzel yahut güzel demeyeyim de, bana uygun olduğunu sandığım bir kızla bir iki dans etsem, "Yahu bu kız-

la evlenir miyim" diye düşünürdüm. Ben okulu bitirip flörte filan başladığımda...

— *Hangi okulu? Üniversiteyi mi?*
— Üniversite tabii. Üniversitede dahi ben flört ettiğim kıza "Ben bunla evlenebilir miyim" gözüyle bakarak flört ederdim. Tabii bunda biraz da bizim zamanımızın etkisi yok değil hani. Yani bizim zamanımızda... Bak Erol Evgin ile oğlu Murat Evgin'in birlikte yaptıkları show'da çok güzel bir espri var. Erol diyor ki "Murat oğlum, bizim zamanımızda, kızın elini tutmak için kaç gün harcardık biliyor musun sen?" Oğlu soruyor hemen: "Niye baba, o zamanlar yatak yok muydu? Yani niye el tutardınız?.." Şimdi bu espri gibi o zamanlar bizim için kızla yan yana yürümek, hele sinemaya gitmek, elini tutmak bir olaydı. Bu bakımdan biz evliliğe zorlanan bir kuşaktık. Yani "Çocuk okulunu bitirdi, haydi artık evlensin de mürüvvetini görelim; ailede torun görelim..." Biz böyle bir kuşaktık. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş kuşağı...

— *Ah evet, bizim kuşaklar bile böyle yetişti.*
— Ama asıl bizim kuşak...

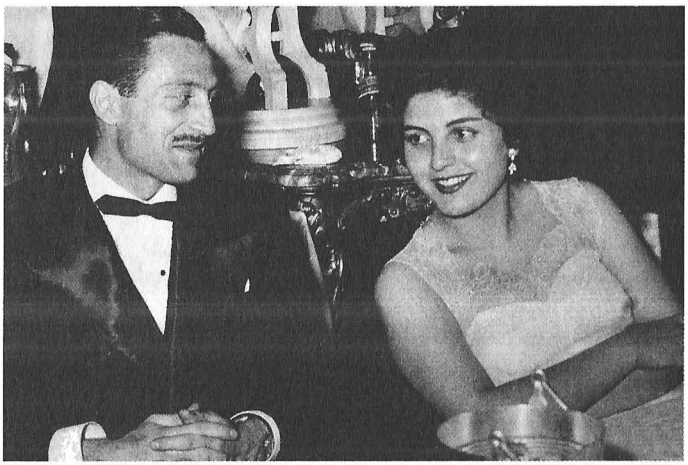
— *Bir türlü size neden şıpsevdi dendiğine getirmiyorsunuz lafı...*
— Tam da oraya getiriyorum işte... Bizim kuşak bir kızla yakınlık kurunca "evlenilebilir mi" diye sorardı kendine. Ben de eğer kızın evlenmeye uygun olmadığı yolunda belirtiler, esintiler aldım mı, sanki ondan soğurdum; bırakırdım. Bu yüzden "Oğlum sen her gördüğün kıza âşık oluyorsun". Hayır, âşık olmak değildi. Her gördüğüm kıza "evlenilebilir mi" gözüyle bakardım. Fakat hepsinde bir aksama oluyordu. Sonra bir gün benim...

— *Hepsinde bir olay oluyordu dediniz... Ne demek?*
— Şu manada: Minicik bir nokta belki. Ama "Bu kız burda böyle yaparsa, evlenince kim bilir ne yapar" derdim mesela ve...

— *Biterdi ilişki...*
— Biterdi. Yahut çok hoşlanmadığımı fark ediyordum. "Yahu bu insanla bir ömür geçer mi?" Derken bir kız çıktı karşıma. Gerçekten güzel bir kız. Biraz daha tanıdıktan sonra iddialı bir insan olduğunu anladım. İzmir'den gelmiş ve İstanbul'da üniversite okuyor. Eczacılık Fakültesi'nde.

— *Yıl?*
— 1953. *İstanbul Ekpres* zamanı. *İstanbul Ekspres*'te benim bir süre önce arkadaş olduğum Refet Erim var. Bir de İstanbul'da yurtta kalan bir genç kız onların yakını. Yurttan evci olarak Refet Erim'lere çıkıyor hafta sonları. O vesileyle grup olarak tanışıldı... Ben dansa kaldırdığım zaman konuştuk bir iki cümle...

— *Nerede?*
— Yeşilköy'de bir otelde. Öğrenci çayı. O zamanlar öyle çay partileri filan olurdu. Ben de yeni gazeteci Halit Kıvanç. Ta-

Yakışıklı gazeteci ile güzel eczacı tanışmışlar, dönemin kuralları içinde kısa bir flört... ve nişan... Delikanlının adı Halit. Güzel genç kızınki de Bülbin. Yıllardan 1954...

nıştırıldık, tanıştık ama ne yalan söyleyeyim, başlangıçta hiçbir şey düşünmedim...

— *"Bunla evlenilir" diye mi düşünmediniz?*
— Çok resmi havada bir kızdı. Hani alıp da "Hadi yürü şuraya gidelim" deyip götürülür filan gibi değil. O yüzden "Bu kız çok ciddi, çok resmi" dedik. Kısaca, orada daha az resmi olan kızlarla falan dans etmeyi tercih ettik. Ama tanışmış da olduk tabii..

— *"Evlenilebilir mi" diye düşünmediniz?..*
— Düşünmedim. Öyle bir duygu doğmadı. Ben her tanıştığım kıza bakıp "Bu kızla evlenebilirim" diye düşünürdüm ama onların hiçbiriyle evlenmedim. Hiç böyle düşünmediğim bir kızla ise...

— *Hikâyenin sonu belli: Evlendiniz...*
— Ara sıra Refet'le görüşüyoruz biz. Yine bir rastlantı oldu, yine beraber olundu bir yerde. O arada biraz daha yakın konuşmaya başladık. Bu sefer baktım, gerçekten çok aklı başında, ciddi, kitap okuyan, kültürlü bir kız. Babası Fransızca öğretmeniymiş. Bunları konuştuk monuştuk... Giderek inanılmayacak bir ısınma oldu. Genç kızı çok beğendim. Her konuyu konuşabiliyorsunuz. Bu çok önemli biliyor musun? Dünya güzeli kızdır da, hani ne bileyim işte...

— *Ağzını açmasa iyi olur...*
— Evet. Mesela sen *Godot'yu Beklerken* dediğin zaman, "Niye beklediniz, başkasına gitseydiniz" filan deyiverir bazıları. Bu genç kız öyle değil ama. Bütün bunlar beni etkiledi...

— *Ve bir gün...*
— Evet, gerçekten bir gün, ansızın... Biz bir hamlede evlenme kararı verdik. Yani böyle çok uzun dolaşılmadı, gezilmedi...

— *Peki ama gene de o dönemin koşullarında ne kadarlık bir arkadaşlık sürdü tanışmadan sonra?*
— Valla çok fazla değil.

— *Bir yıl...*
— Biz o zamanın tabiri ile uzun uzun gezip tozmadan... Çünkü o da buna imkân vermiyordu. İstanbul'a yollamış ailesi. İzmir'de, Karşıyaka'da oturuyorlar. Sonunda ben kendisine ciddi teklifte bulundum. 1954 – Dünya Kupası'nı İsviçre'de takip ediyorum. Giderken ona "Ailen ile konuş. Eğer münasip derlerse..."

— *Dememeleri ihtimali var mı?*
— Var tabii. Daha okul bitmemiş. Son sınıfta. "Eğer münasip derlerse okulun bitince evlenelim" dedim, gittim. İsviçre'deyken Bern'de kaldığım pansiyona geldiğim bir akşam bir telgraf buldum. Ailesinin "evet" dediğini bildiriyordu. Tabii Refet Erim'in annesi de araya girmiş...

— *Peki ama biraz filmi geriye saralım... O dönemi de yansıtan hoş bir öykü bu...*
— Bak, inandıramazsın kimseyi. Yani ben çok uzun süre arkadaşlık ettiğim kızlar hakkında evlenme kararı vermedimdi. Burada ise yıldırım düşmesi gibi aşk da söz konusu değil. "Bu aklı başında bir kız" diye düşündüm. Bana iyi bir yuva kurabileceğimiz izlenimi verdi. Bu çok önemli...

— *Peki iki kişiyken... Başka arkadaşlarla birlikte değilken...*
— Anladım soracağını: Neler yaptınız, nerelere gittiniz? Vallahi o zamanlar Cihangir'de Cennet Bahçesi vardı. Çok güzel bir yerdi.

— *Biliyorum.*
— İşte Cennet Bahçesi'ne gitmişizdir. Boğaz'da Rumeli Hisarı'na... Daha çok da Refet'lerin evine gidiyordum. Misafir olarak. Akşamları... Ama büyüklerle beraber oturuyorduk.

Dediğim gibi çok fazla gezip tozma yok. Bununla beraber birbirimizi anladık ve "tamam" dedik. Çünkü ben evlenmek istiyorum. Gitmişim, Doğuda hâkimlik yapmışım; gelmişim *İstanbul Ekspres*'ten *Türkiye Spor*'a geçmişim bu arada... Zaten ben *Türkiye Spor*'da çalışırken evlendik. Çok açık söylüyorum, biz evlenmeden önce çok yakın olmadık birbirimize... Fakat birbirimize müthiş ısındık... Onun okulunun son senesinde aileler oturup konuşmuşlar. O yurttan alındı ve artık Refet'lerin evinde kalıyor. Ben de onlara gidiyorum akşamları...

— *Damat adayı oldunuz artık...*
— Oldum, evet. Bu arada Refet'in de ta okul çağından sevиştiği İnci var. Rahmetle anıyorum. Bülbin ile İnci de çok iyi anlaşıyorlar. Bizim Karşıyaka'daki nişanlılık resmimiz bile iki çift halindedir, dört kişidir.

— *Peki çok özel bir soru değilse, yani özel hayatınıza karışmak olarak algılamazsanız, nasıl evlenme teklif ettiniz? Mesela Cennet Bahçesi'nde otururken...*
— Hayır bilemiyorum. Cennet Bahçesi'nde mi?..

— *Yani damdan düşer gibi "Ben seninle evlenmek istiyorum" mu dediniz?*
— Hayır da... "Biz hayatımızı birleştirebilir miyiz" diye konuşmuştuk karşılıklı. "Ben" dedi "daha okulu bitirmedim". Ben ısrar ettim. Sonra babasını razı ettik, okulu bitirmeden evlenmesine izin verdiler. Ertesi yıl bir dersi kalmıştı, karnında Ümit Kıvanç'la girdiydi sınava. Yani Ümit Kıvanç'ın hayatta girdiği ilk sınav, Eczacılık Fakültesi sınavıdır.

— *Anlaşılan evlilik işini esas kotaranlar arkadaşınızın... Neydi adı?*
— Refet. Refet Erim. İlk çevre müsteşarımız... Bakanlar Kurulu Sekreteri... Kişilik sahibi bir insan. Hepsinden önemlisi çok eski, çok iyi bir arkadaş...

— *Onun annesi aracı olmuş...*
— Evet. Onların vasıtası ile oldu. Onlar iki tarafı da tanıyorlar. "Uygundur" dediler. Sonra da annemle gittik İzmir'e, "kız istedik". Bu formalite artık tabii. Sonra nişanlandık. 1954 senesinin mart ayında da Beyoğlu Evlendirme Dairesi'nde... Hatta *Yeni İstanbul*'un sahibi Habib Edip Törehan meşhur otomobilini verdi ve onunla gittik biz nikâha.

— *Limuzini? O ünlü limuzini?..*
— Evet. Çok güzel bir nikâhtı. Spor camiasının bütün ünlüleri oradaydı. Mesela Beşiktaşlı Hakkı Yeten'inden Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat'a, Fenerbahçeli Büyük Fikret'ten Galatasaraylı Eşfak Aykaç'a, kulüp başkanlarına kadar... Sonra Babıali'nin ünlü gazetecileri... Hepsi nikâhtaydı...

— *Peki düğün oldu mu?*
— Düğün olamazdı; çünkü paramız yoktu. Fatih'te bir apart-

Beyoğlu Nikâh Dairesi'nde imza atılıyor ve bir aile doğuyor: Bülbin Kıvanç ve Halit Kıvanç. Bülbin "Bülbül konmuş gül dalı" demek. Bu hesapça bülbül kim oluyor?

man katında oturuyorduk. Apartmanın en alt katında da ağabeyim ve ablam oturuyordu. Annem iki arada gidip geliyor.

— *Yani bir süre sizde, sonra bir süre alt kata inip ağabey ve ablanızla?..*
— Evet. Ve arkasından pat dedi, 1956'da Ümit Kıvanç geliverdi.

— *E bundan daha doğal ne olur?*
— İyi de ev çok dar. Fakat bir süre sonra Esentepe Gazeteciler Kooperatifi kuruldu. Ona girdik. Fakat kooperatif evi öyle çabuk bitmiyor. Bir süre Sultanahmet'te Hasan Yılmaer'le aynı apartmanda, onun bir üst katında oturduk. Bizim katta Ümit Kıvanç, alt katta, yani Hasan Yılmaer'lerde Galip Yılmaer, Esat Yılmaer... yani çocuklar... Nihayet 1958'de Esentepe'deki evimize geçtik. Esentepe Gazeteciler Mahallesi Yazarlar Sokağı'na...

— *Eşiniz eczacı, ama çalışmıyor...*
— Nasıl çalışsın, bebek var... Zaten onu anlatacaktım. Bir süre sonra baktık: "Yahu bu mahallenin bir eczanesi yok." Bülbin'e "Çalışmayı düşünür müsün" derken birden karar verdik ve mahallede Ümit Eczanesi'ni açtık. Sonra devrettik ama bugün hâlâ Nimet Abla Camii'nin altında "Esentepe Ümit Eczanesi" adı durur.

— *Besbelli, eczanenin adı oğlunuzun adından geliyor...*
— Tabii. Hatta Ümit çocukken bir gün eczanede yaramazlık etti. Annesi "Git burdan" diye azarladı onu. O da "Gitmiyorum. Bu eczane benim. Bak sizin isminiz yazıyor mu? Kapıda benim ismim yazıyor" demişti...

— *Akıllı çocuk başka oluyor. Ancak oğlunuza daha sonra geleceğiz. Şimdi eşinizde, Bülbin Hanımdayız hâlâ. Ayrıca unutmadan, ne demek Bülbin?*
— Valla tanıştığımızda ben de, arkadaşlar da "Bülbin mi,

Gülbin mi" diye karar verememiştik ama hoş bir anlamı var Bülbin'in.

— *Nedir?*
— Efendim gülbin gül dalı demek, gül dalına konmuş bülbüle de bülbin deniyormuş. Yani gül dalına konmuş bülbül demek bülbin.

— *48 yıllık bir evlilik sizinki...*
— Evet. 2005'te yarım yüzyılı tamam edeceğiz...

— *Eşinizi en kestirme, en özetle tanımlayın desem...*
— Bülbin'in sözlüğünde ilk sayfa "ö" harfinden başlar. Yani "özveri"den başlar. Kimselere duyurmadan yaptığı çok güzel işler vardır.

— *Mesela?*
— Bak, bir genç okudu, mühendis çıktı. Ona, okuma olanağını o dar bütçemizle bizim sağladığımızı çok yıllar sonra öğrendi. İşte bu ve pek çok benzeri güzellikler Bülbin'in eseriydi... Esentepe'deki eczanede yaptıkları... Hani Florence Nightingale idi sanki. Şimdi bunları söylediğim için bana kızacak. Çünkü öne çıkarılmaktan hiç hoşlanmaz. Ama madem sordun... Örneğin salgın var. Grip salgını, dizanteri salgını, kolera salgını... Ve aşı yapılıyor. Aşı pahalı. O yıllarda yani. Türkiye'de her şey kıt. Hatta yok. Bülbin aradı, taradı, aşılar buldu. Aldı o aşıları, götürdü aşağıdaki gecekondu semtinde, yüz mü, iki yüz mü bilemiyorum... onca kişiye aşı yaptı.

— *Bedava?*
— Tabii bedava. Boşuna mı Florence Nightingale gibi dedim. İlaç fabrikalarının reprezantanları eczanelere numune ilaç getirirler. İki tane bırakırlar. Bizimki hiç duraksamadan "Lütfen bundan iki değil, hepsini bırakın" diye rica eder ve mali durumu iyi olmayanlara verir. Veyahut karşımızdaki fabrika-

larda çalışanlar gelip ilaç alırlar, "Borcumuz ne" dediği zaman, "Borcun yok. Bunlar bizim özel kontenjanımız" der. O eczanede bir nevi köy doktoru gibi çalışmıştır Bülbin. Adam ya da kadın gelir "Abla işte ben çalışıyorum. Ama evde göğüslerimde bir şey oldu. Çocuğum var..." dedi mi bizimki "Dur ona şunu sürelim" der ilacı sürer. Gelen de "Ay Allah razı olsun, doktora gitmeden iyileştim" der gider.

— *Ama sanırım şu anda aktif eczacılık yapmıyor.*
— Eczaneyi kapattıktan sonra mesul müdürlük yaptı uzun süre.

— *Niye kapattı, mesleğini niye bıraktı?*
— Eczanenin Bülbin'den götürdüğü çok fazlaydı. Sabah gidiyor, akşama kadar eczanede. Orada durmadan olmuyordu. Teftişler... Sonra nöbet. Çoğu kez nöbette kaldığı oluyordu. Oysa bugün eczanelerde, eczacıyı göremiyorsunuz bile. Diplomasındaki resmini görüyorsunuz duvarda. Ama o zamanda çok sıkı teftiş vardı. Yani eczacılık zordu. Ayrıca ikimizin geliri birleşince vergimiz anormal artıyordu. Vergiler kapat-

Eczacı Bülbin Kıvanç işbaşında. Müşterisi de pek yabancı değil galiba...

mada önemli etken oldu. Sonunda "Bu böyle yürümez" deyip kapattık eczaneyi...

— *Şimdi, eşiniz okulunu bitirince eczacı olacak. Ki bitirmiş ve olmuş zaten. Hani o dönemin ölçüleriyle makbul mesleklerden birine sahip bir gelin var. Buna karşılık o dönemin ölçüleriyle, hatta bugünün ölçüleriyle de, pek güven verici sayılmayan bir meslekten damat var. Gazeteci. Üstelik mesleğinde henüz star da olmamış. Hani anlatmıştınız, eşinizin ilkokul öğretmeni, onun bir gazeteciyle nişanlandığını öğrenince, "Vah vah kızım, sen çalışkan, güzel, akıllı bir kızsın. Doğru dürüst mesleği olan birini seçseydin ya" demişti. Şimdi öğretmen haklı mıymış, haksız mıymış, pek karar veremiyorum. Ama acaba eşiniz nasıl düşünüyordu ya da düşündü? Acaba "Tamam hoş. Ondan hoşlanıyorum. Yakışıklı da ama meslek deyince ipsiz sapsız bir adam" diye bakmış mıydı başlangıçta?*

— Haksızlık etme. Hiç de öyle düşüneceğini sanmıyorum. Bir kere yargıçlık yapmışım; yabancı dilim var; ayrıca seyahatler meyahatler... Yani sıradan bir kişi gibi kalmadığım, mesleğimde öne çıktığım için böyle düşünmemiştir. Ama açık söylüyorum. Ben Bülbin olsaydım, bir Halit Kıvanç'a bu kadar yıl zor tahammül ederdim.

— *Ne gibi? Huysuz musunuzdur?*

— Hayır efendim. Ona lüzum yok ki... Seyahatler, futbol maç spikerliği... Her pazar her cumartesi, koca maçta. Yani ne olursa olsun öğleyin 12'de gidiyor, sabaha karşı 5'te geliyor, 4'te geliyor. Gazetede bazen gece çalışıyor. Mesela Kennedy'nin ölüm haberini radyoda dinlediğimizde bir akrabamızda yemekteydik. Hemen yemekten kalktık bindik matbaaya geldik. Gecenin 12'sinde 1'inde... Bülbin de mecburen benimle geldi. O saatte mürettiphaneye yazı götürmüştür Bülbin. Çünkü bizim mahallede herkes gazeteci. İşte Hasan Yılmaer, Ali İhsan Göğüş, Ömer Sami Coşar, Nurettin Demirkol... Hemen bütün arkadaşlar oradaydık. Komşuyduk. Bir

yere gidildiği zaman hep beraber, eşlerimizle gidiyoruz. Gündüz de gazetede beraberiz zaten...

— *Peki, evlendiği sırada nasıl bir hayatı olacağını tahmin edebiliyor muydu eşiniz? Yani geleceğini görebilmiş miydi?*
— Valla tahmin etseydi, görebilseydi başına gelecekleri, evlenmezdi diye düşünüyorum. Ben Bülbin olsaydım belki evlenmezdim...

— *Sonuç olarak Halit Kıvanç mutlu bir evlilik yapmış, mutlu bir evlilik sürdürmüş ve sürdürmekte. Şimdi burda "Yanılıyor muyum" diye sormayacağım. Çünkü yanılıyorsam bile bunu sizin söylemeniz...*
— Her şey ortada. Niye yanılmış olasınız? Bülbin gül dalına konan bülbül demekse, anlaşılan o bülbül benmişim. Yani sesimin güzel olduğundan değil de çok öttüğümden... Mutlu bir evliliğim, daha önemlisi güven temeline dayanan sağlam bir evliliğim olduğu şüphe götürmez. Bakın... Ben Çiçek Pasajı'na arkadaşlarımla bira içmeye gideceksem, karım beni teşvik etmiştir. Çünkü biliyor, şu şu şu gidiyorlar. Yahut futbol veya Babıali'den gazeteci arkadaşlarla gitmişsek, biliyor kimlerle gittiğimi. Yoksa ben "Haydi bu gece Laila'ya, Reina'ya gideyim de orada birilerini görürüm" demem. Hayır. Benim içki içmek istemişse canım, evime gelmişimdir... Bülbin asla içkici bir tip değil.

— *Madem içkiye geldik, Halit Kıvanç'ın içkiyle arası nasıldır?*
— Valla ben galiba ailenin "içen adamı" durumuna giriyorum. Çünkü ağabeylerim, ablalarım hiç içmezlerdi. Ben bir kere miktar olarak çok içmem. Bir de, hani "Kişi refikinden azar" derler ya, ben olaylarla da azarım. Ha tabii olay bulmak şey...

— *Kolay herhalde... İnsan içmek isterse bahane her zaman bulunabilir.*
— Evet. Bir güzel akşam olduğu zaman "Yahu buna içilir"

der ve ona içerim. Ama yalnızken ancak çok üzüldüğümde içerim. Hele şu son zamanlarda, bir yakınım, benim kuşağımdan bir dostum gitmişse...

— *Efkârlanıp...*
— Bunu bana doktor da söyledi. "O zaman" dedi, "iki parmak viski koyup içmek iyidir. Yani size ilaç tavsiye etmeyeyim. O kadar viski ilaçtan daha faydalı.

— *Rakıyla aranız yok galiba... Hep viski, bira diyorsunuz da...*
— Rakının o kokusu var ya...

— *Anason.*
— İçmeyene o anason kokusu kötü gelir. Ben ondan dolayı rakıyı sevmeme rağmen fazla içmem. Ama arkadaşlarlayken, hani herkes rakı içiyorsa ben de oyun bozanlık etmem tabii. "Azı yarar, çoğu zarar" derler ya eskiler, benimki de öyle işte. Bir yere gidilmiş ve herkes içiyorsa ben de içerim. Çok içkici biri değilim. Ancak beni içkiden asıl men eden çok önemli bir neden var. Futbol maçı spikerliğini haftada bir iki gün yaptığım zaman, hem çarşamba hem cuma, bazen cumartesi pazar... yani maçtan bir gün evvel ağzıma içki koymam. Bu bugün de devam ediyor. Sunuculuğum varsa, iki üç saat konuşacaksam, bir gece öncesinde içmem. Bir örnek vereyim: Biz bugün bu söyleşiyi yapıyoruz. Dün gece Silahlı Kuvvetler'in gecesinde açış sunuculuğu, yani çok kısa süren bir sunuculuk yaptım. Sonrasında gece bitti, kokteyle davet ettiler. Kokteylde içki almadım. Çünkü sabah geleceğim, seninle buluşacağım ve akşama kadar teybe konuşacağım. Yani mesleğim içkiyi daha az içmek gibi bir yararlı olaya beni itmiştir. Bir de dinsel olarak... Ramazan süresince... Bunu eskiden de yapıyordum. Ama şimdi Ramazan'ı bir can kurtaran olarak görüyorum. "Ben bu Ramazan hiç içmeyeceğim" diyorum ve hakikaten bir ay boyunca içmiyorum hiç. Çevreme saygının da etkisi var bunda. Son yıllarda "kansızlığa iyi geliyor" gerekçesinin etkisiyle kırmızı şarap içer oldum. Yine de ölçüyü kaçırmadan...

— *Ama zaten sizin içkiyi kesmek, kesmemek gibi bir sorununuz yok ki. Yani eski tabirle müptela değilsiniz zaten.*
— Evet. Ben içkiyi araç olarak kullanıyorum. Beni keyiflendirsin veya üzüntümü bastırsın diye...

— *Anlıyorum. Zaten şu söyleşi boyunca tanıdığım Halit Kıvanç taşkınlık yapan, ne bileyim, sevinince havaya silah sıkan bir tip değil...*
— Aaa iyi ki silah dedin... Bak çocukluğumdan beri sevmediğim bir numaralı şey silahtır. Silah oyuncağım da olmadı, kimseye silah oyuncak da almadım. Anlatmıştım ya daha önce... Yedek subay iken "Haydi atış yapacağız. Bu geceki yemeği en kötü atan ödeyecek" derlerdi. Yahut ne bileyim, 50 Lira hesap geldiyse, mesela en yüksek vuran üç kişi para vermeyecek, öbürleri verecek falan denirdi. Ben 11-12...

— *12 tam isabet demek değil mi?*
— Evet. Yani çok iyi atardım ve vururdum. Benim bir tek yerde elime silah geçer. Şimdi azaldı ama hani bayram yerleri vardır. Orada silahın içine küçük metal bilyeler koyarlar...

— *Panayırlarda...*
— Panayırlarda da... Hani hediye verilir. Bazen sigara, bazen oyuncak. Orada atarım ve hep hediye alırdım. Şu anda verirseniz, bilmiyorum, gözümü iyi ayarlarsam gene vururum gibime geliyor. Nişancılıkta böyleyim ama ben silahla nişan alıp 12'den vurmak yerine, sahnede sunuculuk yaparken konuya hâkim olup seyirciyi 12'den vurmayı tercih ettim.

— *Askerde mecburen silah taşıdınız ama...*
— Yine de silahı sevmedim. Yedek subaylığım sırasında kıtadaki büyük teftişte geldi komutan. Ben üstelik nöbetçi subayıyım. Komutan benim tabanca kılıfıma bastı. Pofff...

Boştu çünkü. "Nerede tabancan?" dedi. "Odada, yastığımın altında" dedim.

— *Normal olarak taşımanız mı lazım?*
— Tabii yahu. Nöbetçi subayım. Komutan "Talimden sonra bana gel" dedi. Gittim, kapıyı kapadı. Sövmedi ama sövmekten beter etti. Silahın askerin namusu olduğundan başladı ve devam etti gitti... Tabii, benim yaptığım hata idi. Nöbetçi subayısın... Mesela maden ocağını gezdiriyorlarsa, kafana tas gibi bir şey geçirirsin. Silah taşımayan nöbetçi subayı, madende o miğferi kafasına geçirmeyenle eşdeğer oluyor.

— *Peki evliliğinizle ilgili bir sorum daha var. Evlendiğiniz yıllarda Halit Kıvanç'ın meslek yaşamında nispeten asude günler var. Şu anlamda: Halit Kıvanç'ın koltuğunun altındaki karpuz sayısı henüz anormal değil. İşte, radyoda maç anlatıyor, gazetede yazı yazıyor. Ama '70'li yıllar, hele '80'li yıllar gelince sadece dış gezi değil, Türkiye'de de milli lig var, deplasman maçları filan. Sonra defileler, fuarlar, gazino programları, televizyon yarışmaları... Halit Kıvanç'ın görece asude yaşamı birdenbire çılgın bir tempoya bürünmüş. O zaman sorun olmadı mı ailede bu?*
— Demek olmadı ki evlilik devam etti.

— *Canım ben de "boşandınız mı" diye sormadım zaten.*
— Bundan dolayı bir tartışma yaptığımızı hatırlamıyorum. Bizim tartışmalarımız... Bak çok gülersin, sabahleyin gazete okurken ben tutarım mesela "Adama bak ne biçim yazmış" derim. Bülbin de tutar "Ne var, ne kadar doğru yazmış" der ve bir köşe yazarının fikrinden dolayı biz tartışırız.

— *Kim kazanır tartışmaları? Yani kimin dediği olur evde?*
— Valla ben bir ölçüde "light erkek" değilim. "Taş fırın erkeği" olduğumu da iddia edemem. Ama Bülbin "light bir kadın" değildir. Bu gerçek. Yani ilkelerinden hiçbir zaman fedakârlık etmeyi düşünmez.

— *Bunun tersi nasıl? Halit Kıvanç ilkelerinden...*
— Bak, çok özel, bu söyleşide hiç sormayacağın bir soruyu söyleyeyim. Bizim özel yaşamımızda "saygı" sözcüğü "sevgi" kadar önde gelir.

— *Yani hiç mi kusurunuz yok sizin bu evlilikte?*
— Var. Kusurlu olduğum, eksik olduğum taraf hediye olayıdır. Hatırlama olayıdır. Ama bu galiba erkeklerin yüzde doksanı için de geçerli. Unutmadığım zamanlarda da hediye beğendiremem mesela...

— *Ne demek istiyorsunuz "hediye beğendiremem mesela" derken... Pahalı hediyeler mi?*
— Hayır hayır... Hiçbir zaman pahalı filan olayı değil. Bir doğumgünü, bir nişan yıldönümü, bir evlilik yıldönümü... İlerleyen yıllarda bunda anlaşamıyoruz...

— *Ben hâlâ anlamadım ama neyde anlaşamadığımızı...*
— Örneğin evlilik yıldönümü gecesi "Gel şurda, şöyle kutlayalım" dediğim zaman o itiraz eder. Daima iki kişilik, mütevazı olayı tercih ediyor. Bense biraz daha... Hani şaşaalı değil ama biraz da... Anlıyorsun... Bir de erkeğin kendiliğinden hediye alıp getirmesini bekler. Hemen hemen her erkek de bu konuda özürlüdür, engellidir. Ben de özürlüyüm. Yani onu bu konuda memnun edemediğim için üzülürüm. Benim eksik yanım budur.

— *Yani evlilik yıldönümlerini unutuyorsunuz. Öyle mi?*
— Hayır, hiç unutmam. Unutmam ama yıldönümünde kutlama ya da hediye olarak ne istediğini senin bulmanı ister; kafasının içindekini söylemez.

— *E bu çok zor.*
— Tabii çok zor. Benim tek şikâyetim bu. Bu kitap çıkınca... belki buraları okuyunca... tutumunu hafifletir umudundayım.

— *Hiç sanmam ama inşallah diyelim bari...*
— Bak şimdi, bir yere gideceğim zaman "Bu kravat oldu mu; bu elbise, bu gömleğe oldu mu" diye sorarım ben. O bana sormaz. Benim söylememi bekler ve ben o konuda da engelliyim, kusurluyum...

— *Kim değildir ki? Yani bizim cinsten söz ediyorum, kadınlardan değil.*
— Bak gördün mü? Saçını değiştirse... "Yahu saçımı sağdan ayırırdım, bugün soldan ayırdım; bak fark etmedin." Bu sanırım bütün karıkocalıklarda geçen espridir. Ben de bu özrü, bu engeli atamadım. Ayrıca benim sahne sanatçısı, televizyon sanatçısı olmamdan ötürü sokakta giyemediğim birtakım renkli ceketlerim vardır. Ümit'in gelip bazen giyip, resim çektirip, aynanın önünde bizimle matrak geçtiği, takıldığı "Baba bu güzel ceketi alayım gideyim" dediği, oysa hayatında asla giymeyeceği sahne kostümleri... Ben de onları sadece sahnede ve televizyonda giyiyorum. E canım diyelim beş program yapıyorsunuz. Beşine de aynı kahverengi ceketle çıkamazsınız ki. Biri kahverengi, biri mavi...

— *Kırmızı, yeşil, sarı...*
— Evet. Öyle. Sahne kostümü bu. Biliyor musun, bütün evlerde gardırobun iki gözü kadının, bir gözü erkeğindir.

— *Evet, bizde öyledir mesela...*
— Bizde tersidir... Bizde büyük gardırop benimdir. Onunkiler biraz daha küçük olan öbür gardıroptadır. Bir dakika... Bir dakika... Evde büyük bir tartışma nedeni, karıkoca "tavla aşkı"mızdır. Çok sık tavla oynarız. Ve sen sormadan... İşte yanıtı: Daha çok o kazanır... Ve ben çok kızarım... Bir de... İkimizin vazgeçilmez tutkusu bulmaca çözmektir. Hiçbir gazete bulmacası çözülmeden elimizden kurtulamaz.

— *Gelelim baba Halit Kıvanç'a. Baba Halit Kıvanç nasıldır? İyi bir baba mıdır?*
— İyi bir baba olduğumu söyleyebilirim. Yani kendi ölçülerimle iyi bir babayım.

— *Gayet tabii sizin ölçülerinizle.*
— Bir kere ben despot bir baba değilim. Hani hayatımız boyunca elimi kaldırıp oğluma fiske vurmamışımdır. Tartıştığımız olur. Büyükken daha çok...

— *Bunu çok söylüyor, yineliyorsunuz.*
— Evet söylüyorum. Söylerim. Yani çocuk olarak yaramazlığından şunu yaptı, bunu kırdı olmamıştır bizim evde. Ona "Ümit bu evdeki olanlar değerlidir. Koltuk masa değil. Bu babana lazım. Baban bu kitapları okuyup, yazı yazacak, ondan sonra gidip çalışacak, evin yemeği gelecek... Bu annenin eczanesine aittir. Buna dokunmayacaksın" dendiği zaman hiçbirine dokunmamıştır ve onlar ortada durmuştur. Birçok evde küçük çocuk varsa eşyalar toplanır. Ümit'in bu nevi muzır bir yaramazlığı olmamıştır. Bu bence çok önemli bir şey.

— *Peki oğlunuzu biçimlendirmek, geleceğini belirlemekte bir baba olarak öğütler vermek dışında ne gibi etkiniz oldu?*
— Yabancı dil öğrenmesine önem verdim. Ben kendimden bildiğim için...

— *Değerini, avantajını öyle mi?*
— Evet. İşte, İstanbul Lisesi olması onun için çok çok iyi idi ve iyi oldu. Ama ondan sonrasında... Biz oğlumuzu kendi hakkında kendi karar veren bir çocuk olarak yetiştirdik. Bunda annesinin çok büyük rolü var. Biz daha o ortaokul ikinci sınıftayken "Okuldan çıkınca git bak, beğendiğin ayakkabı varsa al" derdik. Yahut o mesela "17 Liraya bir yerde ayakkabı gördüm" dediğinde "Al şu 20 Lirayı, git onu al" dedi-

ğimiz zaman gider alır gelir. Ama 3 Lirasını da "17'ye aldım" diye geri verir. Bizim evde olmayan bir tek tartışma vardır: Para tartışması. Bu oğlumuz için de geçerli.

— *Yani gelir düzeyi yüksek, bir tür bolluk olduğu için mi?*
— Hayır, 5 Lira paramız olduğu gün de olmamıştır bu tartışma, 5 milyar geldiği gün de olmamıştır.

— *Para işlerine bakan kim evde?*
— Şimdi üç kuruş paramızın birikmesinde falan eşim. Ama ben de kendime göre hesap yaparım. Karım hesabı daha iyi bilir. Bu bir gerçek.

— *Yine baba Halit Kıvanç'a bir soru. Sanırım... Yok sanmam, biliyorum, siyasete bakışınız oğlunuzla aynı değil.*
— Bir dakika... Önce bir açıklama: Ben 1920 küsurların çocuğuyum; o 1950 küsurların çocuğu. Aramızda 29-30 yıl fark var. 30 yıl... Bir buçuk kuşak, hatta iki kuşak dahi denebilir. Dünyanın değişmesinin etkisi de var bizde. Bunu da kabul etmek lazım. Bizim üniversite çağımızda, bizim lise çağımızda fazla siyasal olay yoktu ki... Hatta siyasi akım yoktu ki. Yani İbrahim Tatlıses'in "Urfa'da Oxford vardı da gitmedik mi" dediği gibi, bizim zamanımızda böyle akımlar yoğun olsa, belki o veya bu yönde ben de olayların içinde olabilirdim.

— *Peki bir kuşaklar çatışması oldu mu baba ile oğul arasında bu yüzden?*
— Çok büyük bir kuşak çatışması olmadı bizde. Ama olaylara bakış açımız bakımından eşimle benim aramda da görüş farkı vardır. Yani bir filmi, bir siyasi bilmem neyi, şunu bunu beğenmede veya kişileri değerlendirmekte fark var. Bir yerde hakikaten demokratik bir aileyiz. Oğlumla ilişkilere gelince... Biz onun suyuna gitmişizdir ama o bizim suyumuza gitmemiştir. Bunu da gençliğin ateşi olarak kabul ediyorum.

ARNAVUTCİĞERİ, BULGUR PİLAVI, KABAK TATLISI

— *Peki, koca ya da eş Halit Kıvanç'ı epey konuştuk. Hatta dedikodu yapıp kadınları bile çekiştirdik. Baba Halit Kıvanç'ı da konuştuk. Şimdi yemek içmeye gelelim. Yemek içmekle, mutfakla aranız nasıl?*

— Bir şey daha var. Ben akşam eve elleri öyle hani sebze, meyve bilmem ne ile dolu gelen adam değilim. O bakımdan genellikle onları da Bülbin alır. Yalnız son birkaç yıldır benim de Bülbin'le markete gidip alışveriş yapmak hoşuma gidiyor.

— *Mutfağa girer misiniz?*

— Bazı erkekler çok iyi yemek yapar; mutfak kültürü vardır. Bende yoktur. Ben mutfakta kesinlikle beceriksizim. Ama eşim aynı zamanda çok usta bir ahçıdır. Harika yemekler pişirir. Aslında boğazımla pek zorum da yoktur. Birkaç tane sevmediğim yemek vardır, o kadar. Çorba çok severim; bütün çorbaları içerim. Ama belki Pertevniyal Lisesi'nde, öğleyin gidip tavuk suyuna şehriye çorbası içtiğimiz muhallebiciden dolayı son zamanlarda gına gelmişti. Ucuzlattığı için herhalde artık sade suya çorba olmuştu. Herhalde onun etkisi, şehriye çorbasını sevmem ve içmem. Arnavutciğerinin seveni çoktur. Eskiden biraz severdim de gene aynı hikâye. Pertevniyal'de bizim aşağıda öğle yemeği piyaz ile arnavutciğeriydi. Belki ondan dolayı da ciğeri çok fazla sevmiyorum. Pilav çok severim de sadece bulgur pilavını fazla sevmem. Tatlı çok severim; sadece kabak tatlısı sevmem. Almanya'da bir Türk evinde misafir ettilerdi beni. Sofraya dört çeşit yemek geldi: Şehriye çorbası, arnavutciğeri, bulgur pilavı ve kabak tatlısı...

— *Afiyet olsun...*

— Misafirsin, mecburen "afiyet oldu".

— *Farklı bir soru şimdi: Halit Kıvanç ünlü. Sesiyle ünlü, yüzüyle ünlü, imzasıyla ünlü, koltuklarının altında çok karpuz*

taşıdığı için çok ünlü. Çok ünlü olmanın sizde ve ailede etkisi ne?

— Var tabii etkisi... Örneğin oğlumda... Ümit Kıvanç ilkokul, ortaokul ve hatta liseye gidiyor. Lisede okulun açılış töreni yapılıyor ya da diploma töreni. Geliyor okulun müdürü, açılış konuşmasını bana yaptırıyor. "Aaa bak Ümit'in babası konuştu" diyorlar. Şimdi, "Halit Kıvanç'ın oğlu" olmak... O çağlarda, çocukken etkilenmez görünüyordu ama delikanlı olunca, hele biraz da meslek sahibi olma yoluna girince patladı... Halit Kıvanç'ın oğlu olmak çok güzel belki ama bu titrden faydalanmadan. Bunda biraz da annesinin etkisi oldu sanırım.

— *Ne demek bu?*

— Şu demek: Bülbin Kıvanç bir bankaya gidiyor. Bir kuyruk varsa, kuyruğa girer bekler. Kuyruğa Halit Kıvanç da girer ama, hop! ikinci müdür çıkar, "Halit Bey buyrun" der, odasına alır. "Halit ağabey sokulur mu bu kuyruğa, niye bekletiyorsunuz" diye çıkışır. Bir kere gazeteciler bütün bu yerlere kapıyı vurup müdüre giden, başkana giden epey şanslı insanlardır. Ne var ki bizim evde Halit Kıvanç adı torpil olarak kullanılmaz. Ne yalan söyleyeyim...

— *Neyi?*

— İtiraf edeyim ki telefonu açıp bir şey söylediğim veya bir yere gittiğim zaman "Ben Halit Kıvanç'ım" deyince veya benim orada olduğumu görünce "Buyrun" dedikleri zaman fiilen bir torpil yapıyorlar. O kadar ki Gaziantep mi, Diyarbakır mı bir yerde bir fırında taze ekmekler gördüm. "Ne güzel çıkmış, alalım" dediğim zaman "Vaaay, Halit ağabeyimiz burdaymış" deyip adam kutuya iki ekmek koydu. Borcumuzu sorduğumuzda ise "Ağabey bize nasıl söylersin bu lafı? Çok ayıp yahu. Halit Kıvanç gelecek, burda para verecek öyle mi!" dedi. Ama bakın, şimdi, Ümit Kıvanç büyüdü, yaş 12-13. Maç seyretmek istedi. Halit Kıvanç da maç spikeri. O gün de çok büyük bir maç var. İstese oğlunu stada sokabilir mi?

— *Kolayca hem de...*
— Evet, sokabilir. Hatta isterse radyo yayın kulübesine bile... Ama öyle olmaz. Saat sabahın 4'ü, 5'i... Annesi gider, Ümit'i uyandırır ve Ümit gider, açık tribün kuyruğuna girip bilet alıp maça girerdi. Halit Kıvanç 40, ne 40'ı, 50 senedir futbol spikeri. Resmi davetler dışında hiçbir kulüpten, tek bir maç bileti almamıştır. Üyesi olduğu klüp dahil...

— *Fenerbahçe'den de almadı yani...*
— Evet. Metin Oktay'ın jübilesinde, Turgay'ın jübilesinde... her ikisinde de sunucuyum ben. Metin, ailecek görüştüğümüz için, keza Turgay da karımı davet etmişlerdir. Eşimin zaten gittiği maçlar bu jübile maçlarıdır. Ama ne olursa olsun, hele bir müddet sonra Ümit Kıvanç'a "Aaaa Halit Kıvanç'ın oğlu" denmesi onu rahatsız etti. Bunu fark ettim.

ÜNLÜ GİBİ YAŞAMAYAN BİR ÜNLÜ

— *Bu ün meselesinden dolayı eşinizin şikâyeti oluyor mu?*
— Hayır. Zaten buna yol açmaz. Bankada, bir devlet dairesinde, vergi dairesinde Kıvanç soyadını gördükleri zaman "Halit Kıvanç neyiniz oluyor" diye sorduklarında o kestirmeden "Soyadı benzerliği" der çıkar işin içinden.

— *Peki Halit Kıvanç'ın şikâyeti var mı, şu sunucu, gazeteci, maç spikeri olarak ünlenmiş Halit Kıvanç'tan?*
— Açık konuşayım, ünlü gibi yaşamayan bir ünlüyüm ben. Sokakta rahatça ayakkabı boyatabilir, rahatça McDonald's'a girip bir hamburger yiyebilirim. Ben vergimi kendim götürürüm; KDV'mi kendim yatırırım; belediyenin bilmem ev vergisi, çöp vergisi, nesi varsa onu götürür kendim yatırırım. Ben "vatandaş Halit Kıvanç" olarak bunların hepsine giderim, yaparım. Ödemelerimi hiç aksatmam.

— *Ne ödemesi?*

— Bilhassa vergi... Vergilerime de, aidat ödemelerime de çok titizimdir. Yıllar evvelce en çok vergi ödeyen sanatçılar listesinde ilk 10'lara, ilk 20'lere falan giriyordum. Büyük, hem de çok büyük kazananların adı olmaz çoğu zaman o listelerde. Çünkü ben her zaman yaptığım işten aldığım bedeli makbuzlu, imzalı alırım, veririm. Biliyor musun, ben vergi dairesinden, maliyeden korkanlardan değilim...

— *Ne demek bu? Yani korkmak ne demek?*
— Bak şimdi, ben vergi dairesindeki bir küçük memurun, ağabeyimin maaşı ile üniversiteyi okudum. İstanbul Defterdarlığı'na giderdik Kemal ağabeyimle. Daha ilkokuldayken, ortaokuldayken. Tatil olur okul, evde sıkılmışım, ağabeyim "Haydi gel" derdi. Giderdim daireye. O masasına oturur, ben odaları dolaşırım, avlusuna çıkarım... Yani çocuk olarak maliyenin koridorlarında... hani seksek oynadı derler ya, yahut bahçesinde top oynadı derler. Ben vergi dairesi, İstanbul Defterdarlık binası için söyleyebilirim neredeyse. Onun için maliye bana çoklarına göründüğü gibi antipatik görünmez. Ben vergili bir mükellef olduğum andan itibaren çok titiz bir mükellef oldum. Babamın, ağabeyimin bana verdiği öğüttendir. "Eğer borcun varsa ayın 1'i ile 10'u arasında ver, son güne bırakma" derlerdi. Bir milletvekili, sonradan bakan da oldu, adı lazım değil, Orta Anadolu'nun bir ünlü şehrinden, bir gün bir espri yaptı. Ben bu özelliğimi anlatmıştım, "Sen bizim orada olsaydın" dedi, "sana kız bile vermezlerdi". "Niye" diye sordum. "Eğer devlet sana bir şey veriyorsa, 1'inden 30'una kadar veriyorum derse, ayın 1'inde koş al. Ayın 2'sinde vazgeçebilir. Yok devlet senden bir para istiyorsa ve 1'inden 30'una kadar öde diyorsa 30'una kadar gitme. Belki 29'unda vazgeçer..."

— *Eh adam Türkiye'yi sizden iyi tanıyormuş besbelli...*
— Olabilir de... Ben bunun tam aksini uyguladım. Devlete borcum yoktur benim. Bizim eve elektrik parası gelir, ayın 1'inden 30'una kadar yatacak. Ben 1'inden 5'ine, bilemedin 10'una kadar yatırırım. Eşim de aynı kafadadır...

— *Arada söylediniz, en çok vergi ödeyenler listesinde...*
— Evet, birkaç yıl o listeye, çok vergi ödeyenler arasına girdimdi. Ve o devam etti. Birçok ödüller geldi ve bana sordukları zaman "Vallahi" dedim "benim çok enayi bir sanatçı olduğumu zannediyorlar. Ama değilim. Bu bir. İkincisi ben bir maliyecinin parasıyla okudum"... Yani ben vatandaş olarak yapayım görevimi; devlet bana karşı yapmazsa, o onun bileceği iş. Ayrıca çok namuslu olarak da itiraf edeyim, devlete borcun varsa, devlet o parayı senden çatır çatır, hem de kaç sene geçtiyse bütün faiziyle alır. Çok küçücük bir para büyür, büyür, bir gün 100 milyar olur ve devlet gelip senden bunu ister. O yüzden iyisi mi 100 Lirayken onu yatır ve rahat et. Ben de işte o ayki bütçemi yapıp, "Bu ay bunlar yatacak" dersem rahat olur. Borcumu öderim, dört yere yazarım. Alacaklarımı yazmam ama borçlarımı mutlaka yazarım. Alacaklım verirse alırım, vermezse istemem. Böyle çok paramız gitmiştir bizim.

— *Eşe dosta borç veren bir adam mıdır Halit Kıvanç?*
— Hayır. Biz eşle dostla para ilişkisine girmemek için çok çaba harcarız. Borç almayız, borç vermeyiz. Taksitle, veresiye alışveriş bizim ailede milyonda, milyarda birdir. Şimdi çok imkân var, dört taksit, beş taksit, on taksit. Hayır. Parasını peşin verir, alırız bir şeyi...

— *Peki cimri ya da müsrif denir mi Halit Kıvanç'a?*
— Hayır. Niye densin? Bütçemize göre hesaplı bir aileyiz. Bir kere şu kesin: Har vurup harman savurmayız. Elimize 40 Lira geçecekken 50 geçmişse "Aaa fazla geldi, şunu yiyelim" demeyiz hiç. 50 geçmişse "Bu dursun, daha iyi bir ihtiyaçta kullanırız..." deriz.

— *Öyleyse tutumlu diyelim size. Olur mu?*
— Hayır. O da değil. Ayıp olacak bunu söylemek ama... Arkadaşlarla, dostlarla gidiyoruz. Yemek yeniyor, bir hesap geliyor. Diyelim 300 milyon. En basit hesapla yüzde 10 de-

sen, 30 milyon vermen lazım. Ben 300 milyonluk yemeğe 5 milyon bırakan zengin arkadaşımı gördüm...

— *Bahşişten söz ediyoruz...*
— Evet evet. Ama aynı kişi otomobili park etmiş, çıkışta restoranın adamı arabayı getiriyor. Oraya taksiyle gitse, 5 milyon, 10 milyon verecek, ama arabayı getiren gence çıkarıp iki adet 20 milyon, daha ötesinde bir 100'lük Dolar vereni de gördüm.

— *Ben onları değil, sizi sormuştum...*
— Biz... Bol demeyeyim... Nasıl diyeyim, burada sözcüğü iyi seçmek lazım, bol değil de amacına yararlı, insanları sevindiren kişileriz. Yani eşimle ben demek istiyorum. Biz sokaktaki dilenciye sadaka vermeyiz, arabanın camından uzanıp "Ağabey şunu alır mısın" diyenden almayız; fakat birine yardım yapılacaksa, bir şey istiyorsa veya bize hizmet ediyorsa, o insanlara düşündüklerinin fazlasını veririz. Yani sırf vermiş olmak için vermeyiz.

— *Peki vergi ödeyenler listesinde işte ilk 10'a, ilk 20'ye girdiğim dönemler oldu, dediniz.*
— Evet.

— *Bunun anlamı: Bir dönem iyi para kazandınız siz...*
— Bunun anlamı öyle değil. Ben çok iyi para kazanmadım. Ben kazandığımı kuruşuna kadar beyan ettim. Bunun anlamı budur. Çünkü benden çok fazla kazananlar vardı, ama onların menajerleri naylon fatura uyduruyordu. Şimdilerde devlet sıkıya aldığı için pek uyduramıyorlar... Yine de yolunu bulanlar var ya... Aslında bu, benimle değil, devletin mali politikasıyla veya politikasızlığıyla ilgili bir konu.

— *Yani en çok vergi ödeyenler listesine girerdiniz de, en çok para kazananlar listesine giremezdiniz öyle mi?*
— Çünkü Türkiye'de en çok para kazanan, en çok vergi veren demek olmuyor ki... Bak, bir yaz İzmir Fuarı'nda çalışı-

yorum. Ekipte dönemin ünlü sanatçıları var. Bana "Gecede 1.000 Lira alacaksınız" dediler. Rakamı bilerek yuvarlak hesap veriyorum ve örnek olarak veriyorum. Ama şunu söyleyeyim, o dönem için 1.000 Lira büyük, çok büyük bir para. Parayı aldım. Ben makbuz vermeye kalktım. "Halit bey 100 Liralık makbuz yazın" dediler. Yahu nasıl olur? "Bak ekibin ünlüsü 10.000 Lira alıyor ama 200 Liralık makbuz veriyor. Bir başkası gecede 5.000 Lira alıyor 150 Liralık makbuz veriyor. Siz ne yapıyorsunuz! Başımıza dert açılır vallahi." Ben "Anlamam" dedim, "ne aldıysam onun makbuzunu veririm". Ertesi gün gittim. Mesele daha çözülmemiş. "Sizin mali müşavirinizle konuşmak istiyorum" dedim. Randevulaştık. Mali müşavir, diyelim Ali bey, geldi. Ben aynı sözleri tekrarladım, maliyeye karşı mükellefiyetlerimizden filan bahsettim. Patron güldü. "Ali beye mesleğini sorar mısınız?" dedi. Ben "Mali müşavir değil mi?" diye karşılık verince yine güldü ve "Hayır", dedi, "bizim bağlı olduğumuz vergi dairesinin ikinci müdürüdür kendileri" dedi.

— *Herif bunu yan iş olarak yapıyor öyle mi?*
— Gizli kapaklı bir iş olarak. Ben şok geçirdim. Ama ne yapayım?

— *Ne dediniz adama?*
— Hiç. Şimdi sen diyeceksin ki gazeteciydin, yazsaydın gazetede... Ben gazeteye yazsam, gazete koymaz bir kere. Orada gazetenin de menfaati var. Adamlar her gün tam sayfa ilan veriyorlar gazeteye.

— *N'aptınız? İstedikleri miktarda makbuz mu verdiniz?*
— Hayır, onda direndim. Bu benim prensibim. Bir süre sonra artık "makbuza evet" dediler. Ama bu sefer de maliye kaçakçıların yakasına yapışmak yerine geldi bana...

— *Hayrola? Dediğinize göre siz ki o kadar titizsiniz...*
— Sunuculuk yaptığım iki toplantıyla ilgili olarak beni ça-

ğırdı maliye. İkisi de bedava. Biri Darülaceze gecesi, öteki sokak çocukları yararına bir gece. Gittin mi, gittim. Sunuculuk yaptın mı, yaptım. "Buyrun" dedim, "ne tahakkuk ettirirseniz ödemeye hazırım".

— *Niçin tahakkuk ettiriyorlar? Bedavaymış...*
— Efendim davetiyede ismim varmış: "Sunan Halit Kıvanç" deyince... Tamam dedim bu işte bana para ödenmiyor. Daha doğrusu bana verildi gösterilen mesela 2 milyar sunuculuk parasını ben hemen orada yine o kuruluşa bağışlamışım... Sunuculuğu bedava yaparak bana ödeyecekleri 1 milyarı yahut 2 milyarı ben onlara bağışlamış oluyorum. Yaptıkları organizasyon 1 milyar, 2 milyar ucuz oluyor. Bu suretle ben o çocuklara yahut o hastalara, hastaneye yardım ediyorum.

— *Şu ün konusunda biraz daha durmak istiyorum. Magazin medyası bize ünlü olmak üstüne bir dizi yalınkat bilgi aktarıyor. Benimki başka bir soru: Ünlü olmak Halit Kıvanç için nedir? Ne demek sizin hayatınızda ünlü olmak? Sevinçleriyle, tatsızlıklarıyla...*
— Bakın, ünlü olmak için çalışan, çırpınan istediği kadar şımarıklık etsin. Ünlü olmak çok güzel bir şey. Tanrı'nın yarattığı insanların arasında bir farklılık, ayrıcalık doğursa bile her insan kendini... Hani güzel görme kompleksi demeyeyim de...

— *Özlemi, isteği?*
— Evet, özleminden ötürü... Herkes tarafından tanınmak çok güzel bir şey. Ama kendimi bile bile övdüğüm kısımların çok az olduğuna siz de tanıklık ediyorsunuz. Şimdi ise burada kendimi bile bile öveceğim.

— *Haydi övünün bakalım...*
— Bu milleti aldatmadım. Aldattığımı gösteren bir olay dillerde, gazetelerde, televizyonlarda, dedikodu köşelerinde geçmedi. Kimseye kazık attığım, hele bu yolda maddi hiçbir

olayım olmadı. Manevi olaylarda da kusurum, kabahatim, günahımdan bahsedilmedi. Beni nasıl hatırlıyorlar? "Ağabey falan maçtaki golü anlatmıştın." Yani spor spikeri olarak hatırlıyorlar. "Yahu ben o pazar yazınızdaki o fıkrayı hiç unutmam" diyor biri. Gazeteci olarak tanıyorlar. Biri bir kitabımdan söz ediyor. Verdiğim eserlerden bahsediyor. 48 saatte sevgili değiştirilen şu günlerde 48 yıl aynı eşle bir yastığa baş koydum. Bu o yastığı olduğu kadar bizi de kutsallaştırıyor. Bundan dolayı ben kötü bir ünlü değilim. O bakımdan çok kişinin beni tanımasından mutluluk ve gurur duyuyorum. Bir de ileriye dönük ne düşünüyorsun dersen... 50 sene, belki 100 sene sonra çeşitli nedenlerle hatırlanırım diye düşünüyorum. O da insana her şeye rağmen bir teselli veriyor. Yani kalıcı olabilmek. Bu bir. İkincisi sadece kalıcı değil; kitaplarımda veya anlattıklarımda... Bir okulda ders veriyorum. O çocuklar yarın büyürler. Onlar başkalarına ders verirler. İyi öğütler verdiğimi zannediyorum; iyi yol gösterdiğimi sanıyorum. Sonra ben her zaman barıştan yana oldum. Savaştan, kavgadan yana olmadım. Sporda... Sporda da kardeşliği övdüm. Yani bence spor bir eğlence, bir sağlık olayıdır, bir oyundur. Aynı zamanda insanları arkadaşlığa sevk eder. Yarışmalar sunduğumda da bu böyledir. Ben böyle bir ünlü olarak tanındığım ve de anılacağımı hayal ettiğim için ünlü olmaktan hiç şikâyet etmiyorum.

— *Ben zaten şikâyet ediyor musunuz demedim.*
— Mutluyum.

— *Bunu artık ben de biliyorum. Ama nedir sizin hayatınızda ünlü olmak? Ün nasıl yansıyor size?*
— Ünlü olmanın avantajları var tabii.

— *Nasıl yansıyor?*
— Diyelim ki... Bakın, eskiden bir tek telefona kalınmıştı. Telefonlar bozulurdu. Her vatandaş telefon eder. Ama ben açıp da "Kardeşim ben Halit Kıvanç..." Ama dikkat, "Ben gaze-

teci Halit Kıvanç" yahut "Ben televizyoncu Halit Kıvanç" değil, "Ben Halit Kıvanç, bizim elektrik kesildi, acaba nereye başvurmam lazım" diye telefon ettim. Diyelim, problemli bir evrakım var da "Halit Kıvanç olarak nereye başvurayım" dedim, yani "Bana torpil yapın" demedim, ama ünlü olduğum için kolaylık gösterdiler. Gösteriyorlar da.

— *O kadarı doğal ama. Siz mesleğinizin duayenisiniz artık...*
— Bu duayen olmak... Gerçi dinozorun kibarı duayen ama, yine de duayen diye ifade edilmek güzel... Bu sözü bazen aleyhte de kullanıyorlar. Ben 48 sene futbol spikerliği, 50 sene magazin gazeteciliği, 60 sene spor gazeteciliği dediğim zaman "Canım, 60 sene diyor... Artık ahı gitmiş vahı kalmış" diyenler çıkıyor. Geliyor kulağıma...

— *Kenara çekilmiyor bir türlü anlamında mı veyahut da modası geçmiş anlamında mı? Nedir bu söylediğiniz?*
— Gibi yani... Bazı programlarda "Genç bir kızı çıkaralım" diyorlar. Ama bazen de bazı iş sahipleri "Yahu biz gene babadan gördüğümüz gibi yapalım. Halit Kıvanç'ı çağıralım" diyor. Her zaman gençlikle beraberim. Benden genç bir kadın veya erkek eski nostaljik bir parça dinlerken, ben en yeni parçayı dinliyorum, sevebilirim diye... Boynuz kulağı geçer sözünün doğruluğuna, gerçekliğine ve iyiliğine inanıyorum. Daha ileri götüreyim. Bugün bilgisayar konusunda her genç benden daha çok biliyor ama ben de bazı arkadaşlarım, akranlarım gibi daktiloyla yazmıyorum; elle yazmıyorum, bilgisayarla yazıyorum. Madem DVD var, DVD'de film seyrederim; video varsa videoya çekerim; cep telefonu kullanılacaksa cep telefonu kullanırım... Yani ben teknolojinin yeniliklerinden bir genç gibi yararlanırım. Bilgisayarda bir arıza olduğu zaman çağırdığım torunum yaşındaki gence "Bana bunu anlat" deyip not alırım. Böylece çok küçük aksaklıklarda onları tekrar çağırmıyorum. Ben öğrenirim; "ben bilirim"ci değilimdir hiçbir konuda.

— *Anladım. Ama yine de hep pozitif yanlarını söylediniz...*
— Var tabii... Ünlü olmanın menfi yanı var. Mesela çok sıkıştığınız bir yerde, öyle bir yerdesiniz ki tuvalete gidemezsiniz...

— *Niye?*
— Öyle bir yerdesiniz ki...

— *Sahnedesiniz mesela. Öyle mi?*
— Tam misal gelmiyor aklıma. Yahut şöyle bir şey... Başbakanın ya da Cumhurbaşkanının bir davetindesiniz. Sunuculuk yapıyorsunuz o davette. "Yahu bir dakika izin verin tuvalete gideyim" diyebilir misiniz?

— *Ama bunun için ünlü olmaya gerek yok.*
— Hayır, ünsüz biri konuklar arasında bulunuyorsa, o kokteylde aradan sıvışıp garsona sorup gidebilir. Ona "Nereye gidiyorsun" diye sormazlar da siz gittiğinizde... Başka bir şey başımıza geldi... Eşimle tiyatroya gittik ve eşim Bülbin hastalandı. Ama biz perde arasını beklemek zorunda kaldık. Perde arasında çıkarken bile vestiyerdeki çocuktan kapıdaki adama kadar "Ağabey niye çıkıyorsunuz? Beğenmediniz mi piyesi" diye sorular geldi. Bir galaya çağrılıp da gidemediğiniz zaman niye gidemediğinizi izah etmek zorundasınız. Yani ün, bir yerde hesap verme zorunluluğu doğuruyor.

— *Ama şöhretin bedeli olarak anlattıklarınız Nasrettin Hoca'nın "Biraz da ben öleyim" demesine benzemedi mi?*
— Anlıyorum. Misalleri iyi veremedim... Bak, mesela Türkan Şoray, Beyoğlu Caddesi'nde simit yiyerek yürüyemez.

— *Bakın bu kötü işte... Yani örnek iyi oldu demek istedim.*
— Bir de hakkınızdaki yanlış bir bilgiyi bazen düzeltemezsiniz. Yani çok önemli bir kişi sizi överek bir konuşma yaparken hakkınızda yanlış bir bilgi veriyorsa "Hayır öyle değil"

diyemezsiniz. Ne bileyim, 20 yaşındaki yeğeninizle bir yere gittiğiniz zaman... Bak bu çok yeni oldu. Gazeteci "Kız arkadaşınızın adını öğrenebilir miyim" diyor; fotoğraf çekiyor. Toplum şöhretleri çok sever. Ama Steinbeck'in *Fareler ve İnsanlar*'ındaki geri zekâlı Lennie gibi. Lennie fareyi o kadar sever ki avucunda sıkarak öldürür. Şöhretleri de halk çok sever; onları daima bağrına basar. Şöhretler minicik bir hata yaptığı zaman ise o hatayı affetmez ve şöhret bir anda gider. Charlie Chaplin'in sözüdür: "Seyirci ağzını açmış, şöhreti yutmak için bekleyen bir canavardır."

— *Sizin yaşamınızda bunun örneği oldu mu?*
— Benim çok fazla şikâyet ettiğim olaylar olmadı. Küçük şeyler... Hani bir yerde acıkmak, susamak nevinden. Bir de... Bak bu ünlü olmak, şöhret olmak meselesi... Öyle değerli, önemli adamlar, öyle kadınlar var ki Türkiye'de. Dünya bilmem ne derneği genel başkanı... Tanımıyor millet. Ama... Haydi isim verip de kırmayalım kimseyi. Öyle Falanca'yı ya da Filanca'yı tanıyorlar ki... Her gün şunu giydiği veya hiçbir şey giymediği için...

— *Doğru.*
— Yani şöhret biraz tuhaftır. Bazen çok iyi şeyler yapınca çok tanınıyorsunuz da şöhret olmuyorsunuz. İkisi çok farklı. Şöhret olup bir yerlere çıkmakla, merdiven basamaklarını yukarılara kadar tırmanmak çok farklı.

— *Basamak dediniz. Sizi basamak yapmak isteyenler oldu mu?*
— İyi ki sordun. Ben bir genç kıza, "Bana sunuculukta yardımcı olur musun? Bunu bir konuşalım" dedim. Bir manken. Ama tam manken de değil. Oyuncu ile manken arası bir genç kız. Baktım "Tamam bu yapar bu işi" dedim. O gün Etap Oteli'nde akşam sekizde benim bir programım var. O hanıma, "Saat altıda ben otelde olacağım. Sen de gelirsin, orada bir yarım saat kadar işi konuşuruz" dedim. İşin prensibini falan anlatacağım.

— *Yani beraber yapacağınız programda ona düşecek görevleri, onun yapacaklarını anlatacaksınız?*
— Evet, evet... "Peki" dedi, gitti. Otele gideceğim. Programda giyeceğim giysi de elimde. Trafik tıkanır filan endişesiyle erken, saat dörtte evden çıktım. Oysa trafik sıkışık değil. Dört buçukta filan oteldeyim. Elimde giysi. Ne yapayım? Şunu otele bırakayım, daha erken, İstiklal Caddesi'nde bir yere uğrayacağım. O zamana kadar da 6 olur, dönerim, oteldeki randevuma zamanında yetişirim... Ben böyle düşündüm. Otele giysimi bırakmak üzere bir girdim, saat de daha 5 filan. Aaa beş altı foto muhabiri orada. Çoğunu tanırım. "Hayrola çocuklar, program 8'de" dedim. "Yok ağabey, biz program için değil, sizin için geldik. Falancayla beraber sunuculuk yapacakmışsınız" diye cevap verdiler. O hanım bütün gazeteleri arayıp, tek tek bütün muhabirlere, kameramanlara haber vermiş. "Halit Kıvanç'la beraber sunuculuk yapacağız. Otelde açıklayacak size" demiş. Ben derhal "Yok böyle bir şey" dedim çıktım. Tam 6'da o hanıma telefon ettim dışarıdan. Telefona geldi. "Halit ağabeycim ben geldim, sizi bekliyorum" dedi. "Ben gelmiyorum" dedim, "8'deki sunuculuğum için, 7:30'da gelip doğrudan sahneye çıkacağım. Senin de böyle bir olayla ilgin yok" dedim. O anlamıyor hâlâ. "Niye, sizinle anlaştık mı, görüştük mü, ne yapacağımızı kararlaştırdık mı?" O ise "Ay bana sordular da, ben de böyle böyle dedim. O öbürüne haber vermiş..." falan filan. Anlatıyor. "Yok" dedim, "ben, beni bu kadar yanlış anlayan bir insanla zaten iş yapamam". İnan, hayatımda enderdir, 8'deki bir işe ben 6:30, 7... Daha geç imkânı yok. Bir saat evvel giderim. O gün 8'e 10 kala gittim. Şaşmışlardı ama telefon edip "Geleceğim, merak etmeyin" demiştim. Sahiden de gittim, nefes nefese sahne elbisemi giydim ve çıktım sahneye...

— *O kız yok ama programda artık...*
— Yok tabii canım. Bitti, benim için bitti... Bak, başka bir misal vereyim: Böyle kızlar vardır. Mesela gelir, girer içeri, eğer

basın varsa. Ne ben onun tipiyim, ne o benim tipim, üstelik yanında sevgilisi falan da var, ama olsun, gelir "Aaa Halit ağabeyciğim" deyip sarılır. Şapur şupur öper, bir gazete yakalasın diye bekler. Mesela "Bu ne içten dostluk. Sunucusunu çok seviyor" diye bir yazı çıksın, resim çıksın gazetede... Aslında ne çıkarsa çıksın, yeter ki onun bir resmi çıksın, ondan bahsedilsin yani... Ben bunlara alet olmamaya çalışırım. Böyle bir şey olacağını hissedersem, hele bir kokteyldeyse, elimde içki kadehi varsa, fotoğraf çekilmeden önce "Çocuklar bir dakika, şu kadehi bırakayım masaya, geleyim" der ya çıkar giderim ya kenarda beklerim ve o resme girmem.

MERAKA MEZE OLMAK

— *Buna rağmen hiç mi tuzağa düşmediniz veya hiç mi boş bulunduğunuz olmadı?*

— Mümkün mü? Ankara'da, büyük, 24 kişilik bir masada yemek yeniyor, sohbet ediliyor. Bizim gibi epey meşhur var. Bir açılıştı... Yanımda da ünlü bir sanatçı oturuyor. Aaaa iki gün sonra gazetede bir resim. İkimiz: "Halit Kıvanç'la falanca da bir masadaydı."

— *Evet, doğru. Bir masadaymışsınız ya...*

— Ama 22 kişi daha var o masada. Onlar da senin gibi dediler zaten: "Ağabeyciğim, biz yanlış yazmadık ki. Siz ikiniz bir masadaydınız." Peki öbür insanlar girmemiş! "Evet ağabey resim yanlış çekilmiş." Mesela benim bir gazeteye yerleştirdiğim foto muhabiri bana yağ olsun diye bir resim çekiyor. Ama öyle bir poz ki... Şimdi, enstantane diye bir şey var değil mi? Şimdi, ben şurada konuşurken "Yaşa be Aydın" deyip omuzuna dokunabilirim değil mi? Yarın bu resim "Halit Kıvanç kitaptaki hatalardan ötürü Aydın Engin'i tokatladı" diye çıkabilir... Zaten bu "ünlü" sözünün de tadı iyice kaçtı. Daha bugün okudum: "Ünlüler oradaydı" diyor. Deli olacağım yahu...

— *Niye?*
— Vallahi resimde dört kişi var, üç tanesini ben hiç tanımıyorum. Eh bu piyasayı iyi bilen ben de tanımıyorsam yani... Ben şöhreti ikiye ayırıyorum. Bir: Eserleriyle, yaşamıyla, toplumda saygın, doğru düzgün tanınan kişi şöhrettir. Ama bir de halkın o günkü merakına meze yaptığı kişiler var. Onları ünlü mü sayacağız şimdi?

— *Halit Kıvanç meze oldu mu hiç?*
— Yok. Çok şükür. Hiç olmadım. Fırsat da vermedim.

— *Çünkü o riski taşıyan alanlarda at koşturdunuz, koşturuyorsunuz...*
— Tabii. Şimdi şöyle iki tane çok güzel hanım sanatçının arasında resim çektirtmek, hele bu yaşta benim için tehlikeli değil. Her gece jeeple gelip, kapıda adamlarını bekletip, korumalar filan... hayatta böyle bir saçmalığını da, özentim de olmadı. Bana İzmir Fuarı'nda koruma verdiler. Korumayı atlatmak için yalan söyledim hep. Ben falana gidiyorum deyip başka bir yere gittim. Hani Allah'ın affedeceği pembe yalanlardan veyahut beyaz yalanlardan söyledim.

— *Ne yapıyor bu korumalar? Yani sizi neyden koruyorlardı?*
— Öndeki çoluğu çocuğu itiyorlar... Yerin dibine geçtim. Bana en utandığın olay ne diye soracaksan, budur işte. Yani o korumalar önümde bana yol açıyorlar. "Ağabey" diyorlar, "oraya giremezsin". İyi de kardeşim, oraya giremiyorsam halk bana yol vermiyorsa, beni görmek için yol vermiyor. Adam dokunsun, elimi sıksın. Ne bileyim, öpecekse öpsün.

— *Erkekler... Yani erkek hayranlar?*
— Bülbin'in en çok kızdığı şeylerden biri erkeklerin öpüşmesidir.

— *Benim de.*
— Ama ne yazık ki öpüşüyorlar. Öpüşüyoruz. Siz öpüşme-

diğiniz zaman iten adam durumuna düşüyorsunuz. Bir de şöhretin tanınmamış arkadaşı vardır.

— *Onu anlayamadım: Şöhretin tanınmamış arkadaşı?*
— Yani gelir "Vay Halit'çiğim" diye boynuna sarılır, şapur şupur öper. Adamı hayatınızda ilk defa görüyorsunuzdur. O bırakmaz "Bak, bak hatırlamadın beni. Yahu Mudanya vapurunu hatırlamadın mı?" İyi de Mudanya'ya en az kırk sekiz kere gitmişim vapurla. O üsteler: "Yahu oturduk barda. Beraberdik." İyi de ben beş yüz kere barda oturmuşum... Yahut "Ağabey İzmir Fuarı'nda o gece ne güzeldi değil mi?" Hangi İzmir Fuarı'nda? Ben İzmir Fuarı'nda bin gece çalıştım... "Yahu çöp şiş yemeğe çıktık ya... Ben de ordaydım ya." İyi de kaç bin tane çöp şiş yemişim ben İzmir'de...

— *E canım adamcağız bir ünlünün tanıdığı olmak istemiş işte. "Ha tamam, hatırladım" deyip geçiverin siz de...*
— O kadarla kalmaz ki... Konuşur, konuşur, sonra da "Ağabeyim durumum biraz sıkışık benim. Sen gene kardeşine bir yardım yapsan..." 50-60 milyara falan çıkıyor o rakam...

— *50-60 milyar?*
— Tabii.

— *Hayır fuarda filan sanırım sanatçılar, eğlence sektörünün ünlüleri iyi para alıyorlar ama yine de 50-60 milyar...*
— Şimdi bak sen de öyle söyledin. Fuarda çalışırken büyük para alıyoruz. Aslında kısmen doğru. Fuarda gelirlerimiz öteki aylara göre epey artar. Nitekim ilk zamanlar ben sevindim. Şu kadarını şuraya veririm, şu kadarıyla şunu alırım filan diye hesaplar yaptım. Fakat para almaya gittim, çıkarken bir baktım, paranın üçte biri gitmişti.

— *Nereye gitmişti?*
— Nereye? Gerçi eski fuarlardan bahsediyorum, şimdi o ilkellikler bitti, çok profesyonel ses ve ışık düzenleri kuruldu. On-

lara sözüm yok. Ama o zamanlar eğer ışıkçıya her hafta haftalık aldığınız paradan bir kısım vermezseniz... Hele şarkıcılarda, şarkının en önemli yerinde ışık arızası olur... Sesçiye para vermezseniz, mikrofonu bir kısar, bir açar, parazit yaptırır... İşte ben de her sanatçı gibi hepsine bir şeyler verdim mecburen...

— *Teknisyenlere bahşiş yani...*
— Ama haraç gibi bahşiş... Bir bakarsınız üç tane hiç tanımadığınız adam dikilmiş. "Ağabeyciğim biz neler çekiyoruz arkada. Sen sahnedeyken güvenliğini korumak için bir bilsen" diyen gönüllü güvenlikçiler çıkar. Onlar da hafta sonunda para kuyruğuna girerler...

— *Yani aslında ortada değiller...*
— Yooo ortalıktalar... Sahne arkasında bir adam dolaşır. "Ağabey ben sahnenin şeyinden mesulüm" der, yahut "Biliyorsun ağabey, senin bilmem neni ben çağırdım, şunu yaptım, bunu yaptım..." Yani beş altı kişiye haraç verirsin resmen.

— *Zorunlu mu bu?*
— Nasıl dersen de artık... Bir de resmen haraç isteyenler vardır.

— *Ne demek resmen?*
— Gelir "Ağabey biz buranın fedaisiyiz. Bir sıkıntı olursa hallederiz icabında" derler. Bunlar hep gece hayatında öğrenilenlerdir.

— *Herhalde siz de bunu öğrendiniz. Bilerek girmediniz ya bu mesleğe?*
— Tabii... Zorunlu öğreniyorsun. Ben tecrübeli birine bunu sordum. Bana "Ağabey metazori bu haracı vereceksin" dedi. Ancak teknik elemanların hepsi böyle değildir. Verdiğin teşekkür harçlığını almayanlar, hatta sana kahve, çay, içki ısmarlayanları da vardır. Candan arkadaş olduğum teknik ustalarını yürekten severim.

— *Bakın günlerdir, saatler boyu konuştuk. Galiba 40 saati geçti bu söyleşi. Siyaset dünyasından sanat dünyasına, spordan medyanın bütün dallarına kadar konuştuk. Bütün bu alanlarda Halit Kıvanç'ın şu ya da bu biçimde tanıştığı, arkadaş olduğu, değdiği, karşılaştığı kişileri bir elden geçirdik. En azından belli başlılarını. Çok farklı siyasi görüşlerdeki insanlarla Halit Kıvanç'ın hep saygılı ilişkileri olmuş.*
— Doğru. Öyle.

— *Peki buradan şunu mu çıkaralım: Halit Kıvanç...*
— Hiçbirinden bir şey istemediğim için dostum oldular... Ya da onları özel çıkarlarıma alet etmediğim için...

— *Yo, yooo... Ben şeytanın avukatlığını yapmak istiyorum burada. Şimdi Halit Kıvanç kendine özgü, şahsi bir siyasi görüşü olmayan, adeta omurgasız bir adamdı. O yüzden hepsiyle iyi oldu, iyi geçindi. Yahut da Halit Kıvanç kendi siyasi görüşleriyle bu tür ilişkilerini ayırdı. Hangisi doğru?*
— Şimdi şöyle: Ben aşırı solda ve aşırı sağda olmadım hiç. Olmam da. Ama eğer dümdüz bir çizgi varsa, bunun beş santim ya da üç metre, mühim değil, yani sağına veya soluna geçmek gerekiyorsa, çağdaş dünya bakımından daha solda bir görüşü benimsemek, sevmek daha doğal. Sağa gitmek bana ters gelir. Çünkü ben dinle sağı solu ayırıyorum. Yani Tanrı'yı tanımak, dinsel inanç beslemek için illa sağcı olmak gerekmiyor. Ben kendi kafama göre bir sağ, bir sol çizmişim. Ben sadece dinin değil, Fenerbahçelinin, Galatasaraylının, Beşiktaşlının da yobazına karşıyım. Ben yobaza karşıyım. Sağın da yobazına, solun da yobazına karşıyım. Fanatizme karşıyım.

— *Anladım.*
— Bir de savaşa karşıyım. Kesin olarak harbe karşıyım.

— *Politikayla aranız?*
— Politikayı pek sevmiyorum. Politikacıların ise yarısını sevmiyor değil, yarısına inanmıyorum. Öbür yarısının yarısına, yani dörtte birine de inanıp inanmamakta tereddüt ediyorum. Kalan dörtte birine inanıyorsam, bu çok büyük bir rakamdır politika dünyasında. Ama dörtte birine inanıyorum dediysem, onların da yarısını hiç tanımadığım için sonuçta sekizde bire indik.

— *Evet, biraz daha elerseniz sıfıra sıfır elde var sıfır olacak...*
— On altıda birine, otuz iki de birine inanıyorum diyebilirdim. Çünkü bir de politikacı olmadan tanıyıp inandığım, ama politikacı olduktan sonra yaptıklarına, dediklerine inanmadıklarım da var. Yani en iyimser hesapla on altıda bire iner bu...

— *Hesabı burda bağlayalım. Gelin on altıda birine fit olun.*
— Benim dünya görüşüm böyle. Bunları uygulayan olursa hafif sağda, az solda, çok solda, az sağda filan diye bakmadan o iktidara "evet" diyebilirim.

— *Bir kritik soru daha: Din! Halit Kıvanç'ın yaşamında dinin yeri ne?*
— Ben dine inanıyorum. Ama dinin bazı kurallarının bugün geçerli olmadığını düşünüyorum.

DİNDAR AMA...

— *Dine inanıyorum derken İslam dinine inanıyorsunuz?*
— Gayet tabii. Ben yalnızken, Allah'ın varlığına inandığım için, Allah'la konuşmayı tercih ediyorum ve onunla konuşurken "bana çok lüks otomobil ver, çok büyük daire ver" değil, ama "beni hata yapmaktan koru, yanlışlıktan koru, önle hatalarımı, kötü insan olmayayım, kötü düşünmeyeyim" diyorum. Akşam yatağa yatıp kızdığım birini düşündüğüm za-

man hemen "Allahım ne olur şu düşünceyi kafamdan al. Kötü düşünmeyeyim. Onu kendi kötülüğüyle baş başa bırakayım" diyorum. Bu şekilde bir dinim var. Bir de yatmadan önce ölmüşlerime seslenirim din aracılığıyla.

— *Türkçe?*
— Tabii, Türkçe konuşuyorum. Ama çocuklukta annemin öğrettiği bir Fatiha'yı da okurum. Bu, benim kendi inancım.

AĞAÇLAR AYAKTA ÖLÜR!

— *Şimdi, 1926 doğumlusunuz. Bu söyleşiyi yaptığımız sırada artık 77 yaş bitmiş, 78'in içinde yol alıyorsunuz. Son derece baş döndürecek ölçüde hareketli bir hayatı geride bırakmışsınız. Medyada, eğlence sektöründe at koşturmadığınız dal kalmamış gibi... Emeklilik ne zaman? Yani şöyle hiçbir iş yapmadan, hiçbir yere yetişmek zorunda olmadan, eşinizle el ele deniz kıyısında yürüyeceğiniz, yazlığınızda tembelliğin tadını çıkaracağınız günler ne zaman?*
— Hiçbir zaman.

— *Hiçbir zaman?*
— Evet, hiçbir zaman. Haa bir dakika... İşte, şu anda omzum ağrıyor, yarın ayağımı oynatamaz, gözümü...

— *Hayır, hayır. Öyle sormadım. Sağlık nedenleriyle değil. Gönüllü olarak. "Artık yoruldum" diyerek, o hariç.*
— Öyleyse hiçbir zaman. Ben "ağaçlar ayakta ölür" felsefesine inanıyorum çünkü. Öyle olduğum için böyle yaşıyorum bugün. Bak birazdan bu söyleşiye ara vereceğiz, ben senden ayrılacağım ve yarınla ilgili şeyleri düşüneceğim. Yarını düşündüğün zaman ölmeyi düşünmeye vakit kalmıyor... Bir de çok çalışırsan, dedikodu yapmak, kızdıklarına kızmak, kırıldıklarına kırılmak olanağını kaybediyorsun.

— *Ama sezdiğim kadarıyla çalışma alanlarınızı daraltmaya, işlerde daha çok seçici olmaya başladınız.*
— Çoook...

— *Nereleri ya da neleri eliyorsunuz? Hangi alanları?*
— Bir kere her sunuculuk teklifine evet demiyorum. Unutmayalım, bazı onursal işler var, arada bunca yılda birikmiş hatırlar var, bana onur getiren geceler, toplantılar var. Onlara gidiyorum. Paralı işlerde ise artık çok seçiciyim. Sunuculukta beni sahnede saatlerce tutan yahut ses olarak, müzik olarak çok yüksek de, kalite olarak düşük işleri kabul etmiyorum. Herkesi sunmak zorunda olacağım bayi toplantılarını da asgariye indirdim. Ancak kıramayacaklarımı kabul ediyorum.

— *Yani bedeninizi hırpalamayacak işleri kabul ediyorsunuz...*
— Bedenimi ve ruhumu... Çok ayakta durulmayan, yormayan, bana artık para değil ama manevi olarak katkı yapacak, anlam verecek işleri kabul ediyorum. Pertevniyal Lisesi'nin bilmem kaçıncı yıldönümü olursa, yahut Hukuk Fakültesi'nin bir yıldönümü olursa hiç düşünmeden... Ya da yardım bekleyen insanlara ulaşacak bir yardım gecesine veya gerçek bir sanatçının jübilesine, anma törenine hemen koşuyorum... Kısacası manevi değerler maddi değerlerin önüne geçiyor hızla...

— *Nedir terazi? Nasıl tartıyorsunuz? Neyi, nasıl, neden kabul edeceksiniz ya da reddedeceksiniz?*
— Reddedemeyeceğim, reddetmemem gereken işler var. Bazı şeyleri reddedemem. Avni Dilligil ödülleri vardı geçenlerde. Saatlerce ayakta durdum keyifle... Çünkü saygın bir olaydı. Bak mesela Kuşadası'nda "Altın Güvercin Şenliği"ni kuranlardan biriyim. Kaç sene oldu bir bilsen... N'apıyorum? Altın Güvercin'de Kuşadası'na gidiyorum. Başta çıkıyorum "Bakın bu 12. veya 14. şenlik ve ben gene karşınızdayım. Ama bu yıl iki genç değerli sunucu kardeşim var, evlatlarım var. Onlar geliyorlar ve çok güzel bir gece geçireceksiniz" diyor, genç-

leri çağırıyorum. Gecenin sonunda sıra yarışma sonuçlarına geliyor. Ben jüriden sonuçları alıp sahneye geliyorum ve "Evet, işte yarışmanın üçüncüsü... İşte ikincisi... İşte birincisi... Hepsini kutluyorum" deyip şenliğin kapanışını yapıp iniyorum.

— *Başka?*
— Haaa bir de kitap yazmayı çok seviyorum. Şu anda biri "futbol anıları", öteki "sunuculuk anıları" olmak üzere, iki kitabım yazı tezgâhında sırasını bekliyor.

— *Peki, sormadan edemeyeceğim. Yoruldunuz mu Halit ağabey?*
— Yooo... Niye?

— *Yanlış anladınız. Bugünkü söyleşiden yani bugün çok uzun süren konuşmamızdan söz etmiyorum. Bütün bu söyleşi boyunca çok yoğun bir hayat öyküsü anlattınız... Onu soruyorum..*
— Ben de onu anlamıştım zaten.

— *Peki bir daha: Yoruldunuz mu?*
— Yooo... Niye?

DİZİN

Acıman, Eli 205
Akartürk, Bedia 251
Akın, Adnan 176
Akın, Filiz 253
Akkor, Gönül 253
Akmanlar, Neşet 99
Akpınar, Metin 332
Akpınar, Selami 136
Aksu, Sezen 253, 256
Alasya, Zeki 332
Alışık, Kerem 224
Alışık, Sadri 60, 224
Altan, Çetin 89, 200, 201, 221
Altuğ, Kurtul 220
Apak, Orhan Şeref 241, 243
Apaydın, Burhan 75, 83
Apaydın, Orhan 83, 84
Aral, Oğuz 257
Argun, Mübeccel 214, 215
Arın, Cahit 98
Arman, Cihat 146
Asaf, Özdemir 74
Asena, İnci 340
Atabeyoğlu, Cem 146
Ataç, Nurullah 45
Atael, Haydar 47
Atakol, Turgut 241
Atalık, Lütfü 61
Atasoy, Atilla 251
Atatüzün, Metin 271
Atav, Şükriye 60
Avşar, Hülya 274, 338
Aydın, Cem 275
Ayhan, Orhan 214
Aykaç, Eşfak 281
Aykoler, Sabih 215
Ayla, Safiye 337
Aytul, Turan 75, 197, 208, 212, 220

Baban, Şükrü 78
Balcıoğlu, Şahap 136
Baltacıoğlu, İsmail Hakkı 59
Bapçum, Kahraman 200
Bartu, Can 175
Basman, Türkan 76, 77
Başar, Günseli 340
Başerdem, Naci 275
Bayar, Celal 77, 98, 209
Baykal, Derya 332
Baysal, Cengiz 190, 274
Baz, İzgan 214, 215
Beyazıt, Selahattin 193
Bıçakçıoğlu, Sezai 271
Biber, Mehmet 228
Bilir, Zehra 337
Binboğa, Ali Rıza 253
Birand, Mehmet Ali 170
Birsel, Cemil 76
Boran, Orhan 213, 255
Boratav, Niyazi 60
Bulaner, Hadiye 60

Burak, Nil 253
Büte, Fuat 149

Cemil, Mesut 45
Ceyhan, Esra 258, 259
Chaplin, Charlie 305
Chevalier, Maurice 216
Civaoğlu, Güneri 220
Coşar, Ömer Sami 88, 212, 220, 285
Coşkun, Bekir 89
Cündübeyoğlu, Kemal 78

Çağıl, Fehmi 104, 105
Çağlar, Cavit 274, 275
Çarkacı, Gülseren 271
Çeki, Çetin 267
Çeviker, Turgut 72
Çınar, Bedirhan 212
Çoban, Seyfettin 193
Çolakoğlu, Nuri 275

Dağlaroğlu, Rüştü 146
Dalan, Bedreddin 274
Dallı, Erol 220
Damcıoğlu, Nurhan 248, 252
De Gasperi 155
Değer, Kenan 236
Demirel, Süleyman 207, 208, 270
Demirkan, Enver 251
Demirkol, Nurettin 204, 212, 285
Demirtaş, Faruk 212
Deniz, Ümit 89, 169, 170
Doğan, Aydın 222
Dormen, Haldun 257
Dönmezer, Sulhi 76
Dördüncü, Halil Lütfü 151
Duru, Nükhet 71
Dündar, Uğur 266

Ebcioğlu, Fecri 82
Ecevit, Bülent 89
Eczacıbaşı, Haluk 59, 74
Ediboğlu, Baki Suha 176
Egemen, Sibel 251
Eken, Bülent 159
Elbir, Halit 78
Emeç, Çetin 231
Erbulak, Altan 82, 190, 191, 204, 205, 206, 236, 258, 274, 339
Erdem, Coşkun 337
Erim, Refet 277, 278, 279, 280
Erozan, Agah 172
Ersoy, Bülent 251, 252
Ersoy, Muazzez 248
Ertuna, Özcan 231
Esel, Bülent 159
Evgin, Erol 276
Evgin, Murat 276
Evren, Kenan 194, 270

Faik, Bedii 151
Fergan, Necdet 69
Fergan, Vedat 69
Feyzioğlu, Feyzi 78
Feyzioğlu, Turhan 75, 78, 86
Fuat, Fatin 151

Garan, Sulhi 91, 214
Gassman, Victoria 216
Gence, Neslihan 236
German, Işıl 252
Gezen, Müjdat 246, 253, 258, 331
Göğüş; Ali İhsan 151, 285
Gökçen, Sabiha 327
Gözcü, Tevfik 236
Gülesin, Şükrü 21, 159, 161, 162, 165
Gümüşdere, İsmet 220

Güneş, Turan 75, 78, 86
Güney, Fatoş 319
Güney, Yılmaz 319
Güngör, Burhan 45, 47, 59, 73, 74, 78, 84, 323
Güngör, İsmail 271
Günkut, Necdet 198
Güntekin, Reşat Nuri 27, 70, 238
Gürcan, Tarık 170
Gürel, Utku 236
Gürtunca, Mehmet Faruk 69

Hakko, Vitali 233, 234
Has, Mehmet Ali 175, 176
Has, Şeref 175, 176
Hennie, Sonja 66
Hepburn, Audrey 66, 272
Hiçan, Hümaşah 171
Hyde, John 213

Ilıcak, Kemal 227, 228, 229, 230
Ilıcak, Nazlı 229
Istrati, Panait 70
Işık, Ayhan 333

İlhan, Çolpan 224
İnönü, İsmet 50, 207, 208, 209
İnönü, Mevhibe 208
İpekçi, Abdi 75, 144, 145, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 158, 160, 165, 169, 173, 177, 195, 196, 197, 198, 200, 204, 207, 212, 216, 220, 221, 225, 226, 234, 341
İpekçi, Sibel 221

Kabadayı, Güler 271
Kabadayı, Zekeriya 271
Karaca, Cem 251, 252
Karaca, Osman Nuri 145, 158, 165
Karacan, Ali Naci 144, 150, 151, 152, 196, 197, 212, 227
Karacan, Ercüment 144, 150, 151, 169, 196, 204, 209, 225, 227, 233, 234
Karakaya, Necati 214
Karakurt, Esat Mahmut 173
Karamızrak, Gündüz 47
Karaosmanoğlu, Yakup Kadri 237, 238
Kasapbaşoğlu, Namık 275
Kaskan, Selçuk 170
Kavrakoğlu, Osman 172
Kayabal, Kadri 151
Kayacan, Feyyaz 215, 257
Kenter, Müşfik 333
Kenter, Yıldız 333
Keskinoğlu, Kayhan 236
Kırcan, Fikret 175
Kıvanç, Bülbin 250, 251, 282, 283, 284, 285, 286, 289, 294, 304, 308, 319, 343, 344
Kıvanç, Hüsamettin 329
Kıvanç, İsmail 13, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 32, 33, 35, 49, 321
Kıvanç, Leman 13, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 36, 322, 324
Kıvanç, Meliha 322, 329
Kıvanç, Kemal 17, 18, 24, 33, 34, 36, 48, 49, 79, 87, 246, 297, 329, 331
Kıvanç, Ümit 26, 191, 220, 280, 282, 291, 292, 295, 296, 343, 344
Kissinger, Henry 193
Koç, Vehbi 41, 336
Koçu, Reşat Ekrem 45, 48, 49

Koçyiğit, Hülya 334
Kohen, Sami 75, 145, 146, 166, 170, 198, 199, 213
Kongar, Emre 45
Kongar, İhsan 45
Koray, Cenk 258, 330
Köprülü, Fuat 164
Körner, Theodor 163, 165
Kristinus 45
Kubalı, Hüseyin Naili 52
Kutman, Perran 253
Küçükandonyadis, Lefter 159
Küçükerol, Meral 253

Manço, Barış 224, 270
Mango, Andrew 214, 215, 217, 218, 257
Menderes, Adnan 77, 98, 172, 209, 210
Mengi, Ergon 158
Meray, Canan 271
Müren, Zeki 248, 249, 250, 252, 256

Nadi, Doğan 209
Naşit, Adile 332
Nazır, Necla 253
Nesin, Aziz 71, 72, 86, 153

Okan, Gülistan 248, 252
Okan, Tuncan 153
Oktay, Metin 182, 228, 296
Onar, Sıddık Sami 75, 76
Onay, Yılmaz Tekin 242
Onuk, İbrahim 241
Ortaç, Yusuf Ziya 78, 80
Oruç, Arif 152

Önal, Ayhan 271
Öngören, Mahmut Tali 235, 237

Özal, Turgut 270
Özbek, Sahir 341
Özertem, Tekin 270
Özkök, Ertuğrul 231
Özlü, Demir 45
Özlü, Sabih 45

Payzın, Nizam 209
Pekgirgin, Vedat 165
Pekkan, Ajda 248, 249, 252, 339
Pekuysal, Suna 60
Perin, Cevdet 145, 166
Perin, Mithat 145, 158, 166
Polat, Hasan 281
Profesör Schwarz 76, 77

Refiğ, Halit 214
Refiğ, Mehmet 214, 215

Sabuncu, Münime 19, 63
Sabuncu, Şakir 19, 94
Sabuncu, Tevfik 19, 94
Sağlamer, Kayhan 220
Samyeli, Bülent 81
Samyeli, Defne 80
Samyeli, Haluk 81
Sarıca, Ragıp 76, 78
Savaş, Perihan 253
Sayın, Emel 232, 233, 251, 252, 332
Sedes, İzzet 212
Sel, Niyazi 172, 173, 174, 175, 176, 193
Selçuk, İlhan 89
Selçuk, Turhan 220
Senar, Müzeyyen 337
Sevgin, Erdoğan 231
Sevik, Namık 42, 43, 198, 200, 201, 212, 222
Sezgin, İsmet 210

Simavi, Erol 227
Simavi, Haldun 209
Soysal, Muzaffer 140, 141, 143, 149, 196
Soysal, Mümtaz 140, 149
Sönmez, Kamil 337
Sözeri, Perihan Altındağ 337
Suda, Pakize 253
Sun, Saadet 248, 252

Şahin, Abdullah 251
Şaş, Hasan 89
Şefik, Eşref 84, 93
Şener, Doğan 198, 212
Şeren, Turgay 145
Şoray, Türkan 272, 304, 330
Şükür, Hakan 89, 166

Tahir, Adnan 198
Talay, Arman 267
Talayer, Halit 149
Talu, Muvakkar Ekrem 214
Taner, Güven 319
Tanyolaç, Necmi 89, 200, 201, 227, 228
Tarcan, Tarık 273, 274
Tatlıses, İbrahim 253, 256, 293
Tedü, Perihan 171
Tevfik, Neyzen 27
Tezcan, Fahir 84, 91
Timur, Hıfzı 76
Törehan, Habib Edip 149, 281
Tunaya, Tarık Zafer 60
Turgut, Ercan 253
Tülbentçi, Feridun Fazıl 176
Türesin, Doğan 236
Türkeş, Alparslan 86, 184
Türkmen, Hadi 193
Türkoğlu, Nejat 47

Ulunay, Refii Cevat 200, 201
Umar, Leyla 170, 215
Umar, Ömer 215
Uyguner, Mehtap 237
Uysaler, Okan 267
Uzan, Cem 220
Uzan, Hakan 220
Uzan, Kemal 220, 223

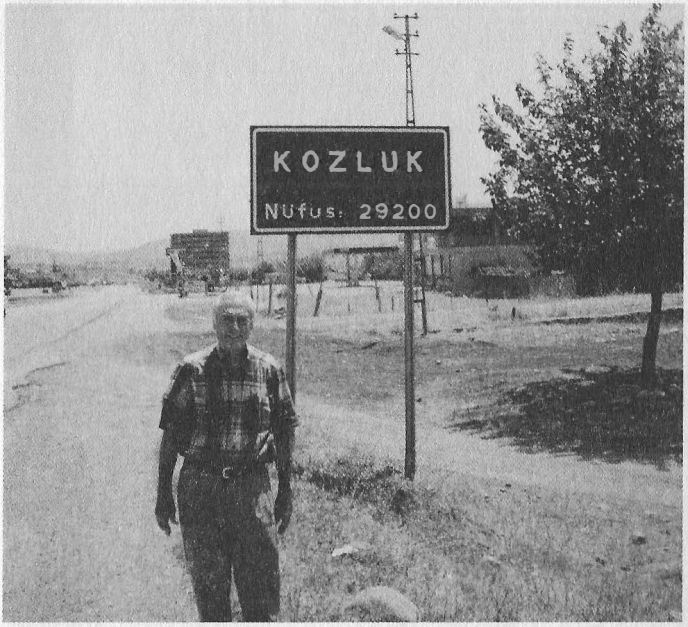
Üner, Hicret 117

Var, Samim 180
Veli, Adnan 170
Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet 76

Yalçın, Mehmet Ali 60
Yalnız, Defne 251
Yasin, İlker 192
Yeliz 253
Yener, Faruk 170, 171, 173, 176
Yenigün, Hurşit 182
Yılmaer, Esat 282
Yılmaer, Galip 282
Yılmaer, Hasan 75, 197, 200, 212, 220, 282, 285
Yılmaz, Hüsnü 91
Yılmaz, Mehmet Ali 75, 227
Yolaç, Erkan 52, 255
Yolaç, Malik 341
Yurdakul, Nail 232, 233
Yücel, Can 214, 215, 257
Yüceses, Hamiyet 337

Zirek, Alp 149, 150, 158, 197

ALBÜM

52 yıl sonra Kozluk'ta.

Yılmaz Güney ve eşi Fatoş'la yemekte... Eşi Bülbin, baldızı Sevim ve gazeteci Güven Taner'le birlikte...

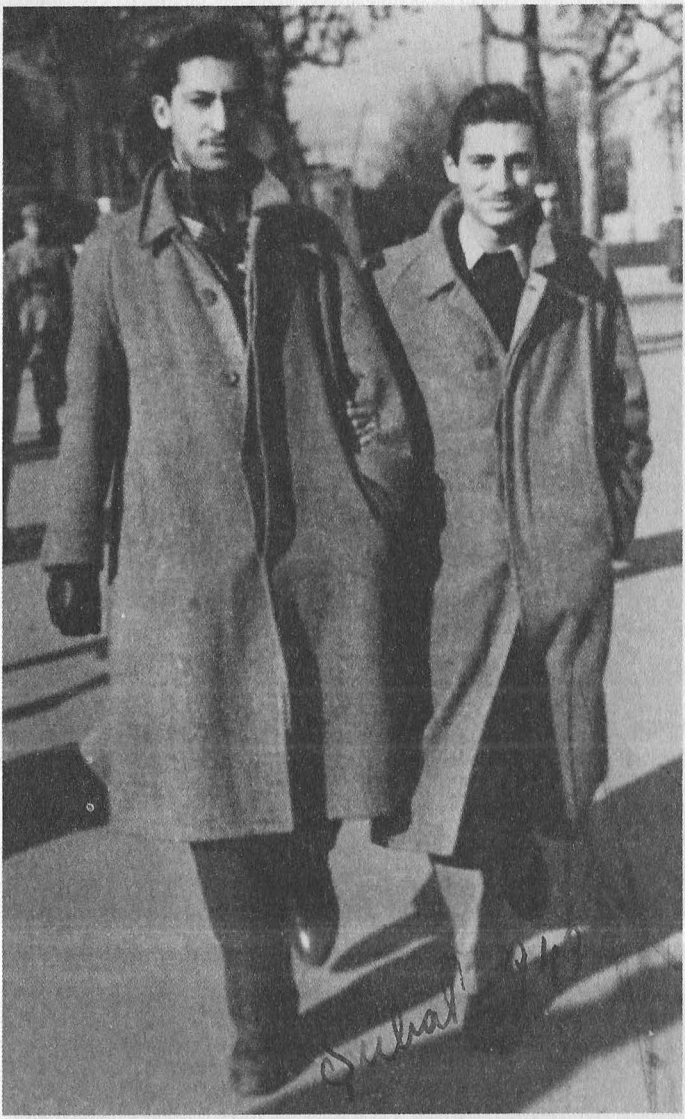
Love story'li defile sunuculuğu.

Baba İsmail Kwanç.

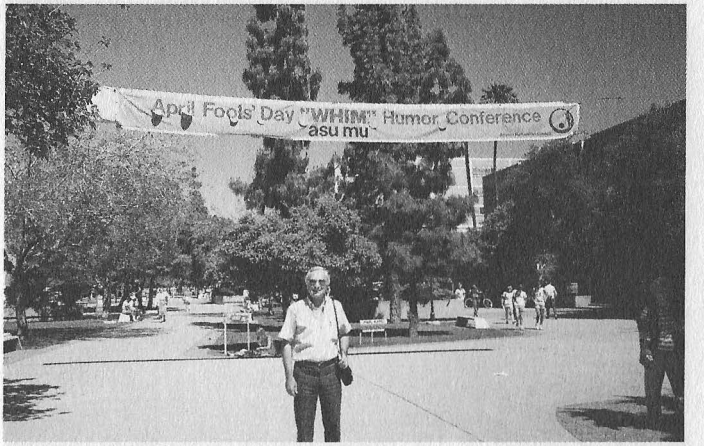
Aile resmi: Leman anne ve Meliha ablayla.

Yıllardan 1943, aylardan şubat. İki iyi arkadaş Burhan Güngör ve Halit Kıvanç üniversitenin yolunu tutmuşlar...

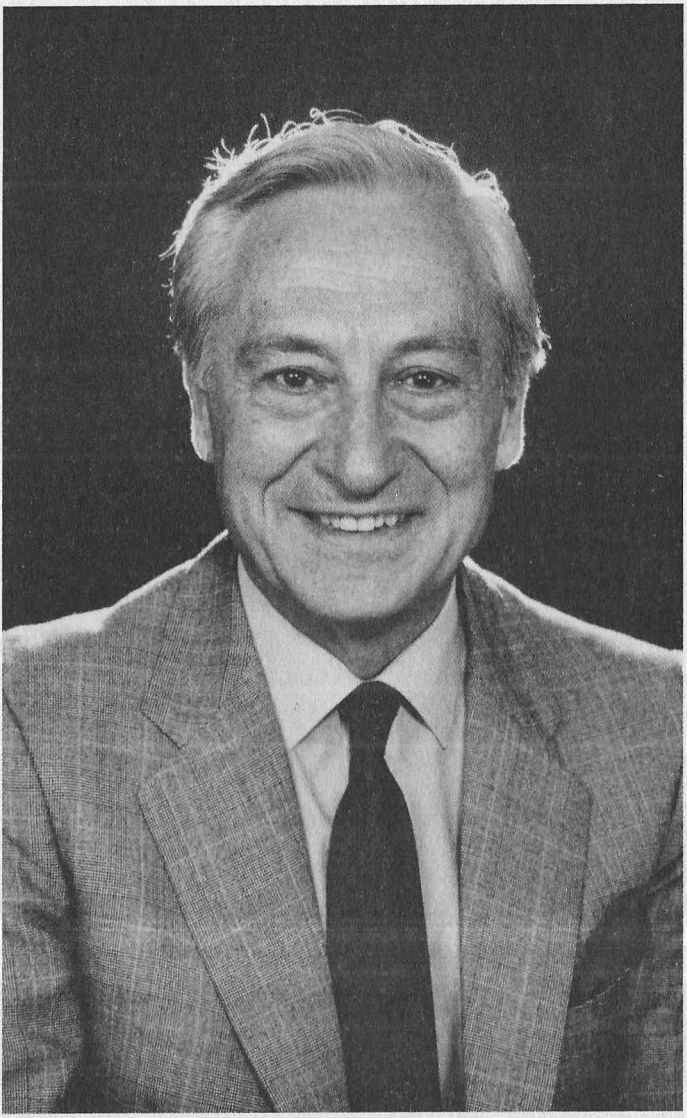
Anne Leman Hanım.

Dünya Mizah Kongresi delegesi.

Fatih İlkokulu öğrencileri Beykoz çayırında piknik yapıyor. Halit Kıvanç önce resimde kendini bulup gösteremedi... Uzun incelemeden sonra buldu: Arkadan ikinci sırada sol başta.

Bu fotoğrafın bir özelliği yok, bir olaya da bağlı değil. Ama Halit Kıvanç'ın şıklığına da diyecek yok.

Türkiye'nin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen ile röportaj.

Parlak bir jübile yapıp maç spikerliğine nokta koyan Halit Kıvanç adına Davutpaşa Kulübü, amatör takımlar arasında bir "Halit Kıvanç Kupası" düzenledi. Başlama vuruşunu yapma onuru da elbet Kıvanç'ındı...

1935 Nisanı'nda Fatih İlkokulu beşinci sınıf öğrencileri. Önde en solda oturan Halit Kıvanç.

Yıl 1939. Pertevniyal Lisesi 3. sınıf öğrencileri ve öğretmenleri topluca. En küçükler en önde. En küçüklerin sağdan ikincisi ise...

Beş kardeş bir arada: (Ayakta) Kemal ağabeyi, solda Meliha, sağda Fahriye ablaları ve en sağda Hüsamettin ağabeyi.

Salt şarkıcılar değil bazen sunucular da "düet" yapar. Ekranların unutulmaz ikililerinden Halit Kwanç ve Cenk Koray birlikte bir program sunuyorlar...

Halit Kwanç Türk Sinemasının Sultanı ile bir radyo röportajında...

Fatih'ten aile dostu, ağabey Kemal Kwanç'ın adeta elinde doğmuş, o yüzden göbek adı "Halit" olan Müjdat Gezen'le Halit Kwanç bir sahne gösterisinde bir aradalar...

1981'in TV yıldızları ödül töreninde. Ayakta Metin Akpınar'la Zeki Alasya'nın ortasında sunucu Halit Kıvanç. Oturanlar Emel Sayın, Adile Naşit ve Derya Baykal.

Ayhan Işık'la röportaj.

BBC'de Yıldız ve Müşfik Kenter kardeşler ile BBC spikeri Halit Kıvanç bir söyleşi sırasında.

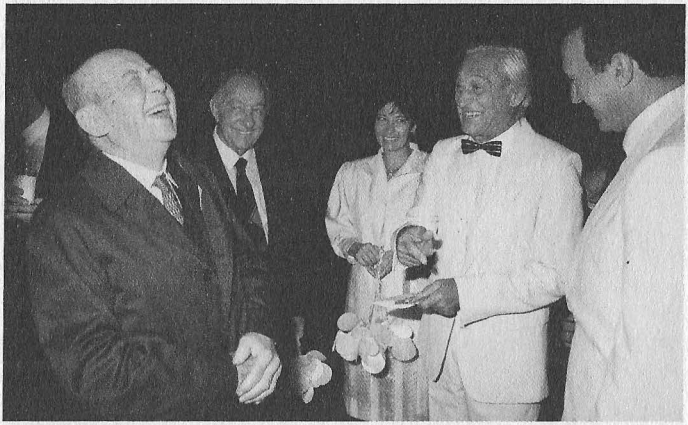
Sunucunun bahtına bu kez de "gelinlik-damatlık" defilesi düşmüş...

Hadi Anlat Bakalım *adlı ünlü TV programının ünlü bir konuğu: Hülya Koçyiğit.*

Vakko defileleri Halit Kıvanç'ın sahne sunuculuğunda bir dönemeçti.

Vehbi Koç'a böylesine kahkaha attıran espriyi yapan belli de, espri neydi acaba?

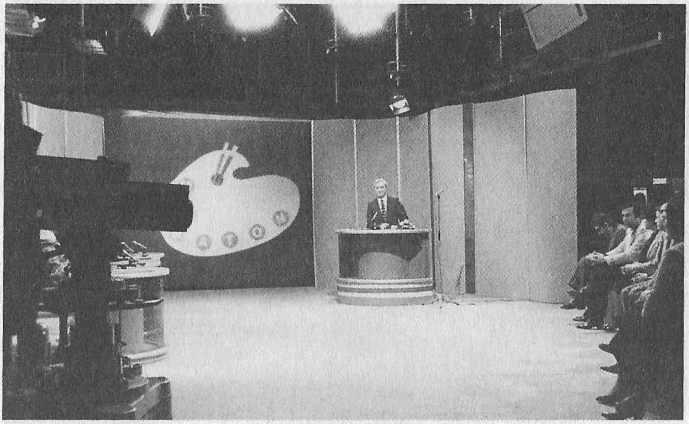
Sunucunun at koşturduğu alanlardan biri de firma geceleri. Fotoğrafta bir Arçelik gecesinde Vehbi Koç'la birlikte...

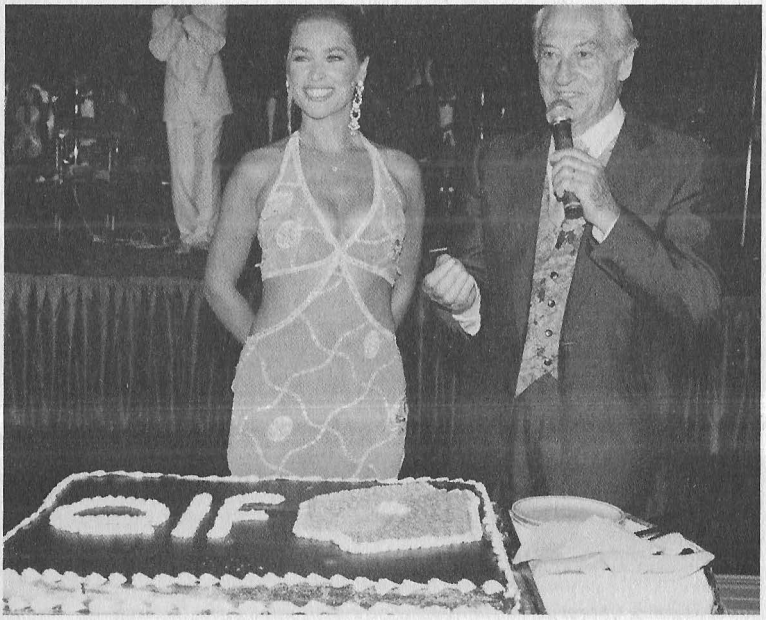
Hürriyet *gazetesinin Almanya'da düzenlediği eğlence gecelerinden biri...*

Beş büyük solist ilk ve son kez TV*'de bir aradalar. Halit Kwanç'ın sunduğu* Bugün Pazar *eğlence programının konukları: (Ayakta) Coşkun Erdem ve Kamil Sönmez. Oturanlar (soldan sağa) Zehra Bilir, Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses, Perihan Altındağ Sözeri, Müzeyyen Senar.*

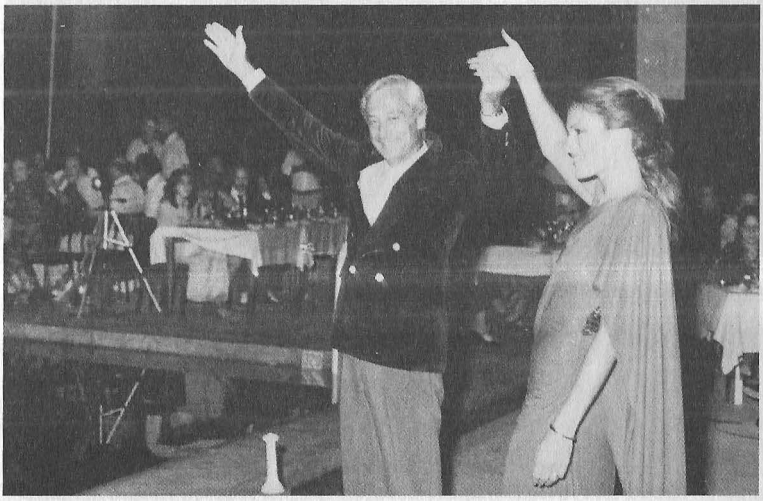
TV'de bir program: Maraton...

Sunucu bu kez de Hülya Avşar'ı sunuyor...

Bir dönemin ayrılmaz ikilisi: Altan Erbulak ve Halit Kıvanç, Milliyet *gazetesinde ayaküstü sohbette.*

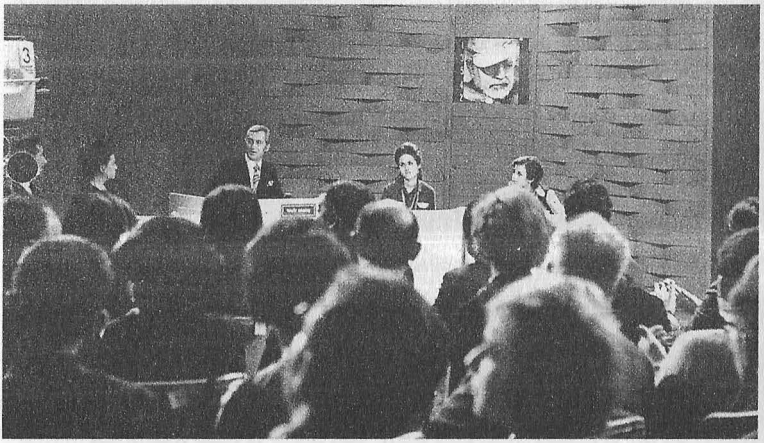
Sunucu görev başında: Ajda Pekkan'ı sunuyor...

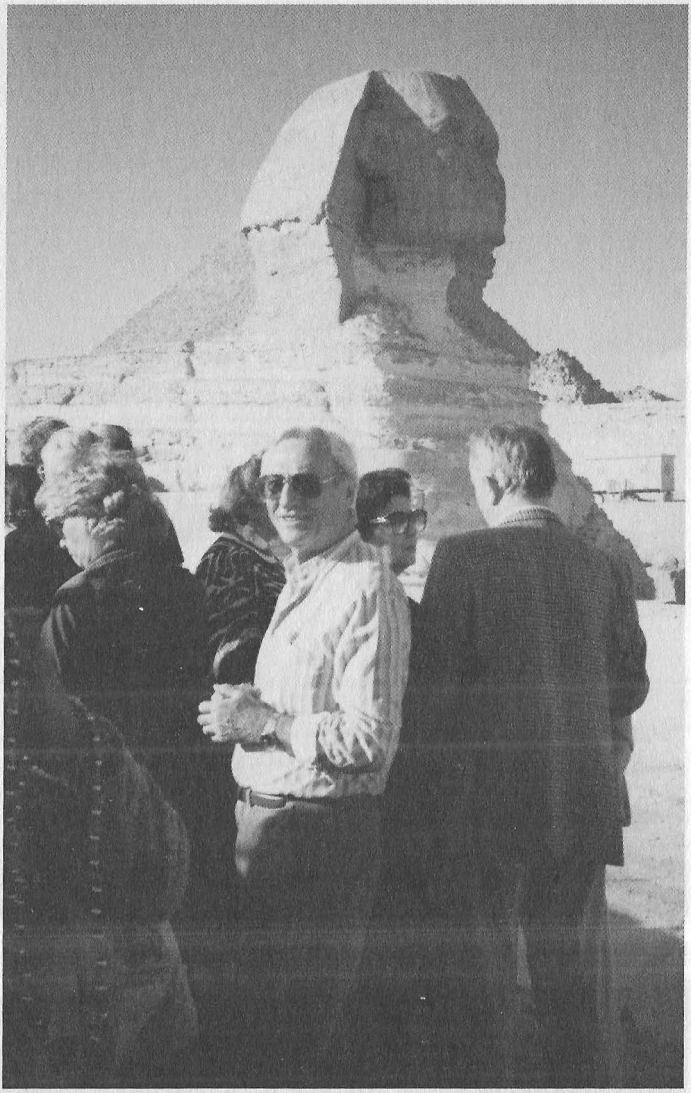
Milliyet'*in yeniden başlattığı Türkiye Güzeli seçmelerinde kraliçe İnci Asena, eski Avrupa Güzellik Kraliçesi Günseli Başar'ın elinden ödülünü alıyor. Sunucu elbette Halit Kıvanç.*

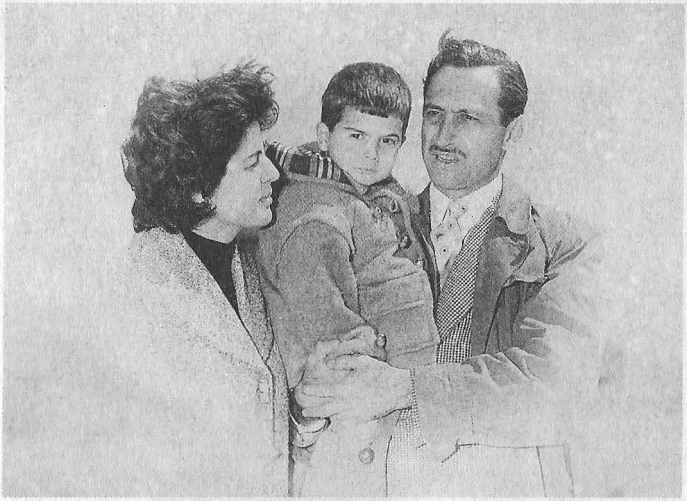
Radyoda bir açık oturum. Soldan sağa: Gazeteci Sahir Özbek, Abdi İpekçi, gazeteci bakan Malik Yolaç ve Halit Kıvanç.

Türk TV'sindeki ilk yarışma programını sunuyor: Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız*'ın stüdyosunda...*

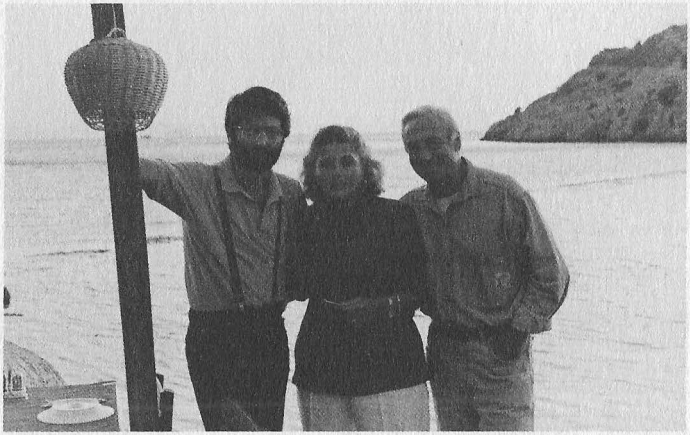
Derler ki Sfenks hiç konuşmamış. Yine derler ki Halit Kwanç hiç susmamış. O yüzden ikisinin de sustuğu bu fotoğraf tarihsel bir belge değeri taşıyor.

Kwanç ailesi bir arada. Anne Bülbin Kwanç, baba Halit Kwanç ve ortada Ümit Kwanç.

"Paketi yırttık! Aaaa içinden Omo çıktı..."
Halit Kwanç bir TV reklamında...

Bugünkü Kwanç ailesi: Oğul Ümit Kwanç. Babasına çekmiş. O da koltuk altında çok karpuz taşıyanlardan. Gazetecilik, müzisyenlik, belgesel filmcilik, yazarlık, tasarımcılık ilk akla gelen "karpuzlar". Ortada anne Bülbin Kwanç. Ailede aklı, sağduyuyu, tedbirli olmayı, günlük işlerin çevrilmesini eskiden de, şimdi de o üstlenmiş. Baba Halit Kwanç. Eh, bu kitabı okuduğunuza göre onu artık kendisinden de iyi tanıyorsunuz.

Nehir Söyleşi dizimizin bu kitabı gazetede yazıları, mikrofonda sözleri ve ekranda yüzüyle tanıdığımız Halit Kıvanç'a ait.
Halit Kıvanç, Babıali yokuşunu ilk tırmandığı günden bugüne birçok gazete ve dergide çalıştı, yazdı.
Milliyet'te, unutulmaz gazeteci Abdi İpekçi'nin üç yardımcısından biri olarak mutfaktaki adamlar arasındaydı.
Sonra İstanbul Ekspres, Tercüman, Hürriyet, Güneş...
Ve bir gün kendini mikrofon başında buldu; hayatı değişti. Radyo spikerliği yaptı, Türkiye unutulmaz maçları radyoda onun sesinden dinledi yıllarca... Spikerliğine çeşitli radyo programları ve yarışmalarının sunuculukları eklendi.
Yıllar önce günlük yaşamımıza davetsizce giren televizyonun ilk transferleri arasında Halit Kıvanç vardı.
Yazar ve sunucu olarak iki yüzü aşkın ödül kazanan Halit Kıvanç, "Bugüne kadar aldığım en büyük ödül herkesin bana 'Halit Ağbi' diye hitabetmesi" diyor.
Bir Koltukta Kaç Karpuz adını verdiğimiz "Halit Kıvanç Kitabı" işte böylesine zengin, gülümseten, eğlendiren, heyecanlandıran bir hayatın şimdiye kadar yazıya, mikrofona ve ekrana yansımayan yanlarını gün ışığına çıkarıyor.

ISBN: 975-458-481-8

KDV dahil fiyatı: 15.000.000 TL